

chalakmuhamad@gmail.com

بهاران

شماره ۱۳۹ کانونی جووم ۱۹۸۸

بهاران

به بی خوبه ستنه وه به بی دوودلی و به بی ترس
بنووسن نه‌گه‌ر چی ده‌ولت رازی بیت یان رازی
نه‌بیت له‌وی ده‌ینووسن...

سهره‌کی فرمانده
صدام حسین

لهم ژماره‌یه‌دا

● توماری جه‌نگ

- ۳ - ژوف رشید
- ۵ - ندریمان حسین
- ۷ - مجید ناسنگر
- ۹ - کمال امین سمین
- ۱۱ - له‌یلان
- ۱۲ - شوکت زین‌العابدین
- ۱۴ - احمد چاروشین
- ۱۵ - خالد حسین
- ... سلاری خوشه‌ویستی و ...
- ... سوپای میلی سوپای قاره‌مان
- ... حه‌یفه یو مه‌ردوم - شیر
- ... له‌هه‌شتی شوپاتی ...
- ... منم خاوه‌ن په‌لگه‌ی زیندوو - شیر
- ... بیره‌اتا بورینا ۱۸ سالاً ...
- ... دابه‌ مه‌گری - شیر
- ... ه‌و سهرکه‌تن یو عیراتی چیکه - شیر

● لیکولینه‌وه

- ۱۶ - عبد اللطیف عبد المجید گلی
- ۱۸ - دوزلان
- ۲۴ - عبد الله عیاس
- ۳۰ - نهرزو صالح سعید
- ۳۵ - عبد السلام علی میرزا
- ... له‌بیره‌وری‌یه‌کاتی باوکم
- ... نوستان سه‌یری ل‌گورستانه‌ک لاهدی
- ... گوژلاری گه‌لاویز ...
- ... ده‌رویش عه‌بدوللای ده‌ف ژدن
- ... له‌محمد مه‌لای پاته‌ی

● شیعو په‌خشان

- ۳۹ - لطیف قهره‌داحی
- ۴۰ - انور قهره‌داحی
- ۴۱ - لطیف هه‌لمه‌ت
- ۴۲ - عثمان خوا کهرم
- ... له‌محرابیکی کرنوشا
- ... په‌نیاتی ... و/له‌تینگلیزی‌یه‌وه
- ... په‌خشی تمه‌باراتیکی
- ... دوو په‌خشان

- ۴۴ - جمال محمد اسماعیل
- ۴۶ - خالد علی فرج
- ۴۷ - صبح اسعد نجم
- ۴۸ - عبد الستار حسن
- ۵۰ - نازاد عبد الواحد کریم
- ... کاتره زه‌په‌نه
- ... بو سالی ۱۹۸۸
- ... راز
- ... سترانه‌کا شعرا فولکلوری
- ... من و توو دوا تابلوی په‌ک پورنمان

● ره‌خته

- ۵۱ - جمال عبود
- ۵۸ - کریم شاره‌زا
- ... سهرنج و راستکرده‌وه‌یه‌کی پیوست
- ... دیوانی له‌سیری و ...

● چیرۆک

- ۶۷ - احمد محمد اسماعیل
- ۶۹ - محمد پدیری
- ۷۳ - محمد عبدالله
- ۷۹ - نارام کاکه‌ی فه‌للاح
- ... دوو بیتی
- ... ده‌فرو فریوه‌کان - و/له‌عه‌رمی‌یه‌وه
- ... سترانا کالوی
- ... هه‌ناسه‌ی خوربه‌نی

● شانوگه‌ری

- ۸۵ - حسن علی ولی
- ... بیره‌ژنی هه‌ژار - و/له‌تینگلیزی‌یه‌وه

● فولکلور

- ۸۸ - اسماعیل حسن قادر
- ۹۰ - الهام عبد الکرم
- ۹۵ - لاسو
- ... کوژرو کونده‌به‌بو - له‌ماده‌کردنی
- ... هه‌لوسته‌په‌ک به‌دیار میره‌دی هه‌شته‌مه‌وه
- ... یانه‌ی به‌یان

بھیان

کوارٹریکس مانگانہس نہہسیہ

سدرہ کس نہہسوسہسی کارگمرو سدرنوسر

مصلح جہ لالی

ناونیشان

دمزکای روشنبیری و بلاوکردنہوی کوردی

ومزیریہ تہنیشٹ «المعهد القضائی»

ت: ۴۲۵۱۸۴۶ پینج ختہ

بہرگی یہکہم: وینہی دستکردی قہلای ہدولیر

بہرگی دووہم: دیمہ نیک لہ وستنی کوردستان

تابوونہی سالانہ لہ ناو عیراق دا «۱۷,۰۰۰» دینار

سکرٹیرس نووسین، نازاد شوان

ہستہس نووسران

د. اصان شواد

د. کاوسی تھفتان

د. بزالمین مصطفی رسول

معوود زامار

مصطفی نیریمان

عبدالرزاق بیمار

محمد مصطفی حەمەبۆر

عبدالکریم فتحی یحیی

حسین احمد جاف

حسین احمد بوتانی

مونیشو خوش نووس: نزار بہراز

تکایہ ہر نووسری ختہکھی خوش و شاش و جوان نہی نووسینکھی دہخرتہ پشت گوئی

ساغۇرى خۇشەۋىستى و وه فادارى بۇ سەكردهى تىكۆشەر
 له قان صدراع حسين
 له يادى بهر پاسبونى بووكى سۆرپستان دا

• «رؤوف رشیده» •

شۆرشى ۱۴ى گه لاۋىزى سالى ۱۹۵۸ كه به دليرى و گيان
 فیدایی گهلى عیراق به عه رهب و كوردو هموو نیشتمان
 پهروه رىكى ئەم نیشتمانوه بهرپا بووو سوپا دلیره كهى عیراق
 كه هموو رۆلهى به شهرفى ئەم گهله فارهمانه بوون، تهخت و
 تاراجى حوكمى پادشابهتى كۆنه پهرستان رووخاندو داگیركهره
 ئینگلیزهكان و داربه دهسته كانیان له ولات دهركران و به سزای
 میلهتتى عیراق گهیشتن.

شۆرشى ۱۴ى گه لاۋىزى سالى ۱۹۵۸ شۆرشى گهلى
 عیراق بووو شۆرشىكى پیشكه و تنخواز بوو كه كۆنه پهرستان و
 نىستعمارى له رهگ و ریشه وه دههیناو گهلى عیراقى نازاد كردد
 سامانه كانى ولاتى بۇ گهلى گهرانده وه.

بهلام شۆرشى ۱۴ى گه لاۋىزى كه شۆرشى گهله و هموو

دواى سهدان سال له نیش و نهشكه نجه و نه هامتى، دواى
 سهدان سال له نازارو كویلايه تى و ژیره مستى، دواى سهدان
 سال له زه لیلی و كۆیره وهى و ماف خوراوى كه گهلى عیراقى
 قاره مان و په وه سا ده پچىشت به دهست داگیركهران و كۆنه
 پهرستانه وه و لاتنه خوشه و یسته كه مان كه وتوو بووه ژیر جهورو

زورى داگیركهرانه وه تاوه كو بهر پاسبونى شۆرشى ۱۴ى
 گه لاۋىزى مهزن له سالى ۱۹۵۸ كه گهلى عیراق دواى
 چهندين سال له تىكۆشان و خوبهخت كردن نامانجه كانى هاته
 دى و لاتنه كه مان له داگیركهران بزگار بووو جارینكى تر

هه ناسهى نازادى و سه ره به ستى هه لمزى و بوژا به وه.

رۆلە بە شەرفەکانی گەلی عێراق بوو دوای ماوێهکی کەم لە بەرپابوونی کەوتە ژێر دەسەڵاتی رژیمی دیکتاتۆری و خۆپەرستەوه و ئاغا و دەرەبەگ و کۆنەپەرستان جاریکی تر سەریان هەڵدایەوه و خویان سەپاندە ناو شۆرشەوه و ئەو دەستکەوتانەی کە بوو گەلی عێراقی هاتبوونە دی لە ژێر ئالای شۆرش دا بە دەست حوکمی رژیمی قاسمی دیکتاتۆر و دەستەودایەرەکی پووجەل کرایەوه و جاریکی تر ولات و گەلی عێراق کەوتە ژێر زولم و زۆرداری و چەوساندەوه و رژیمی قاسم هەزاران نیشتمان پەرەری لە رۆلە گەلەکەمانی گرت و خستینە بەندیخانەکانەوه بە تاییەتی لە هەفالیانی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست، ئەو حزبە تیکۆشەرەکی کە دەورینی بالایی هەبوو لە بەرپابوونی شۆرش ۱۴ی گەلاوێژدا و رژیمی قاسمی بە هەزاران لە ئەندامانی حزبی بەعسی خستە بەندیخانەکانەوه و تیکۆشەرائی حزبی تووشی جۆرەها ئەشکەنجە و نازاری لە رادە بەدەر بوون لە ژێر جەور و ستەمی کاربەدەستانی رژیمەوه بۆیە پێویست بوو کە کاریکی واکریت و ولات و گەل لە ژێر دەسەڵاتی رژیمی قاسم بزگار بکری و جاریکی تر نیشتمان و گەل نازاد بکری و ئەو ئامانج و ئاواتانەی کە هەولێ بۆ دابوون و خۆی فیدا کردبوون بۆی و شۆرش ۱۴ی گەلاوێژی پێ بەرپا بوو بیهێننەوه دی و دیموکراتیەت و سۆشیالیستی جاریکی دی بگهڕێنەوه لە عێراق و گەل بزگار بکری.

ئەم کارە گرنگەش هەر وا بە ئاسانی نەدەکرا لە لایەن میللەتەوه ئەگەر حزبیکی پیشەرەو تیکۆشەر و نیشتمان پەرەر پێ هەلنەستیت و رابەرایی بکات، لەو کاتەدا حزبیکی وا بە هیز و نیشتمان پەرەر و تیکۆشەر نەبوو کە بەم ئەرکە گرنگە و پیروزی هەلنەستیت جگە لە حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست کە لە مەیدانی تیکۆشاندا بالاییکی بەرزێ هەبوو و سالی سالی بوو تێدەکوژی و هەولێ دەدا بۆ دامەزراندنی عێراقیکی پیشکەوتوو و نازاد، عێراقیکی دیموکراتی و سەر بەست و بە دەیان هەفالی تیکۆشەری خۆی فیدا کرد بۆ هیانەتی دی ئاوات و ئامانجەکانی گەلی عێراق و نەتەوهی عەرەب هەر لە رۆژی دامەزراندنەوه لە ۷ی نیسانی سالی ۱۹۴۷وه هەتاوهکو رۆژی ئەمڕۆمان کە میژووی عەرەبی و جیهانی و هەموو رۆلەیهکی بە

شەرفی عێراق و عەرەب و دنیا شایەتی ئەم تیکۆشانەکی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست.

حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست حزبی هەموو جەماوەری عێراق و رۆلە بە شەرفەکانی دوای ئەوهی کە قاسم و رژیمە دیکتاتۆریەکی لە رینگای راستەقینە شۆرش ۱۴ی تەمموز لایان داو ولاتیان گهڕاندەوه بەرو دۆخی جارانی و نیشتمان و گەلیان جاریکی تر خستە مەترسیەوه و تووشی هەزارەها ئیش و ئەشکەنجەیان کرد بۆیە حزبی بریاری دا کە ئەم بارو دۆخە نالەبارە بگۆڕیت و گەل و نیشتمان لە حوکمی کۆنە پەرستی قاسمی بزگار بکات و ئاوات و ئامانجی گەلی عێراق بیهێننە دی و نیشتمان بگهڕێننەوه بەرو دیموکراتیەت و نازادی سەر بەستی و پاکی بکاتەوه لە هەموو کۆنەپەرست و ئاغا و دەرەبەگی سەر بە ئیستعمار و دۆژمانی گەل و پیشکەوتن.

ئەوه بوو حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستی تیکۆشەر، حزبی جەماوەری چەوساووه بە وهفای عێراق، حزبی رۆلە بە شەرفەکانی بە عەرەب و کورد و هەموو کەمایەتەکانیەوه توانی دلێرانە شۆرش ۸ی شوباتی سالی ۱۹۶۳ بەرپا بکات و تەخت و تاراجی رژیمی قاسمی دیکتاتۆر بڕوخین و حوکمیکی دیموکراتی و نیشتمانی دامەزرینی و نیشتمان و گەلی عێراق لە زولم و زۆرداری کۆنەپەرستان بزگار بکات و جاریکی تر عێراقی خۆشەویستمان و گەلەکەمان لە نەهامەتی و جەور و ئەشکەنجە بزگار بکات و ئاوات و ئامانجەکانی بیهێننە دی و گەلیکی نازاد و سەر بەست لە ژێر ئالای شۆرش ۸ی شوبات و رابەراییەتی حزبی پیشەوامان حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست دامەزرینی.

- هەزاران سلاو بۆ هەفالیانی تیکۆشەری حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست لە یادی بەرپابوونی شۆرش ۸ی شوباتی پیروزی.

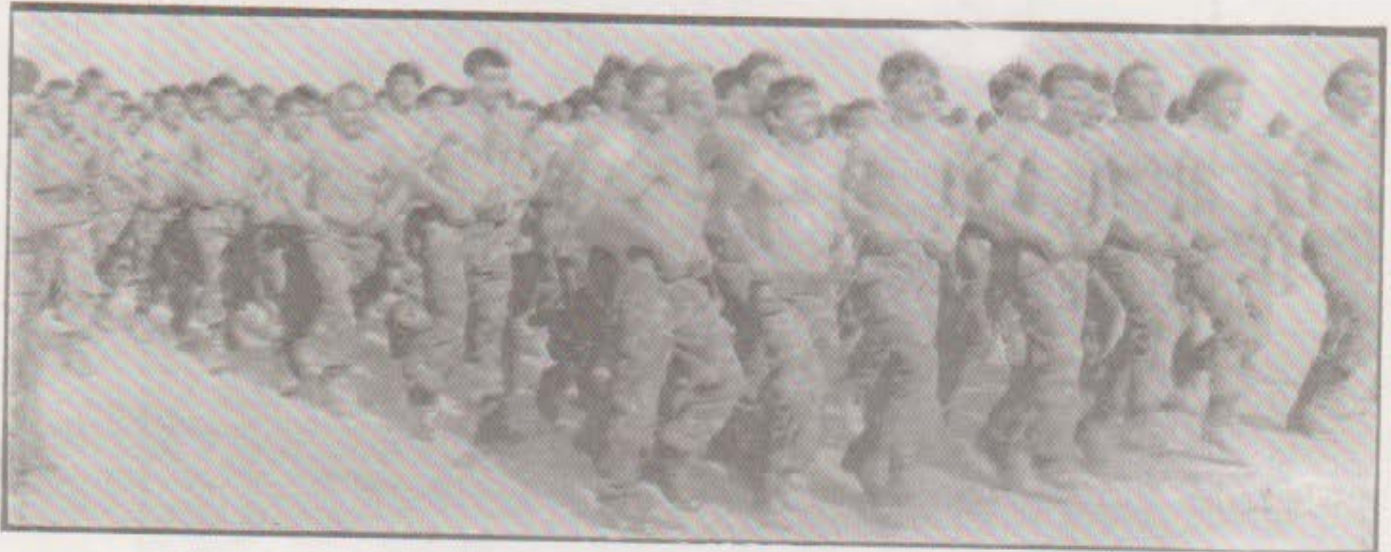
- چەپکی گۆلی رازاوه بۆندار پیشکەش بە گەلی عێراق و حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست بە بۆنە یادی بەرپابوونی بووکی شۆرشان، شۆرش ۸ی شوباتی پیشکەوتنخواز.

- سەر بەرزێ و سەرکەوتن بۆ گەل و نیشتمان، مردن و سەر شۆپش بۆ دۆژمان.

ئێتر لە سەرکەوتنیکەوه بۆ سەرکەوتنیکێ تر

سوپای میلی سوپای قاره‌مانن

● نریمان حسین کریم ●

له ههردوو لایه‌نیش وه‌ستایانه و سه‌ره‌رزو سه‌رکه‌وتووایی نواندووو و جیگای ره‌زامه‌ندی سه‌رکرده‌ی قاره‌مان صدام حسین و گه‌ل بوووو جیگای شانازی و خوشه‌ویستی سه‌رکرده‌ی دلیرمانن.

سوپای میلی‌ی قاره‌مان، له زۆربه‌ی شه‌ره قورسه‌کانمان دژ به ئیترانی درنده و ناپه‌سه‌ند، به‌شدارییان کردووو و سوپای ئیتران باشتر ده‌زانن چون گورزی کوشنده و ده‌ستی پولاین ده‌وه‌شینن، باشتر ده‌زانن چهنده‌ی دلیرن و چون هه‌لمه‌ت و هه‌رش ده‌بن و وه‌ستاو شیرزی گۆزه‌پانی جه‌نگن.

به‌ئێ... سوپای میلی‌ی عیراق قاره‌مانن، به‌چکه‌ شیرن، نه‌مه‌کداری نیشتمانن... چونکه هه‌قال صدام حسین رابه‌رو مامۆستایانه ئیتر چون نه‌بنه‌ مایه‌ی شانازی و گه‌لانی جیهان باسی نازایه‌تی‌یان نه‌کهن...؟!.

صدام حسین چهنده جارێک باسی هه‌لمه‌ته‌کانیانی کردووو نه‌مه‌ش نه‌وپه‌ری شانازی‌یه بو‌نه‌م سوپایه‌ که رابه‌رو

گه‌لی عیراق له سه‌رانسه‌ری نیشمانه‌که‌مان دا له ۸ شوباتی هه‌موو سالیک به‌ بۆنه‌ی رۆژی له‌دایک بوونی سوپای میلی ناهه‌نگ و به‌زمی خوشی ده‌گیری.

نه‌گه‌ر بیت و لاپه‌ره‌کانی ژبانی سوپا دلیره‌که‌مان هه‌لبه‌په‌نه‌وه و سه‌یری چالاکی‌یه‌کانی بکه‌ین... ده‌گه‌ینه‌ نه‌و راستی‌یه‌ی که نه‌م سوپا قاره‌مانه تا چ راده‌یه‌ک بیرو باوه‌رو فیکری حیزبی سه‌رکرده‌مانی جی‌به‌جی کردووو به‌رده‌وام گیانی خوی له پیناوی نیشتمان و بیرو باوه‌ری حیزب له‌مشت دا‌بوووو هه‌رگیز گیان و مال و دارایی‌یان له‌بیر نه‌بووه. چونکه نه‌وه‌ی به‌ فیکرو مه‌به‌ده‌نه‌کانی حیزب گۆش بکریت، خوی له پیناوی نیشتمان دا له‌بیر ده‌چینه‌وه و نامانجی سه‌ره‌کی سه‌رکه‌وتنی گه‌ل و نیشمانه.

سوپای میلی‌ی قاره‌مانمان هه‌ر له سه‌ره‌تای له‌دایک بوونی‌یه‌وه تا نه‌م ساته‌ له دوو لایه‌ن دا ئیش و کاری کردووو به‌ ده‌ستێک چه‌کی هه‌لگه‌رتووو و به‌وی تریش به‌ بنیانانه‌وه کۆشش و ئاره‌قی رشتووو.

سەرکرده‌که‌ی رازی بێت لێ و به شانوو باهویا هه‌لبدات و به پاله‌وان و نه‌بەرد بیداته قه‌لم و دیاری پیشکەشیان بکات .

سوپای میلیلی ئیمه و ئهم تاقی کێردنه‌وه‌یه‌ی که بێی هه‌لساوه‌و تیایدا سەرکه‌وتنی وه‌دی هیناوه، بوته نمونه له جیهانی سێیم داو ئیستا هه‌ندی له ده‌وله‌تانی جیهانی ناوبراو خه‌ریکن لێ ده‌گولنه‌وه‌و به ووردی دراست ده‌کریت، چونکه هه‌رچهند هه‌ندی له ده‌وله‌تان پێش ئیمه‌بهم تاقی کێردنه‌وه‌یه هه‌لساون به‌لام وه‌کو ئیمه له‌سه‌ر زه‌مینه‌ی واقع تاقی نه‌کردنه‌ته‌وه .

سوپای میلیلی ئیمه له‌سه‌ر جوهره‌ها چه‌ک مه‌شقی کردووه‌و له‌جهنگی ره‌وامان دا دژی ئێرانی ره‌گه‌ز په‌رست ئهم چه‌کانه‌ی به‌کارهیناوه‌و دژمنی پێ به‌زانندووه . سا هه‌قی خو‌مانه‌ نا‌هه‌نگ و به‌زمی خوشی بگێرین و کامه‌رانی و دلخوشی خو‌مان بهم بو‌نه‌یه‌وه‌ ده‌ربه‌رین و بلێین هه‌زار چه‌پکه‌ گول و نیرگس بو سوپای میلیلی قاره‌مانمان سوپای پله‌وانی صدام حسین .

به‌لێ . . سوپای قاره‌مانی میلیلی عێراق به‌رده‌وام شان به‌شانی سوپای عێراق له‌ گۆره‌پانی جه‌نگ دا دژی دژمنی نیشتمان‌که‌مان وه‌ستاوه‌و به‌شداری کردووه له سەرکه‌وتنه‌کانمان دا .

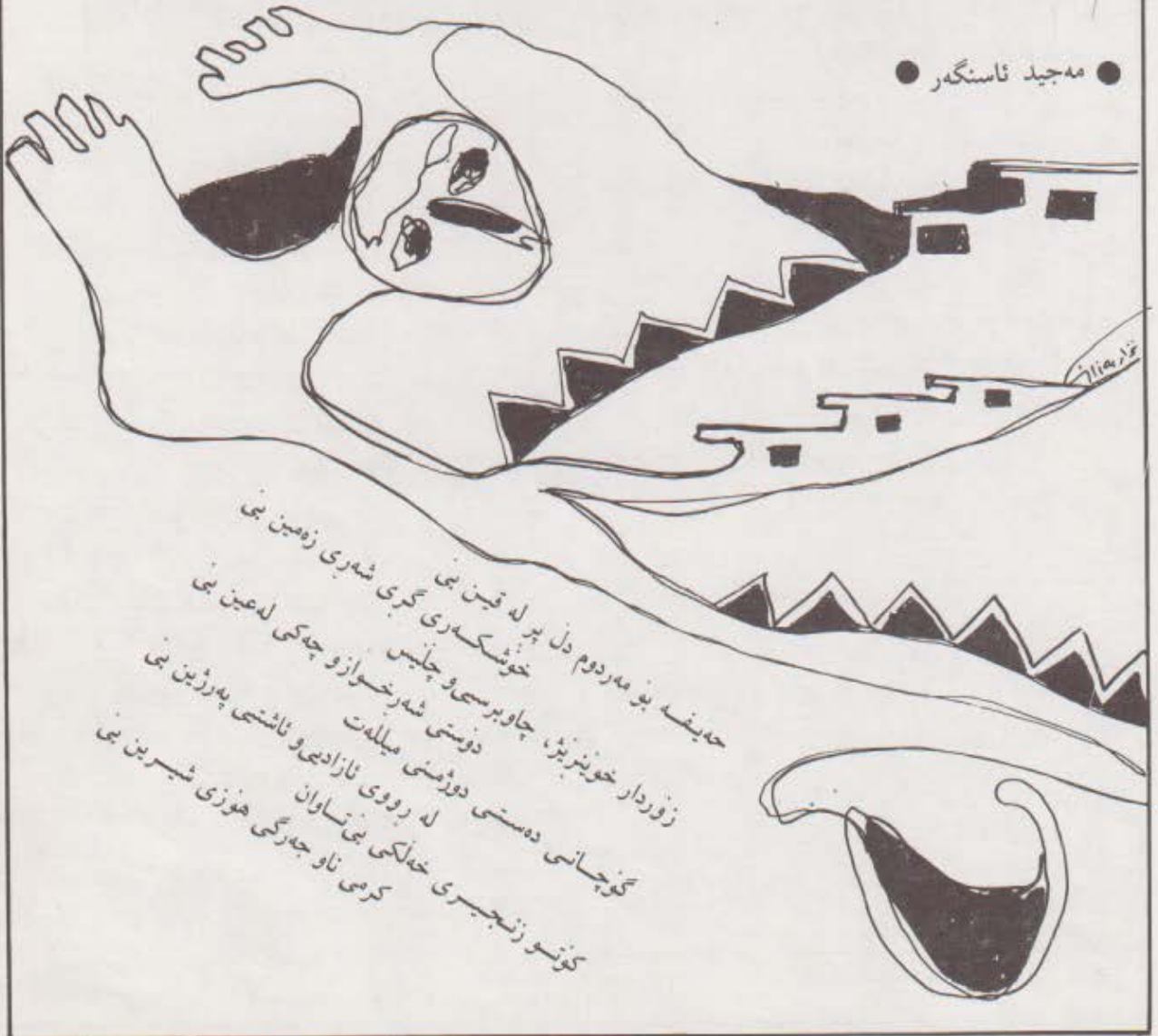
ئێرانی داخ له‌دل گه‌لی جار به‌سه‌ر سوپامانه‌وه‌ باسی نازایه‌یتی سوپای میلیلی مانێ کردووه‌و زور جارێش هه‌ره‌شه‌و گۆره‌شه‌ی له‌ ئێرانه‌کان کردووه‌و سوپای میلیلی عێراقی کێردووه نمونه که چون خو‌یان ده‌چنه‌ ریزی سوپاوه‌و روو ده‌که‌نه‌ گۆره‌پانی جه‌نگ که‌چی ئێرانی‌یه‌کان به‌ زه‌به‌ری زور کو‌ده‌کێرنه‌وه‌و له‌هێرش دا هه‌ل‌دین و له‌ سه‌رشو‌ری زیاتر هه‌یچان له‌ ده‌ست نایه‌ت .

ئهمه‌ راستی‌یه‌که‌ سەرکرده سوپایی‌یه‌کانی ئێرانی دژمن جاره‌ها جار داتیان پێناوه‌و ناتوانن پشت گوئی بێخه‌ن . به‌لێ . . سوپای میلیلی نه‌به‌ردو دلێرو نازامان له‌ کاروانی

حەيڤنە

بۆ مەردوم!

● مەجید ناسنگەر ●

حەيڤنە بۆ مەردوم دل پەر لە قەين بى
زۆردار خوینىڭ، چاۋىرسى و چلبىس
خوشكەرى گۆرى شەرى زەمىن بى
دوستى شەرخسازو چەكى لەعین بى
گۆچاننى دەستى دوژمنى مىللەت
لە رووى نازادى و ئاشتى پەرزىن بى
كۆتۈ زىنجىرى خەلكى بى تاوان
كۆمى ناو جەرگى ھۆزى شېرىن بى

تۆماری جهنگ

لاوان که خویسای دواروژن به شبیان

جهوانه مهرگی و له خوین گهوزین بی
 بو باوکو برا: کیژان پیشهیان
 قژ رنینه وه و یاخه درین بی
 یان به دهزگیران له جیی زهماوهند
 بو مهرگی نازیز له رهش پوشین بی
 کز بوونی گلپهی جهرگی برژاویی
 به فرمیسکو خوین نووکه و گرین بی
 دهستهی روشنیر له ژیر و زانا
 یا بو گهل ههرچی له نه بهردین بی
 له کونجی زیندان نازار بچیزئی و
 ده چوونی مه گهر به خهو فرین بی
 جا: په کیکی بهر له گشت که سنی
 نه بی زهریشی وه که سه گوه رین بی
 هیوا ی گلاوی نیو جهرگی رهشی
 بخنکی و خویشی ههر له بهزین بی
 نابی ناوانسی پیسی بیته دی
 با ههر داخدارو له دل - ههژین بی

ریگی «شهر» ندریت «ناشتی» سه رتاپا

گه وهی سه بهرزی خاکی بهرین بی
 دادو نازادیی، په کیستی و زانست
 بو سوودی مروف چهشنی سه رین بی
 شهرخوازو خوینمز سه ریرین تاکو
 لاشهی توپیویان له ههله رین بی
 روژی نازادیی و ناشتی له جیهان
 گهش بی و تیره ری تیشکی زیرین بی!

تیشی: نهم ههله سته له ۱۹۵۴/۹/۱۱ دا دانراوه، به بونهی ههله متی
 گشتی دژی جهنگی جهانی نو سه ر دهم وه

به بیچه وانهی ویست و رای گه لان

هوئی ناته بایی و ترس و له رزین بی
 چهزکات به ناله و روژوو له خودان
 چهزکات نه ته وهی هه ردهم له شین بی
 چهزکات چینی خوی باوینته شادی و
 زور بهی جهماوهر شو و خه مگین بی
 تیزکات بو مردن تیخی زه هراویی
 هاو رینی فوتان و دوشمنی ژین بی
 بو جهنگ تیکوشی، جهنگی نه تومی
 نه وه کا گولی ناشتی رهنگین بی
 ههولدا هه رزان ولات بفروشی
 نه بادا ناغای تووشی که مین بی
 بی دایکو باب کورپهی نیو لانک
 تا نه شتی هووشی له پیکه نین بی
 بو ناو بو زهوی، بو جوانی سرووش
 بیته ناحهزو دهردی پر تین بی
 یا بو که ژو کیسو، مهلی خوش ناواز
 شیوهی مهرگه وه بو مهم وزین بو
 به گزئی مه که بو خویندن دابچی
 نه که گهل خاوهنی عیلم و زانین بی
 نیاز بخوازی له جههلا ههزار
 برزی و گرفتار توی نه فامین بی
 بی خوراگو خهو له داوی بیگار
 ده رنه چی و کویلهی ناغای بی دین بی
 رووتو نه خوشو بی هیزو لاواز
 هه ردهم قهرزاری ده رمان کبرین بی
 بو ژینی بی سوود له رژیمی رهشا
 دو چاری دزی و کوشتو برین بی

له ههستی شۆبانی مهزنی را یادی بووکی شۆبانی دهکهینهوه

● کمال امین سهین ●

ئاوانه پیروژهکانی جهماور بوژابهوه بهو هیوایی که ئامانجهکانی
بیشه دی . بهم نهوهندهی نهبرد «عبد الکریم قاسمی» دیکتاتور له
ئامانجه پیروژهکانی شۆبانی لایداو تاقمهکهی وهک گورگ بهربوونه
گیانی نهو تیکۆشه رانهی که ئاوانیان خزمهت کردن و بهختهوهی
جهماور بوو .

تیکۆشه رانی به عسی دژی نهو رژیمه رابه ریتی جهماور یان کرد
له پیناو هینانه دی ئاوانی جهماور تووشی بهندیخانه و راوانان و
نازاردان بوو ن .

تا له ههستی شۆبانی سالی ۱۹۶۳دا توانیان قه لای زۆرداری
بروخین و هیواو ئاوانی جهماور بهینته دی .

پارتی به عسی عه ره بی سوشیالیست زۆره ها دهسکهوتی له هه موو
بواره کانی کشت و کالی و پیشه سازی و ئابووری و کومه لابه تی دا
جی به جی کرد .

به لام به کربنگیراوان چاویسان به رایی نه دا که وا پارتیکی
پیشکوه و تنخوازی نیشتمانی و نه نه وایه تی دهسه لات بگریته دهست ،
نه وه سوو که « ۶۸ » ی تشرینسی سالی ۱۹۶۳ پاش نۆمانگ
هه لگه رانه وه ی رهش روویرداو بووکی شۆرشان و ، ئاوانی گه ل و
نه توه خنکینرا .

له م پرۆژه پیروژو مه زنه دا گه لی عیراق به کوردو عه ره ب و
که سابه تبه کانیه وه ئاهه نگ ده گپرن و نه وه پری ریزو شانازی خویان
ده رده برن و به لێن و به یمان یۆ سه رکردا به تی میژووی پارت و شۆرش
له سه روویانه وه سه ره ک کۆماری تیکۆشه ر صدام حسین تازه
ده که نه وه .

هه ره ک لای هه سوومان ئاشکرا و روونه که گه لی تیکۆشه ری
عیراق له ژیر دهستی بیگانه و به کربنگیراوان دا تووشی ده رده سه ری و
هه ژاری و برستی و تی هه لدان و زیندان بووه . به لام قه ت بی ده نگ
نه بووه .

به لکو کاروانی خه بات و تیکۆشان به ردووام بووه ، تا پرۆژی ۱۴
گه لاویزی سالی ۱۹۵۸ گه ل و سوپای دلیری عیراق شۆرش به ربا
کردو ته خت و ته لاری پادشابه تی له عیراقی خۆشه و یستمان دا تا
هه تابه رووخاند .

بهلام هينزى شورشگيرى رهسان نهويه كه هوى سهرنووشنى
 تاقبكردهوى خوى ههلهسهنگيبت و بهندى لى وهردهگربت و كه م و
 كوربهكانى چارهسهر دهكات و تاقبكردهويهيكى شورشگيرى نهواوى
 دوور له ههله دادهمهزريت .

جا پاش نهويه داخ له دلان و بهكرينگراوان له ههزدهى نشرينا
 دژى شورشى پارتى بهعسى عهري سوشىاليت ههلهگهرايهوه ،
 تيكوشهراى بهعسى جازيكى تر خوبان كو كردهوه رابهري خهباتى
 جهماوهريان كرد سهركرديهتى پارت پاش ههلهنگاندنى وردو
 زانسىانهى بارو دوخى ناوخوو دهروه نهخشهى شورشى دانا بو
 چارهسهركردى نهو باروو دوخه ناههوارهى كه جهماوهر تبايدا دهزيا
 نهويهوو له ۱۷ گهلاويژى سالى ۱۹۶۸ دا رژيمى عارفى تا ههتابه
 گور بهگور كرا ، پارتى بهعسى عهري سوشىاليت دهسلاتى گرتنه
 دهست و هيووا ناواى جهماوهر هانه دى .

تيكوشهراى بهعسى له سهروو پانهوه سهرهكى فهريمانده صدام حسين
 له سى گهلاويژى سالى ۱۹۶۸ دا شورشان له ناپاكان پاك كردهوه .
 تيكوشهراى بهعسى زور سووديان له تاقبكردهويهكانى لهم
 ههلهگهرايهويه بينى نهگهر سووديان لهم تاقبكردهوانه نهينابه
 ريبازى شورشى ۱۷ و ۳۰ گهلاويژى مهزن وا نمونهى و پيشرهو
 نهدهوو .

سلاو ريز بو سهرهكى پيشهوا صدام حسين .
 ريزو سلاو بو گياني پاكي شهيدانى شورشى ههشتى شوبات كه
 بهخوبى پاكيان ريگابان بو شورشى ۱۷ و ۳۰ گهلاويژ خوش
 كرد .

منم خاوهن بهلگه‌ی زیندوو

● شیعری: لهیلان ●

منم خاوهن داستانی سوور

خاوهن خهباتی بی‌سنوور

«دمدم» شاهیدیم بو‌ئدا

منم خاوهن بهلگه‌ی زیندوو

«چوارچرا» بهلگه‌نامه‌یه

بو به‌سه‌رهاتی رابووردوو

«ده‌ریه‌ند» بوت ده‌گیرینه‌وه

پاله‌وانی چونم هه‌یه

«ئامید» بو‌خوی هاوارده‌کات

روله‌ی چونه‌ئم بی‌شه‌یه

ئه‌گه‌ر به‌قوربانی‌دان بی

گه‌لم قوربانی زور داوه

هه‌ر بستیک له‌م ولاته‌ی من

شه‌هیدیک‌ی نیا نیزاوه

ئه‌گه‌ر به‌ره‌نج و کوشش بی

میزووم رومانی خه‌باته

به‌سه‌رهاتی میله‌ته‌که‌م

جی‌ی شانازی روزه‌لانه

به‌لام چه‌رخ‌ی ناهه‌مواره

ناهیلنی خور به‌ده‌ست بینم

له‌سه‌ر گلکوی هه‌ر شه‌هیدیک

چله‌چرایه‌ک داگیرسینم

بیرھاتتا بیرینجا ۱۸ سالتا سەر داغەزراڤاندا سوپای مملکت

● شوکت زین العابدین ●

دروژا ۱۸۱ ههشتی شوانی سال ۱۹۷۰ پرپسار هاته دانی ژنالی
قومانداریا پارتی و شورشی قه کو ریکخراوهک مللی ینته دانان ناغی
وی ریکخراوی دانا ریکخراوا سوپایی مللی...

مملکتی مهینی عراقی دغان روزادا شهههانهو گوغهندا دبینن لسه
بیرھاتتا شورشا ۸ ههشتی شوانا پیروز بیرھاتتا بویکا شووشا د ساللا
۱۹۶۸ ز دا.

دايه مه گرى

● ئەحمەد چاوشىن ●

مه گرى .. مه گرى ..
توخوا دايه .
رۆلەكەت چۆنت راسپارد ..
چۆنت ئەوى وايه .
به سەر سەرى دوژمناندا ..
گره .. گلپهيه ..
به فره .. بارانه .. بايه .
كۆرپەكەت
ئەمرو دايه .
بۆ تۆ .. بۆنىشتمان ..
زۆر دلسۆزو به وه فايه .
لەرىنگەى دوور ..
شەوه زەنگە وسارد
بەرەوبەرزى .. بەرەو لوتكە ..
لەرى دايه .
نىشتمانمان هەر سەر بەرزە ..
تارۆلەنەك و ..
دايكىكى وەك تۆمايه .

خالد حسین

هو

سه ركه تى

بو

عيراقى چيکه

روزا نژی
 گهرم و رونی
 گهر دهمهك هات
 ته بار کرو
 ههمی گهرمی و ئەف روناھی
 ته هلكرو كر ناف دهفی
 هزار نهكهی
 كو وى روژی
 یان روژهك دی
 دى بیژی من: تو بى رهفی
 چونکه ههمی
 تلین دهستا
 سهرو پیا
 دى تىك ههسویم
 هند نیم... بم
 كو ئەو بدن
 گهرم و روهنی
 بى رى فهكەن
 بو فی دلئى
 لفى زینى
 هنده ژهنى
 * * *
 روبار روبار
 نه بى تىك جار
 ناف چافین خو هو تىك دى
 روژكى ساھی

نهها... دهها شیلی دى
 سهره كانى گهفا دكه
 دكه قبرى
 نهگهر دشى وهر من بیه
 نه دالهی
 نه گازنده
 ژینا من نه بته هنده
 روژا ته دفت
 ههر وى روژی
 هشك و چك به
 دى ژ روندكىت
 فا رهش چاڤا
 دلوپ دلوپ... كهمه كانى
 ههر بى ئافدهم
 رهزو چهما
 خودان دلئت
 تهنى كرى... كول و خه
 گهر روژهك هات
 فى نوى رىكى
 لمه بهرزهكەن
 داکو یا وا بقی چيکى
 هزارا نهكە
 نه ئالزه
 راسته ژینا مه ئەفروكه
 گهلكا بلهزه

باش بزانه
 خيچ و كيشا لسهر رى دانم
 چونکه كهفتم
 باش رى دزانم
 لى ههر دگهرم
 لكورته رىكا
 گهر شه لاندنم
 چو نه هیلان... بو شینوارا
 دلوپ دلوپ
 رى نیشان كهه
 گهر خون چو خار
 پارچه پارچه ژگوشتى خو
 دى هافيمه
 سهه راست رىكى
 دهما هون تين
 دا بزانی پاشه روژی
 چاوا چيکى

له بیره ده ری په کافه
باوکم له گهگه
شیخ مهحمودی نه مردا

chalakmuhamad@gmail.com

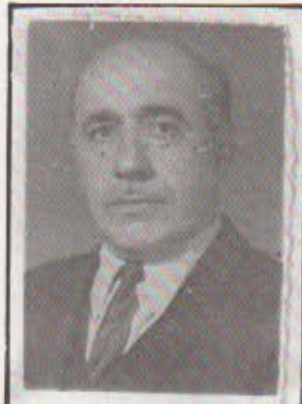
● «عبد اللطيف عبد المجيد گلی» ●

له سالانی ۴۶ - ۱۹۴۷ دا باوکمی رحمة تیم قومیسهری پۆلیسی بازبان «مهئمووری مهركهزی بازبان» بوو. لهو سهرده مه دا خوالی خوش بوو شیخ مهحمودی حهفیدیش له دینی «داری کهل» له ناوچهی بازبان دانه نیشته، وهك به زور لهونی نیشته جنی کرابنی وابوو. شیخ پاش شهركهسی «ئاوباریك» و بهزینی لهشكری كوردو ته سلیم بوونی خوی هینرا بووه بهغداد تا راهپه رینه که ی رهشید عالی رووی دا لهونی دانه نیشته. که راهپه رینه که رووی دا نهو رووداوهی به ههل زانی و گه راپه وه بو کوردستان و له داریکهلی نیشته جنی بوو. پاش سهركوت کردنه وهی راهپه رینه که میری وای به باش نه زانی ههولی هینانه وهی بو بهغدا بدا چونکه نهینه ویست گیروگرفت بو خوی پهیدا بکا، وتی با له داریکهلی بیو، کاربه دهستانی ئیداره و پۆلیس و سوپای ناوچه که یی راسپارد که خویان له قهری نه دن و تووربهی نه کهن، بهلام خستبو ویشیه ژیر چاودنیری په کی ورده وه. له لایه که وه مه بهستی بوو کاریکی وای له گهگه نه کسا بیخاته وه سه سهودای دهست پیکردنه وهی

جموجوونی سیاسی. له لایه کی که بشه وه نهینه ویست دهرفه تی نه وهی بو بلونی بیر له هیچ به شداری پهك له ژبانی سیاسیدا بکاته وه. که کۆماری مه هابادیش له کوردستانی ئیراندا دامه زراو له زور شوونی کوردستانی غیراقیشا ههراو پشپوهو جم وجوول پهیدا بوو دهولت زور له وه نه ترسا که شیخیش لای خویه وه راهپه ری و جوړه به شداری پهك لهو رووداوانه دا بکا.

باوکم له بارو دوخیکی وادا کرابوو به قومیسهری پۆلیسی بازبان که له هه ر کاربه دهستی کی تری دهولته تی راسته وخوتر بهرپرسی پاراستنی نارامی و هینتی بی له ناوچه که دا. باوکم سۆزیکمی دهروونی به کولی بهرانه به شیخ هه بوو، چونکه «محمد جان وهیسی بهگی گل» ی باپیرم په کیک بووه لهو سه رهك هوزانه ی گه رمیان که له شه ری ئاوباریکدا له شانی شیخا وهستان و لهو شه ره دا بریندار بوو بو. بهم هویه وه شیخی رحمة تی خوشه وستی په کی تایه تی بهرانه به به باوکم پیشان نه داو گویی به وه نه نه دا که باوکم موچه خوری میری و نه فسه ری پۆلیس و بهرپرسی ئاسایشی ناوچهی بازبان بوو. شیخ هه موو مانگی نه یسارد به دوای باوکمدا بچی بولای و نه میش هه موو جاری نه چوو بو زیاره تی و گهلی جاریش به ریه به ری نهو سه رده مهی ناحیه ی بازبان ماموستا هادی رهشید چاوه شلیشی له گهگه نه چوو. کاربه دهستانی میری یش له سوله یمانی له م

خوشبوستته‌ی باوكم له لایه‌ن شیخه‌وه ناگادار بوون.

چارنکیان موته‌سه‌ریفی نه‌و سه‌رده‌مه‌ی سوله‌یمانی و به‌ریسه‌به‌ری پولیسی لیوا نه‌نیرن به‌دوای باوکما. که نه‌چینه لایان له سوله‌یمانی نه‌وراقی موغامه‌له‌ی جینسیه‌ی کابرایه‌کی نه‌ده‌نه دست و بی‌نه‌لین خاوه‌نی نه‌م. عامه‌له‌یه ئیددیعی نه‌وه نه‌کا که عیراقی‌یه‌و که‌وتووته ولاتی میسر و له‌وی نیشه‌جی بووه‌و. له‌ویسه‌ به‌هوی بالیوزخانه‌ی عیراقه‌وه داوای جینسیه‌ی عیراقی کردوووه‌و نووسیویه نه‌توانن بو به‌لگه له‌سه‌ر راستی ئیددیعاکام پرسیار له شیخ مه‌حمودی حه‌فید بکه‌ن نه‌و نه‌مناسی. ئیمه‌یش تۆمان بو نه‌وه بانگ کردوو نه‌مجاره که جوویته لای شیخ پرسیار نه‌م پساوه‌ی لی‌بکه‌ی و به‌گویره‌ی شایه‌تی نه‌و موغامه‌له‌ی جینسیه‌ی به‌گویره‌ی ئوسوول بو جی‌به‌جی بکه‌ی.

شیخ به‌ عاده‌ته‌که‌ی خوی پاش ماوه‌به‌ک نه‌نیریتوه به‌دوای باوکما بچی بو سه‌ر لیدانی. که نه‌چینه خزمه‌تی، پاش حه‌سانه‌وه‌و نان خواردن مه‌سه‌له‌ی کابرا له خزمه‌ت شیخدا دینیشه ناراووه باسی نه‌و پساوه‌ی لی نه‌پرسی. شیخیش نه‌فهرموی: مه‌لا مه‌جید! من وه‌للا نه‌م کابرا نانا‌سم، به‌لام توو ئیمان‌ت کابرایه‌ک له ولاتیکی دووری وه‌ک میسروه‌ه هاوار بینیشه به‌ر من، چون نه‌بی نه‌یناسم. وه‌للا بشوو‌سه نه‌ک هر خوی نه‌ناسم باپیری‌شی نه‌ناسم!

باوکیشم به‌ شیخ نه‌لی: که‌واته یا شیخ به‌گویره‌ی ره‌سمیاتی نه‌م جوړه بابته‌سه جه‌نابت به‌ شایه‌ت دانه‌نرییت و له‌گه‌ل نووسینی ناوتا نه‌بی ته‌مه‌نیش دپاری بکریت. نه‌فهرموت، وه‌ک شایه‌ت، ته‌مه‌نت به‌ چه‌ند بشوو‌سین؟ شیخ گورج نه‌فهرموی: بنوسه ۶۴ سال.

پاش نه‌وه ئیتر نه‌که‌ونه قسه‌و باسی خوش و دوای نویزی شیوان تا نیوه‌شو و پیکه‌وه نه‌بن.

نه‌وجا شیخ باوکم له‌گه‌ل خوی هه‌ل نه‌گری و نه‌یا بو ژووری نووستن. نه‌فهرموی له‌نزیک ژووره‌که‌ی خویه‌وه جی بو چاک بکه‌ن.

باوکم نه‌یگبرایه‌وه نه‌یوت شیخ تا به‌یانی نووستنی نه‌بوو. به‌دزیایی شو و شه‌نویزی نه‌کرد به‌ته‌نهاو له‌گه‌ل نویزه‌که‌یا نه‌گریا.

پاش خه‌ولی‌که‌وتنی باوکم به‌ چه‌ند سه‌عاتی نه‌دری له ده‌رگای ژووره‌که‌ی. باوکم وتی له خه‌و راپه‌ریم، ژووره‌که‌ تاریک بوو. به‌په‌له هه‌ستمه‌وه، ده‌رگا‌که‌م کرده‌وه و پرسیم کی‌یه؟

نه‌بینم: شیخه له‌ودبوی ده‌رگا‌که‌وه وه‌ستاوه
فهرموی: منم، مه‌لا مه‌جید، منم.

باوکم ده‌ست نه‌با فاتوزیک له‌نزیک جیگا‌که‌یه‌وه نه‌بی دایه‌گیرسینی و عه‌رزی شیخ نه‌کا: خیره، یا شیخ فهرموو.
شیخیش به‌تونی کراسیکی فه‌قیانه‌دارو ده‌رپی‌یه‌کی دریزه‌وه دینه ژووره‌وه‌و له‌سه‌ر جیگا‌که‌ی باوکم دانه‌نیشی و باوکم لای خویا دانه‌نی. جا پی نه‌فهرموی: وه‌للا، مه‌لا مه‌جید، لیم بیوره به‌م شوه‌ه له خه‌وم هه‌ستاندی. باوکیشم عه‌رزی نه‌کا:
فهرموو، خیره ئیشه‌للا.

شیخ نه‌فهرموی: مه‌لا مه‌جید، وه‌للا له‌سه‌ر به‌رمالی نویز بووم، غایله‌یه‌ک له‌باره‌ی مامه‌له‌ی جینسیه‌ی نه‌و کابراوه‌ که ئیواره بوت باس کردم هات به‌دلما. حه‌زم نه‌کرد له‌گه‌لتا باسی بکه‌م. باوکم وتی عه‌رزم کرد: فهرموو!

شیخ نه‌فهرموی: مه‌لا مه‌جید! حوکوومه‌ت له سوله‌یمانی و تیکرای ده‌وله‌ت باش نه‌زانن تو دۆستیکی زور خوشه‌ویستی منی و هه‌روه‌کو له‌تفی کورم وای بوم. باوکیشت برای روزی لی‌فه‌ومانمه. نه‌ترسم حوکوومه‌ت و له‌ودبوی نه‌وانیشه‌وه ئینگلیزه‌کان نه‌م مامه‌له‌ی جینسیه‌ی کابرایه‌یان ریکه‌خستنی بونه‌وه‌ی بزانتن ته‌مه‌نم چه‌نده‌و ناخو به‌به‌رمه‌وه ماوه بشوانم به‌ره‌ره‌کانی‌یان بکه‌م یاخیره؟ جا نه‌گه‌ر تۆیش له‌م غایله‌ما له‌گه‌لمای، بشوو‌سه: ته‌مه‌نم بو نه‌وان ۱۸ ساله‌و ناماده‌م و به‌به‌رمه‌وه هه‌به‌و نه‌توانم به‌رانه‌ریان خوم بگرم.

نه‌مه بیره‌وه‌ری‌یه‌کی باوکم بو له کومه‌لی بیره‌وه‌ری ژوری له‌گه‌ل شیخی ره‌حمه‌تی. هیوام وایه بوم بلوی ورده ورده هه‌مووی بلاوبکه‌مه‌وه.

۱۱ باوکم خویندنی حوجره‌ی ته‌واو کردبوو و ئیجازه‌ی دوانزه عیلمه‌ی مه‌لایه‌ینی وه‌رگریتوو، به‌لام مه‌لایه‌ینی نه‌کردبوو چوو‌بووه ریزی پولسه‌وه‌و بووبوو به‌ نه‌فسه‌ری پولیس.

ئوسمان سهری ل گورستانهك ئامهدي

• بهرهمه فكرينا: دوزقان •

chalakmuhamad@gmail.com

هاته كوشتنى، ب هزاران كال و پير، ژن و زار بونه هيسر،
بيست و پينج سهره كين ئوسمانى ب سهرداريا شيخ سعيد،
له دويش بريارا حوكومهنا عوسمانى ل ئامهدى «دياربهكر» بهر پيشى
قنارى كرن^(۱) ئى فنى چهندى هيقسا سهركهفتسا په گجارى ددلى
«ئوسمان سهرى» دا نه كوشت، بهلكو مهزتر، ومهزتر دبو. ههر وهك
ئەف چهنده ب ئاوايهكى فلهسفى د قناتى «ل گورستانهك ئامهدى» ده
به چاف دبت.

ئوسمان سهرى دهچند ريزهكان ده:

ئوسمان كورى سهرى به ژ هوزا «مرديس» ل ساللا ۱۹۰۵
ئى ل گوندنى نارنجى، ل دهقرا «مردينى» ژ جيهانهكا نارى وى
هاتبه جيهانهكا نارى تر، وچاقين خوه ژ گيرو گيشدين ژينره
فهكرينه^(۲) ... دژين ههشت سالى ده ژ باقى سبوى بوئه، وهلى مامى
ب خودان كربه. تاكو ريزا شمشى سهرهتايى ل فيرگههين مبرى
خوانديه. شونده خواندانا خوه يا ئولى مرگهفتان ههوكريه. ل ساللا
«۱۹۲۹ - ي» ژ وهليت مشهختى بوئه هاتبه ل شامى هيروربه، و
دهمكى ل «ههنديبوهرى» بوئه سهبدايى فيرگههين سهرهتايى
ئوسمان سهرى وپهخشان:

ئەوى چيروكا «شيرهك ب دارهكى ياكو هيزا» عومهر دزهيل،
دگوشارا «كاروان» ده بهلافهكرى خواند بت ... دى چاك ژيره
خويابت كو ئوسمان سهرى نهك نهنى دهوزانا كلاسيكى و
سهرهست ده. بهلكو دپهخشانى ده ژى دهستهكى ههل و خامدكى
خورت و رهوان ههيه. ژلهورا شيوازى نفيسارين وى بين پهخشانى
سهرنجى كوردناسان ژى راكيشابه. ههر وهك ئەف چهنده ژ نالى
كوردناسى بهها - گران، ئومايا، فه ديار دبت چاخى ديژيوت:

«ئوسمان سهرى دچيروكين شهر و قهوغان ده زورى جلدنگه، ب
تايهتى چاخى باسا رهوشتن هاوولانين خوه دكەت، چيروكين وى
بين ل سهر راف ونيچيرى ژى زور دخواهشن، چكو ئاوا وربيازهكا
ساده و راستاو خوه گرتى به، ديژي. قەى روبدانين چيروكى تازه
ل بهر چاقين مه روددن. ئەز نها ب باشترين پهخشان نفيسى كورد
دادتم.^(۳)

بهرهمين ئوسمان سهرى بين چاپكرى:

حهيف و خهبيتهته كو تا نها كتهكه كينه نەبت ژ بهرهمين بهها
گرانين هيزا ئوسمان سهرى مه نهراموسانه. و نهينانه. ئەگەر
وهويين فنى چهندى دهرن. ئانكو نه بهك و ددونه كو دفرده ريزهكم.

ل دور ساللا «۱۹۲۵ - ي» كوردستان وهكه ديزهكه سهر ناگر
دشاريا، كوب تهرزى مهنجهنقى دستجى، وكولونيلزما «روم» و
مينا گورهكى هارو دهف ب خوين كهتبو ناف كوردان، كوب ههر
تەحەرى دخوهست ملهتين نه «روم» دگولا خوينده ب جهعدينه،
ب خهقنه. تاكو ل دويش فنى هزارا نورانى ب سهدان گوندو بازار،
كوجيك و سهر، بورچ و كهلات ل سهرانسهرى كوردستانى
نوركياى عوسمانى كافل و چول ويران دكرن، كو ژ گوندى قوجيره
بونه كان و مهسكەن، وب هزاران زار وزيچين بين گونهم دين
ناگرى بوبهوه فرندين لهشكرى غازى ده جان ددان. وچهندهكين ب
دههان ژ سهرهكين كوردان ب كنديرا قنارى فه ل كاخ و جادين
گشتى دهشتن هلاوستى، وهلى سخومت چاندنا ترس و هيبهتهك
مەزن دكاكلا دلى گهلى كورد ده، ئى كولونيلزما رومو نهختياريا
ملهتنى كورد ناس نهكتر، ئيدى بارى كولونيلزمى گران بول سهر
ستوين ملهت، وكهلا دلى ملهت رابو، وتشت نهبو خوه لهبهر وى
سويلافى راگره. ئوسا شورەشا نازاداريى ل ساللا «۱۹۲۵ - ي» ل
كوردستانا «عوسمانى» يا ب رينهريا شيرى پيران «شيخ سعيد
دهست بين كر. و ژ زنجيرهكه شورەشين نازاداريى ره ل وى پارچى
كوردستانى بو پنهكا ناگرى گهش، كو تا نها ژى ئوخم و هيلمه
وى ناگرى دل و هتاقين ب سهدان هزار گهنجين نيشتان بهروهين
كورد د سۆزه.

«ئوسمان سهرى» بهكه ژ وان كوردين. كو دگهنجينا خوهده
جهرگ و دل ب بينا ناگرى شورەشا شيخ سعيد بهرتين. ههرچهنده
ئوسمانا شيخ سعيد دخوينى دهخهنتى، و ناگر كهته كوردستانى.
گوندو بازارين وهليت ويران بون، ب هزاران ژ ملهتنى ئەم و نام

لی ل دویف زانینا نوستایی به هاگران «عبدالرحمان مزوری»
نوسهان سهبری مشه هوزان و گونار دگوفارین مینا: بهربانگ،
ستیز، هاوار، هیشی، و روزا نو ده بهلافهکرینه. و نهف بهرتوکین
زیرین زی چاپکرینه^{۱۵۱}

۱ - دهردین، قهفدهکه ژ گونارین رامباری و زمانشانی و حفاکی

۲ - رمان، بهرتوکهکه رهوشه نیری یا گشتی به.

۳ - نالف ویی یا کوردی، ل سالا «۱۹۵۵ - ی» ل چاپخانا
«که ره م چاپکرینه».

۴ - باهوز و چند نفیسارین دن، هوزانن ل سالا «۱۹۵۶
ی» چاپکرینه.

ول داوین گهره گه ب ده زانین کو روزنامه قانی موزن «میر
جهلادت بهدرخان» دهسته کی دریز دبالدانا نوسهان سهبری دا
هه بویه، بهرف نفیسین و بهلافکرنا کوردی، ههر وهک نهف
جامیزی دگهل پرائیا نفیسشان و هوزانفانین کورد ل شامی
هاتیه کورن، ژ نالی بهدرخانیا ن فه، کو دههژی سهد باهی
وشاباشانن.

«ل گورستانهک نامه دی»^{۱۵۲}

« ژ بهرهمی نوسهان سهبری »

نیشد ژ همو شفقان برتر بهتا من تنگد ب بو. دیسان دهردی
من سدری ب دهرخستبو. شاخین مور ل کولا من نا دهقبه رنخون.
تازان و نشانجان، ژ دل خوه دریزی کلوخ ذکر تهزین سار زینی
لنگان هدیا قونی سدری دچون. قهفنگد ل من تنگد ب بو و تیرا
دل نه ذکر. وهکی نه خوهشی کو تال سدری دده. من دخوهست
جلین خوه ب چرینم. خویبدانه که سار و زهلقوگ ب نهیا من
کهدت بو. من ل دهردی خوه کر بو دهر. لی مکونا وی تونه بو. کهلا
گیهانا وهلیت. کهلا گیهانا وهلیت.

من داخوه و نهز رابوم - ناقهرا مالا مه و دهریا دو سهد گاف هه بو
- بهرف دهریا دچوم.

ههر گاف ج قاس کو نهف ل من رادبون نهز دچوم بهر دهریا.
ژ بهر کو دهردین من و وی ب ههف دمان. کو نمی ب پیله. جهوینیا
من بی دهات.

هیندی - هیندی دچوم. گوینا پیلین دهریا. دهنگین ویرویروکان

وزارینسا نهیره کی شفی دزک ههف ده وهک لوریکا دیان ل بهر
دهگوشی ب جانی من شادبون، دلی من فرههرو خوهش بو، لی کهلا
من برترا رادبو ل من و لو قهومی بو کو بین من پرجاران نه دگهان
نهردی. چدهنگین من رادبون، وی گافی من فرا تهران دخوازاند.

ب شینا بهزدانی گهوره با کهدت بن چهنکین من و فریام.

فریام لی نهوهک تهران و بالهفران، وهک مهلهکان دفریام. ب وی
چوینی دسهعهته کی ده من دکاربو د سهر همو دنی ره دهرباس بوما.
جهی نهز بچوسایین نیرینک بو، دبهنه کی ده فلهستین، شهرق
ل نهردهن. سوریه دهرباس کر و د تالا سدری کانیه ره ل سینوری
وهلیت راپهریم. دنابقهرا میردین و ویران - شههری ره خوه گیهانده
سدر دیاربه کری. گافا نهز گیهامه دیاربه کری ل هیلا دهری چیان
نریزهک نوری وهکا کهسکه سوری، لی ستور ب بهر چاقین من
کهدت. چاقین من لی دهلیان. ههکی نهز ل ور مات مام، پاشی من
خوه لی گرت و جوم گافا گهیشتمه نیریژا نوری وهکا بره پروکین کو
بهر دشونن نهز دزوردا هاتمه خوار و کهدتم.

هین نیشار زوبو. جهی کو نهز کهدت ل پیش راوهسته کا بالهفرین
ترکو بو. لهشکه رین ترکو دسهر هیل و بن هیلا من ره دهرباس
دبون. نهز دجهی خوهده مام. پشتی دهه کی دنی قیریا و کهربو،
ههر کهس نشست. تهنی دهنگه کی شین ژ دجله دهات. سهره کی من
دور نالین خوه چاف کر، ل نهباران نشان نه مابو. هین تیریژا نوری
ب همدی خوه شهول ددان ژ بهر کو دوامین من زی دوی نهردی
ده دغهشارتی بون. من دزانبو کو کیژان شیر ل ور رادزی شیخ
سهعیدی کال!!

هیدی - هیدی من خوه گیهانده تیریژی. فیچار زمانن من هاتبو
گرتن لیدی من نرابو کو ج بیژم سهره کی من و دل ل بهر ههف دا،
کارب من نه دبون، و نکاربو دو پرسان ب جه ب کم ولو دهست
بهست بهری من ل تیریژی وراوه ستابوم. بیسیکی ب شونده زمان
ههپکی ب گهرکهدت و من گوت:

- هی که عبا قهومیته من شیخ سهعیدی کال: نه... ته زنجیرا
دیلیا قهومی من ب زهخمیا دل، پرائیا زانین و راستیا خوه قهتاند.
وهکا شیری کو دقهقهه سی ده ب دهرکهفه. نهف قهومی کو چارسهد و
هنده سالن، خوه ژیریکریبو. خوه ونداکریبو. بی ناف و بین زانین
مابو. که تپو خهوا مرئی. د وی خهوی ده نهو شیر ته هیشیارکر.

نەبارى كۆ دەخووست مە، ئاقى مە و زمانى مە، ژ دىنى ھەلپنە، تە
ل دەستى وى دەوشكاند. ژ رۆژا كو تە سەرى دانى يەو فرەد، كىژان
كورد چ ب كە و ل كوردستانى چ ب بە ھەمو كورين تەنە. چە
كو بنگەھى وى خاتى تە فەدا و ھىمى وى تە دانى. ھەيە كو دىنى
ھەبە ئەو كەسبىن كو دىن ئاقى كورد و كوردىستى دە ب ژين
منەت دارين كرن و قەنجباتە تە چكو ژ وى رۆژى و فرەد باقى
كوردىستى ئى پاشين تويى و دى ھەر تويى.

بەندە ژ منەت دارين تە كوردەكى بچوك و بى كىرە. ژبەر كو
يەزدان دلى من وەك دلىن براين من ئين كورد زەخم چى نەكرە
ژتشتين بچوك و مەزن زو دىشە. دىشە ئى نەئىشەك نەخووشى،
ئىشەك ئەفنى. گەش دىبە ئاگر، ئاگرەكى ولو كو جەنابى زەردەشت
ل اين لەشەبونا وى فەدجنتە. جان و جەندەك ل من پەرتاندى يە،
بەتەكى نكارم بى خەم راوەستم، گش شەوات، سوتن، ژان، تاژان،
تير، تقانچن.

ھى قەنجە خودى!.. قەسدا من؛ دىتتا وەلپت، ئەف ئەردى كو
ژشېر و لەھەنگان تۆى زيارەت كرين و ژبو ئى ژنا ددى خوەدەژى
دەرمائەك ژ جەنابى وە خواستن بو. ئى قى تيريزى پەرين من سوتن
و كەتمەخار، ئەف و كا تو من رە چ دىبۆى..؟

تۆ دەنگە چى نەبو. ھات بىرا من كو ھى نزانن، دىنى قرى يەو
گش نەستە، ژلەورا تو جەھانى نادن. ديسان من كره زارى:

- ھى گەورەترى قەومى من..؟ تۆ ب كەسەرا دلىن ئان شەھىدين
ل نك خوە وپ كولا دلى شەھىدين كەلما خوەيى دكى كو جەھابەك
وەكى داخوارا من ب دى..

دىسان وەكا بەرى دىنى كەر.. تۆ دەنگە جى نەبو. جاردن
ب دەنگەكى زيز لالژيم:

- ھى شەھىدى گەورەو ھىمى ھەينا كوردىستى تۆ ب ئەفينا خەباتا
شەھىدين كر و سەيد - خان، و «ەلى - جان» دكى كو من ھندە
بىن فارنەكى ئان ئەز نە ھىزاي قى داخوارى مە!؟

دىسان تۆ تشت. ئىدى مەجالا من و خوە راگرتنى نەمايو. فرقاتا
گرينى كەتبو قركا من، ب ھىل و دەنگى خوە من كره گازی و
زارى.

ھى ھىياركرنى قەومى من..؟ تۆ ب مېرانيا د دلى «ئىحسان»^(۷)
«فەرزەندە» ب گورا^(۸) «بەرھو»^(۹) دكى كو ئەققاس من كز و
شەپزە نەكى. جەھابەك.. دوپرس.. دلخووشەك، چ دىبە ما ئەز

ژى نەكوردم؟

ب بەھىستا ھەرسى ئاقىن داوین، دروھەلاتى تيريزى دە دەرىكى
مەزن ژ ئەردى ئەبو وەكى سەرى خوە تى دە ب دەرخست، چ
بەھىرم كو «عزىر ئاغايى سلۆپى» يە. من ئەو ناسى، ئى وى ئەز
نەناسىم. ھولى دەست ب ئاخافتنى كر:

- برا ژ بو خودى ھندە مەكە قېرىن وزارين، ئىشەف جىئنا مەزن
ھەيە كو نكارى وەرى نك مە. ما تۆ ژ بى يا خودى كەتە يە كو
ھولى دكى يە گازی؟! ھىن بىر درىژ ب كى ئەمى خەبەرى ب دن
مەلەكان دوژە نيزىكى مەيە دى چەند زەباتيان ب شىنن و ب ئاگر
برائە دن ول ئاف تە ب دن ھەيە دەرى.. ئى تە گونەھە،
رامەووستە و ھەرە مالا خوە.

درامانا دەرباس بونا ئاف گۆرستانى دە ئەزى سەر ھىشك بوم،
ژلەورا من ھولى ئى فەگەراند:

- ھەي لو پەپوكو! تۆ ژ ئاگر دترسى ما ئاگر چ ب من دكە!..

ئاگرى كو خودى خستى دلى من ھەكە بەردم بلا دوژە ژى ب ترسە
كو ئەو دى بى زەبانى ب مېنە. ژ وى ب شونەدە. دخوازم بىم جىئنا
مەزن ب بىم و شولى من ھەيە.

ل سەر فان پىسان ئاغى بەرى خوەدا ژىر، چەند پىرس گوتن و
فەگەرى سەر من و گوت:

- ما كەسى تە ئى جفاكى ل فر ھەيە، ھەيا كۆب كارى وەرى دبارى
جىئنى؟

- ئەرى ئاغا ھەكە ئەو ژى وەك من نەسى سەر بىن دو مامىن من
ل فرانە «شوكرى» و «نورى» ئىن «مردىسى»، ژ ھاتنا من ئاگەھ
ب كە بلا دەستورا من ب گرگن داکو وەرم نك وە - ماتو من ناس
ناكى؟ مال ئافا ھندە ئەم دچالا ئامەدى دەمان، نھا ئەز راستا تە
ھاتم، تو خوە ل من دگرى و ل من رادى!؟

- گاغا مە ھەقدو دى بو ھى تۆ سىيەبۆى، ژلەورا من تۆ نەناسى.
ل قوسورى مەنھىرە، تۆ نە بىسانى، دكارى وەرى. برا! ئەز
دەرگەھقانى جىئنا مەزىم. ژ ئىقارە و لو ئەم دابون، ژبو وى من
ھندە تۆ كزكرى، دەكەرەمكە وەرە.

ئەز چوم، «عزىر ئاغا» ئەز ھىبىز كرم و داخستەم ژىر. چ بەھىرم،
وراژى جىھانەك، ئى جىھانەكە گەش و ئافا... رى، ئافاھى،
تەفگەر تشتەكى ژ ھەشان دەربو، ھەكاربا ژ ستىركىن ئەزمىن
پىرتوبون، بەرى ھەرتشتى من پىسا شونا جىئنى كر. گونە من:

- ژ رۆژنامه فاناتان پيشه هه مو ئارستو قراتن . هه ر يه كى هه وه ته ك
دهاشل ده به وهك ئا فاله كنى .

- مامو «عزير ئاغا» گوته من جفينا مه زن هه به . من دفنى تو من
ب بن ديارى جفينا نه ز ب بينم ،
- كورى من ! نه ز ب خوه ناچم جفينا ، هه كه دخوازى كارته كنى
بدمه ته ، هه ره .

- ژ بوچ ناچى جفينا ؟ لاوى من فنى ده رى مه لفينه ، پرسين راست
تـحلن ، ده ما تشتهك بى رى دبه ئى كرى كى به راسته رى د دمه رويان
و گلى و وان زى ب سه ر نيشه كنى دكم . تو ب خوه دزانى به نا من
زى تنگه و خوه رانگرم ، ژ به ر فنى دلى هه مو هه فالان ل من دميه ،
ژله ورا به كو بون هه فته سال جاره كه تنى جومه جفينا مه زن .
كورى من ! قه نه تو وه ئى نه كى . هه ر گا فا ل سه ر ئاخافتنا وه لائى
خوه وه ره ديتن .

- وهى سه د جارى خوه زى ب دلى ته مامو قه نه هه فته سالن كو
تو جارى كه تيه جفينا . ب سه رى ته ، كو دفان هه فته سالان ده
من هى ديارى جفينا نه ديتى به ، وه كا پرچمكى من به رى خوه
روچكاند ، هه مويان پرسين من ئين ته حل ديتن ، ب چاف ل من جه ز
دكن لى ب دل . . . هى من ديارى تو جفينا نه ديتى به ، چكو دزان
پاريزا ده فنى من نينه و ل جه م مه زى چاف گرتن هه به ژ له ورا . .
ده بلا نه و ده ره ب ميه دجه ئى خوه ده هه من ب به ديارى جفينا
مه زن و جاره كنى ل نه فگه را وه بنه ريم .

مامى من دا پيشى و و ئه م ب رى كه تن . قه سه ره كا پر مه زن هاته
پيش مه ، ب من به گوته : - نه ف قه سه ره جفا تا زانستى به مه خوه
گيهاندى نو ه ئا فا كر بون . هنده مه زن بو كو بى «حه مه پلدر» تاتين
به را مرو ف نه ز عه جيب ما ئى ب بوم ، گه لو تو بى قه سه را جفينا مه زن
چاوان بو ؟ نه م گهانا ده رى قه سه را زانستى مامى من گوته :

- كورى من ! دزانى ل فر ب ده ر ده كه فه ؟
- نه ز به نى ما نه و قه كه به ؟
- نه رى قه كرى به ، دخوازى نه م ب چن «فوناد به گ» و هه فالان
سه ره كى ب بينن !

من دلكرنا خوه نيشان دا ، ب ئاسانسورى نه م هلكشين قوتى
يانزه دهان ، چا به خانه ل و ر بو . خو رته كى دمل ل به ر ده رى چا به خانى
را وه ستى بو ، مامى من پرسا به گان كر ، وى گوته :

- «حه سه ن خبى» به گ ب ئافى رۆژنامه ئى چويه گوهداريا جفينا

- دفنى ، ل سه ر ريزكا مه ، تو مامى خوه ب بينى و كارته كنى بده ته
داكو ب كارى هه رى ديارى جفينا من پرسا مامى خوه «شو كرى» كر
گوته :

- نه دنا فا جفينا ده به . نه ا ل مال هات ، پرسا «حه سه ن خبى» كر
و دا كه ته به ر دجه .

گازى خو رته كى كر وب من ره شاندا ، «عزير ئاغا» مال به ر ده رى نه ز
ب خو رته ره دا كه تم به ر دجه ، مامى من ده ستميز دگرت .

گا فا چاف ل من كه ت ، هات نه ز هه ميبز كرم و دلى خوه ل من
خوه ش كر . ده ستورا خو رته دا ئى خو رته چو من برسى :
- مامو ما فرانه بو هه شته ؟

- نا فرا دا دا خه با تا وه ليه . دخوازى ته بشينم نك ئايى ته ، هه ره ل
بو هشتا شه هيدان ميزه كه .

- مامو ته زمانى خوه يك جار گوهارتى به . نه ز دترسم كو تو هين
ل سه ر زارا فائى وه ليه ئى . لى دنه ريم په يقا ته ته كو زه .

- نه رى كورى من ؛ هه به دو سالان به رى نه م هه ر كه س ل سه ر
زارا فائى وه لائى خوه دا خفتين . لى پزار كو رومو «شېخ نه سه دى
هه فلبى» ب دار فه كرن ، هات جيناريا مه ب ته پ ته پا جامير
جفا ته ك زانستى هاته ئى ، نه و ل سه ر زمان ده خه بتن . ژله ورا
هه به كى په يقا مه چا كه .

- سه ره كنى جفا تا زانستى كى به ؟
- سه ره ك «شېخ نه سه د ته ففندى» به .

نفيشان «سالح به گنى هينى به» و دو انزه زى له باتين وى هه نه .
نه ف بو ساله ك ب بينكائى فه ره نه كا مه زن مژول دبن .

- ما ژ بوچ وه «نه حمه دى خانى» نه كر سه ره كنى جفا تا زانستى ؟
- «نه حمه دى خانى» چا فدارى ته قا يا خه باتين زانستى به .

- تو زاننى مامو «رومى عوسانبا» زمانى مه را كرى به .
- نه رى ، به رى چاره ده رۆژان من ده شيارى ده خوه ندبو .
- ما تو رۆژنامه ئى وه هه نه ؟

- ب ئافى هشيارى رۆژنامه كه مه يا سياسى هه به . .

نه و زى بو ساله ك ب جاميريا «فوناد به گ» هاته ئى ، «فوناد به گ»
گه ريه نده ئى به ر پرسياره ، «كه مال فه زى» گه ريه نده ئى چا به خانى به .
«حه سه ن خبى» نفيش فان و «حه چى نه ختى» خه به رگه هانه .

- پرا نيا وه ديمو قراتن ئان ئارستو قراتن ؟

مەزەن، بەگین مایی ل قرن.

مامی من ل پیش و ئەز ل دو ئەم کەتن ناڤا چاپخانێ.

«دکتور فوناد» بەندەك دنفیساند. دەما دەست گفاشتنی دە چافی من پێ کەت سەر نفیسا وئی «جەندەکی پێ سەری، دەستی چوئە» بو. «کەمال فەوزی» ژێ هژمارا هاواری یا هەڤدەهان ب دەست دەبو «تۆلا کاروین» دخوئەند. من بڕسا «جەجی ئەختی» کر گوئین: چوئە وەلبێت ژمەرەخەبەران بیئە. پشتی دل و خاتران دکتور گوئ:

- مال ناڤا قەت هون ب سەر مەدا تاییئ دڤی هون یەك جاران ل حالێ مەب پەرسن و هەتەك ژێ ب مال وەرن جەم مە.

- ئەڤی ب سەر وەدە هاتم و ب مال ژێ «بەرھو» ب مالباتا خوئە ڤە، «شیخ عەڤد ل رحەمەن»، «بەرەك خورتین کر، «سەید - خان»، «عەلی - جان»، «تەوڤیق ناڤا» ب هەندە هەڤالین خوئە ڤە ئەهانن؟!

- ئەرنی هون هاتن لی ئەوێك داخازامە. تو پێ جەه و وارمایی، هینگا ئەم کەتن پیرا تە. ئەڤ میرخاسین هان ژێ ئەکو هونێ ب هاتانا. دڤیا بو سەرین وان میرخاسان تێ کەتانا هیمێ بنگەھێ وەلبێت و جەندەکین وان ب هاتانا ڤر. گافا هاتن سەری وان پیرە بو. دیارە کو ل دەست پێ کیریا وئی ئەو شیرانە مرن و خیرا وان ژێ نەگھا وەلبێت. هە، «تەوڤیق ناڤا» هەندە گلێی وە ب سەر نیشەکی کرێیە. هەکە تە ب بینن دترسم بڕسین گەلەکی سار ب دن روئیتە.

- ژخوئە من ژێ دل هەبە کو ب چەم دیاری جڤینا مەزەن چ گوئینی بیژن من، ئەز ژێ دئی وەلی بیژم هەڤالان. ماژ دەربەدەر بوئی ڤیڤە هەبە؟! خودی دجەبینی هاواران کی ژ وەرە تینە؟
- جەجی ئەختی» تینە. دخوازی توژی ژمارەك هیشیاری بەرە ژهەڤالان رە.

- زۆر سەپاسان دکم. گەلەکی مینیکارم کو یەکی ب بینم و ب بێم. ل سەر نچاندنا دکتور «کەمال فەوزی» ب ناڤ چاپخانیدە چو، تونەسا هیشیاریەك دەست دا و هات. خوئەرو، ب تییئ نوئە ب دەرخستبو، هەشت روپەل بون، دەما گھا دەستی من، ئەڤ هەڤدەئین ژبیرین ب بەرچاڤین من کەتیون.

سەد جاری مخابن ژ بوئا گەورەیین کوردان بو مالی دنێ گاجا ئول و ناموسی بەردان سەد جاری مخابن ژبوئا شیخین تەریقان گش بوئە پەپوک کەتەبەن ئاور و زیقان

سەد جاری مخابن ژبوئا زانایی پێ کیر
هەندە سەری دانینە، ترکو مزگەفت کرن دیر
سەد جاری مخابن ژبوئا خورتین منور
چاف دانە غولامیا نەیاران بوئە پێ پەر
سەد جاری مخابن ژبوئا جڤینایی دەنگ
دیارە ل نک وان نەمانە تو شیرو لەهەنگ

سەد جاری مخابن ژ بوئا ناخا وەلاتی
ئەم خاپیان کو مە سپارت وانێ نەکیرھاتی
سەد جاری شاباش و سپاسان ل کر و دەبەبەند
کو تیدە رابون بەرھو داود ئحسان و فەرزەند

پژیشکی وەلبێت

فوناد

هین من دخوئەست بەندەك ددوین دن ژێ ب خوینم،
کو من دیت دەستەك، ل ملی من کەت. ئەز ڤەگەریم
و بەرنی خوئە دانێ کو مەلەكەك گوئ:

- دەرایە خورتوئا شەوئەڤی گەور کر. دڤی تو ژ گورستانی
ب دەرکەڤی.

- مال ناڤاچ زو؟! هێ نھا هاتم پچەك کارنی من هەبە
ئەزنی ئیرو ژێ ل ڤر بێم و شەڤا تی هەرم.

- نابە، پشتی شەوئەڤی کی ل ڤر ب مینە، دڤی ئەو ل دنێ
ڤەنەگەرە، و ئەم ژێ بەرپرسیار دبن.

ژبوئا راستی یا مەلەك من، ل چاڤین هەڤالان نەیری،
«کەمال فەوزی» سەری خوئە هەژاند و گوئ.
- راست دبیژە.

من گوئ:

- ماجەزایی ماينا من نە ئەوئە کو تم ل ڤر ب مینم؟
ژخوئە ئەز ژێ مینیکاری وئی یەکی مە.

خودی زانە مەلەك پەر غەیری بو کو ل من دکر لەز
ودگوئ:

- دەزوکا رابە ئان ئەزنی گازی روئستین ب کم.

- دەهەرە لو!... ما تو من ب روئستین دترسینی؟ و
ڤەگەریمە سەر «فوناد»:

- برا! ب یەکیتیا خودی و کەسەرا دلی وە، کو ئەز

نه مینکاری چوینی مه . من دفتی ل نک وه ب مینم . نه
من جفینا مهزن دیت و نهژی شیخ ! ما هوئی چوین دبه ؟
- نابرا! ماینا تهنه راسته . مال فرج ههیه ؟ ههکه وهلاته ،
ل دنییه ، و خهبات ژئی ل وره . ژبونا دیتنا شیخ وجفینا
مهزن شهفهکهدی وهره .

هین برس ددهفتی مهده بو کو ، من دیت مهلهکی من
ههفالهکی خوه دایه پی خوه و هاته پیش من .
- ههکه ناچی شهفه روهستین ! . . .

ژبهر کو جاری دناقبره « . . . » و پیرا کهپران ره من
روهستین دی بو ژمن ره ناس بو .
- ههده بابو ههده ! روهستین ژمن ره ناسه ، و نهز نه
نهوین کو ب فردیقان ب ترسم .

ههردو مهلهکان ل ههف نهیرین و گوئن .
- ب راست سهری فی ههشکه ، پرس پنده ناچن دفتی
روهستین ب خوه وهره ؛ وچون
« کهمال فهوزی » گوته من :

ته نهقهنج کر تویی چوبونا گافا فانا گلی ب کن
روهستین دنی وهره . دفتی ئەم ل ور بونا ماینا هوئی بی
فهیده چ ژئی تی ؟

ل سهر بی مهعدیا ههفالان ئیدی من نه دخوست ل ور
ب مینم هشیاری یا کو د دهستی خوهده من پیجای کو
تیخم بهریکا . من دیت دهستهکی مهزن دریزئی بهر دهفتی
من بو . ناسی دهستی روهستین ب خوهبو . ئیدی راهوستین
بی کیربو . من دهستی خوه بی هیشیاری تیده بی همد
ل دهستی روهستین دا وفا ههفده گوئ :

- نادم ژتهرا بکشینه دهستی خوه روهستین !
- فی جانی کو من گوری وهلیت کریه تو مهستین . . .

ب ههلوهشاندا دهستی من را ئیشهکی ل دلی من خویا کر
من چاقین خوه فهکرن کو ل نیزینگا دهریا ل سهر میرگین
عهکایی ل میرگهکی رازایمه ومن دهستی خوه بی راستی د
رهخ خوهده ل کوچهکی دایه و خوینا گهرم ژئی تی .
هشیاری ددهستی من دا تونهبو . شهوهفتی هین نوه گهور
کریو .

ژیده ودههمهن :

ب راستی چ ژیدهترین بنهجی ف دهست مه نهگهفتن کو ب
هورگلی ل سهر ژینگار و بهرهمین « سهبری » بنقین ، وهلی جی
سهربلندی و شانازییه دفتی گوئارا کورت دا مه سودهکی تایهت ژ
گوئارین سهدایان « عومهر دزهیی » ب نافی « چار چیرۆک » یاکو
دگوفارا « کاروان » ژمارا « ۳۷ - ئی » دبهرپهری « ۸۱ - ئی » ده
بهلافهکری ، ئوسا ژئی گوئارا هیژا « عهبدل رحمان مزوری » یاکو ب
نافی « ئوسان شهبیری وچیقانوکا خیر و شهران دباهوزی دا » کو
دیشان دگوفارا « کاروان » ژمارا « ۴۲ - ئی » دبهرپهری « ۱۷ - ئی » ده
بهلافهکری ، وهرگرت .

۱ - ئوردیخانن جلیل ، سترانی زارگوئتا یا تاریقی ، بهغدا ۱۹۷۷
بپ ۲۲ .

۲ - عهبدل رحمان مزوری ، ژیدهری ناقبری . ههر ب فی
ههلهکفتی گهرهگه ب دن زانین کو هیژا « عومهر دزهیی » دیویت :
« سهبری ل سالا ۱۹۰۶ - ئی » بازارنی « مهلاتیه » وی هاتیه دفتی .

۳ - عومهر دزهیی ، ژیدهری ناقبری .

۴ - ئوما بوا ، ژبانی کوردهواری ، سلیمانی ۱۹۸۰ بپ ۲۷۰ .

۵ - عهبدل رحمان مزوری ، ژیدهری ناقبری .

۶ - د . کامیران عالی بدرخان ، خوهندنا کوردی ، شام ۱۹۳۸ بپ
۵۶ - ۶۶ .

۷ - جنرال ئیحسان نوری یاریدهری سهههک سوپای کوردان ئبراهیم
پاشای جهلالی بوو له دژ ستمی « رۆم » و پاشان بهرامبهر به فهزمانه
وایی ره زاشاو عهجم جهنگا دواي شکستهی شورشی شیخ سعید
وگواستهوهی شورش بو ئیران .

۸ - فهزنده دواي شهیدکردنی سهههک فرماندهی هیزی خهبانکار
ئبراهیم پاشای جهلالی فهزندهو ئالای ئبراهیم پاشای ههگرت
بهرامبهر به رهزا شاو رژیمی ئیران و له دژ زورداری

عهجم جهنگاو پاشان وهک نهریته نامهردانهکی فهزمان بهوایی
« عهجم » ئەم « فهزنده » به شیان بهنامهردانه شهیدکرد .

۹ « سهههه » ئبراهیم پاشای جهلالی بهکه له بهر خوشهویستی کوردهکان
بیان دهوت « بههوه » ئەم تیکۆشه ره له سالی ۱۹۲۵ دا ههلیژیدرا .
له لایهن ههموو جهمیات و منظمایی کوردیهوه بو سهرکردایهیی

شورشی کوردستان دژ به ئیران و دژ به رۆم .

گۆڤاری گهلاوێر

ساڵی ۱۹۵۰ - ۹۳۹

بیابوون و و سه رنج

chalakmuhamad@gmail.com

● عبد الله عباس ●

لهوانهیه، زیاده رووسی نهبیت نهگهر بئین، بزوتنهوهی رۆژنامه نووسی تهمرۆ له ولاتهکهماندا، عیراق، لهو پهری بره و دایه، تارادهی تهوهی چاپکراوی رۆژنامهیی له گۆڤار و رۆژنامه و بلاوکراوهی دهوری یهوه گه پشستوته رادهی تهخصص، له رووی تهکنیکی رۆژنامه نووسی هاوچهرخهوه، تهوپهری تهکنیکی شارستانیهتی نوی له رۆژنامهکاندا به کاردنی له رووی نهخشه و دابهشکردنی به شهکانی رۆژنامه وههوال وهگرتن و ههوال گه یاندن.

هه رچه نه ده بیت تهوهش بئین که رۆژنامهیی کوردی، له و رادهی پیشکوهته هه ره به رفر او انه دا نه له لاسان، به لام، بو دیاری کردنی راستی ده بیت بئین ته م لای نه که می یه، په یه وهندی هه یه له دیارده یه که وه که له لاسان ئاشکرایه، تهویش که می کادیتری رۆژنامه نووسی کوردی یه به مانا پیشهیی و رۆشنییری یه که یه نه نه که نه بونی پیداوسته کانی تری تهکنیکی و ماوه نه دان یان نه بوون. چونکه له کاریکی گرنهگ وهک رۆژنامه نووسیدا، با هه موو پیداوسته ئالیه کانیش له بهر دهستان، به لام تهوهی دهوری هه قیقی دهگیریت له پیشکوهته که یدا له رووی گه یاندنیه وه به مورۆفه که رۆژنامه نووسه، به لام ده بیت تهو حه قیقه ته میژوو یهش له بهر چاو بگرین، که

رۆژنامهیی کوردی ته نیا له عیرا قدا وله سایهیی باوه ری پتهوی یه کیتی نیشتمانی ته م ولاته دا گه شه ی سه ندوه و بی گه یشتوه.

باسکردنی کیشهی کادیتری رۆژنامه نووسیش له خویدا باسکه زوری دهویت و قول بوونه وه به هۆ له نهجامه کاتیبا سه رنجدانی میژوو یی و مه زوعی دهویت که به سترای نه وه به ورد بوونه وهی زیره کانه بهو قوناخانهی که ژبانی سیاسی و رۆشنییری گه له که مانی بیا رهت بووه.

به لام راستی یه کی میژوو یی هه یه له م باره یه وه، ده بیت له بهر چاوی بگرین، تهویش تهوه یه هه تا سا لی ۱۹۷۰ و له دایک بوونی رۆژنامهیی «هاوکاری» تهوانه ی کاری بلاوکردنه وه و بهر یه بو بردنی رۆژنامهیی کوردی یان له تهستو بوو، یان لایه نی سیاسی له ژیر یاندا یان لایه نی ته ده یی و رۆشنییری زیاتر زال بوو له توانای خو یاندا زیاتر له بههره ی رۆژنامه نووسی که کاری رۆژنامه نووسی راسته قینه پیوستی به هه رسیکیانه.

ده لئین له گه ل ته م دیارده یه شه دا، رۆژنامه ی کوردی وهک پیداو یستیکی هه ره گرنه گی له دایک بوونی بزوتنه وه ی نیشتمانی و نه ته وه یی کوردی گونجاو له گه ل مشروعه تی تهو بزوتنه وه یه دا، تا دهنگ دار بیت له ناو بزوتنه وه ی نیشتمانی و نه ته وه یی ناوچه که به تایه تی و دنیا دا به گشتی له دایک بوو.

واته، له دایک بوونی یه که م رۆژنامه ی کوردی مانای ده رکه وتنی تیشکی هوشیاری گونجاو له گه ل ژبانی هاوچه رخدا له بزوتنه وه ی نیشتمانی و نه ته وه یی گه لی کوردا یه که م ههنگاوی شارستانیه تی نوی بوو له م بزوتنه وه یه دا، که به له دایک بوونی چه ندان ههنگا و له مشروعه تی زیاتر نزیک کردوه بو یه به یه که م ههنگاوی هوشیاری و رۆشنییری دا ده نین له ژبانی ته م بزوتنه وه یه دا که له لایه ن کهسانی تره وه به چاوی تقدیری پیگه یشتو سه یری بکری.

چونکه که بزوتنه وه ی نیشتمانی و نه ته وه یی ره وای گه له که مان، رووی کرده وه سیله یه کی شارستانیه تی هاوچه رخ له هوشیار کردنه وه ی خه لکدا، به وه سه لمماندی که گه پشستوته راده ی هه ست کردنی به وه ی ته قه للا ی فیرکردن و هوشیار کردنه وه ی خه لک ده بیت به مه به ستی دروستکردن یان بی گه یاندنی مرۆفی نوی چا و کراوه

نیست، مرفیسی نویی خاوهن بیسی رووناک که نهرکی نویی
هاوچه رخی ده که ویته نه ستو و توانای ده بیته مامه له له گه ل شته
نوی کانی دورو بهری بکات، وه بزوتنه وهی گه لی نیمه ش تیگه پشت
که ریگا کردنه وه له بهرده م خه لکدا تا خویمان پی بگه یه نن و
پیش بکون و تی بگن، رۆژنامه به کیکه له وه سیله کانی به دی هینانی
نم مه به سته.

که واته، له دایک بوونی به کم رۆژنامه ی کوردی له سالی ۱۸۹۸
و له ۲۲ نیسانی نهو ساله دا به ناوی کوردستانه وه، له دایک
بوونیکمی مشروعی گونجان و پیکه وه به ستراره وی بزوتنه وهی
گه له که مان بوو له گه ل بزوتنه وهی مشروعی گه لانی ناوچه که و دنیاو
ناسینی رۆژنامه له زیانی گه له که ماندا ههروهک وتمان مانای
مشروعیتی شارستانی دابه بزوتنه وه که، که بزوتنه وهی نه ته وه به کی
زیتدوه.

به لام به پیاجوونه وه به کی خیرایی به میژووی له دایک بوونی نم
دیارد شارستانی و رۆشنیری به دا له زیانی گه له که ماندا بومان ده
ده که ویته، که نه مه کاریکی ناسان نه بووه، له بهر نه وه، به قه ده نه وه
ته گه رانه ی ده هاتنه ریگای بزوتنه وهی مشروعی گه له که مان نم
دیارد به پیش نه وه نه ده توشی ته گه ره ی گه ورته ر ده بوو، نهو راده یی تا
سالی ۱۹۲۰ که رۆژنامه ی پیشکوتنی له سلیمانی ده رچو هه موو
رۆژنامه کانی ترمان له ده ره وه ی شاره کانی کوردستان ده ره ده چوون.
نم پیشکمی به کورت و به په له یه مان به و نیاز به بلین، بزوتنه وهی
رۆژنامه نووسی کوردی و میژووی نم بزوتنه وه به، پیوستی به ناویر
لیدانه وه ی شاره زایانه به، بو نه وه ی به معوزوعیت بزانی نم دیارده
راگه یاننده شارستانی و رۆشنیری به ج تاسیریکی گه ره ی له زیانی
گه له که مان هه بووه.

به رای نیمه گوڤاری «گه لاریژ» به کیکه له و گوڤاره کوردی یانه ی که
ده ور یکی دیاری له زیانی هوشیار کردنه وه ی گه له که ماندا هه بووه.
له بهر نه وه له نووسینه وه ی میژووی رۆژنامه نووسی کوردی له
عیراق، نم گوڤاره شایانی نه وه به ووردی له سه ر هه موو لایه نه کانی
بووه ستین و باسی بکه ین وش ی بکه یه وه، تاسیری له سه ر بزوتنه وه ی
مشروعی نه ته وه یی و نیشتمانی گه له که مان، ده وری له پته وکردنی

به ردی بناغهی به کیتی نیشتمانی عیراق، له بهرودان به ته ده ب و
رۆژنامه نووسی کوردی و. هند.

نم باسه ی نیمه پیشکشی ده که ین ته قه ل لایه کی مته واضعه به و
لایه نه دا، سه ره تایه بو باسیکی فراوانی به وجوره له یه که م ژماره به وه
تا دوا ژماره ی

سه ره تا:

له باسیکی دوورود ریژی تر دا، ده به راه ی رۆژنامه و رۆژنامه
نووسی به ناو نیشانی «رۆژنامه و. رۆژنامه ی کوردی و. به کم
هه نگاه و ده ستیم بو نه وه کیشاوه که: «رۆژنامه نووسی و قسه کردن
ده به راه ی، له هه موو، لایه نه کانی یه وه، وه ک پیشه وه نه رو لایه نیکی
هه ره گرنگی راگه یانندن و پی گه یانندن و هوشیار کردنه وه نه و ده وری
له سه رجه می ژایندا ده یگپریت، له لای نیمه به کوردی به تایه تی و له
عیراقدا به گشتی تا نه مرپوش به شی هه ره زوری له لایه ن نه و
که سانه وه بووه که له کاری رۆژنامه نووسیدا هه ل سو راون و
شاره زایان له لایه نه دا له ماوه ی کاره که یانه وه په یاد کردوه.»

شیکمی سه لماوه و به کردنه بووه به به لگه که سه ره تای په یدا بوونی
رۆژنامه نووسی هه موو گه لیک میژووی تایه تی خو یی هه به، نه و
میژووه به ستراره به گه لیک هوی جیاوازه وه، بو یه روونکردنه وه ی
پیوستی به شیکردنه وه ی زور لایه نی سیاسی و کومه لایه تی یه وه
هه به، به نیسبت په یدا بوونی رۆژنامه نووسی کوردی یه وه، جگه له
مه رجه کانی

ناوه ی کومه ل، چهنده هویکی ده ره وه، ده وری زوریان تیا بیئوه،
به کیک له و هویانه بریتی به له په یدا بوونی رۆژنامه نووسی و په ره سه ندنی
له زیانی رووناکیری و سیاسی مرفا یه تیدا و هه ست کردنی کورد به م
پیوستی به رووناکیری به هاوچه رخی و رووکردنه ریگای نویی به ره و
نامانجی ره و له تیکوشانی گه لی کوردا له سه ر ریازی
پیشکوتنه و خوازی نه ته وه یی پنجه ره کراوه به سه ر هاوشانی له گه ل
تیکوشانی گه لانی ناوچه که به گشتی نه ته وه ی عه ره ب به تایه تی که
زور هوی معوزوعی وای کردوه چاره نووسی گه لی کوردو به کیتی
پته وی نیشتمانی له عیراقدا به په که وه به ستریت و ته مه به کیکه له و

هۆيانەى دەرگای لە بەردەم ئەم هونەرەشدا لە ژيانى گەلەكەماندا كردهوه تا شان بەشانی تىكوشانی بۆ زامكردنى مافی رەواى خوى بەكارى بىنیت لەبەر ئەوه، دەلێن نووسىنەوهى مێژوى هەر گوڤارو رۆژنامەبەكى كوردى كە دەورى دیارى لەم رېيازەدا هەبوهو لەو لآتەكەماندا بەوردى تۆماركردنى ئەودەوهى گىراوینەى لە دانانى بەردى بناغەى بزوتنەوهى رۆژنامە نووسىندا ئىستابوتە پىوېستىهكى گرنكى نووسەرو رۆژنامە نووسەكانمان.

گوڤارى «گەلاويز» . . . بۆچى؟

بۆچى ئەم گوڤاره بەسەر دەكەیتەوه؟

ئەوى راستى بىت زۆر هۆهەن وا دەكەن ئەم گوڤاره شایانى باسكردن و لەسەر نووسىن بىت لە ناو ئەو باس و نووسىنانەدا كە پەيوەندىيان بە بزوتنەوهى رۆژنامە نووسى كوردى پەوه هەيه، سەرەراى ئەمەش:

١ - ئەم گوڤاره، تا ئىستا، سەرەراى ئەو دەورهى لە بزوتنەوهى نىشماني لە لایەك و بزوتنەوهى رۆشنىبرى گشتى گەلەكەماندا لە لایەكى تر بىنوبەتى، كەچى باس و لىكۆلنەوهى تايەت دەربارهى زۆر دەگەنەوه وەك من لە بىرم بىت تاغە جارنىك بەدربىزى و تىروتەسەلى لە سەرى نووسراوه ئەو جارەش لە گوڤارى «رۆزى نوێ»دا بوو كە لە سلىمانى دەردەچوو كە تۆمارنىكى تايەتى لەسەر ئەم گوڤاره بلاوكردۆتەوه.

٢ - ئەم گوڤاره، بەكەم هەنگاوى دەركردنى چاپكراوینكى رىك و پىك و مەوزوعى، بەشپۆهەكى هاوچەرخ لە روى چاپ و دابەشكردنى ماددەكانى پەوه لە ژيانى رۆژنامە نووسى كوردیداو لەبەر ئەوه بە راي من دەبىت لە رىزى پىشەوهى ئەم گوڤارو رۆژنامانەدا بىت و بەوردى و بە رېزىشەوه لەسەرى پەوهستىن.

٣ - هەندىك جار، دانانى «رەقابهى زاتى» لە لایەن هەندىك نووسەرو لىكۆلەرەوهوه، وا دەكەن هەندىك لایەنى رۆوناكى بزوتنەوهى رۆشنىبرى و ئەدەبىمان فەرامۆش بكړت، بەبىانوى

ئەوهى فلان يان فلان ناو دەورىان لە فلان لاپەرەى مێژووى رۆشنىبرىماندا هەبوه، بە راي من، نووسان بەم وردە بىانوه تەسك بىنەوه لاوهكەوه خەتاپە بەرامبەر راستى مێژووى، گوڤارىنى وەك گوڤارى «گەلاويز»، كە ٤٠ سالى زياتر بەسەر دەرچوونیدا راپوردهوو لە دوامانگى سالى ١٩٣٩وه هەتا سەرەتای سالى پەنجما، دەورى دیارى بىنپوه لە بزوتنەوهى سىاسى و ئەدەبى و رۆشنىبرى و هەتا زانستىماندا، سەرەراى دەورى هەرە دیارى لە بزوتنەوهى رۆژنامە نووسیدا. كە نايبت چاوه نووسىنەوهى مێژووى دەربارهى و شىكردنەوهى پېوشرى.

لەبەر ئەوه ئەم گوڤاره مولكى ئەم و ئەو نیه بەقەدەر ئەوهى مولكى ئەو مێژوو رۆشنىبرى بە پىرۆزىه كە هەموو گەل خاوهنەتى. لە پال رىزدا بۆ هەر كەسى وەك كەس و وەك رۆشنىبرى دەورىان لە گەشەسەندنىا گىراوهو ئەم رۆش مافی پىاچوونەوهو لەسەر نووسىن دەربارهى لاپەرە رۆوناكەكانى ژيانى رۆشنىبرىمان لە عىراقى عەرەب و كوردا، بەكەكە لەو دەستكەوتە گەورانەى لە ساپەى رەوتە سەرکەوتووهكەیدا بەخشاوه بە گەلەكەمان.

گەلاويز :

بەكەم ژماره . . . بەكەم هەنگاو

لە مانگى كانسونى بەكەمى سالى ١٩٣٩ دا لە شارى بەغدادى پايتەختى ئەم ولآتەدا لە دنياى رۆژنامە نووسى و رۆشنىبرى گەلەكەماندا تىشكى «گەلاويز» هەلھات و زۆرى نەبرد بوو بە ميوانى رۆوناكى شارو گوندەكانى ناوچەى كوردستان.

بەكەم هەنگاوى ئەم گوڤاره، واتە دەرچوونى بەكەم ژمارەى، مژدەى لە داىك بوونى گوڤارىكى چاكى دا لەبەر ئەوه پىاچوونەوهىبەكى خىرا بەبەكەم ژمارەى ئەم گوڤارهدا، زۆر لایەنى باپەخى رۆژنامەنووسى و رۆشنىبرى و زانستى و ئەدەبى ئەو سەردەمەمان لە ماوهى ئەم گوڤارهوه بۆ رۆون دەبىتەوه.

بەكەم ژماره، لە بەرگى دەرهوهیدا بە خەتىكى گەوره ناوى گوڤاره كە «گەلاويز» نووسراوهو لە ناو تىشكىدا كە لە لوتكەى رېزە جىابەكەوه هەلھاتوه بەرگەكەى هەلدەدەبىتەوه بە خەتىكى بچوك تر هەر هەمان كلىشەى بەرگەكە دووباره بۆتەوهو لە ژىريا نووسراوه

«گوفارینکی ئەدەبی و ثقافی مانگی کوردی».

هەر لە ژێر ئەم ناوێشانەدا نووسراوە ژمارە ۱۱ «کانوونی یەکەم ۱۹۳۹».

دوای داڕێژینی ئەم ناوێشانە، بە خەتێک کە چارەکیکی لاپەرەیی یەکەمی گرتۆتەوە، بەبێ ناوێشان و تەری ژمارە یان «سەر و تار» - افتتاحیە، نووسراوە کە دوای پێخۆشەحالی دەربرین بە دەرجوونی ئەم گوفارەو ئاوات خواستن بە پارمەتی دانی یۆ بەر دەوامی دەلیت هیواوایە «گوفارە کە بگاتە ریزی گوفارە هەرە چاکەکانی دنیا...» دوای ئەوە رێبازی گوفارە کە لە و تارەدا بەم جوهرە دیاری کراوە دەلیت... گەلاویز گوفارینکی ئەدەبی و ثقافیە یەکەمین نیازی بژاری زمانی کوردی و ژێباندنەوهی و ژێباندنی ادیبانی کوردی بە پاراستنی و کوکردنەوهی ادیبانی کۆن و ماوه دان بە بلاوکردنەوهی ادیبانی تازە و ترجمەکردنی نووسینی جوان و کتیی چاک بیگانه...».

دوای ئەم سەر و تارەو بە ناوێشان «بۆ مانگانە» - گەلاویز - «کە لە ژێریا نووسراوە «دیاریکی بچوکه: ماموستای میژوونووس محمد امین زکی بگ». «و ناوێشان و تارە کە یان «دیاریکی بچوکه» وەك گوفارە کە دەلیت «زمانی کوردی» و ادیبی «بە بلاوکردنەوهی، لە بارە زامانەوه دەلیت «نەلی زوری خەلک بەلکو بەشی زوری علماو متفکرینیش لە خصوصی کتەو ماهیتی زمانی کوردی یەوه، یان بەتەواوی بیخەبەرن و یان زۆر خراب تری گەشتون، کە لە بابەت ئەم زمانەوه پرسبازی یان لی ئەکەمی ئەلین: ئەم زمانی کوردی بە لهجە یەکی تیکەل و پێکەلی فارسی یە و اصل و اساسیکی سەر بە خوو ریک و پێکی نی!»... دوای نووسەر بە بەلگە زانستی ئەم بۆچوونە هەڵدەوه شینتەوه و دەر بارەوی ئەدەبی کوردیش و دەست پێ دەکات و دەلیت: «بە دوور نیە کە ئەم موضوعە لە لای متفکرین و کۆمەڵێک فۆرس و یان وەك موضوعیکی أساطیر و ابی و ناحەقیش نین چونکە ئەک ادبی کوردی بەلکو لە زمانەکە یان بیخەبەرن یا زۆر خراب تری گەشتون!».

وتاری سێ یەم لەم ژمارەیدا بە ناوێشان «زنجیرە یەو تار لە بابەت بێج و بناوانی زمانی کوردی یەوه بە قەلەمی توفیق و هی بەگ».

دوای ئەمە لە گوێشی «کورد لای بیگانه» و تارێک بە ناوێشان

«اهلی صلیب دینه کوردستانەوه» بلاوکردنەوه کە لە پێشەکیدا نووسراوە:

«لە فرانزیه وه - واتە فەرەنسی - کراوه بە کوردی و نوێک دەستکاری کراوه» ئینجا لە خوار ئەم پێشەکی یەوه نووسراوە «کوردی نووسینی رفیق حلمی».

بلاوکردنەوهی دیری هەلبژاردە لە شیعری کلاسیکی کوردی لە گوفاری «گەلاویز» یەوه دەست پێ دەکات و لە کۆتایی هەر بۆشاییە کدا لە هەر لاپەرەیدا کدا مابینتەوه دێرێک یان چەند دێرێک لەو جوهرە شیعری بلاوکردنەوهی دوایش زۆر لە گوفارە کوردی یەکان پەرسەوی یان کردووە. گەلاویز یەکەم هەلبژاردە لەم بارە یەوه لە ژمارە یە کە میدا ئەم دێر شیعری حەمدی نەمرە کە دەلیت:

رەبی مووی لی بی زمانی پەنجەکانی هەلۆهەری

هەر کە سنی، گوێشەن بە دەردی گوێشەنی دۆزەخ بەرنی

دوای ئەمە باسیک بە ناوێشان «چەرخێک لەمەو بەر گەشتیک لە کوردستاندا» بلاوکردنەوه کە پێشەکی نووسراوە «چەند لاپەرە یە کە لە یادگاری کار بە دەستی ئینگلیز کە ناوی ییللی فریزەر بوو لە کاتی گەڕانی بە کوردستاندا نووسیبوونی» ئەوهی وەر یگتێز و «فرامەرز» ناویکە.

دوای ئەمە، «دیسوانی گەلاویز» دیت کە شیعری کوردی و وەرگێڕاوی تیا بلاوکردنەوه و «گۆران» و «شاکر فتاح» شیعری کوردی و وەرگێڕاوی چوارینەکانی «خەبام» و وەرگێڕانی «شیخ سەلام»، «یادگار» ناوێشان شیعری شاعیری ئینگلیزی «ت - مۆر» و ناوی وەرگێڕە کە ی نە نووسراوە هەر و هە «ژیان و دلدار» شیعری جەبران خەلیل جەبران کە ئەمیش ناوی وەرگێڕە کە ی نە نووسراوە.

لە گوێشی چیرۆکدا، چیرۆکی «کابرای کۆز و رەنگی شیر» ی لیو تۆلستوی دیسان ناوی وەرگێڕە کە ی نە نووسراوە.

هەر لەو ژمارەیدا و لە گوێشی «کوردانی بە ناویانگ» دا باسیکی میژوویی ژبانی سولتان صلاح الدینی ئەبووی بلاوکردنەوه کە پێشەکی ئیشارەت یەوه دراوە ئەم «بەس» بە شیکە لە کتییکی چاپ نە کراوی میژوونووس امین زکی بەگ».

دوای ئەمە لە گوێشی هەمە رەنگدا «قەسی نەستەق» و «بۆ پێکەنین» بلاوکردنەوه.

لە گوێشی کدا بە ناوی «لە گوفاری پەرە یە ک» وە باسیک دەر بارە ی

«دهوری شووشه» به ئیمزای «ح ، ف» بلاوکراوه تهوه که باسیکی زانستی یه.

هەر لهو ژماره یه داو به ناوینشانی «فلسفه فی دلیری و مردن» و تارینک له شینوهی چیرۆکی کیدا ده باره ی شه ری چین و ژاپون بلاوکراوه تهوه پیشه کی نووسراوه «شم و تاره لاوینکی چینی نووسیوه تی له گوڤاری «ئیان هسیای» شنگای دا بلاو کراوه تهوه» و ناوی وهرگیزه که شی نه نووسراوه.

به یۆنه ی شه ری سوڤیات و فه نله نده وه باسیک ده باره ی میژووی فه نله نده بلاوکراوه تهوه

هه، روه ها له م ژماره یه دا گوڤه ی «مانگی قاقه زینک» بلاوکراوه تهوه، دوايش «چیرۆکی مانگه» به ناوینشانی «کورینکی نازاده» ئەم چیرۆکه له کوتایدا نووسراوه «له کتیبی دلی منال وه م . ع کردوو یه تی به کوردی.

ژماره ی یه که می گوڤاری گه لاویژ به گوڤه ی «بو رابواردن» دوا یی هاتوو وه تبا یدا گوڤاره که پرسیا ری له خوینته ران کردوه ئەگه ر وه لامیان زانی بوی بنووسن و ئەگه ر نه یانزانی ژماره ی دوا یی گوڤاره که خو ی وه لام ده نووسی.

چهند سه رنجیکی گشتی ده باره ی گوڤاری «گه لاویژ»
۱ - له باره ی ته کنیکی رۆژنامه نووسی یه وه له رووی گوڤه ی به رده وامه کان و دابه شکردنی ماده کانی «تبویب» گوڤاری گه لاویژ له هه ره چاپکراوه پیشکه و توه کانی نه و سه رده مه یه . هه رچه نده له م بارانه وه «گوڤه کان» و «دابه شکردنی بابه ته کان» رینچکه ی گوڤاری «الهلال» ی نه و سای میسری گرتبو و نه وه ی بیه ویت ورد به راوردی ژماره کانی نه و سای «الهلال» و «گه لاویژ» بکات، ئەمه ی دیار بو ده رده که ویت.

۲ - هه ر له یه که م ژماره وه تا دوا ژماره ی نه وه ی سه رنج راده کیشیت :
- نه وه ی له سه ر و تباری یه که م ژماره دا به ئینی یی دراوه ، به وردی چی به چی کراوه و بایه چی گوڤاره که به میژوو زمان و رۆشینی کوردی له پیشه وه ی نه رکه کانی بو وه بلاوکردنه وه ی نه ده یی کونی کوردی و ده رگا کردنه وه له به رده م رینبازی نو یی شیعری کوردیدا شان به شانی شینوه ی کون به رده وام بو وه گوران و دلدارو به ختیار زینوه ره له شاعیره نو یی کانی کوردن که له م گوڤاره دا به ره مه میان به رده وام هه بووه .

- ناوینشانی گوڤه چه سپاوه کانی یه که م ژماره رینبازی خو ی تا دوا

ژماره ی گرتوه وه ک «کورد لای بیگانه» و «زمانی کوردی» و «دیوانی گه لاویژ» و «چیرۆکی مانگه» و «کوردانی به ناوبانگ» و «بو پیکه نین» و «قه سی نه مستقی» و . . هتد . .

۳ - دوا ی دووسی ژماره ده رچوون ، سه رنجی ئەم گوڤارانانه ده دریت :
- فه ره ست «ناوه رۆک» ی گوڤاره که له دووه م به رگدا ده ستکراوه به بلاوکردنه وه ی .

- له لاپه ره یه که م دا ناوی ده ستی نووسه ران نووسراوه :

«مدیری اداره و نووسین

علاء الدین سجادی

خاوه ن ئیمتیا ز

ابراهیم احمد

مدیر مسؤل :

محمود شکر داود»

۴ - گوڤه ی «گه لاویژ و خوینته وارانی» وه ک گوڤه یه کی نو یی چه سپا و ده ست یی ده کات و ئەم سه رنجه له گه ل نه و گوڤه یه دا له هه سو و ژماره کاندای دووباره بوته وه :

«گه لاویژ گوڤاری خو ته ، پرست چی به یی بکه ، گله بت چی به لی ی بکه ، سکالات چی به بو ی بکه .»

- پاره ی ئابوونه ی گوڤاره که له سالی ۱۹۴۲ وه بلاو کراوه ته وه و به م جو ره :

«بو عیراق ۱۲۵۰

بو ده ره وه ۱۵۰۰

بو مه لا و قوتایی ۷۵۰

دانه ی به ۱۰۰ فلسه .

۵ - گوڤاری «گه لاویژ» له هه ره گوڤاره دیاره کانی کوردی بو ه که بایه فی به رده وامی به وه رگیزانی نه ده یی و رۆشینی و زانستی داوه و به مه ده وری پیشه وه ی هه بووه به ناسینی زور به ره م و زور که له نه دیبی عه ره یی و جیهانی به نه ده یی کوردی سه رده م .

۶ - به یی سه رنجدانی زور به ی ژماره کانی گه لاویژ و نه وه ی شاره زایی له ئوسلوب و نووسینی ماموستا علاء الدین سجادی دا هه بیت بو ی ده رده که ویت که ئەم ماموستا له خو بوردوه نهمه ده وری سه ره کی و دیاری له گوڤاره که دا هه بووه و من واشی بو ده چم زور له و وه رگیزاوانه ی ناوی وه رگیزه که ی پنه ونه نه و وه رگیزاوان و زو ریا نی له گوڤاره عه ره یی به کانی سه رده می گه لاویژ وه رگیزاوه .

۱۷ - لهو گۆرانه رۆژنامه نووسپانهی دواي سالانی دووم و سێیم بهسەر گۆفاره که دا هاتوو ئه مانه ن:

- بلاوکردنه وهی «ئهلان».

- ئوسلوی دانسانی ژماره کانی گۆفاره که شینوه به کی هاوچه رخی وه رگرتوه وهك: ههر ساله بهسەر ته مه نی گۆفاره که دا رابوو رده له ژماره ی به که وه دهستی پێ کردۆته وه.

«وهك: ژماره ی ۱ سالی دووم ژماره ی ۱ سالی سێیم و هته».

- ده توانین بلین یه که م گۆفاری کوردی بوه با به خه ی به زانستی ساکاری ژبانی رۆژانه ی خه لک داوه وهك بلاوکردنه وه ی زانستی ته ندروستی و رۆشیری گشتی و نامۆزگاری کومه لایه تی و.

- هه موو رابوردنی سالیك بهسەر ته مه نی گۆفاره که دا به وتارو با به تی تايهت یادی ده رچوونی یه که م ژماره کراوه ته وه و پیره می ردی نهر به کیك بوه له وانه ی زۆر سال یان به شاعر یان به بروسکه پیرۆزایی جه زنی له دایك بوونی یو «گه لاوز» ده نووسی.

۱۸ - نه وه ی له پیاچوونه وه ی ژماره کانی ئەم گۆفاره دا، به شینوه به کی سه یس سه رنج راده کیشی کیشی دارایی «سالی» گۆفاره که به، یو نمونه له زۆر به ی دوا ژماره ی سالیکا بانگه وازی گه رم و گورو هه تا راده ی پارانه وه بلاوکردنه وه که به شداره کان ئابوو نه که یان بئیرن که هه ندیکیان سال و دووسال قه رزاره و نه یداوه.

واش دیاره زۆر له وانه نه وه نده به ته نگه ئه و بانگه وازانه وه نه بوون، بویه گۆفاره که په نای بردۆته بهر ئوسلوی تر، یو نه وه ی قه رزاره کان ناچار بکات پاره کانیان بئیرن، یو نمونه له یه که مجاردا ژماره ی قه رزاره کان بلاوده کاته وه له ژماره به کی سالی سێیمه دا ده لیت «ژماره یان ۲۰۰ که سه» . له ژماره به کی تر دا به تۆزی ده مارگیری به وه ده لیت:

«نکا نه که ین له م خوینه واران ه که له م مانگه دا ئابوو نه که مان یو بئیرن و ته گه ر گه لاوزیان ناوی ناگادارمان بکه ن - که له شیریش نه یی خوا رۆژه کاته وه . ئیتر له گه لاوز گه شی و له خوینه واران ی به هیهت . . یارمه تی!»

ئهم کیشه یه وادباره، وا به ئاسانی یو گۆفاره که چاره سه ر نه کراوه، تا ماموستا علاه الدین سجادی به ئیمزای خوی ناچار بووه بودجه ی گۆفاره که بلاو بکاته وه نه وهك هه ندیک له وانه ی ئابوو نه نانیرن وایزانن «گه لاوز» زۆر ده و له مه نده وه له ژماره به کی سالی ۱۹۴۸ دا بودجه «میزانه ی گۆفاره که به م جوړه ده نووسیت».

۱۹ - ده رانه ی گۆفاره که - واته ده سته که وتی -

فلس دینار

۸۱ ۸۸۸

- مه ساریفی گۆفاره که

فلس دینار

۷۰۰ ۷۶۳

له دوا ییدا، ده رانه ت و مه سه رف لیك ده رده کات و ده ست ما به ی

۱۲۴ دینار و ۳۸۱ فلس ده مینته وه و ئینجا ده نووسیت:

«ئه مه پاره که سه نه و تو به خیره سه لامه ت!» دوا یی ناچار په نای بردۆته بهر بلاوکردنه وه ی ناو و ناوینشانی ئه وانه ی قه رزاری گه لاوزین و به کیك له و شتانه ی له م مه سه له یدا سه رنج راده کیشی نه وه به، ئه و ناوانه ی چاویان له ناردنی «۱، ۲۵۰» ی گۆفاره یو ما وه ی سالیك نوقانده له پیاوه به ده رانه ت و ده و له مه نده کانی ئه وسای کورد بوون!!

۱۹ - گۆفاری گه لاوز له ریزی پشه وه ی ئه و گۆفاره کوردی یانه بووه که رهنه و رهنه ی به رانه ی بلاوکردنه وه و شه ره قه له مه که ی هه ردوو شاعیری ناسراومان «بیکه س» و «ا. ب هه وری» دیارترین به لگه ن.

۲۰ - هه ر گه لاوز ده رگای ئوسلوی هه له سه نگانده ی ماده کانی ژماره ی پشوی له ژماره ی دوا ییدا کرده وه.

۲۱ - هه موو که له نووسه رانه ی ئه وسای کورد به چه ندان به ره م و هه ندیکیان به ره وام له م گۆفاره دا نووسیا نه وهك: محمد امین زه کی به گه، پیره می ردی، ره فیق حلمی، ناچی عباس، شیخ سه لام، گوران، هه وری، بیکه س، صالحه قه فتان، شاکیر فه تاح، فاتح هوشیار، ئه خول، به ختیار زیوه رو. هته.

له دوا ییدا نه وه ی سه رنج راده کیشت و ده بیت یو ده وری گرنگی ئەم گۆفاره نوما بکرت ئه و زمانه کوردی به پارا وه به که له نووسینی به ره مه که تیدا به کار ده هات به تايه تی دوا یی سالی یه که م و له م مه یدا نه دا هه تا ده توانین بلین له زمانی رۆژنامه ی ژینی پیره می ردی رۆژنامه نووس و شاعیر چاکتر بووه.

به تايه تی ئەم گۆفاره، وهك له پشه وه دهستی یو کیشا ده رگای له به رده م ده نگی تازه ی نووسه رو دا هینه رانی کوردیدا کرده وه وهك له یه که م ژماره دا به لینی دا بوو با به خه ده دا به وه ی به کیك له ئه رکه کانی ما وه دانه «به بلاوکردنه وه ی ئه ده بیاتی تازه».

ده روزيس عه بدولتاري ده فڪر هتو گوراني بيٽر

chalakmuhamad@gmail.com

• نهرو سالح سعيد •

همو گولاني جيهان خاوهني سامانگي دهوله منده له
فولکلوردا واته همو بهشه کاني فولکلور: شيعرو
گوراني و داستان و پهندي پيشينيان و . . هتد، له

کهله پووري نهته وايه تي همر ميله تيك نهو برهه مه
نه ده بي و فولکلوري يانه به که له ديزر زمانه وه نهوه
له دواي نهوه به جنيان هيشتووه، گهلي کوردش وه کو

فولکلوری کوردیدا «گورانی» به ده‌وله‌مندترین به‌ش
ده‌ژمنسردنی، چونکه زمانی حالی باری کومه‌لایه‌تی و

میژوویی و رامیاری به، کاریگری به‌کی ته‌واوی هه‌یه
له زیندوو کردنه‌وهی که له‌پووری نه‌ته‌وایه‌تیدا، له‌زور

کونه‌وه گه‌لی کورد پابه‌ندی گورانی بوه و گه‌نجینه‌به‌کی
چاکی له‌م لایه‌نه‌دا ده‌سته‌به‌ر کردووه. ناشکرایه که

شه‌وانی گونی‌ئاگردانی زستانی و سازکردنی ئاهه‌نگ و
کوبوونه‌وهی ناو دیوه‌خان و مزگه‌وت و حوجره روتیکی

سه‌ره‌کی بینسوه له‌چه‌ندایه‌تی و چونه‌ایه‌تی
دروست بوونی گورانی‌دا، ئه‌مه جگه له‌و گورانی‌یانه‌ی
که به‌ده‌م کار و فرمانه‌وه و تراون.

میلله‌تانی جیهان سالانه‌ چه‌نده‌ها یادکردنه‌وه و ئاهه‌نگ و ئیستیفال
سازنه‌که‌ن به‌بونه‌ی سال رژی له‌دایک بوون و مهرگی ئه‌و
هونه‌رمه‌ندو مه‌زنه مروفانه‌ی که دوا‌ی مردنیان که‌لینیکی گه‌وره له
ئه‌ده‌ب و هونه‌ری میله‌ته‌که‌پاندا به‌جی‌دیلن.

گه‌لی کوردیش خاوه‌نی کومه‌لایکی زور له‌و که له‌شاعیر و ئه‌دیب و
هونه‌رمه‌ندو مه‌زنه مروفانه‌به که تا‌کو دواه‌نامه‌ی ژبانیان له‌خرمه‌تی

ئه‌ده‌ب و هونه‌ری نه‌ته‌وه‌که‌پاندا بوون، هه‌ندیک له‌مانه به‌پینی
ده‌رفه‌ت به‌ره‌مه‌کانیان ئومار کراون و ناو‌نیشانیان له‌فه‌وتان

پاریزراوه، هه‌ندیکیشیان سه‌ربازی و ن و هیچ هه‌ولدا‌نیک‌ی ئه‌وتو
ده‌ره‌ق به‌به‌خششیان نه‌دراوه و تارا‌ده‌یه‌ک ره‌نجیان به‌ه‌ا، چووه .

ده‌رویش عه‌بدوللای ده‌ف ژهن و گورانی‌ییز سالانیکی دوررو
دریزی له‌ته‌ک هونه‌ری گورانی و ده‌ف ژهن‌بندا به‌سه‌ربردووه مه‌جلیسی
چه‌ندین شه‌وو شه‌وگاری به‌گورانی و ن و مه‌قام چرین و قسه‌ی

خوش رژی‌ی کردونه‌وه، ئه‌وه‌ی جینی داخه‌ ئه‌وه‌به که ناوی ئه‌م
هونه‌رمه‌نده تا ئیستا له‌ریزی نه‌بواندا‌به‌و کاتیکیش باس له‌گورانی

بیزو مه‌قام بیزه به‌ناوبانگه‌کانی وه‌کو کاونیس ئا‌غاو، سه‌ید عه‌لی
ئه‌سفه‌رو، سینوه، چه‌ندانی تر. ئه‌کرنی ناوی ئه‌م نابری و هه‌قی
خوی نادریتی، جالی‌ره‌دا به‌ پیوستم زانی به‌پینی تواناو پشت به‌چه‌ند
سه‌رچاوه‌و که‌سانیک باسینک ده‌رباره‌ی ژبان و هونه‌ری ده‌رویش
به‌خه‌مه به‌رچاوی خوینه‌رانی هیزا.

ده‌رویش عه‌بدوللای ناوی «عه‌بدوللای کوبری قادری کوبری
مه‌سه‌ده»^(۱) له‌یه‌کی ته‌مسوزی سالی ۱۸۹۰ دا له‌گوندیکی
ده‌ورو به‌ری سابلخ هاتوته‌ دنیاوه، دایکی ناوی «خه‌دیجه قاسم»
بووه و خیزانه‌که‌شی «سه‌یدزاده‌ی ناوبوه، له‌ راستیدا «سه‌یدزاده»
بینه‌ژن بوه که شووی به‌ ده‌رویش کردوه، خیزانی ده‌رویش تا‌که
کوبریکی ئه‌ی ئه‌ویش له‌ته‌مه‌نی سی سالی‌دا ئه‌مری و ناسورینکی زور
له‌ دل‌ی ده‌رویش دا به‌جی‌ده‌هینی.

له‌ سه‌ره‌تای دروست بوونی کوماری مه‌هاباددا ده‌رویش و
سه‌یدزاده‌ی خیزانی له‌ سنووری قه‌لادزی‌وه به‌ره‌و کوردستانی عیراق
به‌ری‌ده‌که‌ون، چه‌ند راوو بو‌چوونیکی جیاواز هه‌به بو‌هوی هاتی
ده‌رویش به‌م دیودا، به‌لام له‌ هه‌موویان راسترو دروست تر ئه‌وه‌به که
ده‌رویش عه‌بدوللای کابرایه‌کی گه‌ریده بووه له‌و شوینه ژباوه که به‌ی
خوش بوه، ماوه‌یه‌کی له‌ هه‌ولیزو کویه قه‌لادزی و قادرکه‌رم و چه‌ند
شوینیکی تر به‌سه‌ربردوه، کاتیکیش هاته‌ سلیمانی غه‌ریبکی
ره‌وه‌نده‌و که‌س نه‌ناس بووه، هه‌ر له‌پاش ماوه‌یه‌کی کم ده‌نگه
زولال و برینساره‌که‌ی دل‌ی زور که‌سی خرۆشاندووه و هه‌ر له‌به‌ر
ئه‌مه‌ش بووه که خه‌لکی شاره‌که‌ چه‌زبان به‌ نا‌شنایه‌تی ده‌رویش
کردووه و ئی نزیک بوونه‌ته‌وه‌و تا وای لیها‌توه له‌ سه‌رانه‌ری
ناوچه‌که‌دا ناسراوه و هونه‌رمه‌ندی لای خه‌لکی ناشکرا بووه،
هه‌ژاری و بی‌ده‌رامه‌تی ده‌رویش ناچاری ئه‌وه‌ی کردووه که به‌ناو
بازار و قه‌یسه‌ره‌کانی شاردا بگه‌زی و به‌هوی هونه‌ره‌که‌به‌وه نان په‌یدا
پکات.

ماموستاک خوالی‌خوشبو و «غه‌فوور ره‌شید دارا‌غایی»^(۲) کاتی
خوی ده‌رباره‌ی ده‌رویش نووسیه‌وه ئه‌لی: «پیاویکی ئه‌فس به‌رزو
دیوانه ره‌فتار و مه‌ش‌ره‌ب خوش و به‌وه‌فاو نوکه‌بازو دیوان گه‌رم که‌ر،
به‌خوی و ئاوازه به‌سوزه‌که‌یه‌وه، به‌ ده‌فه خه‌م ره‌وینه‌که‌یه‌وه هه‌میشه
چه‌پکه گولی کور و دیوه‌خسانان بو. که کوچی کردوته شاری

کۆرۆ مه جلیسی ده رویش عه بدوللا

ههروه کو پیشتر باسماں کرد کاتیگ ده رویش هاته سلیمانی خه لکی شاره که ناشانیه تی یان له گه لدا په یاد کردو کردیان به دوست و هاوڕینی خویشان، هه ر له م شاره داو له چهنده ها شوینی تریش ده رویش کۆری گه رم کردوو و ناههنگسی ساز کردوه، له شاری سلیمانیدا بنکه ی سه ره کی ده رویش مالی شیخ محمه مد بوه هه ر له م مه جلیسانه دا چهنه گۆرانی بیژیکی تر به شداری یان کردوو و له وانه مه محمودی حممه ی له یلی، ره شوول، برام حه زین، حممه ی به فهندی گۆرانی بیژ، کاکه عه لی موعه لیم وه ههنده ی جاریش ره فیک چالاک... جگه له م گۆرانی چهنه که سیکی تر هه ره لوه ی کۆبوونه ته وه له وانه خوالیخوشبوو مه لا مسته فای حاجی ره سوول «سه فوه ت»، حاجی ره شیدی مه لا برام، محمه دی مه لا توفیق، محمه مد عه بدولره حمان خه یات، حسینی حاجی عارف و فاروقی شیخ محمه مدو چهنه که سیکی تر.

زۆرجاری تر له مالی شیخ له تیفی حه فیددا مه جلیس به ستره وه ناردیاته به شوین ده رویشاو چهنه گۆرانی بیژیکی تر دا له وانه برام حه زین، شایانی باسه ده رویش عه بدوللاو برام حه زین بو مه ولود خویندن و مونسه باتی تر به یه که وه به شداریان کردوه. به ره مه ی هونه ری ده رویش عه بدوللا نه وه ی تومار کرابی ته نها دوو به که ره یه، به شیوه یه کی تر بلین دوو مه جلیس گۆرانیه کانی ده رویش تومار کراوه، بی گوسماں ته میش له به ره نه بوونی کاره باو که می و نه بوونی نامیری تومار کردن، نه وه ی که نیستا له به ره ده ستماندایه کۆمه لنی له گۆرانیه کاتیه تی که له مالی شیخ محمه مد و وتویه تی و له لایه ن عارفی مه لا نوری یه وه تومار کراوه له سه ره ته سجلی ته بی بچوک، کۆمه لنی گۆرانی تریشی له مالی عوسمانی قادر ناغا تومار کردوه، به لام ته مه یان تا نیستا بلاونه بوته وه.

ده رویش عه بدوللا ی ده ف ژهن و ده رویش عه بدوللا ی شمشال ژهن دوو هه نه ره مندند⁽¹⁾

قادر دیلان⁽²⁾ له نووسینیکی دا به م شیوه یه باسی ده رویش عه بدوللا ی شمشال ژهن ده کات: - «جا با تۆزی باسی هونه ره مند ده رویش عه بدوللا ی حه لوافر و شتان بو بکه م: «دینه وه یادم ده رویش عه بدوللا لوی پر ناسۆری نه تابه سه ره شمشاله که ی فوی دوکه لای

سلیمانی و کردویه تی به مه لبه نده ی خوی، له سلیمانیش به ته واوی داننه نه نیشته حه زی به گه رۆکی و قه له نده ریتی نه کرد. گوایه وه کو نه لاین جار و باریش سه ری له گونده که ی خوی داوه... بریک جاریش سه ید زاده ی خیزانی له گه ل خویدا کیش نه کردو ته یگه ران... ته گه ر به ته نها یوایه نه وا مه ره قه ده که ی بوژی به ناونگه مه حوی لانه ی بو. له وه سفی ده رویشدا نه لاین: «کابرایه کی بالابه رزی که واو سه لته له به ری عه باپوشی که شکۆل له شان، ده فیکی به ده سه ته وه ته گه رت و ته یژهن و ره زانی جومه به نه وا بازاردا ته گه راو گۆرانی نه وت، خه لکه که بش ده وره یان نه داو به تاسه وه گوئی یان بو شل نه کردو له بری ته مه پاره یان نه کرده که شکۆله که یه وه... به لنی، ده رویش ماوه به کی ناوا به سه ره برده وه، به لام زۆری پی نه چوه به حمه تی «شیخ محمه مدی مه حوی، که به کیکه له ناو دا ره کانی شاری سلیمانی بر دوویه تی به لای خوی و له ماله که ی خوی دا ژیر خاتیکی داوه تی و دوو سالیگ له وێ ژیا تی به سه ره برده... که کاتیکیش لیره ته رۆی قادر که ره م هه وا رگه ی دووه می بو، له ویش ده یان شه وی له ته که کۆمه لیک هاوڕی و هاو پشه ی دا به سه ره برده... له م جو ره کۆرانه دا گۆرانیه کانی ده رویش زیاتر ئایینی بوون، پسا هه لدان و مه دح و سه نا بوه بو «پیری قه ره چواره» که خوی ده رویشی بوه و ته م نازناوی ده رویش هه ر له وه وه به سه ردا براوه.

پاش نه وه ی که سه ید زاده ی ژنی ته مرنی ده رویش بو ماوه به که شار به جی ده ه لیت و کاتیکی ته گه رینه وه شیخ محمه مد ته ییاته حو جره به که له مرگه وتی «قه ره چواره» که نیستا پی نه لاین مرگه وتی «چوار باغ» ماوه به کی له وێ به سه ره ته بات و «نالی» ناسا تان و بو ی عه نکه بوت زۆری لی ته که نه داو⁽³⁾، له ته موزی سالی 1958 دا تووشی نه خوشی سیل ته ییت، کاتیگ له نه خوشخانه ئیزنی ته ده ن له حو جره که یدا بو دوو جار مالتا وایی له ژبان و ده فه که ی ته کات، ته ره که ی له گردی شیخ محیدین وه که هه سوو هه ژاریکی پی، ناو نیشان کرا به ژیر خۆله وه، نه وه ی جی داخه که ده رویش ته مریت بیجگه له فه قی و مه جهوری مرگه وته که، که سی تر به مرده که ی نازانی... ته نانه ت شیخ محمه مد پاش چهنه رۆژیک هه والی مرده که ی پی ته گات و زۆری پی ناخوش ته ییت.

نه کرد به شمشاله‌کە‌ی دا، دەرۆیش عەبدوللای بێ خویندن، بێ بری
نیشان‌دان، ماموستای هەموو رەنگە بەستەو مەقامیک بوو.

و‌هە‌بێ دەرۆیش عەبدوللای لە‌بەر ئە‌وه‌ی حە‌لووکە‌ی بفرۆشیت
شمشالی لێ‌دای ئە‌ک ئە‌مانزانی نە‌. . . دەرۆیش عەبدوللای
هونەر‌مە‌ندیکێ موسیقا بوو، هیچ کە‌لە‌بەرئیکێ نە‌ئە‌دۆزێ‌وه‌ کە
تروسکە‌ی هاندانی هونەر‌کە‌ی لێ‌بینە‌دە‌ری، ناچار وستی بە‌هۆی
حە‌لۆافرۆشی‌یه‌وه‌ هونەر‌کە‌ی بگە‌یە‌نیتە‌ گوێی ئە‌م خە‌لکە‌. . .

بە‌لێ دیارە‌ لە‌ناو قە‌ومی بە‌سیتا قە‌دری سە‌نە‌مە‌تکار وە‌کو عە‌کسێ
قە‌مەر وایە‌ لە‌ناو حە‌زۆیکێ لێ‌خندا. . . ئە‌مە‌ کۆ‌پە‌لە‌یە‌کە‌ لە‌ قە‌سیدە
بە‌رزە‌کە‌ی گۆرانی مە‌زن کە‌ بۆ دەرۆیش عەبدوللای شمشال ژە‌نی
ووتە‌. . . کاتیک هە‌ستی بە‌وه‌ کردووە‌ کە‌ هونەر‌مە‌ندیکێ وا رە‌سە‌ن بە‌و
جۆرە‌ ژبان ئە‌گۆزە‌ری. . . کە‌سیک نێ‌یە‌ ریز لە‌ هونەر‌کە‌ی دەرۆیش
بگری. . . هەر‌بۆیە‌ ئە‌میش تا دوا هە‌ناسە‌ی بە‌ هە‌ژاری و کۆ‌لە‌مەرگی
بە‌سەر برد. . .

کە‌واتە‌ جیاوازی هە‌یە‌ لە‌ نێ‌وان دەرۆیش عەبدوللای
شمشال ژە‌ن و دەرۆیش عەبدوللای دە‌ف ژە‌ندا. . . شمشال ژە‌ن چە‌ند
سالێک لە‌ پیش دە‌ف ژە‌ندا ژیا‌وه‌و مردووە‌. . . بە‌لام هە‌ردوو
هاوسە‌نە‌مت و هاو گۆزە‌ران بوون. . .

شێ‌مە‌ری گۆرانی‌یە‌کانی دەرۆیش

هونەر‌مە‌ندبێ دەرۆیش بە‌شێ‌وه‌یە‌کی ئە‌وتۆ بوو کە‌ وە‌ک گۆرانی
بێژیکێ بە‌سە‌لیقە‌ زانیووە‌ چون چۆنی شێ‌مەر ئە‌کاتە‌ گۆرانی، ماموستا
«غە‌فسور داراغایی»^(٧) لە‌ نووسینە‌کە‌یدا وتویە‌تی: «جاروبار
لە‌بەر‌خۆی‌یه‌وه‌ هە‌لبە‌ستی فارسی و کوردی ئە‌خویندە‌وه‌، بە‌جۆرێکێ
و‌ه‌ها بوک‌رۆوزی خە‌م و بە‌ژارە‌کە‌ی لە‌ گە‌رووی‌یه‌وه‌ ئە‌هاتە‌ دەر‌وه‌. . .
ئە‌مە‌ش ئە‌وه‌ ئە‌سە‌لمبێنی کە‌ شێ‌مەر دۆست بوو».

شێ‌مە‌ری گۆرانی‌یە‌کانی دەرۆیش زۆر‌بە‌یان شێ‌مە‌ری خۆی بوون،
هە‌ندیکێ تریان ئە‌توانین بیان‌دە‌یتە‌ پال فۆ‌لکلۆر، بە‌شە‌کە‌ی تری‌شان
شێ‌مە‌ری شاعیرانی کوردن لە‌وانە‌: سافی هیرانی، ئە‌خە‌ر، حە‌مدی،
مە‌حوی، ئە‌نۆە‌ری، تاهیر بە‌گە‌، عە‌لی بە‌رە‌شانی. . . جگە‌ لە‌مانە
کۆ‌مە‌لێک شێ‌مە‌ری ناو‌جە‌ی موک‌ریانی لە‌گە‌ل خۆی هێ‌نا لە‌وانە
شێ‌مە‌ری: هێ‌من و هە‌زارو مە‌لا ماری کۆکە‌یی و. . . هتد. . . دەرۆیش
کۆ‌مە‌لێکێ زۆری شێ‌مە‌ری نە‌تە‌وايە‌تی لە‌بەر‌بوووە‌ کە‌ دەر‌بەر‌ی

شۆرش و کۆ‌مارە‌کە‌ی مە‌هابە‌دن لە‌وانە‌ سروودی «بۆ پێ‌شە‌وا» کە
ئە‌لێ:

«لە‌ سایە‌ی پێ‌شە‌واو
زۆر بە‌ ئازاو بە‌ مە‌ردین
ئە‌پیارێزین ئە‌م خاکە
بێ‌چۆه‌ شێ‌رانی کوردین»

لە‌ راستیدا زۆر‌بە‌ی گۆرانی‌یە‌کانی ئاوازی خۆی بوون لە‌وانە
کۆ‌مە‌لێکێ زۆر گۆرانی ئایینی بە‌ ئاوازی خۆی و تۆه‌ لە‌وانە‌ «مە‌ولایە
صلی» بە‌ ئاوازیکی ترو تۆتە‌وه‌. . . بە‌ دنیایێ‌یە‌وه‌ ئە‌لێم رە‌نگە‌ زۆر‌بە‌ی
ئە‌و ئاوازانە‌ی کە‌ بە‌ئاوازی فۆ‌لکلۆری ناوبران و بە‌هە‌لە‌ درایبێتە‌ پال
فۆ‌لکلۆر ئاوازی دەرۆیش یان نمۆ‌نە‌ی وە‌ک ئە‌م بێ.

وا لێ‌رە‌دا چە‌ند نمۆ‌نە‌یە‌کی شێ‌مە‌ری فۆ‌لکلۆری لە‌ گۆرانی
دەرۆیشدا دە‌خە‌ینە‌ پیش چاو. . .

غە‌زالی بێ‌ی غە‌زالی
بە‌رزو بێ‌ندو لێ‌و نالی
ئە‌ری لە‌ خوام داوایە
بۆ خۆم بێ‌مە‌ سە‌رمالی
ئە‌گەر بۆ خۆت رازی بیت
دایکت بۆ من هیچ نالی

نمۆ‌نە‌یە‌ک لە‌ شێ‌مە‌ری صافی هیرانی^(٧) لە‌ گۆرانی‌یە‌کی دەرۆیش دا

موترب با‌سازو نە‌ی بێ‌ سامی بە‌ جامی مە‌ی بێ‌
تا عاجزی مە‌ نە‌ی بێ‌ روکە‌ینە‌ شادمانی
با ساقی روو لە‌مە‌ی کا با دە‌فە‌ی ئە‌و غە‌مە‌ی کا
جە‌مشیدی جاموکە‌ی کا کیدا ئە‌مانی مانی

چە‌ند نمۆ‌نە‌یە‌کی تر لە‌ گۆرانی‌یە‌کانی دەرۆیش وە‌ هونەر‌وای گۆرانی‌یە‌کە
لە‌گە‌ل نۆتە‌ی موسیقا دا.

«گۆرانی‌یە‌کە‌م»^(٨)

فەرهاد وای لێ‌ نە‌قە‌وماو
وە‌ک من رە‌نجی نە‌کی‌شاو
رە‌نجەر‌و خۆم یار توراو

و‌ه‌ی و‌ه‌ی بارانە

چاوی رهشم بو هه لینه
په رده ی حیجابت بنوینه
بهس به حوبت بمسووتیه

بابمرم جانانه

دهربه در خوم، پر خه تر خوم
باغهوانی بی سه مهر خوم
بازی ههستم چوو له دهستم
تاجری که شتی شکستم

له باغان دهستم برد بو بهی^(۹)
باغهوان گازی کرد نه یکهی
ماران گهز بووم ترسام له حهی
چییکم جینگای شای مارانه

«گورانی دووهم»

قوربانی دوو نه برویی رهش و فینه گهرت بم^(۱۰)
حهیرانی لهب و خهنده ی شیرین شه کهرت بم
نهم مدجلیسه وامهسته له بهر بادهیی چاوت

ههر من به دل و گیان و جگهر باده گهرت بم
چی لی مه که قوربان منی بی کهس له که مه نندت
قهیدی چیه گهر نا هووی سهیرانی بهرت بم

«گورانی سیههم»

ههوریکی هینا باراناوییه
قییلم مه یله که ی جارانی نییه
ئامان له و خاله وهی وهی له و لئوه
چون به فری کونستان زه رده ی خور پیوه
به و بالای به رزت به و دیده ی که یلت
دهمه و ئیواران تیر بکه م سهیرت
پهراویزه کان

۱ - ناوی ته وای ده ریش له دائره ی «مدیریة الاحوال
المدنیة» سلیمانی نووسراوه به میوان «ضیف» له گهل مالی شیخ

محمد مهده مه حوی دا.

۲ - بروانه رۆژنامه ی «ژین» ژماره ۵۵ ی ۱۹۷۲/۲/۳

۳ - کۆپله بهک شیعری حه زره تی نالی به که ده لیت

«وهک قه فهس نهم حوجره کون تیه گرتومیه ناو

تان و پوی عه نکه بووته زوره لئی ی کردومه داو»

۴ - چاوپیکه و تئیکه تله فزیونی «به رنامه ی نووسه ری کورده

کاک دلشاد مه ریوانی چاوپیکه و تئیکه سازدا له گهل شوانه ی

شاعیردا و نهم جیاوازی به ی تیا روون کرایه وه.

۵ - بروانه رۆژنامه ی «ژین» ی ژماره ۱۳۲۷ لاپه ره ۷ سالی

۱۹۵۷

۶ - بروانه رۆژنامه ی ژین ژماره ۵۵ سالی ۱۹۷۲

۷ - بروانه دیوانی صافی - ئه رکی له چاپ دانی «محسن دزه یی»

سالی ۱۹۵۳ - ۱۳۷۲ هـ لاپه ره ۵۷ چاپخانه ی مه عارف

به غداد.

۸ - حه زنه که م ئامازه بو نه وه بکه م که گورانی «بارانه» بوه

که ره سته ی سه ره تاو کونای شانوگری «نالی و خه و تئیکه

ئه رخه وانی» له ئاماده کردن و ده ره یسانی هونه رمه مند «ئه حمده

سالاره بوو نهم شانوگری به له شاری سلیمانی و به غدا

پیش کهش کراو جه ماوه ری هه ردوو شار به دیده نی شاد بوون.

۹ - بروانه دیوانی شاعیری جوانی و دل داری «ئه خته ره»

له چاپ دانی کاک ئازاد عبد الواحد سالی ۱۹۷۶ لاپه ری ۴۲

چاپخانه ی شاره وانی.

۱۰ - پارچه بهک هونراوه ی «مه یلی» به له ژماره ی ۱۲۵ گو قاری

به بیان سالی ۱۹۸۶ دا ابراهیم ئه حمده شوان بلاوی کردوته وه ته و

به ریزانه ی که بوونه سه رچاوه بو باسه که مان.

۱ - دکتور عیزه دین مصطفی ره سول

۲ - شیخ عه بدولعه زیز قادر که ره م

۳ - شیخ فاروق شیخ محمد مه حوی

۴ - شیخ عومه ر شیخ محمد مه حوی

۵ - یاسین قادر به رزنجی

۶ - حسین حاجی عارف

۷ - کامهران محمد سعید

ههروه ها زور سوپاسی هونه رمه مند به اختیار حمه که ریم ئه که م

که هه ندنی له گورانه کانی کرد به نوته.

ئەحمەد مەلای بەتەف

chalakmuhamad@gmail.com

١٤٩١

— عبد السلام علي ميرزا
ژ تپين لاتيني وەرگێرايه

١٤١٧

ب مەلۆمەتی یێد نا جابا ئەحمەد مەلای بەتەف ل گوندی «بەتە»
وێلاتنی هەکاری یێ سالاً «٨٢٠» هجری «١٤١٧» ز . ژ دایکا خوە
بوویەو سالاً «٩٠٠» هجری «١٤٩١» ز . چوویە رەحمەتی . م . ب
. روودەنکۆل خەباتا خوەدا دتقبسە کوب گوئنا «نا . جابا»
دیسوانەکە مەزن یامەلای بەتەف یا شیریند ئەفینداری یێ هەبە
ناشکەراییە کۆ هەر ئەم هاز دوو دەستانید وینە ، ئەو دەستان ژێ
ئەفنا! «زەمبیل فروش» و مەولوود» یان ژێ مەولوودا بێغەمبەر یان
ژێ مەولوودا شەریف دەستفیسارا «مەولوود» دی ئەها ل ناف
دەستفیسارا «نا . جابا» دایە ل کئیخانا سالتیکوف . شیریندا ل
لینینگرادنی دایە ، تێدا هەتا ٥٧٦ خاشخان هەنە گیشک پەرەفەدین
سەر «١٧» سەر ناغان .

سالاً ١٩٧٨ فولکلۆریستا کوردناسا سوڤیتی جاکیلن سوورینوونا
موسائەلیان دینسرتاسی یا خوەدا یا ب ناڤی :
**Kurdskaya poema «Zembilfiroş» i ye Folk
Lorniyê versii»**

یانێ «داستانا کوردی» «زەمبیل فروش» و شوڤید وی فولکلوری
پاوان کر . ئەو ل فی خەباتا خوەدا مژوولی لیگەرینا دەستانا ئەحمەد
مەلای بەتەف و شوڤید وی زارگرتنی بویە ئەوی ل خەباتا خوەدا
نڤیسی بە کۆ خین ژ دەستفیسارا ئەحمەد مەلای بەتەف ل ناف
دەستفیساریند کوردی دا ل کئیخانا سالتیکوف . شیریندا
دەستفیسارەکە دن ژێ هەبە ، ئەو دەستفیسارا ب دەستی مووراد
خان بایەزیدی هاتی بە نڤساندنێ و ب رەنگ و روو و نافەرۆکا خوەفا
میتا دەستفیسارا ئەحمەد مەلای بەتەف یێ ل سەدسالێ یا «١٨» - «دا
ب نووفا هاتی بە فەزی یاندن و تەزە کرنێ . ج . س . موسا - ئەلیان
خین ژ تەرجمە کرن و شروڤە کرنا شوڤید نڤیساریند ئەحمەد مەلای
بەتەف موورادخان بایەزیدی ووسان ژ مژوولی لیگەرینا نافەرۆک و
کیش و قافی یال هەف نانینسا ریزو بەندید دەه دوزدە شوڤید
زارگوتن یێ «زەمبیل فروش» دبه وان رابەری هەف دکەو پەڤگرنیدانا
وان نشان دکەو تینە بەر چاقان لی سەد مخابن هەتا ئەها خەباتا وی
نەهاتیە چاپکرنی ئەف چەند سالە ل چاپخانێ دایە هەر

«Kurdskaya poëma «Zembiifros» i eye Folklorniye versii»

موسكوفدا ۱۹۷۸ - سههه ب وي يه كئى نه زمه جيورم ل زيرى چهند
په رجان زى ده سئيفسارا خوه يا شوفا فولكلورى ل ساللا ۱۹۳۵ ل
شههرى نيليسى ز زارى «زينا قهروينى فهرو» ز قهبيلا شهرقيا گوندى
كور بلاخى نه حيا ئايارانى هاتى به نئيساندى نه فا شاخا مينا شهخى ل
به رهه فوكا «ئا. سوسن» دا هاتى به چاپكرنى.

چهند پارچه ز شوڤيد «زه ميبيل فروش» ز به رهه فوكا «ئا. سوسن» -
ئهى دل وه ره ديسان بجوش،
چارهك ز جاران مهى بنوش،
بكن قسه تا زه ميبيل فروش،

دا سهه بكن حكايه تى

زه ميبيل فروش لاوكى ره وال بوو،
ب كلفهت و نههل و عديال بوو،
هوسنه كى يوسف ل بال بوو،

ههق رزافنى قسه تى.

قهوين نهو لاوى فهقير بوو،
دايمه خودى ده بيري بوو،
پيشى خوه دا زير بوو،

نهو ب دهست هه بوو سئعه تى.

شخولى وي سهلك و ته بهق بوو،
قيمه تا سهلكان وه رهق بوو،
دايما نهو راست و ههق بوو،

بى ده بيري كلفه تى.

نهو ب دهست زه ميبيل ب دهست،
ده بيري بزاري ب قهسد،
خوارن نان دهات ب دهست،

رازى دهو ز قسه تى

هه ره ده ما سهلكان كو تينه،
خاتوونهك زوردا ديبينه،
ب دل و جان ده بيبينه،

دل كه ته پيلا موجه تى.

موجه تى كه چ موپته لاکر،

سور ل جارى يا ئاشكه راکر،
لاووكى قهلبم جوداكر،

من ز نه شقا خهونه تى.

لاو راست بوو ب خوه ديرا،
پر ز وي قه نجا دكسيرا،
گو من زته ناڤنى تو زيرا،

تو من خلاسكى ز زه حمه تى.

خاتون ديبى نهف خه بهر تونى نه،
شهرم مهكه وه ره ناف نئينه،
من ب ته داي نه ئينه،

دا نه م بيبين هه شمه تى

تاو ديبى ترسم ز خه بهره،
دهف هه ره مه تينه رياره،
ئاگرهك ب واندا دباره،

نارى جاما شه ره به تى.

خاتون ديبى تو لاوى به يانى،
لهم دبه م دا تو بزاني،
من تو ز بو دلى خوه ئانى،

دائهم بكن مه سلحه تى.

لاو ب خاتوونيرا ده به تى،
تو مخازيا دل ده فه تى،
دايم ز ههق نه كنه فه هه تى،

روو سپين د ناخره تى.

خاتون ديبزه پافيزه خه يالان،
وه ره سهر دوشهك و پالان،
بهن كه زولف و خالان،

.....

لاو دبه زلفى هه ريره،
پيروز به لاوى ميره،
چ هه ده لاوى فه قيره،

تهف بده فنى مه سلحه تى.

خاتون ديبى لاوى فه ريفان،
وه ره ناف ره به جان و شيفان،
تو شهكر ب ميژ ب ههردوو ليفان،

لاو بدی تو قه نجا ته مامی،
هدر وهکی شه کر د جامی،
ب سهرو په بیان تو ل من حهرامی،

ترسم ژ روژا ناخهره تی.

ژ ده ستفیسارا من فولکلور: -

زه مپیل فروش سه لکان دبه - تینه،
مال ب مال دگه رینه،
به ژن و بالا فی نورینه،

ژن و بوکان ژ ئیمانئ ده رتینه،

روژه ک هات روژا ب خوور،

زه مپیل فروش کره ته قدیر،

سه لک همدان سه لکنی د هه ژیر،

پرن گه ریا ل ناف باژیر.

کوچه کوچه د زفری،

به ر خانیکیرا بهیری،

ژنا میر لی نیهری،

حوبا وی سردا فری.

ته وی گازی جاری یا کر،

سوول عهینه ناشکه را کر،

گوت «هون جارینگئی منه ده لال»

زوو - زوو بکن هرن ژ مال

لاوک ل ژیره هرنه ل بال

بیژنی میر ته دخوازه دیندار»

تهو جارینگئی که له شن،

زوو - زوو بهر ژیر دمه شن،

شیرن - شیرن دبیزن:

«زه مپیل فروش لاوکی ده لال،

ته سته تا سه لکنی د فال،

هنه ک حوسنی یوسف ل بال،

هون جارینگئی هوسن و جه مال،

من بهستی به میری نه ل مال،

سه لکان ب کیرا بکم بازار؟»

زه مپیل فروش جوو ب ده ردا،

گول خاتوون رابوو دبه ردا،

شه کر باری ژ ده ف و لئفا،

زه مپیل فروش گوت: «وا خاتوونی، گه رده ن زیر»

جاری یا نه ز نانیمه فی ده ری،

سه لکان ب فروشم نازو نه ده ری.

گول خاتوون گوت «تو سهر سه را هردو چافا»،

بازار بازار من و ته فا،

هوتا جا ته مه ب دل و چافا،

خاتوونا ده لال زهنده بازن،

تو ل من مه که گازن،

ژن نه لایقه بکه بازار،

خه بهر راستن تینه سه ر زار،

سه لکان ب کیرا بکم بازار؟

یا ب خیر ته کر، لاوکی نه زان

ته ز راست بیژم، تو بز ان

ته خواهش کر تو هاتی فر،

تو هم شایی، هم شاف بهیر،

ته ف ژ ته را بازارو خیر.

وهی خاتوونا گهردهن زهرتی،
ئەم خەبەردن ژ جماعەتی،
ئەو خەبەر ژ ئەستی منرا بی قەیدەتی

.....
زەمبیل فروش لاوکی فەقیر،
تەقی بەدە زلف و حەریر،

راپە رونە ل دوشەکا میر،
گوتنا من ژتەرا توق و زنجیر.

.....
خاتوونی ل من مەکا فان حەنەکان،
ئەو پی کەنینی قیزو بوکان،
من بەردە هەرمە سوکان،

ب فروشم فان سەلکان،
بی بکرم نانی زاروکان.

.....
لاوکو بەسە بکی فان گلی یان،
ئەزی ب دەمەتە مەمکی خومریان،
ل تەوەرکەم چەکا جندی یان،

تەدەرخم ژ تارو تەنگی یان،
گوهر نەدە سوفی و سونی یان.

.....
گول خاتوونی فەکر بشکوکی دپیسیری،
مەمکان سپی کرەنە ژ منرا،

ئەف چاف کانی بوون بوئا میران،
ئەو نەرسقی مەفەقیران.

.....
زەمبیل فروش چون رەنگ و رووفا،
لی شکەستن ئەزموو گاڤە،
تەفزی دا دل و هنگاڤە،

گوت: «ل ئەسلی من دا ئەفا ناهە».

لاوکی نەزان، تو چما شەرمینی؟
سلاڤ بکە فان مەمکید زیرینی،

توی ژ وان خیری ژ خوەرا ب بینی،
تەئەز ب دل چانڤا برم،

تەنە بینم ئەز دەرم،
روژی شایی دچن دەرباس دبن،

گول دگهیزن د چلمسن،
تو کێف بکە کێفا مەزن.

برا گوئی تە ژ من بخوەزن.

- لاوکو، وەرە سەر شەکر و سیڤان،
وان ب میژە ب دەف و لیڤان،

سینگ و بەرنی من ژ تەرا مەیدان،
ل سەر سوار بە باژوو حەیران.

- وەهی خاتوونا ئاقل تەمام،
تۆشەربەتی ئاف ل جام،

بەدەناتە ل من حەرام.

ژبەدر: پروفیسور قەناتی کوردو،

تاریخا ئەدەبیەتا کوردی - سوید

ستوکیهولم ۱۹۸۳ روپەلین «۶۵ - ۷۰».

فەرھەنگوگ

مەلومەتی ییدا: پی زانین «مەلومات».

شیر: هوزان شیعەر.

گیشک: هەموو.

دیسرتاس: نامە دکتورا «اطر و حە دکتورا».

شوقید: لق تا «فرع».

پاوان کر: تو یزاند «تحقیق».

رەوال: دەلال.

شخول: ئیش - کار.

گلی یان: قسان.

تەرەکر: نووکردن.

حەبات: ئیش - کار.

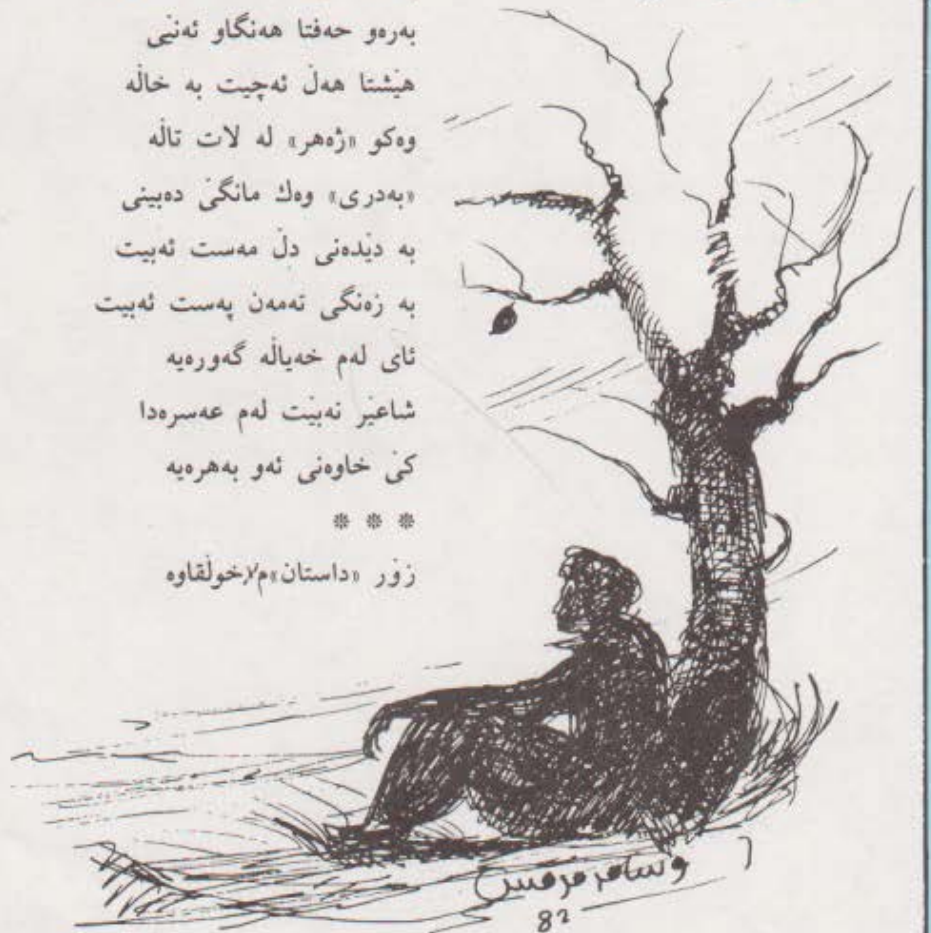
بەرھەفوک: کێبوک.

له بيجراییکی

پینس که شه به شاعیری لی هاتو
ع.ع.ب

ئهی دلداره که ی بهدری^(۱) خان
دلی منیش وا به جوشه
له بهر میحرابتانا نه گریم
ئای نهو گریانه ، که خوشه
وه کو بالداریکی ناو داو
چهن بو بزگاری پەرۆشه
ئهوئندهی نهو تا زیاتریش
دلم بهو گریانه خوشه
* * *

پشت کوماوهی، وهك مهولهوی
به رهو هفتا ههنگاو نه نیی
هیشتا هه ل نه چیت به خاله
وه کو «ژههر» له لات تاله
«بهدری» وهك مانگی ده بیی
به دیده نی دل مهست نه بیت
به زهنگی نه من پهست نه بیت
ئای له م خه یاله گه وره یه
شاعیر نه بیت له م عه سره دا
کی خاوه نی نهو به ره ره یه
* * *
زور «داستان» م لاخولقاوه

«خانی» یشم وا له بهر چاوه
«خانی» خوی عاشقی «زین» بوو
«مه م» ی خسته نهو گهرداوه
* * *
دوزیته وه دنیای «خانی»
لهو سه رده مه په شیمانی
«بهدری خان» ت تیا نه دی بوو
خاکت نه نیا لا زهوی بوو
لای «تو» نه مرۆ هه مووی گوڤرا
به دوو عه شقی گه وره نووسرا
عه شقی دل و هی گه ل و خاک
میحرابیکی تا بلینت پاک
ئهی بو نابیی «بهدری خان»
لای «چوخمه که ی سابوونکه ران»^(۲)
سه ر پوشیکی له سه ر ناوه
چهن جار بهر تانوت دراوه
یاخوا «نه مر ی» ئهی کوماره
ئهی بو «ژووان» ت وه ستاوه
ئهی کوماوه بو دهنگ ناکه ی؟!
بو وه کو من هاوار ناکه ی?!
نه گه ر بی تو هاوار نه که ی
زه فه ر به شکه کان نابهی
وهك زوری تر بی دهنگ نه روی
بی دهنگ نه روی، بی دهنگ نه روی
مژده ت به می گه ر «حاجی» بیت
نه مرۆ ده زانیت تو له کویی
* * *

۱ - له بهر ئه وه ی «۳، ۴ هونراوه ی» هه به له ژیر ناوی «بهدری خانه»

۲ - چوخمه که ی سابوونکه ران: گه ره گی سابوونکه رانی سلیمانی که مالی شاعیر له ونی به

● له تیف قه ره داغی ●
۱۹۸۶

بۇ ئەوان ئەمە مالەوۋە بوو، ئەھاتتەوۋە بوۋى بە شەو
 بۇ خورادنى ژەمە، كەمە ھەرزان بايەكانيان، تا لیرەدا
 بە ماندویىو بەبى خەو، ئەكەوتتە
 ئاوات خواستىن بۇ رۇژانى باشتر كە ھەر ئەھاتىن

.....
 ئەوانىش ھەرۋەكو ئیۋە وابوون

بەخوشىو بە بىزارى بانەوۋە
 ئىتر لە پر رۇژىك پىتان وترا بەجى بەئىلین برۇن
 سەر لە نوى تىھەلچنەوۋە لە شوپىنىكى دىكە بەبى رەگ

.....
 ئەوانىش ئەیان ئەتواتى بلین ئە، ھەرۋەك ئیۋە
 دائەنرین بە گەوج گەر بلین ئە!

كەچى چەند بە شەیداو، ئارەزۋەوۋە، چەند بە رشتى فرمىسكەوۋە
 خویان بەو دیوارە كۈنە بورانەوۋە نووساندبو
 ئەیان ئەویست ھەلکەندىرین لىیان
 بەلام مەھىلن من دلتان بیهشیم
 چونكە ئىستا ئىتر سوز بى كەلکەو، جگە لەوہش
 ئەبى رۇژانەكەتان حەلال كەن

.....
 بوئان ھەبە بیان روخىن

تەنھا تکیاہە واپكەن نیان بن
 چونكە خەلك تیاپانا ئەژیان

پەراویزەکان

- ۱ - كۆبىنا ئى ئەكوا بەكیکە لە شاعىرو نووسەرە ناسراوہ كانى غانا و ئەم شىعرەى لە ۱۹۷۶/۱/۱ دا دانساوہ لە ۱۹۷۸ دا ھەلبىزىردا بە نوپىرەى نووسەرانی غانا لە ئەنجومەنى نىشمانى ياندا.
- ۲ - ئەم شىعرە لەم گوڤارە وەرگىراوہ:

LOTUS: NO. -57- 1986 «PAGE 83»

JOURNAL OF AFRO - ASIAN WRITERS
 ASSOCIATION

بە نىيان

شىعرى كۆبىنا ئى ئەكوا

ئەنەوەر قەرەداخى لە ئىنگلىزىيەوۋە كوردىتى بە كوردى

بە نىيانى بىانروخىن بران

چونكە خەلك تياپانا ئەژيان

.....
 ئەو دیوارانە تەنھا دیوارى قور ئەبوون

بولدەوزەر بکرىن و، تەخت بکرىن

تا لە شوپىيان «ھابوہى» دوستکرى

.....
 مەگەر خوا خوى بزانی ئەو دیوارانەى

ئىستا وا رووت و رووتان، چەند پەنھانى

نامانج و، گومانیان لایەو، چەند شەیداو چەند رىق

ھى ئەوانەى تياپانا ئەژيان

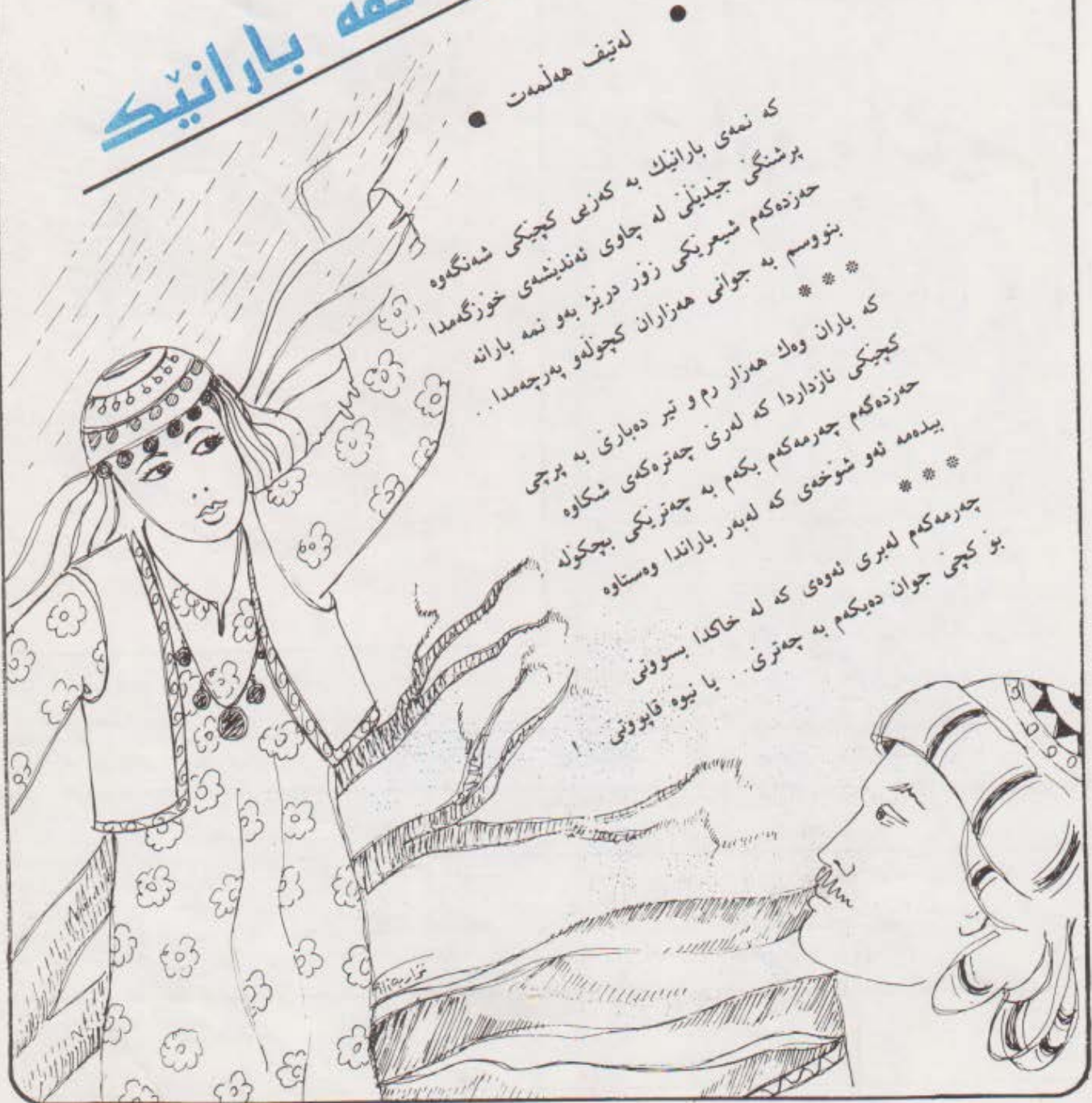
به خشش نمه بارانیک

• لَدیف هلمت

که نمه بارانیک به کز می کچی شهنگوه
 پرشنگی جیلینی له چاوی نندیشهی خورگمدا
 حهزدهگم شیرینی زور دریز بهو نمه بارانه
 بنووسم به جوانی هزاران کچولهو پهرچمدا...

که باران وهك هزار رم و تیر دهباری به پرچی
 کچی نازداردا که لری چهترهکی شکاوه
 حهزدهگم چهرمهگم بگم به چهترینکی بچکوله
 بدهمه نهو شوخهی که لهبر باراندا وهستاوه

چهرمهگم لهبری نهوی که له خاکدا بسوونی
 بو کچی جوان دهیکم به چهتری... یا نیوه قاپوونی!

کاتیکه شادومانیم

عوسمان خواکهره: زرنگ

نه گهر لهو کاتی شادومانی یم دا، ختم بی به ویت له سر
تاری ماته مینیم ناوازیکی شیوه لئ بیدات، کوتوپر... له
چاوترووکانیک دا... به بیک هه ناسه خیراتر له برووسکه...
تیر ژر و تر له تیشکی خور... نارو زووی شادیم هه لمهت
ده سات و، به فینکی دلم ختم دهره وینتیه به گهرمی سوزم
داوی ماته مینی ده سووینیت! به موسیقای ههستم شیوه به
شایی وهرده گهرینیت!

نایا ده زانن بو چی هه موو کات شادومانم، به ختیارم؟!...
چونکه من، خوم به به شیک ده زانم له کامه رانی هه موو
مروفتیکی دل خوشی جیهان!

هی ده زانن بوچی هه همیشه به تازارم، دل په ژارم؟!...
له بهر نهوی خوم به پارچه بیکش ده زانم له ههستی پر تازارو
په ژاره ی هه موو مروفتیکی زویری جیهان!

ده سا که واته ناگشت جیهان شادومان نه بیت، منیش هه
واده بیم. هه همیشه شادومانیم له یاد ده بیت، له گیانم دا ون
ده بیت!

گیانی پر نارم... هه ناسه ی خوشی... زهرده خه نه ی هیوا...
یادی پر شنگ دار... خوتو وکعی ههست و، گه شانه وهی دل...
بر بقیه ی چاوو، تریقه ی سردهم... ته مانه هه موویان لیم
رووده دن له کاتیکه پر له شادومانیم دا!
کاتیکه، نازانم ماوه ی که مه؟!... یان زوره؟ ژماره ی چرکه و
سات و رزوو سالی تی دانی به!... چونکه کاتیکه هه همیشه له
یادم دایه... له گیانم دا ونه! بویه واده زانم گشت کات
شادومانم!... که چی هه همیشه به دوا ی شی دا ده گهریم!!
نه و نه ده زانم دلم بو نه و کاتی شادومانی یم سه ما ده کات...
گیانم له گه لی دا هه ل ده په ریت!... ژیانم خولی بو ده خوات!
جیهانیش له گه لی دا ده سووریته وه!

پینوویکی

شکار

لاشه ییکی بی گیان، دیمه نیکی غمبار، گیانیکی بی جووله
پینوسه شکاره کهمه! ویستم ناگریکی نووسین خوش بکهم.
گهرم بی، گهرم بی.. ناسین پینوینته وه، بهرد بکات به تاوا!
بهلام پینوسه کهم لهت بوو، پهرو بالی ههل وهری، چاوی
نووسینی لیک نا!

بیریکم لی کرده وه! با پارچه کان ریک بخه مه وه.
با پهرو بال کوبکه مه وه. با نهو چاوه خه والوانه ی بهرز
بکه مه وه! نه تاوا.. به ناسانی، بی ماندوو بوون! به که میک
وه ستایی، به توزنیک گهران بو پهرو بال، قیرانیکیش به سر
چاوی دا.. بهم جوړه پینوسه کهم چاک ده بیته وه!.. نووکی
تیز، گرو بلیسه، لافاوی نووسینی سرله نوی دپته کایه وه.
بهلام سهیره!.. بوچی پینوسه کهم هر نه جوولایه وه؟!
تهنها بزه بیک.. بزه ییکی پر له گالته له سر لیه زهره
ههل گهراوه کانی به تی! بوچی نایت به ده ستمه وه؟! بوچی
خاوه؟!!

پینوسه کهم من کول نادم.. بو گرت نی به؟!
بو بی هیزیت؟! بو نووک تیز نیت؟! کوا وشه ی پشکو؟
کوانی تیرت؟
نارامم لی برا.. دهی پیم بلی.. دهی بزاتم و، ههر بزاتم
بو نانوسیت!!؟!

پاش بیریکی قوول.. تی گه بستم که پینوسی گر، لیشاوی
دیر، شوړشی وشه، گیانی دهویت.. خوینی دهویت!

کانییه زیرینه^۱

● جمال محمد اسماعیل ●

- ۱ -

زینوارم، تهوژمی زریان هه‌لی گرتووم
زامدارم، روخی ده‌ریای چاوه‌کانت

کیشی کردووم

ریزم بگره

هه‌وارم وا له‌بهر به‌روچکه‌ی ناسمانه

شه‌کته‌ی ریم

جواناوی^(۲) - رووی سوور هه‌لانووم بسره‌روهه

- ۲ -

ئه‌ی کانییه زیرینه‌ی چیا

هه‌رچی سواره‌ی قوشه‌نی‌ریی مه‌ریوانه

ده‌سته‌و خه‌نجه‌ر

دینه‌سه‌رزین

تیر له‌سه‌ریی

له‌په‌لا پیتکه‌ی که‌وانا

چاویان له‌خه‌و ده‌تورینم

بوت ده‌که‌م به‌چاوی هه‌لو

بو‌نه‌به‌زین

ئه‌ی کانی بناری زیرین

- ۳ -

داربه‌روهه‌کانی قه‌د پال و رازی قه‌ندیل

کام کانیای سازگاری
 خور ههلات و خور ناوابه
 بدریزه نی قهلبه زه ی ئاوی تو نایی
 ئه ی کانی به زیرینه ی چيام
 ئه م به هاره شوربه سواری هموو وولات
 بی ناوزهنگی له رۆخی تو دهکهنه وه
 دهست و شیر ی سووری توله
 به ئاوی تو دهشونه وه
 ره شهبه لهك له هاتی خوزگه
 گهرم دهکهن
 شهوی تاری کوستانه رنی
 به ره شمالي سهرت دهکهن
 خه م دهفروشن
 پهنجه ی ژارای دپوه زمه
 داده کروژن
 ئه ی کانی به زیرینه
 گولی باخی به ههشت
 له دهوری تودا دهچینن
 دلداران دهست نوژی پیمان
 دوغای وه فا
 له سهراوی تو دهخوینن
 به لاین دهدهن
 تا کوین موو ناپسینن

نیشکه چی بن
 لوزهوی^(۳) کانی به زیرینه
 بودلی کینگه کان بهش کهن
 باله گهل سامالی به هار
 رهنگی گوله به روزه کان
 بکرینه وه .
 رووی گیاکه له نهگریسه کان
 به تفی رۆزگار رهش کهن

- ۴ -

فرمیسکی به فری ری بهندان
 که دینه خوار
 ههزار ههزار
 خوزگه ی دلی زهوی دهزی
 بهوره شینه ی کوانووی نازار
 هه لده ترۆقی
 له ههر وولاتی زه ماوه ند
 بو پیشوازی به فر دهگرن
 له ههر وولاتی کانی به کان
 له ریه ندان داکه له دهگرن
 به لام ههر ریه ندانیکه ئه م دنیا به
 ههر به فران باریکی سهختی
 کام چیا به
 به شه پوولی به سوزی چاوی تو نایی

۲ - جواناو: - چهند دلۆپه خوناوگه یه که له سه ره
 مه رگابه ناوچه وان و لاجانگدا دینه خواری.

۳ - لوزهو: - ئه و پلوسکه یه که له ده م هه لده ریکدا
 دروست ده کری و ئاوی لپوه هه لده رژی.

۱ - کانی به زیرینه: - که وتوته ناوچه ی مه رگه .
 کانی به کی ئه فسانه یی به ، هه رله باو باپیرانه وه ناسراوه به
 سه رچاوه ی وه دیه اتنی ئاوات و ئاکام و خواستی
 ده روون . خه لکی له کاتی به ره ننگار و شه رو نه خوشیدا
 بو مرز دهست نوژیان بو موباره کی له سه ر ئه و کانی به
 هه لگرتوه .

بو سالى «۱۹۸۸»

● خالد على فرج ●

دوى شو وشهت

هناسهه بوو

خواست و ويستى روزگارم بوو

لادهرى تاراي ژانه كان،

نوى كه ره وهى

سوى كانم بوو

دوى شو وشهت

ياد كه ره وهى

فهره ديك بوو

له برى نه خش

له بنستوندا

جى قولنگى

ناو شارم بوو

گورى كوشكيش

وهك شوين پولوو

ژير پى خوى بوو

* * *

نم شو وشهه

ههورى سوورى ناسمانيكه

خوينى سوورپوش

نه بارينى

گرهه بروسكهى زستانيكه

ياساوله كان نه توقينى

روژيان ده كاته مهرگه سات،

شهوى تاريان

بو نه هينى

* * *

نم شو وشهه

مورهى شهوى كه سانيكه

له باوه شدا

هه لفرينران

شيرى شهوى زه مانيكه

جوانى په كانيان

لى تورينران

توله سهنى دوينى شهوه

تامه زروى بوتهو

تركهى شهوه

ژينى ژانى نم هه وارهش

ساخ كه ره وهى

بازارپهتى

ههورى ره شى نم ناسمانهش

بارانيهتى

گورى كوشك و باخى دوينيش

مهيدانيهتى

چهكى ده ستى نوى خوازيكه و

نه وهى نه مسلمان نه دوينى

هاوارى په كيتى ده كه ن

تابلويهكى وا سازده كه ن

ريگهى ناواتمان بنوينى

* * *

● وهلامى پارچه به كه له هونراوه به كى «مه هاباد قهره داغى» كه بو

سالى ۱۹۸۷ى نووسيوو پروانه گوڤارى به بيان ژماره ۱۳۳، لاپره

له پەردەى گویمەوه رازت هەموو جەستەم ئەلەرزینی
 هەمو گیانم لە خوشیانان بە خوشی تو ئەلاوینی
 بەیانان کاتی ئەت بێم بەخەندە بێم ئەلەلی چوینی
 هەمو گەردوون لە گەل تودایە شادبیم بو ئەچەرخینی
 لە دەرگای شەرەوه هاتووی جی گیر بووی لە ناخەدا
 غەمی دل وا خەزائیتی بە هارم غونچە ئەدوینی
 ئیتر ناخوشی بڕناکات چ هیزی شادی دەرناکات
 دەبا بەختی رەشم هەلسی لەخەو تا کەى خوی ئەتوینی
 لە ناهەنگی خەیاڵم وا لە عەرشی خسروی کەى دام
 سورەمى وا لە دەست شیرینە، ژینە پیالە کەى دینی
 دەبا مەم مژدە بو فەرهاد بەریتە ئەنزل و مایەر،
 ئەوینیان وەك خەیاالی من لە شانۆ ئەکەتەر دەردینی
 دەتوخوا بێم پلێ گیانە هەوالت چوئە ئیستا کە
 فروکەو تویی دوژمن خوانەکا گەر تو بترسینی

● صباح اسعد نجم ●

«۱» ئەنزل و مایەر - ئەو شوینەبە فەرهاد پەیکەری
 لی ئەتاشی.

سترانه کا حصہ ۱

یا فولکلوری

● عبد الستار حسن ●

ہی گومان کہلہ پوری مللہ تی مہ دہریاہہ کا بہر فرہہو ہی بہتہ ،
 ہندی ہم زفی دہریایی فہخوین باوہرناکم ج جارا خلاس بیت ،
 ہر چہندہ نہو بہرہ بہرہ نف کہلہ پورہ دہینہ بہلافکر ل گوٹارو
 روظنامیت کوردی . . . لی ہمز دینم ہینتا مہ ترارہک زفی دہریایی
 نہ بہلافکرہ ، لہورا ہیفی دارم ژ خواندہفانیت ہیزا کو براہک مہزتر
 زلایی مہ ہہہیافہ بینہ کون ژبو کومکون و پاراستن و تومارکونا
 کہلہ پوری مہ ہی زبرین ، نو بہزرامن فی کافی یا فہر نہوہ کو ہم
 کومبکہین . . پاشی نگہر دہرفہت کہتی ل پاشہ روظی ہزرغان و
 زانانیت مہ بلا فی کہلہ پوری شروفہ کون و لیکولینیت زانستی لہر
 ہچین - نو گومان نینہ نگہر نف فولکلورہ بہینہ شروفہ کون و
 فہکولین ل سہریتہ کون دی بہزارہا زراقیت پہتی و کہفن زئی
 گرین و دی زانین کا ہزرو و ہرارا باہیریت مہ یا جاوا بو زلایی
 رامباری و نابوری و جفاکی و پیشہ ہی فہ .

زفی چارچیویہی فہ ہم زئی دی فی دہقا فولکلوری بہلافکہین کو
 نہو زئی پیکھانہ ز سترانہ کا شہری باکہفن و من دقیت ہم بیژم نہ
 ہمزو نہ سترانہ نزانین کا رویدانیت فی شہری کہنگی ہون و
 دناقبہراکی بو و ل کیش دہفہری بو؟

نو من زور ہی خوشہ کو ب شہف و روظ ہم ل کولانیت گوندو
 بازیریت ولاتی خو بگہرم بو کومکون و نفیسینا کہلہ پوری کوردی
 ہی زبرین و شریں . . . نہفہزی دہقا سترانی ہہ :-

ہای شہرہ شہرہ شہرہ
 قرینہو صدہ جار شہرہ
 تیک ہدل دہن شاش و پہرہ
 قرینہو صدہ جار شہرہ
 شہر شہریت عہشیرہ تاو

قرینا عہشیرہ تا
 شہر داکہفتہ خچہتا
 شہری ہر دوو مللہ تا
 * * *

شہرہ کہ ل مالا ویداو
 ہیلہ کا ل مالا ویدا
 شختی د بہلگی گولی داو
 یارکا من ل مال بایدا
 * * *

بہفری گرت و ل مہ پیدا
 ہوری گرت و ل مہ پیدا
 شختی د بہلگی گولی دا
 یار کا من ل مال بایدی
 * * *

بہفری گرت و سہر کوشہ
 ہوری گرت و سہر کوشہ
 سہری سوت و قامیشہ
 یارکا من خال و میشہ
 * * *

بہفری گرت و سہردولہ
 ہوری گرت و سہردولہ
 سہری سوت و کہرکولہ
 یار کامن تہرو تولہ
 * * *

بہفری گرت و نزارہ
 ہوری گرت و نزارہ
 سہری سوت دارو بارہ
 یارکامن کوفی خارہ
 * * *

شہرہل مزگہفتا شابا
 وہیلہ ل مزگہفتا شابا
 شاخ ہافیتنہ کہلابا
 شہری کافرو نہصحابا
 * * *

شهره ل مزگفتی دهر بو
هینله ل مزگفتی دهر بو
میر خدر گولله زهر بو
سهر بری گوهار کهر بو
* * *

شهره ل مزگفتی هیفه
هینله مزگفتی هیفه
میر خدر شه کرو سیفه
سهر بری گوهار پیفه
* * *

شهره ل دهشتی ههلبوری
یاب گهنم و دهخل و دانه
دوو سیار هاتنه مهیدانی
رم دانا ل سهر چندگانه
ههر دوو سیار سیار بین
ل دنیایی بی لیکدانه
* * *

شهره ل دهشتی ههلبوری
یاب گهنم و دهخل و پویشه
دوو سیار هاتنه مهیدانی
رم دانا سهر «قل پویشه»
ههر دوو سیار سیار بین
ل دنیایی بی چریسه
* * *

های بیوی بیوی
کافله رهشی بیوی
سهلمان ناغا ب شیر چویی
کافله رهشی بیوی
* * *

سهلمان ناغا دبیزپته
شیری سوری دبیزپته
ههر کهنی لیفه بیته
بهر ژنا خو بمرپته
* * *

سهلمان ناغا نه مایی
شیری سوری نه مایی
میر کاغزهک هناری
سهر بی بویی دهینایی
* * *

های بیوی بیوی
کافله رهشی بیوی
سهلمان ناغا ب شیر چویی
کافله رهشی بیوی
* * *

وهنه وهنه بهغدنی وهنه
وهنه وهنه شورنی وهنه
نهو چه قماقا بیمه ننگه نه
هاتیه سهر مه روم عهجه مه
* * *

بهغدا من تیت و ژ سورایی
شورامن تیت و ژ سورایی
بسکیت بهغدنی دکهن صفایی
فوق میسا تو دگهل مهنایی
* * *

سهرنی داری سهرکه فتم
کیریا داری سهرکه فتم
ههر چوار جوین عه شیره تن
دورژمن دبی فرسه تن
* * *

سهرنی داری ب گوینی
کیریا داری ب گوینی

تاری به کهنس کهنس نابینی
باب له کوری دوه رینی
* * *

سهرنی داری ب داره
کیریا داری ب داره
عهسکهرنی هاتیه خاره
مرتی خان برین داره
* * *

سهرنی داری ب ههلهزه
کیریا داری ب ههلهزه
دوو سیارا گزه گزه
مرتی خان میرا ب کوزه
سهرنی داری ب گازه
کیریا داری ب گازه
ته مهر خان گازه گازه
مرتی خان رای بی بخازه
* * *

ته مهر خانی گوملی
شیر و مه تال گول گولی
چو شهرنی قهراولی
* * *

سهرنی داری ب ستری
کیریا داری ب ستری

مرتی خان دکته گری
دبیت ته مهر خان بی مری
* * *

تیبینی: نهف سترانه من ژ زار دهفی ژنا کورد «خوخی مصطفی» یا
وهرگرتی کو خه لکی گوندی «سگری» به ل قهزا نامیدی وژینی وئی
«۶۰» سالن نو نهز گهلهک سوپای یاوی دکهم.

من و توو دوا تابلوی يهك بوونمان

● نازاد عبد الواحد کریم ●

نهی! خان، کهی! بو سرفرازى من له برى قورباتى
 نهشكى چاوه كانم نهينه شه مالينك و نه چينه ناخى سیه كانمه وهو
 هه ناسهى نم ژينم يو ناسان نه كهيت. . . . كهى وهكو نه فسانه بهكى
 كونسى خوى خوشه ويستى نه مگه به نينه ويستى خوم و . . . له
 كهلكه لهى نم ژينه جه نجاله رزگارم نه كهيت، نهو ساتانهى وهكو
 خه بالى خوم سینه ريك بو دورى به كه تروست نه كه م. . . له ناخى
 دلوهو حهز نه كه م بگريم و هه رچى ژوانيكى نه فسوونوى نم دنيا به
 هه به يهك يهك له پشت په ردهى چاوه كانمه وه شريتكى سينه ماى
 نراژيدى بى برانه وهى لى دروست كه م. . .

خان دلگير مه به! هه رچه ند نامه ويستى ده ستى دلت بريندار
 بكه م. به لام بروانه نهشكى چاوه كانم چون له نيسو خويندا
 نه كهوزينه وهو. به ويستى خوم نيه هه رگيز خولياى نازاردانى دلى
 كهس نيم و ناشتونام بهه رژيمه سر نه وهى جاريكى تر فرميسكه كانم
 كويكه مه وهو. گريانش چه كى بى دهسه لانه. . .

نهى! نهو كه سهى له دلى خوم زياتر حهز نه كه م بتخمه سر بالى
 هه ورو به ناسمانيكى شادى و دور له خمه سر شينه كانى نم ناوه
 بتگيرم و دواچار به نينه مه وهو تيرتير له ناميزى خومت بگرم و دله
 په كه م بكه م به هه وريكى ناوس و . . . گه رده انه به كى فرميسك بو
 چاوه كانم دروست بكه م و پر به حهزى خوم گوناسكانت هه لمزم. . .
 شيرينه كه م! مه زانه دوريت هه چ ناره زوويه كى نه فيندارى من
 بكوژيت. . . هه چ ساتيك ناتوانم بى نو، بى سبه رى خوشه ويستى
 نو. بهيلم ترووسكه رووناكى يهك روو له گلينهى چاوه كانم
 يكات.!!

نهى! دله له خوشى تهر يوه كه م. . . توش بو ساتيك تا له كوشى
 نارامى و نه وايى دا بسره ويستى په نا بو نيگاي چاوه كانى دلداره كه م به،
 به لام هه رگيز له چه واشه بى نم ژينه زوير مه به. . . هه نا نه شتوانى
 هه لگري دروشمى. . .

«قوت نه دهى نازارى گياني مه ست و بيداراني شهو»

خوت نه خه يته بهر شه بولوى نهشكى بى باياني شهو!»

به نازار. . . چى نازار ييك ماريكى حهوت سه ره و ده مى زه هه رى
 نه زه نه شته گياني سه ره مه ستيم و كهلكه لهى دزينى ترووسكه
 ناسوده به كى دلمه. . .

كى بيت حهز نه كات هه ميشه خه نده له دوو تويى ليوه كانى به وه
 هاموشو نه كات. . . كه چى من حهز ناكمه بى بكه نم. . . بى كه نينى دور
 له تويى بى دادى سه وه نه نسا گريسان كه مينك له خمه كه له كه
 هه لچوه كانم كه م نه كاته وه، . . . جاكه بى سه ره به ست و سه ره به ست
 باز نه بهك بكه بى به سنورى خوشه ويستيمان و نو له نيو دلى منداو
 مينش له نيو بوتهى گياني تودا بتوينه وه!!! «تو مينت و مينش توم و
 تابلويه كين. . . نابين به دوان، نه بى جامى هه رده وو كسان بى نه گه ر
 مانه و نه گه ر نه مانه. . .»

شه وان كه سه ره نه نيمه سه ره سهرين. . . مه لى خدوى چاوه كانم
 رووه ناسمانه قه ترانى به كه مى سه ره سرم له شه قهى بال نه دات و
 نه فرت! په بولوى ناره زووم به ره و لاي تو بال نه گريت و. . . تويش
 هينده دورى هينده دورى! مه گه ر بيم به هه وريك و بابيهك
 به مگه به نينه لاي توو دلم بيته دلويه باران و گيانشم چه تريك بيت بو
 باراستنت. . . بهو دلويه انهش تابلويهك به خشينم تاييدا من و تو نه بين
 به يهك و. . .

ناوى نه نين دوا تابلوى يهك بوونى هه رده وو كمان

سهرنج و پاستکردنه و په کی پښوېست

● جمال عبدالود ●

لیوېبیت . . ! ، منیش بی ده ستکاری وهك نامه پهك به «كاك برلیم میرانېدا» ناردم بو ماموستا و نه ویش نه و وه لامه ی دامه وه كه

سوور بسوونی خوی له سهر بیرو بو چوونه كه ی پښوی ده ربریبوو، له گهل هم چند ووشه به دا خراوته بهرچاو، منیش

دووباره وه لامیكي تری نه و وه لامه ی ماموستا دایه وه و بوم ناره وه، به لام داخه كه م هیچی تری بو نه ناردمه وه و به

پښوېستم زانی «وهك په كینك له زورنووسینی تری له وېابه ته» بیخه مه بهرچاو، نهك له بهرته وه ی خوانه خواسته لافی نووسینی و

رهخته گرتن لی بدهم، بهلكو حزم كرد وهك راستی پهك ده ری برم تاكو هه لسه نگاندن و راست كردنه وه په کی نه و بوچوونه بی له و

شاكاره نه ده بی په ی ماموستا داو سلاوېك بی له گیانی نه مری له به هشتی جاویدانی نه ده بی كوردیدا، به هیوام هم چند دیره به

نامانجی خویان شادین . . . !

کوتایی سالی ۱۹۶۸ بوو، کتیبه به سرخه كه ی ماموستای نه مرو دلسوز «علاء الدین سجادی» م بهرچاو كه وت - «نه ده بی كوردی و لی كولیڼه وه له نه ده بی كوردی» - و وهك هه سوو کتیبه كانی تری به په روشه وه سهراپاییم خوینده وه و به خویندنه وه ی گه وه ریكي تری ماموستا شادبووم، به لام له به شی «لی كولیڼه وه» و «رهڅنه» دا لېكدا نه وه ی دوو دیری «نویم و

ده بهم» هونراوه جوانه كه ی «گوران» ی نمر - نافرته و جوانی - سهرنجی راکیشام و هر نه وکات ویستم بیرو پای خومی

ده رباره بنووسم و سا، یان له روزنامه و بلاو کراوه په کدا بیخه مه پیش چاو، یان راسته و خو وهك نامه پهك بو ماموستا خوی بنیرم

و نه وه بوو دوو هینم په سه ند کردو نووسیم، به لام هینشتمه وه و ویستم جاوه روانی باری سهرنج ده ربرینی نووسه رو رهخته گران

بکه م له وېاره په وه . . چاوه روانی دریزه ی کیشاو به سه رهاتی روزگار خستیه ته مووزی / ۱۹۷۹ بی نه وه ی «کس» ! دهنگی

ماموستای زاناو به ریزو خوشه ویست سلیمانی / تمووزی / ۱۹۷۹

باش پیشکش کردن ریزو سلاوو خوشه ویستی به کی بی بهی
به رانبه رتان وهك ماموستایه کی زاناو ته دیب که نه وه نده تان راژهی

ویژهی کورد کردوه زمان لال و خامه کوله له باستا . . . و شرتینیکی
دیارو به بایه خشان داگیر کردوه له دلی هه سوو کورد به روه رو
ویژه دوسیتیکدا . . . هه رچه نده به «روو» نامناسیت و ناویشت
نه بیستووم به لام من زور له میزه وه ناشای نیوم له رنی نووسین و
کتیبه به نرخه کانتانه وه نه گهر هندی «باری تابه تی» نه بویه نه توانم
بلیم نیستا هه موو نووسین و کتیبه کانتانم نه بوو . . . !

به لام داخه کم «باری ناهه مواری» خوم و نه ته وه کم نهك «له وه» له
زورشتی تریش بی به شی کردووم و له گهل نه وه شا نیستا زور بهی
کتیبه کانتیم هه یه وهك یادگار یکی هه ره به نرخ و خوشه ویست
سه بریان نه کم . . .

به کیك له و کتیبه نه ده بی کوردی ولی کولینه وه له نه ده بی کوردی
به که وهك هه موو کتیبه کانی ترت له گهل کرینیا تاله به کم و وشه وه بو
دوا وشه بییم نه خوینده وه دام نه ناو له به شی، «لیکولینه وه» و «ره خته»،
لاپه ره ۳۳۰، ۳۳۱، ۳۳۲ دا لیکدانه وهی هونراوه به نرخه جوانه کی
«گوران»م خوینده وه، که داخه کم بوچوون و لیکدانه وهی دبری
نویسه و دهیم مه بهستی نه بیکابوو لیم بهوره که بلیم زور
سه ری کردبوو، له مه بهسته کی «گوران» زور دور بوو . . . !

جا وهك نه ده ب دوسیتیک به پیوستی به کی نه ستوم زانی به رانبه ر
ویژهی پیروزی نه ته وه کم له وباری سه رنجه م ناگادارت بکم، به لام
داخه کم رووداوو به سه ره اته کانی نه م دوا بی به بواری نه دام، جا نا
به سه ره اتیکی تر دهنگی کپ نه کردووم، وا نه وباری سه رنجه م وهك
دیاری به کی بچکولانه پیشکش نه کم، هه رچه نده «ره نگه روی
مه جلیشی نه بی» هیوادرم نه گهر زیاده ره ویم کردی، به سنگیکی
فراوانه وه لیم بیوورن، له گهل ریزو خواستی ته مه نیکی دریزو به
فهر و پیت تر له راژهی نه ده بی کورددا . . .

له لاپه ره ۳۳۰ دا نه فهر مویت:

له هونراوهی نویسه دا نه لی:

به لام ته بیعت هه رگیزاو هه رگیز
بی رووناکیی به، بی بزه ی نازیز!

وشه ی هه رگیز له زمانی کوردیدا بو «نه بوون - نه فی» به له
رابورردوو، وه یا له مه ودوا وه کو نه لی «هه رگیز نه و نیشم، نه کردوه»
وه یا «هه رگیز ناپکم». نه م لیره دا مه بهستی له وه به که بلی «ته بیعت
هیچ رووناکیی به کی نی به بی بزه ی نازیز» نه یه وی هه تا هه تابه کی
بو بلیت.

نه م گوزاره یه له شوینیکی وادا به وشه ی «هه رگیز» گوزارشتی

لی نادرته وه به لکو وشه ی «هه میشه» نه بی بووتری . . . !
«نه فی»ش دو وجوره له باوی کوردیدا، نه بوونیک هه به که نه فی
«کرده وه فعل» نه کا له خاوه ن و بکه ره کی - فاعله که - نه فی به کیش
هه به که نه فی بوونی فاعله که نه کا که نه لی: هه رگیز نه و نیشم،
نه کردوه، نه فی کرده وه نه کا له خوی، لیره دا هونه ره که نه لی
«بی رووناکیی به» نه مهش هه رچه نده نه فی، به لام نه فی نه سلنی
رووناکیی به که نه کا نه وهك نه فی نیسه ته که! که نه فی نه سل کرا نه بی
گوزارشته کی به وشه ی «هه میشه» بی نه وهك به وشه ی «هه رگیز»!
هه ره ها نه گهر نیساتی نه سلنی «فعل» بکری دیسان هه رته بی به
وشه ی «هه میشه» بی . . .

به بوچوونی من «گوران» لیره دا له به کاره نیسانی گوزاره ی
«هه رگیزاو هه رگیز» زورتر مه بهستی «تاکیده» وه نه و «هه رگیزاو
هه رگیز» تاکیدی زور زورتر نیدایه له «هه میشه» و بی ووتایه
«هه میشه بی رووناکیی به» نه و چه رهی نه ته بوو، بو نمونه مروف که
بلی «هه رگیزاو هه رگیز» به لای فلان کاری هه راپدا ناچم»، «تاکیدی
زورتر نیدایه، یان بلیت «هه میشه به لایا ناچم!»، ته نانه ت به
بوچوونی من «هه میشه» تا راده به که نه و «تاکیده» ی نیدانی به وه بو
مانایهش دیت که بلیت «جاروبار نه چم، به لای فلانه کاری هه راپدا
به لام هه میشه ناچم»!

نه مه له لایهك، له لایه کی نریشه وه که له لاپه ره ۳۳۱ دا

بکریتهوه: هرگیز بونهفی نیت و تاکیدی به همیشه - که بو نسیبانه -
بکریتهوه نهم هر نه بووهو نابی،

دور نیسه بوتسری «بئی رووناسکیسه، بئی بزهی نازیز» نهفی
لی نه وه شپتهوه،

به هوی «بئی» کهوه نهفی له موختهوای ته بیعت نهکا. نهمش
وانی به چونکه نهو «بئی» به بو «نیستنا» به بو نهفی نی به.

«همیشه» ش که بو نسیبانه نهویش زمانی کوردیی بوی
دانهاوه تاکیدی نهو نسیبانه بکانهوه.

نه هاتوه له زمانی کوردیی دا بلی: «جارو بار فلانه کاری خراب
نهکم بهلام همیشه نا، همیشه ناه هر بهک همیشه نهوتری.

هونراوی دهیم:

بئی ناوازهیه دهنگه نهمه کهی
با نهیدا له گویم تیر نه لیم توخه ی

«بئی ناوازه» ناگهریتهوه بو «ته بیعت» چونکه فاعله کهی خوی
له بن ده سته وه به، نهگهر بئی ناوازه بو ته بیعت بگهریتهوه رسته ی
«دهنگه نهمه کهی» بهچی ده رنه چی؟! بیجگه لهوه که نهو زاریک
نی به بو نهو گهر رانه وه به. رسته ی دهنگه نهمه کهی پا نه بئی موته دایی
بو خه به ریکی نهوتراو که «بئی ناوازه به»، یا نه بئی خه به ریک بئی بو
موته دایه کی نهوتراو که بئی ناوازه به! نهم تاوتوهش بهم دورو
دریژی به پیچه وانه ی به لاغعت ره وان بیزی به، به تاییه تی بو
هونه ریکی وه کوو گوران.

نهمجا جروکه و جووکه ی دارستانی شاخ، خورره ی قهلبه زه،
گهرووی شمشال، کهف زیوینی چه م دانی یا بینین یانه نین همویان
ناوازه بیان همیسه. له باوه بری هونه را نهگهر دهنگی نهمی دوست
نه که وینه بهر گوی، نه وانیش همویان کپ نه بن و ناوازه بیان نابی،
چونکه ناوازه ی نهوان هممو له بهر نه وه به که بوون به چل بو ناوازه ی
دهنگی دوست، ناوازه ی دهنگی دوست نه سلوه نهوان فرعن، که
نه سل نه بوو فرعیش نابی.

«با» له سه ره تایی نیوه ی دووه می هونراوه ی دهیم دا:

واته: «با نهیدا له گویم، تیر نه لیم توخه ی»، نیوه به «با» بهک که
ههوا به معناتان لی داوه ته وه، وه راسته نهو «با» به ماده به، چونکه
ماده نه وه به یا به چاو بیتری وه یا به ده ست بگیری، به لام نهو با به
لهوی دا بهو معنا نی به که ههوا به به لکوو «با» به که لهوزاریکه که
نه چینه سهر مازی لیشایی و موزارعیک که معنای نهگهر ریته وه بو
مازی، ههر وه ها پینی «به له» به له سهر نهمی غالب. وه کوو نه لی:
«چی نه بوو با نهو نیشته نه کردایه»، «چی نه بئی با بچیت»، «قهیدی
چی به با کردییتی»، «با بیت»، «با بنووسیت».

نهمو دیسان نهگهر مه به سنی هونه ر به «با» ههوا بئی، نه بئی «با
نه دا له گویم» بئی، هیچ وه زنی هونراویشی بئی تیک نابی.

نهگهر وترا «با»، بوو به فاعلیک و نهو شتانه ی پیشوو، وه با
«ته بیعت» بدا به گوی نه ما نهو وه خته دروسته بلی «با نهیدا له
گویم، به لام نابی بلی «به گویم».

وه با نهگهر رسته هونراو نه بئی و به خشان بئی نه بئی بوتسری
«به گویم دا»، وه لی چونکه هونراوه، هونه ر نه توانی ده ستکاری
بکات. نهمش کاتیک وایه که راسته راست «نهیدا» بو «ته بیعت»
بگهر ریته وه. نهگهر خو بو گهرووی شمشال و جووکه و خورره و.
هند بگهر ریته وه «نهیدا» ههر نابی، نه بئی بلی: «با نه یاندهن، لیره دا
هونه ریش ناتوانی نهم جووه ده ستکاری یانه بکا. نهگهر بیکا، له زمان
لای داو نهمش نابی!

کهوا بوو له سهر نهوه که «با» بوو، «ناه» نه بوو نه لی:
دهنگه نهمه کهی که بئی ناوازه به توخوا یا نهیدا - واته دوستم -
له گویم و تیر توخه ی بو نه کم که نهو دهنگه نهمی بئی ناوازه بوو
دیاره تیر به تیری ناتوانم توخه ی بکم!

کاک جه سال! بهم دریزه بئی دانسه سهرم له توو له خویشم
تیکدا!! برروات بئی نهگهر له بهر خوشه ویشی تو نه بوایه، وه نهگهر
له بهر نهوه نه بوایه که نامه کت به تاییه تی تووسیه نه منه توانی وه لامت
به ده سه وه، واته نهگهر له روزنامه وه یا گورفار بکا بوایه نهوه من ههر
وه لام نه ده دایه وه.

رهنگی بیزانی زور جار له روزنامه و گورفار تنانته کنبه کانشا
به رانه بهر به هندی بیرو باوه رری من قسه کراوه، به ماوه ی عومرم
وه لاسی هیچم نه داوه ته وه.

یه‌کەم لەبەر ئەوە کە میژوو خۆی لە پاشەرۆژا بو خۆینەرائی دەر
ئەخا کە باوەرری من چون بوو.
دووهم ئەو وەختە کە بەلای وەلام دانەووهو خەریکی ئەکەم بەلای
شتیکی تازه‌تره‌وه ئەیه‌مه‌ سه‌ر.

ئیشتر خۆشیت
براتان
علاء الدین سجادی
١٩٧٨/٩/٣ بەغدا

ماموستای خوشه‌ویست و به‌ریز
ئەم کاتەو هەموو کاتیکت شاد

پاش سلوو ریز،
هیواداری ئەمەنیکێ دوورودریژو بە برشت ترم بوتان لەپیناوی
راژەئێ ئەدەبێ کوریدا.

پێشەکی... داوای لێبوردن ئەکەم کە هەندێ لە کاتە بەنرخەکەت
«ئالیم بەفیرۆ دەدەم» چونکە ئەم چەند ووشەیه‌ش کە ئەینوسم هەر
لەپیناوی راژەئێ ئەدەبێ کوردیدا یەو بەلای منەو راست کردنەو یە کە
هەردەبێ پشوو سیریت و بێ دەنگێ لێ ئەکیریت ئەگەر «خوانەکرده»
ئەنجام بیزار بوون و دلته‌نگ کردیش بێ. هەرچەندە دلنایم کە بیری
وردو سنگی فراوانی ئیوه زۆر لە سه‌روو ئەووه‌ون کە هەست بە تالی
رەخنە بکەن. بەلکو بەپێچەوانه‌وه‌ له‌و باوەرەدام زۆر بە خوشنوویدی
وەری ئەگرن بەتایه‌تی ئەگەر بزانتن کە مەبەستی نووسەر ئەنها
دلسوزی و بەتەنگه‌وه‌بوونی ئەدەبێ کوردی و هەموو شتی کە چاکێ
کوردی تێدای و هیچی تر.

جا ماموستا گیان. هیوادارم لێم بیورن کە جارێکی تریش
پرکیشیم کردو ئەم چەند ووشەیه‌م بو نووسینه‌وه. تکام وایه‌ به
سنگیکی فراوانه‌وه‌ لێم وەر بگرن و بەچاوی باه‌خ بروانه‌ ئەم چەند
ووشەیه‌و لە چاپه‌کی داهاستوودا ئەراستی‌یه‌ ره‌چاوی بکەن تاکو
بێ هەلو کەم و کوری بکەوینە به‌رچاوی ئەوه‌ی دوارۆژو تینووو
سه‌ودایانی ئەدەب و به‌ره‌مه‌ به‌نرخه‌کاتان...

ئێسته‌ بچینه‌ سه‌ر مەبەسته‌کە:

له‌ هونراوه‌ی توێم دا کە ئەلی:

بەلام ته‌بیعه‌ت هەرگیزاو هەرگیز
بێ رووناکی‌یه‌. بێ بزەئێ نازیز

هەموو دەم و لەناو هەموو ئەتەوه‌یه‌ کدا ریزمان شوین زمان
ئەکەوی، ئەک زمان شوین ریزمان. «هەرگیزاو هەرگیز» راسته‌ تاکیده
بەلام زمانی کوردی تاکیدی هەرگیزاو هەرگیزی بو ئەفی داناهو ئەوه‌ک
بو ئیسیات، وەکوو هەر خوت، وەیا سه‌لیقه‌ی زمانه‌کە‌ی خوت
نووسیوه‌: «هەرگیزاو هەرگیز ئیتر بەلای فلانه‌کاری خراپدا ناچم».
چاوت له‌ ئەفیه‌کە‌یه‌! بەپێچەوانه‌ ئەگەر بلیت: «هەمیشه‌ ئیتر بەلای
فلانه‌ کاری خراپدا ناچم» هەله‌یه‌و به‌ هەله‌ دەرته‌چیت، چونکە
«هەمیشه‌» بو ئیسیاته‌و داررشتی زمانی کوردی ئەو دوو ووشه‌یه‌ی وا
دارشتوو. گوران کە ئەلی:

بەلام ته‌بیعه‌ت هەرگیزاو هەرگیز
بێ رووناکی‌یه‌، بێ بزەئێ نازیز

ئەفی لەم شوینەدا نێ‌یه‌ تا تاکیدی بکاته‌وه‌، تاکیدی شتیش به
دژی خۆی ئەمه‌ له‌ هیچ زمانیک نێ‌یه‌، لێره‌دا تاکیدی ئەفی به
ئیسیات بکریته‌وه‌؛ هەرگیز بو ئەفی بیت و تاکیدی به‌ هەمیشه‌ - کە بو
ئیسیاته‌ - بکریته‌وه‌ ئەمه‌ هەر نه‌بووه‌و نایی.

دوور نێ‌یه‌ بوئری «بێ رووناکی‌یه‌، بێ بزەئێ نازیز» ئەفی لێ
ئەوه‌ شتیه‌وه‌، به‌هوی «بێ» کەوه‌ ئەفی موخته‌وای ته‌بیعه‌ت ئەکا.
ئەمه‌ش وانێ‌یه‌ چونکە ئەو «بێ» بو «ئیسیتسنا» به‌ بو ئەفی نێ‌یه‌.
«هەمیشه‌»ش کە بو ئیسیاته‌ ئەویش زمانی کوردی بو دانەناوه
تاکیدی ئەو ئیسیاته‌ بکاته‌وه‌. ئەهاتوه‌ له‌ زمانی کوردیدا بلی:
«جارووار فلانه‌ کاری خراپ ئەکەم بەلام هەمیشه‌نا، هەمیشه‌ نا،
هەریک هەمیشه‌ ئەوتری.

ئەمه‌ زۆر راسته‌و کورد «هەرگیزاو هەرگیز» بو تاکیدی ئەفی
داناهو. بەلام وایزانم سه‌رنجیکێ وردی ئەو دێره‌ هونراوه‌یه‌ی گوران
به‌ ناشکراو بێ هیچ ئالوزی و نادباری و گومانیک دەری ئەخات کە
«بێ» ی یەکەم له‌ «بێ رووناکی‌یه‌» دا «ئەفی» یه‌ و - واته‌ ته‌بیعه‌ت بێ
رووناکی‌یه‌ - وله‌ «بێ بزەئێ نازیز» دا «ئیسیتسنا» به‌ کەواته‌ ده‌گونجیت به
«هەرگیزاو هەرگیز» تاکیدی لێ بکریت وه‌ک «گوران» کردووه‌تی...!
پێینه‌ سه‌ر هونراوه‌ی «دەبەم».

بێ ئاوازه‌یه‌، ده‌نگه‌ نەر مه‌کە‌ی

با نه‌یدا له‌گوێم تیر نه‌لیم ئوخە

دەسه‌رسوویت: «بێ ئاوازه‌یه‌» ناگه‌ریته‌وه‌ بو «ته‌بیعه‌ت» چونکە
فاعله‌کە‌ی لەبن دەسته‌یه‌وه‌یه‌، ئەگەر بێ ئاوازه‌ بو ته‌بیعه‌ت بگه‌ریته‌وه‌

رستهی «دهنگه نر مه‌کهی» به‌چی دهرسه‌چیت؟! بیجگه له‌وه
نه‌وزاریک نی‌یه بو نه‌و گه‌رانه‌ویه. رستهی دهنگه نر مه‌کهی یا نه‌بی
موبته‌دایی بو خدرسه‌ریکی نه‌وتراو که «بی‌ئاوازه‌یه»، یا نه‌بی
خه به‌ریک بی بو موبته‌دایه‌کی نه‌وتراو که بی‌ئاوازه‌یه! نه‌م تاووتوه‌ش
به‌م دوورو دریزی به‌پنجه‌وانه‌ی به‌لاغته و ره‌وانیژی‌یه، به‌تایه‌نی
بو هونه‌ریکی وه‌کوو گوران.

ماموستاگیان... لیم بی‌وره که بلیم بو‌چوونه‌کته له‌لیکدانه‌وه‌ی
نه‌م دیره هونراوه‌یه‌ی ده‌مه‌دا نیجگار زور دووره له‌مه‌به‌ستی
«گوران» و وردی و زانایی و سه‌لیقه‌ری‌ئوه‌وه... جا ریم بده که به‌وردی
روونی بکه‌مه‌وه نه‌گر چی که‌میک دریزیش بی...

جاری هه‌ر خوت له‌کتییی «ته‌ده‌بی کوردی و لیکولینه‌وه له‌ته‌ده‌بی
کوردی» دا له‌لاپه‌ره «۳۲۲» دا نه‌بی «فاریزه» ت دانه‌ناوه له‌دای «بی
ئاوازه‌یه» وه له‌لاپه‌ره «۳۳۱، ۳۳۲» دا دانناوه، که به‌لای منه‌وه
پیوسته دابنریت و جیاکه‌ریکه بوی له «دهنگه نر مه‌کهی» و به‌وی‌یه
کوت و مت ده‌گرینه‌تیه «ته‌بیعت» و نه‌و ئاوازه‌نه‌ی ته‌بیعت «جر یوه‌و
جووکه‌ی دارستانی شاخ، خوره‌ی قه‌لبه‌زه، گه‌رووی شمال، تلی
که‌مان، که وه‌ک خوت ده‌فهرموویت «دانی پسا‌بنین یا نه‌نین
هه‌موویان ئاوازه‌بان هه‌یه‌و له‌باوهری هونه‌را نه‌گر ئاوازه‌ی ده‌نگه
نر مه‌ی دوست نه‌که‌وینه به‌رگوسی نه‌وانیش هه‌موو کپ نه‌بن و
ئاوازه‌بان نابی چونکه ئاوازه‌ی نه‌وان... هته».

وا‌بزاتم به‌دلتایی و بی هیچ گومان و ئالوزی و دوو دلی‌یه‌ک نه‌توانم
بلیم که «گوران» مه‌به‌ستی له‌ویه که بلیت:

«نه‌م ئاوازه خوشانه‌ی سروشت که له‌پیشه‌وه باسم کردن هه‌موویان
بی ئاوازه‌ن و سروشت «ته‌بیعت» - بی ئاوازه‌یه - نه‌گر - «با» که
نه‌ویش بی‌گومان مه‌به‌ستی «هه‌وا» به‌وه نه‌و بایه‌نی‌یه که نه‌وزاریکه‌و
نه‌چینه سه‌ر مازی نیشانی و موزاریعیک که مه‌عنا‌ی نه‌گرینه‌وه بو
مازی... هته» ده‌نگه نر مه‌کهی «دوست» نه‌دا له‌گویم و تیر نه‌لیم
ئوخه‌ی واته نه‌گر «با» تیر ده‌نگه نر مه‌کهی «یار» نه‌دا له‌گویم و نه‌لیم
ئوخه‌ی «ئوخه‌ی نه‌که‌م». نه‌وا ته‌بیعت و هه‌موو نه‌و ده‌نگه خوشانه‌ی
ته‌بیعت «بی‌ئاوازه‌یه» و «بی‌ئاوازه‌ن»!

که ده‌فهرمویت: «بی‌ئاوازه‌یه ناگه‌ریته‌وه بو ته‌بیعت چونکه
فاعله‌کهی خوی له‌بن ده‌سته‌یه‌وه...»

جاری نه‌گر مه‌به‌ست له «فاعله‌کهی له‌بن ده‌سته‌یه‌وه» «ده‌نگه
نر مه‌کهی» بیت! نه‌وا وا‌بزاتم راست نه‌بی چونکه «بی‌ئاوازه‌یه»

«فعل» نی‌یه تا پنیوست به «فاعل» بکات، و نه‌توانین بلین «بی
ئاوازه‌یه» خه‌به‌ره و پیشکه‌وتوه، «ده‌نگه نر مه‌کهی» موبته‌دایه... که
ده‌فهرمویت: «ده‌نگه نر مه‌کهی» به‌چی دهرته‌چی؟! نه‌لیم... «ده‌نگه
نر مه‌کهی» موبته‌دایه‌وه خه‌به‌ره‌کشی «با نه‌یدا له‌گویم»، «بی
ئاوازه‌یه» خه‌به‌ره «ته‌بیعت» «کهی دیری نویه‌مه که ده‌لیت: «به‌لام
ته‌بیعت... هته».

وه وا‌بزاتم سه‌رنجیک له‌دوا لیکدانه‌وه‌ی دیره‌که که ده‌فهرمویت:
«که‌وابوو له‌سه‌ر نه‌وه که «با» بوو «تا» نه‌بوو نه‌لی:

«ده‌نگه نر مه‌کهی که بی‌ئاوازه‌یه توخوا بانه‌یدا - واته دوستم -
له‌گویم و تیر ئوخه‌ی بوته‌که‌م، که نه‌و ده‌نگه نر مه‌کهی بی‌ئاوازه‌بوو
دباره تیر به‌تیری ناتوانم ئوخه‌ی بکه‌م...»

به‌ئاشکرا دباره که «داوای لی‌سوردن نه‌که‌م» زور دووره له
مه‌به‌ستی گورانه‌وه‌و هیچ مانابه‌ک نابه‌خشی و له‌باریکی زانستانه‌وه
هه‌له‌شه، چون ده‌نگیک که وه‌ک خوی نه‌لیت «نر مه‌» بوو «بی‌ئاوازه
ده‌بیت!!»

دباره که بی‌ئاوازه‌ش بی‌تیر ئوخه‌ی بوچی بکات و له‌پای چی؟...
نمونه‌ی نه‌و «با نه‌یدا له‌گویم... تیر نه‌لیم ئوخه‌ی» له‌کوریدا
زوره به‌تایه‌نی له‌دیالکتی سلیمانیدا وه‌ک نه‌وه‌ی به‌کیک گولیکی
جوان نه‌بینیت، نه‌لی: «توخوا حه‌یف نی‌یه تیر بوئی نه‌که‌یت یان
خوراکیکی خوش ده‌بینیت یان باس نه‌کریت، نه‌لیت «توخوا حه‌یف
نی‌یه تیری لی‌نه‌خویت؟!... هته».

به‌لام ته‌بیعت و «هه‌موو نه‌و ئاوازه خوشانه‌ی ته‌بیعت»
«بی‌ئاوازه‌یه»، «واته کپ و کش و ماتن و ورته و سه‌روه‌یان لیه‌ نایه‌ت
نه‌گر «با» ده‌نگه خوشه‌که ناسکه به‌سوزه‌کهی خوشه‌ویسته‌کهی
«سافره‌ت» نه‌دا له‌گوینی و تیر نه‌لی ئوخه‌ی...! چونکه «هه‌ردی»
ووته‌نی... «وه‌کو دنیا له‌ناو جوانی «نه‌وا» توایته‌وه وایه... لای
«گوران» یش وه‌کو هه‌موو ده‌نگه خوشه‌کانی سروشت ئاوازه‌که‌یان له
ده‌نگه خوشه به‌سوزه‌کهی «نازیز» وه‌وه وهرگرن وایه...!

له‌دوا ووشه‌دا «داوای لی‌سوردن» نه‌که‌مه‌وه و دلسوزی
وبه‌ته‌نگه‌وه‌بوونی هه‌موو شتیکی نه‌ته‌وه‌که‌م و دلتیایم له‌راستی
بیرورا‌که‌م «له‌م مه‌به‌سته‌دا» وای لی‌کردم بی‌ده‌نگه نه‌بم و جاریکی
تریش پرکیشی بکه‌مه‌وه نه‌م چند ووشه‌به‌تان بو بنووسمه‌وه و خواتان
له‌گه‌ل...

تشریفی یه‌که‌می / ۱۹۷۹

د یوانی شاعیري و په‌تکرده‌وی مه‌ند له‌له‌هک شاعره‌کافی

● کریم مسته‌فا شاره‌زا ●

کورده‌م به چاپ‌گه‌باند، بویه به ده‌رجوونی تم دیوانه‌نوی‌به‌ی
نه‌سیري زور شادو به‌خښه‌وه‌رسووم و به‌گرمی که‌تمه‌سر
خویندنه‌وی شاعره‌کافی و کانی لی‌بوومه‌و تم هه‌لو و ناته‌واویانه‌ی
خواره‌وم له‌و هونراوانه‌دا هست پی‌کردن :-

۱ - له‌ لاپه‌ره «۱۷» دا تم دیره شاعره به‌لنگی هاتووو ده‌لی :-
ته‌ی نه‌سیري ده‌م به‌ ده‌م شاعیر له‌ میلیت زیاد ته‌بی
«حاجی قادری کوی» وه‌لی سه‌رکرده‌یه!!
وه‌ک سه‌رنج ده‌دین هونراوه‌که له‌سر کیشی ۱۵ برگه‌ی هاتووو،
که‌چی هست ده‌که‌ین نیوه دیزی دووه‌می له‌نگ بووه‌و بووه به‌ ۱۳
برگه‌و کاتیکی سه‌رنج ده‌دینه‌ ده‌قی سه‌رجه‌می شاعره‌کافی
هونراوه‌کافی له‌ لاپه‌ره ۱۶ دا ده‌بین له‌وی‌دا به‌ ته‌واوی تم نیوه
دیره‌و هه‌موو دیره‌کافی تری هاتووو دووره له‌ لنگی به‌م جوړه
نووسراوه:

ته‌ی نه‌سیري ده‌م به‌ ده‌م شاعیر له‌ میلیت زیاد ته‌بی
«حاجی عبدالقادری کوی» وه‌لی سه‌رکرده‌یه!
وا چاکه ده‌قی په‌کم له‌سر تم ده‌قه راست و ته‌واوه راست
بکرته‌وه.

۲ - له‌ هونراوه ناوداره‌کسی «بیره کوردستان» دا، دیره شاعرې
سی‌یه‌می، به‌ لنگی هاتووو به‌م جوړه نووسراوه :-
بت به‌مه‌ سه‌ر پیره‌گروون و کاراوو شه‌را،
بی ره‌سه‌د سه‌یری مه‌ه‌ و په‌روین و که‌یوانت ده‌وی^(۱)
له‌ خویندنه‌وی نیوه دیزی په‌کم دا، هست به‌ لنگی کیشی
شاعره‌که ده‌که‌ین و ده‌بین برگه‌ییکی له‌ کورتی‌داوه، چونکه
هونراوه‌که له‌سر کیشی ۱۵ برگه‌ی‌یه، ته‌نیا تم نیوه دیره ته‌بی بووه
به‌ ۱۴ برگه‌و دیساره وشه‌یه‌کی په‌ک برگه‌ی یاخود دوو برگه‌ی

له‌م روزانه‌دا دیوانیکی شاعیري نه‌ته‌وه‌ی کورد «نه‌سیري» له
کوکرده‌وه‌و له‌سر نووسینی ماموستا مسته‌فا عسکه‌ری و به‌ یارمه‌تی
نه‌مینداریتی گشتی روښنیري و لاوانی ناوجه‌ی کوردستان، له
په‌رگیکي جوان و له‌ قه‌باره‌یه‌کی گه‌روه‌و، به‌ ۱۷۶ لاپه‌ره له‌چاپ دراو
که‌وته بازاری چاپمه‌نی کوردی‌یه‌وه.

دیوانه‌ه بریتی‌یه له‌ پشه‌کی و ژبانامه‌ی شاعیر و لیدوانیکی خیرا
له‌ شاعیر و شاعیرتی نه‌سیري به‌ پښووسی ماموستا عسکه‌ری،
له‌گه‌ل باسیکی کورت له‌سر ژبانی نه‌جمه‌دین نه‌فندی برابجووکی
شاعیر و نه‌مانه ۲۶ لاپه‌ره‌بیان گرتوته‌وه، ئینجا ده‌ست به‌ دیوانه‌که
ده‌گری و ۱۱۵ لاپه‌ره ده‌گرښه‌وه‌و له‌ کوټایش دا نووسینی نه‌و
روښنیر و نووسره کوردانه بلاوکراوه‌ته‌وه، که له‌مه‌وه‌به‌ر له‌سر
نه‌سیري و شاعیر و شاعیري‌یه‌تیا نووسیه‌و، به‌مه‌ش کاریکی زانستی
له‌ به‌رنامه‌ی لیکولنه‌وه‌ی نه‌ده‌بی نه‌نجام داوه.

کوکرده‌وه‌ی دیوان پښتی به‌گه‌لی سه‌رچاوه‌ی شاعره‌کافی شاعیر
به‌ستووو و یستوو‌به‌تی چاپیکی بوخت و ساغ کراوه‌ی سه‌رجه‌می
دیوانه‌کسی که هه‌روا ده‌ستوو‌سه‌و له‌ کانی خوی‌دا که‌وتوو‌ته‌ لای
ماموستای خوالی خوش بوو گیوی موکریانی و نیش و ن بووه‌و
ناکه‌وینه‌وه ده‌ست. به‌لام که‌ نائومیدبووه، ناچار پښتی به‌و
ده‌ستوو‌سناوه به‌ستووو که له‌ پښه‌ماله‌ی نه‌سیري و له‌ چند
که‌شکولیک دا چنگی که‌وتوون، له‌گه‌ل ده‌قی نه‌و شاعرانه‌ی له‌ گوفاړه
کونه‌کان و له‌ کتبی چاپ کراوی وه‌کو «نه‌سیري چاپی هه‌ولیري
سالی ۱۹۷۴» دا بلاوکراونه‌ته‌وه‌و. له‌و کاره‌ی‌دا زور جار تووشی
ه‌دله بووه‌و شاعره‌کافی به‌ لنگی ماونه‌ته‌وه.

به‌و بونه‌ی که‌ من په‌کیکم له‌و که‌سانه‌ی له‌ زوو‌یکه‌وه‌ خه‌ریکی
لیکولنه‌وه‌و ساغ کورده‌وه‌ی شاعره‌کافی «نه‌سیري» م له‌ سالی ۱۹۷۴ دا
به‌ هاوکاری‌کردن له‌گه‌ل خوالی خوش بوو ماموستا «جه‌بار جه‌باری»
لیکولنه‌وه‌کی نه‌ده‌بی و ده‌قی کونه‌له‌ شاعریکی نه‌و شاعیره‌ نه‌ته‌وه‌ی‌به‌

لی په ریوهو له جياتانی «وینک له نیوانی پیره مگر وون و کاراودا دانراوه. له وانه به له جی خوی دا له پیش وشه «کاراودا وشه «کور» یاخود «کیوی» هه بووی و له بیر جووی یاخود نووسری که شکولی «شهنگ» لی نیک جووی و وشه «کور» یا «کیوی» لی فری دایی و، نه نیا ولویکی له جی واپن. که واته یا دهبی «کور» کاراوه بووی، یاخود «کیوی کاراوه» بووی و واهه کی نه بووی. بهلام که لیکي ده دینه وه ده بیین به دانسانی وشه «کور» هر به لنگی ده مینته وه، بهلام به دانانی وشه «کیوی» راست ده بیته وه، وه کوو نه می خوار وه: -

بت به مه سر پیره مگر وون، «کیوی کاراوه» وشه را بی ره سد سهیری مه ه و پروین و که بوانت ده وی

۳ - له لاپره کانی ۳۱ تا ۳۶ سی دیوانه که دا، هونراوه یکی دورو دریزی ۵۲ دیری به ناوی «چوومه کوردستان» بلاوکراونه وه، زور بهی دیره کانی شیواون و کیشه که بیان لنگ بووه و ساغ نه کراونه وه، هه ندیکیان به راست کرده وه نووسینی نه نیا وشه پکیان له لنگی زرگار دهبی و هه ندیکیشان به ته وای نالزوو شیواون و زور به زه حمت راست بکرته وه، به تاییه تی له بهر نه بووی ده فی تریان تا کو له سهریان راست بکه بته وه، نه نیا نه ۸ دیره شیمه ری نه بی که له کاتی خوی دا، نووسه ری هم وتاره له ده سنووسه کانی به مالهی نه سیری چنگی که توون و به ساغ کراوه یی له ژماره «۳۰، ۳۱» ی «رؤزی کوردستان» ی سالی ۱۹۷۵ دا بلاوی کرده ونه ته وه، لیره ودوا له گه ل ده فی ناو هم دیوانه دا به پکیان ده گرین، تا کو بزاین کامیان راستون :-

ا - سه ره تای هونراوه که بهم دیره شیمه دست بی ده کات ده لی: -

چوومه کوردستان له «چاخی» گهرمی ی و سهرما نه بوو بهرگی شیوو شاخ و دهشتی سوئول و ره یحانه بوو

نه گهر وشه «چاخی» له نیوه دیری به که می شیمه که به بی ده فی رؤزی کوردستان بنووسین دهبی بیکه ی به «چاخی» واته: چاخیک: ده ورینک: سه ره دمیگ و، به بی شویی له دهر برینه که ش دا هم ده فهی دویی راسته وه له دیوانه که دا بنووسری «چاخی» تا کو مانای شیمه که به چاکی بروات و گرفتی نه بی.

ب - دیری پینجه می له دیوانه که دا بهم جوړه هاتووه:

چوومه «نه و دیوا» گه میمه میره دی دهشتی سه قز بانگیان کرده قه لاتی، ته رزی نه و کاشانه بوو

ده بیین له ده فی گوڤاری رؤزی کوردستان دا بهم جوړه هاتووه: -

چوومه «نه و دیوه» گه میمه میره دی و دهشتی سه قز

دیاره دهر برینی «نه و دیوه» راسته له «نه و دیوا» و له نیوانی وشه کانی «میره دی» و «دهشتی سه قز» دا دهبی نامرانی که ه بی بیان به سینه وه، جا نه و نامراره یا نامراری به سینه وه «و» بی یا نامراری په یوه ندی «ی» بی و به رای من راسته بگوتری «میره دی» دهشتی سه قز، چونکه میره دی له دهشتی سه قز: ج - له لاپره ۳۴ داو له همان هونراوه، هم دیره شیمه هاتووه:

له و ده مه هاتینه سر گوڤتی پینشوی نه رده لان

باسی ته نریخیان نه کرد زانینی ئوستادانه بوو

هه ست ده که ی نیوه دیری به که م لنگه و هوی لنگی به که بشی ده گهرینه بو کیش و خوننده وه وشه «گوڤتی» و «پینشوی» و به بی شونه که بیان دهبی وشه «گوڤتی» به دریزی بخوینرینه وه و بکریت به «گوڤتی» تا کو بی به ۳ برگی نه و سا لنگی به که نامینی و بهم جوړه:

له و ده مه هاتینه سر «گوڤتی» پینشوی نه رده لان

یاخود ده ش بی وشه گوڤتی له جی خوی «گوڤتاری» بووی و بهم باره ش چاکر کیشه که راست ده بیته وه بهم جوړه بنووسری: -

له و ده مه هاتینه سر «گوڤتاری» پینشوی نه رده لان

د - له لاپره «۳۶» دا هم دیره شیمه بهم جوړه هاتووه: -

حاکمی بوو حوکمی وه ک باپیره گه وره ی نه رده لان

تیگه پینشوو من بوو گوڤتی رینک و دانانه بوو!!

هه ست ده که ی نیوه دووه می لنگه و لنگی به که بشی له وشه

«دانانه» وه سه ری هه لداوه. که هیچ ماناییکی روونی نی به. دهبی

له جی خوی دا وشه که «دانایانه» بووی و لم باره ش دا ماناو

کیشه که راست و دروستن و وا راسته بهم جوړه بنووسری: -

تیگه پینشوو من بوو گوڤتی رینک و «دانایانه» بوو

۴ - له لاپره «۳۷» دا هونراوه یکی به ناوی «هوار هاتووه» هه ندی

دیری ماناو کیشیان ته واون و هه ندیکیشان به پینک یا برگیلک یا

وشه پک کیشیان راست ده بیته وه نووسه ری هم وتاره له کاتی خوی دا

۱۲ دیری له سه رجه می ۲۴ دیری ناو گوڤاری زاری کرمانجی ژماره

۷ ی سالی به که م. ساغ کرده وه و له کیشه که نه سیری چاپی

۱۹۷۴ دا بلاوی کرده وه

● دیری سی می هونراوه که له ده فی دیوانه که دا بهم جوړه هاتووه:

لیوی جوگهی خوږږهم و ساف و سیمینی دولبهرم

ژاله و نه سرین و سونبول و یاسه مین و سهوسه نه

له خویندنه وه دا ههست ده که بین نیوه دبیری دووم برهه بیکی زیاد کردوه و پی له نگ بووه، له دهقی «روژی کوردستان» دا واوی به ستنه وهی نیوانی وشه کانی «سونبول» و «یاسه مین» نی وه کیشه کهی راست و ته واوه و وا چاکه لیره ش وه کو نه وه دهقه بنووسری، ته نیا ویزگولیک دابتری له شونیی واوه که.

ژاله و نه سرین و سونبول، یاسه مین و سهوسه نه

● له لاپه ره «۳۸» و له هه مان هونراوه دا نم دبیره شیمه هاتوه: -

شانهیی ههنگوین و شاخی گوشتی کیوی لی مه عاف

خوم چلون قوربان نه کهم بو نم حه شارو مهسکه نه

له نیوه دبیری به کهم دا وشه «شاخی» هه له به و «شاخی» راسته

چونکه مه به سنی له شاخی هه وارو نیشمانه و له دهقی کیشه کهی

«شه سیری» ی چاپی ۱۹۷۴ دا بهم جو ره هاتوه، که چی وشه ی

«شاخی، شاخیک» ماناییکی گونجاوی له شیمه که دا نی به.

۵ - له هونراوه کهی «وه سه بهت» دا که له لاپه ره ی ۴۳ دا

بلا وکراوه ته وه، یه ک دوو تی بینیم هه به وه کو نه مانه: -

۱ - له یه کهم نیوه دبیری دا وا دروسته بنووسری «وه سه بهت بی» نه ک

«وه سه بهت بی» به گرقتی دهنگی «ی» تا کو کیشی نم ده برینه له ۳

بره وه بی به ۴ برهه، تا کیشه کهی راست بینه وه.

ب - له دبیری دووم دا وشه «بلوک» هاتوه که چی وا راسته

بنووسری «بلووک»، چونکه «بلوک» خشتی له چه مهنتو

دروست کراوه و بو نیره دهست نادات، که چی «بلووک» که هیزو

تییکی عسکه ری به بو نیره باش ده گونجی.

ج - له نیوه دبیری دووم شیمه حه وتم دا بووسراوه: -

زه عیف و چاوی غمناکه ج نه ندایم وه کو داله

که چی وا راسته بنووسری «ج نه ندایم وه کو داله» به لامی لاواز تا کو

مانای پیتی دال بدات که لیره دا مه به سته و نه ندایم له شی شاعیری

میلهت پهرست وه کو نه و کووره نه ک وه کو بالنده ی «دال» که لیره دا

جی نایینه وه

۶ - له لاپه ره «۴۷» دا، هونراوه ی «ویجدانی عه سری»

بلا وکراوه ته وه، هه موو نایه ته ندییکی شیمه کلاسیکی و هونه ری

سه روای دورا نه دووه، به ده گمه ن نه بی سه رواکسانی به ساغی

ده رنه چوونه، بو نمونه که له دبیری به کهمی هونراوه که دا ده لی: -

گه ره دبیری و ناره زووی سه رکه وتنی کوردت هه به

ته رکی نه شعاری عیشقبازی که گه ره بیرت هه به

لیره دا وشه ی «هه به» سه روای شیمه نی وه ته نیا له نگه ره، به لکو

سه رواکان ده بی له وشه کانی «کوردت» و «بیرت» دا ده رکه ون، که به

هیچ جور نیک نابن به سه روای راسته قینه وه، هه ره ها له دبیره کانی

تریش دا وشه کانی «عه قلت» و «زه وقت» و «ویجدانت» و «فیکرت» و

«حالت» و «قه برت»... هتد هه رگیز نابن به سه روای شیمه، هوی

نم ناریکی و دروست نه بوونی سه روا له م هونراوه دا ده گه رینه وه بو

نه شه زایی شاعیر له هونه ری شیمه و ده بی نم هونراوه به ی به ره می

سه رته ی شاعیری به تی بی و هینه ناگاداری هونه ری شیمه دانان

نه بووه و ته نیا سه روای ته واوی له دوو دبیری کوتایی بو پیکه وه نراوه که

له وشه کانی «خانت» و «عه دنانت» دا ده رده که ون.

۷ - له لاپه ره «۵۱» دا هونراوه ی «چیت که مه» بلا وکراوه ته وه، هه ندی

دبیری به راستی نووسراون، هه ندیکیشیان شینوزاون و به م جو ره

هاتون: -

۱ - دبیری دووم هونراوه که به له نگی هاتوه و ده لی:

دانیمارقه و نه سو هج و هولانده و نه سو یچه ره

ته رزی به له چیکیشی له گه لدا بی، دوو چه ندانه ی نه وی

له نگی به که بیش له نیوه دبیری دووم دا، له وشه ی «به له چیکیشی»

هه ست پی ده کسری و نه گه ره «ی» دوا ی نه و وشه به لایبری نه وا

کیشه کهی به چاکی راست ده بینه وه و به م جو ره: -

ته رزی به له چیکیش له گه ل دا بی، دوو چه ندانه ی نه وی

ب - دبیری سنی به بی به له نگی هاتوه و ده لی: -

کیلگه ی هولانده و مارق و به له چکا وه ک تو نی به

مه ردم زورن له ته گانه ن له جی به کی نه وی

ده بی ن له نگی به که ی له نیوه دبیری به کهم له وشه ی «کیلگه ی» دا به و

ده بی به دوو «بی» بنووسری «کیلگه ی» و له نیوه دبیری دووه میش دا

له وشه ی «مه ردم» گرقتی له نگی به ی دا به و بره بیکی له کورنی دا وه،

به زیاد کردنی یه ک «ی» له دوا ی نه و وشه به نا کو بی به «مه ردم»

نه وا هه م کیش و هه م دارشتی شیمه ره که ش راست ده بینه وه و به م

جو ره: -

کیلگه ی هولانده و مارق و به له چکا وه ک تو نی به

«مه ردم» زورن له ته گانه ن له جی به کی نه وی

ج - له دبیری چواره می هونراوه که دا نیوه ی به کهمی به ده نگی «و» ی

دوای وشه‌ی «مهر» له‌نگ بووه، که‌چی به‌لادانی نه‌و واوه کیشه‌که‌ی راست ده‌بینه‌وهو به‌م جوړه‌ی لی‌دی:

نه‌سوچ و نه‌رویج وه‌کو تو بز و مهر، جووتی نی‌یه

د - له هونراوه‌ی «چونکه به‌دب‌خنی» و له دیری سی‌یه‌می‌دا وشه‌ی «ته‌ره‌قی» به «توره‌قی» نووسراوه به‌م جوړه هاتووه:

ته‌مه‌لی و که‌یف و گه‌ران و چاپ‌خانان و قوماړ

خو په‌ریشان کردن و ریگه‌ی «توره‌قی» به‌ستنه

که‌چی راست وایه بنووسری «ته‌ره‌قی» چونکه وشه‌که له‌ زمانی عه‌ره‌بی‌یه هاتووه له «الترقی» وه‌رگیراوه بزونی پیتی «ت» که‌ی «سه‌ره» نه‌ک «پور».

۸ - له لاپه‌ره «۵۵۵» دا هونراوه‌ی «نافره‌ت له شه‌ری کورده‌واری‌دا» هاتووه له دیری په‌که‌می‌دا ده‌لی:

گه‌ر هه‌رای بی له ناو کوردستان

یاریده‌ی پی‌اوان نه‌ده‌ن کیژو ژنان

هست ده‌که‌ین نیوه دیری په‌که‌می له‌نگی پیوه دپاره چونکه کیشی

سه‌رتاپای شیعره‌کان ۱۱ برگه‌یی‌یه، ته‌نیا له‌م نیوه دپه‌دا بووه به ۱۰

برگه‌و وشه‌ی کوردستان به‌ پی‌ی شوینه‌که‌ی ده‌بی له‌ جیاتی ۳ برگه به

۴ برگه بخوینرته‌وهو، کاتیک سه‌رنجی ده‌قی هه‌مان دپه‌ده‌ین له

گوښاری روژی کوردستان^(۳)، ده‌بینین وشه‌که به «کوردستان»

نووسراوه کیشه‌که‌ی راست بوته‌وهو به‌م جوړه هاتوه:

گه‌ر هه‌رای بی له ناو «کوردستان»

۹ - له لاپه‌ره «۵۸۱» دا هونراوه‌یک به‌ ناوی «دوانی ناده‌م» هاتووه، له

دیری دووه‌می‌دا ده‌لی: -

لوغاتی کورد زوره گه‌ر تو بنواری قسه‌ی هیندی

له ته‌سیراتی نیستیلو لوغاتی عه‌ره‌ب و فارس و گو

کاتی نیسوه دیری دوهم ده‌خوینینه‌وه، هست ده‌که‌ین له‌نگه‌و،

له‌نگی په‌که‌یشی له وشه‌ی «عه‌ره‌ب» وه‌ دروست بووهو دپاره

نووسینه‌کونه‌که‌ی به «عرب» هاتووهو نه‌م شکل‌ش دوو جوړه

خویندنه‌وه هه‌لده‌گری «عه‌ره‌ب» و «عورب» که هه‌ردووکیان

هاوواتان و، به‌پی‌ی کیشی شیعره‌که نه‌وه هه‌لده‌گری بنووسری

«عورب و فارس» و به‌مه کیشه‌که‌ی راست ده‌بینه‌وه.

دیری سی‌یه‌می هونراوه‌که زور شیونراوه به‌م جوړه نووسراوه: -

پشکنی زوانی هه‌رچی ناده‌میزاد هه‌یه رو‌له،

نه‌دوژی و خرته‌که‌ی چن سده هزار له‌فزی گفته‌ی تو

نیوه‌دیری په‌که‌م زور شیواوهو چاره‌ی ناگری، به‌لام نیوه‌ی دووه‌می

هه‌رچنده به‌ زمانیکی ره‌وان نه‌نووسراوه، به‌لام به‌زیادکردنی «ان» بو

وشه‌ی هزار تا‌کو پی به «هزاران» نه‌وا کیشه‌که‌ی راست ده‌بینه‌وهو

به‌م جوړه‌ی خواره‌وه.

نه‌دوژی و خرته‌که‌ی چن سده «هزاران» له‌فزی گفته‌ی تو

دیری شه‌شمی هونراوه‌که به‌م جوړه هاتووهو ده‌لی: -

سه‌راسه‌ر هیندی و خوارزمی و سه‌فدی و خوراسانی

نه‌مانه ماموزاتن، تازه‌که خزمایه‌تی سه‌رله‌نو

کاتی له نیسوه دیری په‌که‌می وردده‌بینه‌وه، چاومان به «سه‌فدی»

ده‌که‌وی و ده‌بی نه‌مه‌ش ولاتیک بی وه‌کو هیندو خوارزم و خوراسان،

که‌چی له‌ ناوه هیچ ولات و ناوچه‌یک نی‌یه ناوی «سه‌فدی» بی، به‌لام

وه‌ک زانی‌بین له ولاتی لای «سه‌مه‌رقنده» ناوچه‌یک هه‌یه، له شوینه

هه‌ره خوشه‌کاتی جیهان بووه، ناوی «سوغد» و «سه‌ره‌بی» «سغد»

ده‌نووسری و نه‌م شکل‌ش هه‌ردو خویندنه‌وه‌ی «سوغد» و «سه‌فدی»

هه‌لده‌گری و شاعیر به «سه‌فدی» وه‌رگرتوهو له‌دوایی‌دا له نووسینه‌وه‌دا

بووه به «سه‌فدی» و نیسه‌تیش بو‌نه‌و ناوچه‌یه به «سوغدی»

سه‌فدی «دی نیجا بووه به «سه‌فدی» و نه‌مه‌ش هه‌له‌یه.

له‌ باره‌ی کیشی شیعره‌که‌شه‌وه، نه‌گه‌ر له نیسوه دیری په‌که‌م دا

وشه‌کاتی «هیندی و خوارزمی» دریز نه‌که‌بینه‌وهو به ۷ برگه‌ی

ده‌رنه‌برین، نه‌وا له‌نگ ده‌بی‌و، له نیوه‌ی دووه‌میش دا نه‌گه‌ر له جیاتی

«خزمایه‌تی سه‌ر له‌نو» بلین «خزمایه‌تی سه‌ر له‌نو» وشه‌ی سه‌ری

لی فری‌سده‌ین نه‌وا تا راده‌به‌ک کیشه‌که‌ی راست ده‌بینه‌وه، به‌لام

گرفتی هه‌ر ده‌مینی و به‌م جوړه‌ی خواره‌وه بنووسری: -

سه‌راسه‌ر «هیندی و خوارزمی و «سوغدی» و «خوراسان

نه‌مانه ماموزاتن، تازه‌که خزمایه‌تی له‌نو!

دیری ده‌یه‌می هونراوه‌که به‌م جوړه نووسراوه:

نه‌گه‌ر نارامی و قیس و نه‌گه‌ر کرمانج و گوردو کورد

هه‌موو په‌ک تایه‌فه‌ن رو‌له ده‌لی ته‌ت‌ریخی قه‌ومی تو

کاتی له نیسوه دیری په‌که‌می وردده‌بینه‌وه، بومان دهرده‌که‌وی که

ناوه‌کاتی «نارامی و قیس شیونراون و کاتی سه‌رنج ده‌دینه‌ ده‌قی

نه‌م دیره له گوښاری روژی کوردستان^(۳) ده‌بینین له جیاتی

«نارامی و وشه‌ی نالامی وانه: عیلامی هاتووه‌و له جیاتی قیس

وشه‌ی قیس وانه کیسی، کیشی، کاشی هاتووه، که نه‌مانه

هه‌موویان ناری بوون و هاوره‌گه‌ری کورد بوون و نه‌م ده‌قبان

ته‌واوه، چونکه «ئارامی» و «قیس» ی، «سامین» و هیچ په‌یوه‌ندیان به کوردوه‌ی نی‌به تا‌کو شاعیر بلی هم‌وو یه‌ک تابه‌فن. وا راسته بهم جوړه بنووسری:

ته‌گەر ئالامی و قیسی و نه‌گەر کرمانج و گوردو کورد.

۱۰ - له لاپه‌ره «۱۶۵» دا هونراوه‌یه‌ک به ناوی «نیشتمان» هاتووه، هندی جار سه‌بارت به ده‌نگی پیتیک مانا یاخود کیشی دیره‌کان ده‌گوزین و نیک ده‌چن وه‌کو هم نموناته‌ی خواره‌وه: -

۱ - له نیوه دیری دووه‌می شعری په‌که‌م دا وشه‌ی «مووجه‌ب» هاتووه که‌چی به بی‌ی شوینی له ناو‌رسته‌که‌دا ده‌بی «سووجیب» بی‌و بگوتری: -

خوشه‌ویستی نیشتمانت باعسی ئیمانته،

چول و ویرانی ولات «مووجیبی» فه‌وتاته

چونکه چول و ویرانی ولات ده‌بته هوی فه‌وتان، نه‌ک فه‌وتانه‌که بیته هوی چولی و ویرانی ولات.

ب - دیری په‌که‌م و دووه‌می چوارینی دووه‌می هونراوه‌که، بهم جوړه هاتووه:

خوش و دلگیره نمونه‌ی جه‌ننه کوردستان،

پیشه‌و شاخی بو میلیلت بوته باعسی فه‌خرو شان

نیوه‌دیری په‌که‌م له وشه‌ی کوردستان دا تووشی له‌نگی بووه، په‌تابیه‌تی نه‌گەر به سووکی و به ۳ برغه بخوینرینه‌وه. به‌لام نه‌گەر

دریزی بکه‌بینه‌وه و بیکه‌بن به ۴ برگه‌ی و بلین «کوردستان» که جازان به زوری هروا ده‌خوینرینه‌وه نه‌وا له‌نگی په‌که‌ی نایینی و، له

نیوه‌ی دووه‌میش دا نه‌گەر وشه‌ی «باعسی» به‌بی «ی» بنووسین و بلین باعس و، دپاره شاعیریش هروای گوتووه چونکه نیشتاش

له که‌رکوک و ده‌وربه‌ری دا «ی» غسته‌ه پال لاده‌بیری. بو راست کردنه‌ویان وا به‌راست ده‌زانی بهم جوړه بنووسری:

خوش و دلگیره نمونه‌ی جه‌ننه‌ته «کوردوستان»

پیشه‌وو شاخی بو میلیلت بوته «باعس» فه‌خرو شان

ج - نیوه‌دیری سی‌بهم و چواره‌می هه‌مان چوارین بهم جوړه نووسراوه: -

سه‌یرکه‌ن لی‌ی تی‌بگه‌ن هم‌جی‌یه‌ سینه‌مای‌ی تو

سه‌روه‌رانی گدل له عه‌شقی خاک وا هه‌لواسران!!

هه‌ست ده‌که‌بن نیوه‌دیری په‌که‌م له‌چاو نیوه‌دیری دووه‌می له‌نگه و برگه‌ییکی زیاده. به‌لام نه‌گەر له جیاتی سینه‌مای‌ی بکریت به

«سینه‌مای» و به سووکی بخوینرینه‌وه، نه‌وا ده‌توانین بلین تا راده‌یه‌ک کیشه‌که‌ی راست ده‌بینه‌وه و بهم جوړه بنووسری: -

«سه‌یری‌که‌ن» لی‌ی تی‌بگه‌ن، هم‌جی‌یه‌ «سینه‌مای» جیهان

لی‌ره‌دا بو پتر راست‌کردنه‌وه «ی» په‌کیشمان خسته‌سه‌ر فرمانی داخوای «سه‌یرکه‌ن» واته کردمان به «سه‌یری‌که‌ن» واته: سه‌یری کوردستان بکه‌ن.

د - له دوا چوارینی هونراوه‌که‌دا نیوه‌دیری په‌که‌می بهم جوړه هاتووه: سه‌وزو ئاودارو گولستانی چه‌م و باغی وه‌تن

که‌چی بو راست کردنه‌وه‌ی مانا، وا دروسته بنووسری:

«سه‌وزو ئاوداره» گولستانی چه‌م و باغی وه‌تن

چونکه «سه‌وزو ئاوداره» ده‌بته سینه‌تی گولشان، نه‌ک گولشان خرابیه‌ته سه‌ر «سه‌وزو ئاوداره» که.

۱۱ - له هونراوه‌ی «سو‌شورای کوردان» که له لاپه‌ره «۱۶۷» دا نووسراوه، دیری پینجه‌می بهم جوړه هاتووه ده‌لی:

هه‌موو وه‌ختی مه‌که ته‌عقیبی نه‌فع و کاری شه‌خسی خوت سه‌رو مالت «فیدای» ری‌ی میلیلتی که، روله‌گەر مه‌ردی

هه‌ست ده‌که‌بن نیوه‌ دیری دووه‌م له‌نگه و راست کردنه‌وه‌یشی به فری‌دانی «ی» په‌کی وشه‌ی «فیدای» ده‌بی و بهم جوړه بنووسری:

سه‌رو مالت «فیدای» ری‌ی میلیلت که روله‌گەر مه‌ردی ۱۲ - له لاپه‌ره‌کاسی «۶۹»، «۷۰» دا هونراوه‌ی «په‌ر‌دل‌م ده‌رده»

بلا‌وکراوته‌وه. دیری حه‌وته‌می بهم جوړه هاتووه ده‌لی: -

که‌شتی پولای زریواری زه‌لام

چه‌ند نه‌ومه، وه‌ک قه‌لای کرداری خون

نیوه‌دیری په‌که‌می له‌باره‌ی ماناوه ناریکه و نازانی «زریوار» ج مانابه‌کی روون ده‌دات؟ به‌لام کاتی په‌وردی سه‌رنجی ده‌ده‌ینی، دینه

سه‌ر نه‌و رایه‌ی بلین وشه‌که له‌جی‌ی خوی‌دا «زریدار» واته: «سدرع» بووه له کاتی نووسینه‌وه‌دا «دال» که‌ی بووه به «اوه»

چونکه له نووسینی‌دا زور له په‌کتری نزیکن و مه‌به‌ستی له «که‌شتی پولای زریدار» یش پاپویری زریداری له پولای دروست کراوه، وا

راسته بنووسری: -

که‌شتی پولای «زریداری» زه‌لام،

دیری یازده‌ه‌می هه‌مان هونراوه بهم جوړه هاتووه ده‌لی: - هونگری یه‌ک بوون و بویه چوونه ژوور

هیچ «نایان» گوت من همه، نهو بی چلون
هست ده‌کەین نیوه‌دیری دووه‌می جوړه له‌نگی‌یه‌کی هه‌یه‌و به
نووسینی ده‌برینی «نایان‌گوت» به شیوه‌ی «نایان‌گوت» راست
ده‌بینه‌وه.

دیری دوازده‌هه‌می بهم جوړه هاتووو ده‌لی: -

پیرو قه‌یره‌و بیری کو‌که‌لکی نی‌یه

لاوی من نیشتمان و گه‌ل چاوه‌نوری تون

هست ده‌کەین نیوه‌دیری یه‌که‌م له ده‌برینی «بیری‌کون» دا له‌نگ
بووه و ماناشی ناپه‌ت، دیاره له جی‌ی خوی‌دا «بیری‌کون» بووه.
نیوه‌ی دووه‌میشی له‌نگه‌و یو راست کردنه‌وه‌ی وا چاکه‌ وشه‌ی
«نیشتمان» یان به‌گورجی بخوینرته‌وه یان بکرت به «نیشتمان» و
وشه‌ی «چاوه‌نور»یش بکرتی به «چاونور» به بی بزونی «۵۱» و بهم
کاره تاراده‌یه‌ک کیشه‌که‌ی راست ده‌بینه‌وه‌و بهم جوړه بنووسری: -

پیرو قه‌یره‌و «بیری‌کون» که‌لکی نی‌یه

لاوی من «نیشتمان» و گه‌ل «چاونوری» تون

۱۳ - له لاپه‌ره‌کانی «۷۶، ۷۷» دا هونراوه‌ی «سه‌ی دونه‌ی شوخی
و‌ه‌دن هاتوو، دیری هه‌شته‌می بهم جوړه به له‌نگی نووسراوه:

بو تو ریسوا بووم، تاکم له عالم جیابووم،

دیوانه‌و شه‌یدابووم، دنیای پرکرد های و هووم

کاتی ئەم دښه‌ له‌گه‌ل ده‌قی کتیه‌که‌ی «نه‌سیری» چاپی ۱۹۷۴ دا
به‌راورد ده‌کەین ده‌بین له‌وی کیشی ته‌واوه‌و بهم جوړه نووسراوه: -

بو تو ناوا ریسوا بووم، تاکم له عالم جیابووم

دیوانه‌و شه‌یدابووم، دنیای پرکرد های و هووم^(۵۱)

جگه‌ له‌م راست‌کردنه‌وه‌بیش پیوسته‌ وشه‌ی «توم» له یه‌که‌م
نیوه‌دیری هونراوه‌که‌و له دوا نیوه‌دیردا بکرتی به «تووم» چونکه

سه‌روای شیعره‌و هه‌موو سه‌رواکانی نه‌و هونراوه‌بیش به «دوو
واوو مینک» هاتوسنه‌وه‌و با له‌م دوو جی‌یه‌ش دا له‌گه‌لیان دا

هاوریک‌بن و له ده‌ستوری سه‌روا لانه‌دن.

۱۴ - له لاپه‌ره «۸۷» دا هونراوه‌یه‌کی لایینی به ناوی «سودیری
جازیه» هوه بلاوکراوه‌ته‌وه، له دیری دووه‌می دا ده‌لی: -

بیری لاپلاس له فیساغوری چاتر شاهیده

گوی بلندانی زه‌وی گه‌ردیده‌یی چولی سهرات

هست ده‌کەین نیوه‌دیری یه‌که‌می له‌نگه‌و له‌نگی‌یه‌که‌بیشی له
ده‌برینی وشه‌ی «لاپلاس» دایه، که ناوی زاناییکی گه‌ردووناسی

ناوداره‌و، به‌یی شونیی وشه‌که ده‌بی به ۳ برگه‌ ده‌بریری، که‌چی
نیستا بهم شیوه‌ نووسینه‌ی ۲ برگه‌به‌و، بو‌چاره‌کردنی یان ده‌بی به
«لاپلاس» واته به‌گرتنی پیتی لام ده‌برینی یاخوود «ی»‌یه‌کی
بخیرته‌سه‌رو بیت به «لاپلاسی» و بهم جوړه کیشه‌که‌ی
راست ده‌بینه‌وه‌و بهم چه‌شته بنووسری: -

بیری «لاپلاسی» له فیساغوری چاتر شاهیده

دیری سی‌یه‌می هونراوه‌که بهم جوړه هاتووو ده‌لی: -

چوومه کارخانه‌ی نه‌له‌کتریک که نواریمی به دل

سه‌ره‌خو مومکن نه‌بوو هه‌رگیز په‌پاکا ته‌رتیبان

هست ده‌کەین له نیوه‌دیری یه‌که‌می دا جوړه له‌نگی و ناریکی‌یه‌ک
هه‌یه، نه‌ویش له خویندنه‌وه‌ی وشه‌ی «نه‌له‌کتریک» هوه سه‌ری
هه‌لداوه، نه‌گه‌ر له جیاتی «نه‌له‌کتریک» به سووکی بگوتی
«نه‌له‌تربک» که کورد بهم جوړه ده‌ری ده‌برینی بو پرکردنه‌وه کیشه‌بیش
«واو»‌یکی بخیرته پال، نه‌وا کیشه‌که‌ی راست ده‌بینه‌وه‌و له‌واته‌شه
له‌جی‌ی خوی‌دا شاعیر وای گوت بی و له کاتی نووسینه‌وه‌دا گورایی و
وا راسته بهم جوړه بنووسری:

چوومه کارخانه‌ی «نه‌له‌تربک» و که نواریمی به دل

نم هونراوه‌یه له‌بهر شیواوی کاتی خوی بو‌مان ساغ نه‌کراوه‌و بو‌یه
نمان خسه کتیه‌که‌ی نه‌سیری چاپی ۱۹۷۴، به‌لام دوا‌ی ده‌رجوونی
کاک «نه‌سروه» له گو‌فاری «به‌یان» دا ده‌قه‌که‌ی به‌ساغ نه‌کراوه‌یی
بلاوکراوه‌وه.^(۵۱) له‌لای نه‌ویش وه‌ک ده‌قی ناو دیوانه‌که نالوزو شیواوه
بو‌یه نمان توانی سوودیکی وای لی‌وه‌رگرتن بو راست کردنه‌وه‌ی
هه‌له‌ی وشه‌و له‌نگی کیش شیعره‌کانی

له دیری شه‌شه‌می هونراوه‌که‌دا نیوه‌دیری دووه‌می له هه‌ره‌و
سه‌رچاوه‌دا به‌له‌نگی هاتووو ده‌لی:

به‌نده‌کانت هه‌ندیکی ریگه‌ی به هیوا بردووه

گوم بووه هه‌ندیکیش شیواوه، دامناوه له‌رات

هست ده‌کەین له‌نگی‌یه‌که‌ی له وشه‌ی هه‌ندیکیش دایه‌و به کردتی
به «هه‌ندیکیشی» نه‌وا کیشی گشتی شیعره‌که راست ده‌بینه‌وه به‌لام
دیسان هه‌ر ناریک دیاره‌و نیساعی ناته‌واوه، به رای من نه‌گه‌ر
وشه‌کانی «هه‌ندیکیشی» گوم بووه جی‌گورکیان بی‌یکه‌ین نه‌وا
کیشی نیوه‌دیره‌که به ته‌واوی راست ده‌بینه‌وه‌و له باری ماناشه‌وه
دروستر ده‌بی به دواختنی فرمان و پیشختنی بکه‌رو بهم جوړه‌ی
لی‌بکری:

هه‌ندیکشی گوم بووه، شیواوه، داماووه له رات
 دیری حوتهمی هونراوه که بهم جوهره هاتوووه دهلی:
 هه‌ورو باو باران، رۆژو شهو، هه‌موو پیوستی‌یه
 حیکمه‌تی تویه، فه‌قیری و ده‌وله‌مه‌ندی، هات و نه‌هات
 له نیوه‌دیری یه‌که‌م دا له پاش وشه‌ی باران هه‌ست به وه‌ستایک و
 په‌چرانیک ده‌که‌ین و که سه‌رنج ده‌ده‌به ده‌قی گو‌فاری «به‌یان» ی ژماره
 «۲۵» ده‌بین له دوا‌ی «باران» وایکی به‌سته‌وه هه‌یه و کیشه‌که‌ی پی
 ۹۰ گری‌بووه.

له نیوه‌ی دووه‌میش دا له وشه‌کانی «فه‌قیری» و «ده‌وله‌مه‌ندی» دا
 ناریکی و له‌نگی هه‌ست پی‌ده‌کری، که‌چی کاتی سه‌یری ده‌قی
 گو‌فاری «به‌یان» ده‌که‌ینه‌وه، ده‌بین نووسراوه «فه‌قیر» و «ده‌وله‌مه‌ند» و
 هه‌ردووکیان «ی» یان پیوه‌نی‌یه، کیشی شیعه‌که‌ راست بوته‌وه و بهم
 جوهره‌یه:

هه‌ورو باو باران و رۆژو شهو، هه‌موو پیوستی‌یه
 حیکمه‌تی تویه فه‌قیر و ده‌وله‌مه‌ند، هات و نه‌هات^(۱)
 ۱۵ - له لاپه‌ره «۱۰۳» دا هونراوه‌یه‌ک به ناوی «رۆله‌ی ساوات»
 هاتوووه، شیعه‌کانی له‌سه‌ر کیشی ۱۱ بره‌یین و له‌سه‌ره‌ناکه‌ی دا
 ده‌لی:

رۆله‌ی ساوات له‌بو مه‌کتبه‌ به‌ره
 کورده‌ نه‌و جیگه‌یه‌ نه‌مرو فه‌ره!
 هه‌ست ده‌که‌ین کیشی هه‌ردوو نیوه‌ دیره‌که‌ تیک چوووه‌ هی یه‌که‌میان
 به‌ زیادکردنی «ی» یه‌ک دوا‌ی «رۆله‌ی» و بکریت به «رۆله‌ی» له‌نگی
 نامینی به‌لام نیوه‌ی دووه‌می بوته‌ په‌خشان و قسه‌ی ئاسایی و
 چاره‌ی ناکریت.

دیری دووه‌می هونراوه‌که‌ بهم جوهره‌ هاتوووه‌ ده‌لی: -
 خوینده‌وارانی پی‌گه‌یشتووی مه‌کتبه‌
 بو هیوای گه‌ل، نه‌و به‌کارو ره‌هه‌ره
 هه‌ست ده‌که‌ین نیوه‌دیری یه‌که‌م بره‌گیکی زیاده‌و بوته‌ هوی له‌نگی و
 ده‌بی له‌جی خوی‌دا خوینده‌واری، یان خوینده‌واران بووی،
 به‌لام وشه‌ی یه‌که‌میان باشتر ده‌گونجی، چونکه‌ نه‌گه‌ر خوینده‌واران
 پی ده‌بی بکوتری پی‌گه‌یشتووی مه‌کتبه‌ین چونکه‌ کوپه‌و وا راسته
 بنوسری:
 خوینده‌واری پی‌گه‌یشتووی مه‌کتبه‌
 بو هیوای گه‌ل نه‌و به‌کارو ره‌هه‌ره

له‌ دیری چواره‌م دا هه‌ست به‌ جوهره‌ له‌نگی‌یه‌ک ده‌که‌ین، به‌تایه‌تی له
 نیوه‌ دیری یه‌که‌می دا، هه‌روه‌ک ده‌لی:

سه‌یری نووسراوی عیلمانم که‌ کرد
 هیچی وام‌تی‌دا نه‌دی بیژم شه‌ره
 هه‌ست ده‌که‌ین نه‌و له‌نگی‌یه‌ له‌ ده‌نگی وشه‌ی «عیلمانم» هه‌وه
 دروست بووه، به‌رای من ده‌بی نه‌م وشه‌یه‌ له‌جی خوی‌دا «عیلمان»
 بووی واته «زانایان» و له‌ دوا‌یی‌دا به‌ هه‌له‌ بووه‌ به «عیلمان»، چونکه
 له‌ نووسین دا لیک‌ نزیکن وشه‌ راسته‌کش له‌کوردی به «عه‌لیمان»
 ده‌نوسری و بهم جوهره‌ی خواره‌وه: -

سه‌یری نووسراوی «عه‌لیمانم» که‌ کرد
 دیری پینجه‌می هونراوه‌که‌ بهم جوهره‌ هاتوووه‌ ده‌لی: -
 تووشی هیندی که‌س نه‌بی گه‌وج و نه‌زان
 مه‌ژگی ناوه، نه‌سلی که‌ره.

هه‌ست ده‌که‌ین نیوه‌دیری دووه‌م له ۱۱ بره‌گی‌یه‌وه هاتوته‌ سه‌ر ۸
 بره‌گو دباره‌ ده‌برینیکی ۳ بره‌گی‌ی پی‌به‌ریوه، له‌ ده‌قیکی ده‌ستوس
 که‌ له‌کاتی خوی‌دا به‌هوی خوالی خوش بوو جه‌باری‌یه‌وه له‌ به‌مه‌الی
 نه‌سیری چنگم که‌وتوووه‌ نه‌م دیره‌ به‌ ته‌وای هاتوووه‌ بهم جوهره‌یه:

تووشی هیندی که‌س نه‌بی گه‌وج و نه‌زان
 مه‌ژگی ناوه، «عه‌قلی هیج»، نه‌سلی که‌ره
 ۱۶ - له‌ لاپه‌ره «۱۰۵» دا هونراوه‌یه‌ک به‌ ناوی «زانین» هاتوووه‌وه
 سه‌ره‌ناکه‌ی بهم جوهره‌ ده‌ست پی‌ده‌کات و ده‌لی: -

کورده‌ ج فایده‌ی هه‌یه‌ نه‌م خه‌نجه‌ره
 نه‌م فیشه‌ک و نه‌سلیحه‌و وه‌روه‌ره؟!
 شیعه‌کانی هونراوه‌که‌ له‌ سه‌ر کیشی ۱۱ بره‌گی‌ین، نیوه‌دیری یه‌که‌م
 له‌نگ بووه‌وه، له‌نگی‌یه‌که‌یشی له‌ کیشی وشه‌ی «فایده‌» دایه، بو
 چاره‌کردنی یان ده‌بی سووک‌بکری و به‌ کوردی بنوسری «فایده»
 یاخود وه‌کو ده‌قی گو‌فاری «رۆزی کوردستان» ی ژماره «۳۰»، «۳۱»
 بنوسری: -

کورده‌ چی‌یه‌ فایده‌ی نه‌م خه‌نجه‌ره؟!^(۱)
 له‌ دیری حوته‌م دا، نیوه‌ی دووه‌می به‌ له‌نگی هاتوووه‌ ده‌لی:
 گه‌ر نه‌فروشی به‌ تو مال نه‌جته‌بی
 رووت ده‌بینی له‌قسه‌م گوی‌گره!!
 هه‌ست ده‌که‌ین له‌نگی‌یه‌که‌ له‌ ده‌برینی «له‌م قسه‌» هه‌وه
 دروست بووه، به‌لام من وای بو‌ده‌چم له‌کاتی خوی‌دا ده‌برینه‌که‌ بهم

جوزه بوویو گوترايی «لم قسه یه» و له دوايي دا له نوسينه ودا وک
ثم نمونهي ناوديوانه کي لي هاتي و، وا راسته بيم جوزه
بنوسري:

رووت دهيني «لم قسه يه» گوي گره!

۱۷ - له لاپه ره ۱۱۶ داو له هونراوه کي ستايي «به شير موشير» دا
ديري سي يه يه بيم جوزه هاتووو دهلي:

ماوت و تاقه به دهست نه بري زمانيشت غزه ل

پيريش هه روايه وهستا، مهردی کارو کرده به

ههست ده کي نيوه ديري دووهي لهنگي و لهنگي به کيشي له کيشي
وشه ي «پيريش دايه، به لام له کاتي که ده گريينه و بو دهفي گوڤاري

«روزي کوردستان» ده بينين به جور يکي راست نووسراوه هه
کيش و هه ماناکه يي ته اووه دهلي:

ماپوت و تاقه به دهست نه بري زمانيشي غزه ل

«پيريش» هه روايه، وهستا مهردی کارو کرده به!!^(۹)

که واته وشه که «پيريش» يه «واته: فيکريش»، تهک «پيريش» که
ليزه جي نايينه و.

۱۸ - له لاپه ره ۱۱۷ دا، هونراوه ي ستايي بايه عهلي به رزنجي
هاتووو، سه رتا که دهلي:

تهي نه وره سي غونچه ي ره زو باغي گهلي کوردان

هيواي دل و موڤته خهري قهيره و لاوان!!

هست ده کي نيوه ديري دووهي هه ندي گرفتي کيشي هه يه کاتي
سه رنج ده ديه کتيه که ي «نه سيري» ي چاپي ۱۹۷۴، ده بينين وشه ي

«هيواي» به «هيواي» وشه ي «قهيره» دو ووي له دواويه تاکو
کتيه که بان راست کردونه ووه بيم جوزه:

هيواي دل و موڤته خهري قهيره و لاوان!^(۱۰)

ديري دووهي هونراوه که بيم جوزه هاتووو دهلي: -

تهي ساحيب فيکري خيکه مي و که لله ي پر هوش

تهي دائيره ي مه رکه زي مولکي شه ي بابان

ههست ده کي نيوه ديري «تهي ساحيب فيکري» ي نيوه ديري
به که م و «دائيره» ي نيوه دووه لهنگي هه يه که ده چينه و سه

دهفي کتيه که ي «نه سيري» ي چاپي ۱۹۷۴، ده بينين بيم جوزه
به راستي نووسراوه و، لهنگي به که ي نه ماوه:

«تهي ساحيب فيکرو» خيکه م و که لله ي پر هوش

تهي «دائيره» ي مه رکه زي مولکي شه ي بابان

له کتيه که ي نه سيري له جياتي خيکه م، وشه ي حيلم هاتوه به لام
خيکه م راستره بو يه هيشمانه و

۱۹ - له لاپه ره ۱۲۵ او له هونراوه ي «شيوه ن بو باوگي» دا، ديري
چوا ره ي بيم جوزه هاتووو دهلي: -

له داخت شاري که رکوک خور نه گري

له خويني چاوه هه وشي ته کيه که ت سوور

ههست ده کي نيوه ديري به که مي لهنگي و لهنگي به کيشي له يقامي
وشه ي «خور» دايه، به بر گه نيک راست ده بينته و، کاتي ده گريينه و بو

کتيه که ي نه سيري چاپي ۱۹۷۴، ده بينين لهوني وشه ي «خوره م»،
هاتووو بيم جوزه به:

له داخت شاري که رکوک «خوره م» نه گري

خو نه گه ر بلين هه «خور» راستره بگوتري، لهو باره دا ده يي
بگوتري «به خور» تاکو کتيه که ي راست بينته و.

ديري پنجه مي هونراوه که بيم جوزه هاتووو دهلي:

به شادي و سه ر بلندي چويته جي

به هه شته باله خانه ت، نوکرت حوور

ههست ده کي نيوه ديري به که م لهنگو به ناشکرا دياره وشه ي که ي بهک
بر گه ي لي په ريوه و به يي شوينه که ي ده يي وشه ي «خوت» ي و هه ر

بهم جوزه له کتيه که ي «نه سيري» ي چاپي ۱۹۷۴ دا هاتووو
دهلي: -

به شادي و سه ر بلندي چويته جي خوت

به هه شته باله خانه ت، نوکرت حوور^(۱۱)

ديري شه شه مي بيم جوزه به لهنگي هاتووو دهلي: -

ره فيقي چاک و چاکيت بو هه موو که س

که س ره نجی نه دي ليت تاوه کو موور

ههست ده کي نيوه ديري دووه لهنگو، له دهفي کتيه که ي
نه سيري دا له جياتي و «که س» وشه ي «که سي» هاتووو کتيه که ي يي

راست بوته ووه، وا راسته ثم ده قه که ي ديوانه که ش وه کو نه و ده قه ي
کتيه که بنوسري.

له لاپه ره ۱۲۶ داو له هونراوه ي شيني صالح زه کی به گي
صاحبقران دا ديري هه ونه مي بيم جوزه نووسراوه دهلي: -

گه واهي و به لگه ي گه ووه و بوزرگيت

له دووي خوت جي نه ما مولک و مالت

نه گه ر وشه ي «به لگه ي»، له نيوه ديري به که م دا به «به لگه ي»

بنووسری، ئەوا گرفتێ کیشی ئیدا نانی. کاتیکیشی سەرنج دەدەینە سەر وای نیووەدیسری دووھەمی دەبینن «ئەلف و لام و تی» بەو، لە ریشی «مالت» دا دروست بوو، کەچی سەر وای ھەموو دێرەکانی تری «ئەلف و نون و تی» بەو لە وشەکانی «سانت»، «ژیانت»، «بەیان»، «ھتد دروست بوون. بەرێی من دەئیم لەوانە بە لەجی خوی دا «سامانت» بووبی و گوترا بێ «مال و سامان» و بۆ سووکی کیشەکی کردبێتی بە مولک و «سامانت» و ئەم بۆ چوونە ی مینش ئەنیا ئیخیمالە.

لە دێری ھەشتم دا نیووی دووھەمی بەم جوو بە لەنگی ھاتوو: بەمە زۆر بەرزو بالاوو بولندیت ھەتا ئەوجی فەلەک چوو ناوونیشان

بۆ راست کردنەوی ئەم لەنگی بە، دەتوانین دەر بڕینی «ناوو نیشان» سووک بکەین و بیکەین بە «ناونیشان» واتە: ناوبانگ و عینوات و بەم جوو بنووسری: -

ھەتا ئەوجی فەلەک چوو «ناونیشان»
 ۲۱ - لە لاپەرە «۱۳۰» دا، ھۆنراوی «شیوەنی شیخ محەمەدی کەرەدان» ھاتو دێری چوارەمی بەم جوو نووسراو دەلی:
 بەشەر دەیویست زەوی بێ جی، مەلەک دەبیردە
 عەلی بین

سولج و ابوو لەشی لیرە، فەلەک رۆجی بەری بالا!!
 کاتی لە وشە «عەلی بین» نیووەدیسری بەکەم دا ورد دەبینەو، دەبینن ھیچ ماناسیکی دروست و تەواوی نیو نادات، بەلام کە دەگەڕینەو بۆ دەقی کتیبەکی «ئەسیری» ی چاپی ۱۹۷۴، دەبینن وشە کە «عەلی بین» نیو بەلکوو «عیلین» ھو ئەمەش لە وشە «عیلین» ی عەرەبی ھەو ھاتوو، کە بە مانای جیگە ھەر بەرز ی بەھەشتو وەک ئاینی ئیسلام دەلی: ھەر کەسیکی ئیمانداریکی ئەواو بێ کە مرد جیگە «عیلین» ە. کە دەشلی «مەلەک دەبیردە عیلین» ئەمە چاکتر مانای وشەمان بۆ روون دەکاتو، بەوہی مەلانیکت دەبینە بەھەشی بەرز، بۆیە دەبی نیو دێری بەکەم بەم جوو بنووسری: -

بەشەر دەیویست زەوی بێ جی، مەلەک دەبیردە
 عیلین^(۱۲)

دێری پینجەمی ھۆنراو کە بەم جوو ھاتوو دەلی: -
 ئەساسەن رۆج پەرور بوو، لە دونیاو لەزەتی بیزار

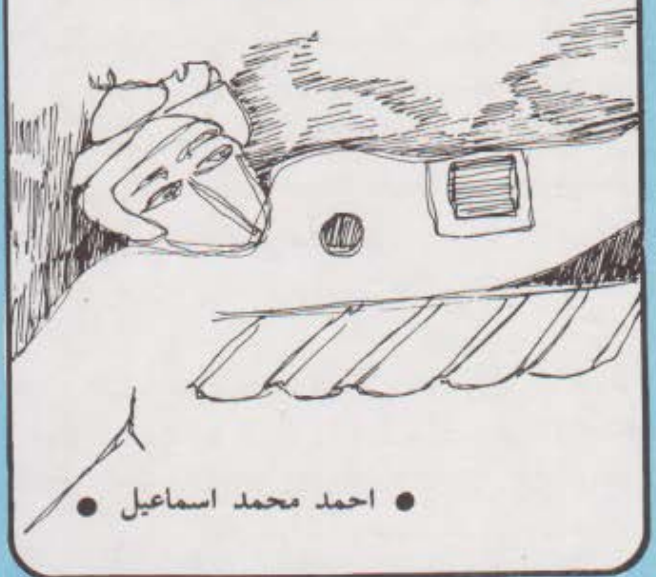
لەشی بەرگیکی کولفەت بوو، بە مردن رۆی و دامالاً!
 ھەست دەکەین نیو دێری دووھەم جوو لەنگی بەکی ھەبە بەتایەتی کە دەگەنە سەر «رۆی و دامالاً»، بەلام ئەم لەنگی بە تەنیا بە لابرینی وای دوا «رۆی» و دانانی ویزگولیک لە شوینی چارەسەر دەکری و بەم جوو ی لێدی کە لە کتیبەکی «ئەسیری» ی چاپی ۱۹۷۴ دا ھاتوو.

«لەشی بەرگیکی کولفەت بوو، بەمردن رۆی، دامالاً!»^(۱۳)

خوینەری بەرێز، ئەمە بوو چەند راستکردنەو بەکی چەند ھەلە بەکی شیعەرەکانی دیوانی ئەسیری، ھیوادارم لە چاپی دووھەمی دا سوویدیکی لێ وەر بگسری بۆ ساغ کردنەوی شیعەرەکانی، لەگەڵ ریزم بۆ ئەو ھەموو ماندوو بوونە ی ماموستا مستەفا عەسکەری لە پێشەکی نووسین و کوکردنەوی ھۆنراو پەرت و بلاووەکانی شاعیری نەمرمان دا.
 پەراویزەکان:

- ۱ - مستەفا عەسکەری - دیوانی ئەسیری - بەغدا ۱۹۸۷، ل: ۲۹
- ۲ - کەریم شارەزاو جەبار جەباری - ئەسیری شاعیریکی شۆرشگێری قوناخێ دوا حاجی قادری کوئی بە، ھەولێر، ۱۹۷۴، ل: ۴۰، ۴۱، ۴۲
- ۳ - بڕوانە - گوڤاری رۆزی کوردستان، ژمارە «۳۰»، ۳۱ - بەغدا سالی ۱۹۷۵، ل: ۵۶
- ۴ - ھەمان سەرچاو، ل: ۵۴
- ۵ - کەریم شارەزا، جەبار جەباری - ئەسیری - ھەولێر ۱۹۷۴، ل: ۸۶
- ۶ - نەسرەو - گوڤاری بەیان - ژمارە «۲۵»، بەغدا ۱۹۷۵، ل: ۲۹، ۳۰، ۳۱
- ۷ - ھەمان سەرچاو، ل: ۳۱
- ۸ - گوڤاری رۆزی کوردستان - ژمارە «۳۰»، ۳۱ - بەغدا ۱۹۷۵، ل: ۵۴
- ۹ - ھەمان سەرچاو، ل: ۵۵
- ۱۰ - ئەسیری - ھەولێر، ۱۹۷۴، ل: ۷۹
- ۱۱ - ھەمان سەرچاو، ل: ۸۳
- ۱۲ - ھەمان سەرچاو، ل: ۸۳
- ۱۳ - ھەمان سەرچاو، ل: ۸۳

دوو بینین

● احمد محمد اسماعیل ●

تەماشایەکی ئاسمانی کرد .
 بەم پایزە زووێ گەوالە هەورەکان خەریک بوون ئامتیە بەکتر دەبوون . . . لەبەر تازاری پێم نەبۆیە لە مأل نەدەهاتمە دەری . . . بە ئاستەم گەلایەکی سووربۆو لە لاقەمە ترازای، بە لارەلار بەرە و خوار هات، چاوی لێ نەتروکاندا تا بە ئاستەم گەوتە بەرینی، نوکی گۆچانەکی خستە سەر و دەستی داگرت، قەرچەبەکی خوشی لێوهات، هەر وەک ئەم یاری بەی پێ خوش پێ، چاوەرێی کرد گەلایەکی کەش بەرینتەوه، بەرنەبووه، بەک دوو کەس بەسەر شۆسەکەدا تێبەری ئاوریان لێ دایهوه، شەرمی کرد . «من خەریکی چیم؟» کەسی لار بووه، پریاسکەکی هەلگەرت، لەگەڵ پێ هەلپێتاندا وەک وەرانی بەکیکی تر بداتەوه:
 - چاوەرێی مردنی گەلایەکم .

لە وەرمان دانەوهەکی خۆی سەلمی یهوه، ترسیکی نادیار لە ناخیا سەری هەلدا، راجەلەکی . . . وشە: چاوەرێی و مردن، خۆی پێ بیرخستەوه! حەزی نەکرد وای وت، بەلام «جا چی تێدایە، پایزە و دەبی بوەری . . .» وستی بەسەر خویا نەبیا، پێی چەمی گورج؟ هەلپێتا، نیازی بوو بە هەمان خیرایی پێی راستیشی بهاوی، لە پێشە و گۆچانەکی هاویشت، بەلام وەک داینا بوو و دەرنەچوو، دەسارەکانی پوزی چەخماسەبەکی دا، ئازاریکی باریکیش لە کۆلتجی یهوه هەستا . . . هەنگاوهکی خاوی بووهوه، بە ئاستەم پێی بو بەردەم بەکیش کرد .

«بیاو دەبی بە گۆسەری خۆی هەنگاوی پێ . . .» لە بن داریکدا وەستا، چاوی بە شەقامەکەدا گێرا، بە دەستە چەپا لە تەک دوکانیکی داخراوا قەنەفەبەک دانرابوو، خۆی گەیاندی، کە دانیشت هەناسە برکێی پێ کە وتیوو، سەری لەگەڵ سنگیا بەرز دەبووهوه و نەوی دەبوو وستی نیگای بگرتە هات و چوکهران .

بەلام بۆی راگیر نەکراو بەرە بەرە دەهاتەوه بەر پێ . . . لاویک بە راکردن شەقامەکی بێ و هاتە ئەمبەر، لەسلاپهوه دانشت . تا پریاسکەکی نەگواستەوه ئەمدیوی لاوهکی نەبێ . لاوهکە پێی نابوو سەر بەک و بو دوور دەبروانی، وەک چاوەرێی بەکیک بکات وایوو . . . هەستی کرد پیرەمێرەکە تەماشای دەکات، بو چەند ئانیک تەماشاکانیان بەکان گیربوون . خوێشی نەبزانێ بوو بەزەیی پیا هاتەوه . . . ئەم مەرگە هەرەشەیی لێ دەکات، من ژبان، کاتی دەگەمە ئەم تەمەنە بێگومان دنیا دنیا بەکیکی تر دەبی، ئەو ناخوێشیانەیی ئێمە و

پریاسکەکی دەستی لێ بوو بوو بە بار، لەبەر ئەوهی گۆچانەکی دەستی راستی بوو بووه پارسەنگی پێی راستی، بۆی نە دەگۆنجا جار نەجاری ئەم دەست و ئەو دەست بە پریاسکەکە بکات، ناچار ماوهی چەند هەنگاویک دەروزی و پریاسکەکی دادەناو هەلوێستەبەکی کورتی بو دەکرد .

لە دەرمانخانەبەک قوتویە هەتوانی کەری - هەر بو ئەمەش لە مأل هاتبوو دەری - لە دوکانەکی نەکیشی هەندێ میوهی کەری، وا ئێستا بەرەو مأل بوئەوه . لە مأل هیشتا نەهاتبوو دەری، ترسی رینگای گەرانەوهی لەبەر نشیبوو! .

هەتاو هەرچەنە ئەو تێنەمی نەمابوو، کەچی لە هەلوێستەکانیا دالدهی وەبەر دارەنیوه رووتاوەکانی قەرغ شەقامەکە دەدا .

دارەکان بە تەواوی نەرووتابوئەوه، هەندێ گەلا بە چاوی قایمی هیشتا بە تروپکی دارەکانەوه ماپوئەوه، زەرە باو دەیانتروانی، تیاپاندا هەبوو لەکەبەکی قاوهیی تیکەوتیوو . لە پال بەکی لەو داراندا وەستا،

کاتی خویشی ئەمانى هەراسان کردبوو دەبنە بادگار «گولەش ئەم جوانى بەى نایىنى . . . نازانم بۆ دواکەوت؟ . . . لەپەر کەزەبابەك هەندى گەلای وەریوی بىن دارەكەى بەرامبەرى و پروژاندى و بە خەشەخش بۆ لای ئەمانى رامالى.

پیرەمیردەكە وىستى لەگەل گەلاکاندا یارى بەكەى كەمى لەمەوینشى دەست پىن بکاتەو، كەچى نەیکرد. لاوەكە گەلایەكى سوورباوى بە دەستەوگرت، ورد ورد پیا بروانى.

- جوانە .
وەك تەمەز زوى دەستەقى پى و حەز بەكە لەگەل بەكێكدا بدوى بە پەروشەو و ناوڤى دابەو، بەزەبەكى منالای هاتى و هاتە پشەو.

- چى؟ چى؟ جوانە؟ . . .
- پاپز و گەلای پاپزان.
- كە پاپز دادى و دونیا روو لە ساردى دەكات، نازارى پىم هەراسانم دەكات و خەوم لى هەلەدەگرى.

«ئەم مەرگە هەرهەشى لى دەكات و من ژيانە»
- نازانى پى پاپز بەهار نایى . . . «تا دارىش پاپز جەزەبەى ئەدا، زستان لە گوى نەخا گەلای سەوز بە خۆبەو نایى» . . .

كەمى پى دەنگ بوو ئىنجا لەبەر خۆبەو بە دەنگىكى بىستراو:
«ئالئونى دار ئەرژى بگرىن
پۆلى پالدار ئەفرى بگرىن
پاپز پاپز»

- ئەو گۆرانى دەلى؟! مینش لە تەمەنى تۆدا بووم شەوان ئەو دى بەى خۆمانە هەراسان دەکرد بە گۆرانى وتن.

لاوەكە هېچى نەوت، تەماشای سەعاتەكەى كردو بو دوور روانى پىرەمیردەكە پىنى وەرامى ئەدابەو ناچار نەویش پى دەنگ بوو. سەرمایەى ئەم تەمەنە پىرەوهرى بە، بۆیە زۆر بە ئاسانى خزایە ناویانەو. لە هەمان كاتدا، خاموشى پىرەمیردەكە و ژۆو گورەى شەقامەكە لە والاوردى چاوەروانى ترازانى و بۆ لایەكى تر پەلەكیشى كرد. بەلام بو دوو لایەنى جیاواز، بەكێكیان بو ئەمرو و داهاتوو، ئەوى تریان بو رابوردو . . .

«حەفتا دەبى؟ . . . تەمەنیکە. روژى دى تەمەنیشى دەكەوینە ژىر دەسەلاتى مروڤەو. . . زانست و ناشتى دەبنە هوى تەمەن درىژى، ماوم نى بە ئەگینا دەمدوان . . . حەفتا تەمەن بە سال نازمىرى، چون ژىساوى و چیت كردوو. ژيان و تەمەن گەرداویكە، بەلام ئەمان

گەرداوەكە بە ئارەزووى خوى و شىتانه بردونى و هیتاونى، پى ئەوى هەولى ئەو بەدىن یا بە پىرسانا گوزەر بەكات تا جەلوى گەرداوەكە بگرە دەستى خویان . . . و ئىستا پاپزىتى و پى ئەوى شوین پى بەك بەجى پەنلى بەرو ئەمان هەنگاو دەنیت . . . پى گومان تەمەن هەر روو لە ئەمانە، ئەمان وا گەبشتە كۆتایى تەمەنى خویان، بەلام دەبى ئیمە لەگەل ئەماندا جوړى گەبشتەكە لىكمان جیا بکاتەو، ئەگینا ئیمەش روژىك دى وەكو ئىستای من و ئەم پىرەمیردە دەبیتە جى سەرزەنشت كردنى كەسانىكى تر . . . ئەم چون گەبشتە پاپزى تەمەنى ئیمە دەبى چون چونى بگەین. مەسەلەكە لىرەدابە.

نازانم گولە بو ئەهات؟ . . . تەماشایەكى پىرەمیردەكەى كرد سەرى بەسەر سنگیا شوڤووبوو.

«خوشیم بە خۆو نەبىنى، ئەرك و نان پەیدا كردن، باوكىكى تەو زەل و پى برابى ماوێ ئەدەدا هەناسە بەك بەدم هەر ئەو بەك دوو سالەى هەرزەكارى بەم بوو نا. . . تا گۆرانى شەوانىشمان دەبوا بە ئاغا رەزای لى بوا بە . . .

من رووى دەم لە خەجە دەكرد . . . نەنسىش نەبوو. باوك مرد، كار ئەما نەبەكەم قوركارى، بیل كارى، پالەى. ئوو ئوو. . . قات و قبرى منىشى جى لەق كرد و خزاسە شارەو، دابكیشم لە غەربى سەرى نایەو. وا گەبشتوو مە ئەم حالە، تەنباو پى دەرتان . . .

- مامە گيان بۆ لىرە دانستوى؟
راچەلەكى.

- ئەم پى نەعلەنى بەم هەراسانى كردووم، وتم پشوو بەك دەدم . . . ئەى تۆ؟

«گولەى لە دوورەو بەدى كرد، شتى پاپز نەبەدەهشت قزى لەسەر شانى ئازام بگریت.

- وا من دەروم . . .
هەردوو بە جوته بە رەو ژوور بوونەو، ئەمیش سەرنجى لە ناستى هەنگاوەكانیان لە دواو گىر كرد تا لە چا و ن بوون پاش ئىسو سەعائىك كە لەو سەرەو گەرابوسنەو گلویەكان هەلكرابوون، گەبشتە ئەو شوینەى لى دانستبوون . . .
- رویشتوو!

لە ژىر قەنەقەكە قوونوبەك لە زەوى كەوتبوو، داچەمى و هەلگرت . . .
- دەرمائەكەى لى بەجى ماو!

بە هەر چوارلادا چاوى گىرا، ديار نەبوو.

پيشه‌کي

نعمات البحيري، چيروك نووسينکي ميسرى به سالى ۱۹۵۲ له شارى القاهيره له‌دايک بووه، ههول نه‌دا له چيروکه‌کانى ناماده‌بوونىکي تازه دروست بکات و له نووسيندا زياتر په‌نا نه‌بات سهر ميسولوجياو شتى ميللى «نيوه نافرته‌تیک» نه‌مه ناوى به‌کهم کومه‌له چيروکيه‌نى که به چايى گه‌بانده‌وو له‌م روزانه‌دا له لايهن ده‌زگاي گشتى نووسه‌ره‌کانى ميسردا کومه‌له چيروکى دووه‌مى ده‌رنه‌چى، نعمات گرنگى به‌کى زور به چيروکى مندا‌لان نه‌دات، واش ريکوت که له‌گه‌ل ميره‌ده‌کى که سپايم السامرائى به ناماده‌سى به‌م ميه‌ره‌جانى شيعرى کوردى سالى ۱۹۸۶ له هه‌ولير بيى.

● «محمد بدرى» ●

ده‌فره

فرپوه‌کان

نووسينى / نعمات البحيري
وه‌رگير / محمد به‌درى

نهم شه‌ويش خه‌ونه‌که دووباره بووه‌وه، خوى و ميره‌ده‌کى و تاقه مندا‌له‌کى له‌سهر ميژيکدا دانيشتيبون، گوشتيکى به‌تام و به‌له‌زه‌نيان له‌به‌رده‌مدابوو، له‌سهر ميژه‌که قاب و قاچاغىکى زور دانرابوو، قسه‌کى دايکن وه‌بير هاته‌وه، گوشت له‌خه‌ودا خه‌مه کچم، چاوى سرى به‌وه‌وه له‌گه‌ل خوينا و تى: خوا ره‌حم بکات، نه‌وى له داپره‌شى بيستبو گه‌ خه‌ونى برسى به‌تى ژيانه‌وه‌به، که خه‌ونه‌کى بو ميره‌ده‌کى باس کرد، به چاويکى عه‌نتيکه سه‌برى کردو پيکه‌نى و ده‌ستيکى به‌سهر سمتيا هينا و تى: نايى له‌مه‌ودوا به‌رووتى بخه‌وى نافرته، نه‌ميش به‌ هه‌مان شيه‌وش وه‌لامى دابه‌وه‌وه ده‌رگاي ژووره‌کى کرده‌وه‌وه به پيخواسى به‌ره‌وه سهربان روى...
که زه‌ناتى ميره‌دى له کار گه‌رايه‌وه به په‌رؤشه‌وه پى‌وت: کورى

داخی گرانم!، قاپه‌کانی ریزکرده‌وه له خه‌بال و خه‌ونه‌که‌ی داو چاوی بریه گوشته هه‌لواسراوه‌که‌ی بهره‌می، شنجا وتی: قاپیک بۆ سه‌وزه تم قاپه له مووسا شهل نه‌یکرم، قاپیک بۆ مه‌عکه‌رۆنه له بازار نه‌هینم، به‌ئێ بۆ نه‌وه‌ی وه‌ک هه‌ویری لی‌نیت، قاپیک بۆ شله، خواجه زمانی چوله‌که‌ی سه‌ر دره‌خته‌کان نه‌نجن نه‌نجن که‌یت، سی قاپیش بۆ گوشت، به‌کیکیان بۆ پیاوه‌که با تۆزی هیزو قووه‌ت بکه‌وینته ئیسقانه‌کانی، نه‌وه‌ی تریش بۆ منداله‌که‌مان چونکه زۆر لاوازو بی هیز بووه، قور به‌سه‌ر له‌و رۆژه‌ی هاتووته دونیاوه تا ئیستا که جگه له سنگه وشکه‌که‌م هه‌یجی تری نه‌چیشتووه، سی‌به‌میش بۆ خوم به‌راستی خزمه‌ت کردنی مال و می‌ردو مندال کیو نه‌رۆخینی، به کوللای به برژاوی بی گرتنگ نی‌یه، یان نیوه‌ی بۆ کولاندن و هه‌ندی بۆ کفته‌ی برنج و گوشت و سه‌وزه، نه‌بی لای نه‌وه‌ل زاوای قه‌سابه‌که وردی بکه‌سه‌وه، چونکه کابرا مه‌کینه‌ی گوشت نه‌نجنی هه‌یه، له دایکی که‌ریمه‌ش لیمو ترشیک وه‌رته‌گرم، چونکه وه‌کو بزانه‌م تم ژنه‌هزی له شله‌ی به‌ لیمو‌یه، پینش ماوه‌یه‌ک چووه لای خاوه‌ن ماله‌که‌یان بۆ نه‌وه‌ی جله‌کانی بۆ بشوات، له‌وه‌ی نامی شله‌ی به‌ لیموی کردو پاشان زه‌ناتی نه‌یه‌شیت جاریکی تر بۆ نه‌و ماله‌ به‌جیت چاوی له‌ ده‌سته‌کان بوو چون به‌رزو نزم نه‌بوونه‌وه‌وه له‌ بهره‌م دوکانی قه‌سابه‌که نیکه‌لاوی به‌ک نه‌بوون، تۆ بێتی ده‌ستی می‌رده‌که‌ی له‌ناو شه‌پولی ده‌سته‌کان بناسه‌وه؟!، ده‌ستیکی نه‌سه‌مه‌ری دریزو وشک، هه‌رچه‌ند به‌دوایا گه‌را په‌یدا نه‌کرد، ره‌نگه له‌وه‌ی بی، نه‌ه له‌وه‌ی، تۆزیکي تر به‌ کیلویه‌ک گوشت نه‌گه‌رینه‌وه، دیسان بۆ قاپه‌کانی گه‌رایه‌وه، له‌ خوشی دا خه‌ریک بوو بفری، رۆژنامه‌به‌کی کونی له‌سه‌ر نه‌رزه‌که راخست، تم رۆژنامه‌به‌ی له‌مام حه‌سه‌ن عه‌للام وه‌رگرتیوو، کابرا هه‌موه‌رۆژی که به‌ره‌و مال نه‌گه‌رایه‌وه رۆژنامه‌به‌کی له‌گه‌ل خۆیدا نه‌هینا، قاپه‌کانی ریز نه‌کرد، سی‌به‌میان بۆ

قه‌سابه‌که نه‌به‌وه‌ی بۆ هه‌لبژاردن خۆی نه‌رشیح بکات و به‌م بۆنه‌به‌وه نه‌به‌وه‌ی سوپاسی خه‌لقه‌که بکات و نرخ‌ی گوشته‌که هه‌رزان بکاته‌وه... پارچه قوماشه ره‌شه‌که‌ی له‌سه‌ری خۆی توندکردو منداله‌که‌ی خسته سه‌رشان و له‌گه‌ل می‌رده‌که‌ی به‌ره‌و دوکانی قه‌سابه‌که به‌ری‌که‌وتن، شان به‌شانی می‌رده‌که‌ی نه‌رۆشته ربه‌وه چونکه هه‌زی نه‌ده‌کرد که دوا‌ی بکه‌وه‌ی، که به‌ریه‌وه نه‌رۆشتن خه‌ونه خوشه په‌تا په‌تا سه‌ری هه‌لته‌دایه‌وه، نه‌و گوشته‌ی له‌خه‌ودا دیتم وا خه‌ریکه ده‌یه‌ت راست و حه‌قیقه‌ت نه‌ک بینه‌ت خه‌م یان خه‌ونی برسی‌یه‌تی یان به‌ روه‌تی خه‌وتن...

قه‌سابه‌که سی دوکانی هه‌بوو، هه‌ر سیکیان به‌ ته‌نیشته په‌کدا بوون و له‌ ناوه‌وه‌ش ده‌رگایان به‌سه‌ر په‌کسری دا بوو، دوکانه‌کان به‌ خویان و ده‌رگاوه‌ بنه‌چه‌ره‌کانیا نه‌وه له‌ناو جه‌ماوه‌ره‌که‌دا بزره‌بوونه‌وه، نه‌وه‌ی دیار بوو نه‌یا گوشته‌که بوو که به‌ ناشکرای نه‌بیتراو چاوی خه‌لقه‌که وه‌ک به‌سما لێ گیرکرا بوو.

دوو له‌ خه‌لقه‌که راهه‌ستاو منداله‌که‌ش هه‌ر له‌ باوه‌شی دا بوو، به‌ردیکی گه‌وره‌و زه‌به‌لمح له‌ویندا بوو، نه‌و بهره‌ی که به‌ دریزایی چه‌ند شه‌رو کاره‌ساتیکدا جیگه‌که‌ی نه‌گورابوو، نه‌و شه‌رو کاره‌ساتانه‌ی که بوونه هۆی فه‌وتاندنی باپه‌ره‌و باوک و مام و دوان له‌ براکانی، خانیه‌وه‌کانی تم شه‌قامه بۆ چه‌ند جاریک تووشی رۆخان و کاول کردن بوون، که‌چی تم بهره‌هه‌ عاجباتی به‌ هه‌ر له‌جی خه‌وتنی و له‌سه‌ر سنگی شه‌قامه‌که تووشی خه‌وتیکی بی کوتایی بووه.

منداله‌که‌ی له‌سه‌ر بهره‌که داناو ده‌ستی هه‌نایه سه‌رو په‌رۆه‌که‌ی سه‌ری تۆزی چاک کرده‌وه و چاوی بریه جامی ئۆتۆمبیله‌که‌ی کوری قه‌سابه‌که، نه‌و ئۆتۆمبیله‌ی که بووه هۆی دوورخستنی له‌ خه‌لقه‌که‌و په‌نا بردنی بۆ بهره‌هه‌ عاجباتی به‌که، ناواته خوازی نه‌وه‌بوو تۆزی خوین به‌ ناو ده‌مه‌ره‌کانی ده‌م و چاوی جووله بکات، هه‌ناسه‌ی کیشاو وتی:

گوشته که چواره میان بو معکەر و نهو پینجه میشیان بو شله، دهستی به ژماردنیان کرد، یهك، دوو، سی، شش، پرسیاری له خوی کرد، تو بلی قابه کان زور بن، بهانی به هیزی و زوری به سهر نازابه تی دا سه رنه که وی، بیسی لهوه کرده وه که مهسه لهی پیدا کردنی قابه کان شتیکی ناسان نیسه، ئەم ته نیا سی قایی هه به و بهس، خیرا عه تیای ی دراوسی ی که وتوه بیر، چونکه میرده که ی سه فیری کردوه و که سیش ده رگای لی نادات، بریاری دا که ئەبی بیسه و صاص بو معکەر و نهو که پیدا بکات، خوشی و به له زه تی نا له مانه به، ئەك ته نیا بو معکەر و نهو به لکو بو هه سوو جو ره خواره مه نی یهك، بو باقله ی کولاو خواره نه کانی تر، بونی بهاراته که له لوونی داو پشمی و بریاری نه وه شی دا که پیوسته ناگای له خوی بی کاتی نه چینه لای به ربه ریی ئەوه ل زاوای قه سابه که و خاوه نی مه کینه ی گوشت هه نجه که، چونکه زور جار چاوی لی سووه کاتی به به رده م دوکانه که ی تیده به ریی پارچه به ك پاره ی فیه نه دابه وه سه ر نه رزو نه چه میه بو هه لگرتی و به دزی به وه ئەروانی به قاج و قولی ئەو ژنه ی که وه ستابوه به ر دوکانه که ی بو نه وه ی گوشته که ی بو به نه جتی، لهو حاله تی که ژنه که بیسی لای گوشته که ی بوو نه وه ك تیکه ل به رهنگ و ده ماره کان بی، بریاری دا تی لی بکات ئەگه هات و ویستی هه مان کرده وه دووباره بکاته وه.

به لام کوت و پسر له بریاره که ی پاش گه ز بووه وه نه وه ك پینی بلی مه کینه که م خراب بووه، باشتر نه وه به خوم بو هه لگرتی پاره که بچه م و پاره که ی بده مه دهستی، جاریکیان پینی وت به شکوم واز له م کاره بهینی و تی گه باند که نهینی ئەم کرده وه به ئەزانی، بوچی واز له م قرش ه ژنگاوی به تاهینی؟ چاوی بریه ناو سنگ و مهانی و وتی: ئەم قرش ه به ره که تی تیدایه و مایه ی خیره بو من.

دهستی میرده که ی له ناو دهسته کاندایار نه بوو، سه بیسی قه له باقی به که ی کرد ده توت شه ر ئەکن، ژن و پیاو منداله تیکه ل به یهك بیوون، ده توت هه رایه کی گه وه قه ماره، ئەمه گرنگ نی به، گرنگ نه وه به قه سابه که به رویه کی خوشه وه ناوریان لی بداته وه و پاره که وه برگری و کیلو گوشته که یان بداتی، به دوا ی زه نانی دا ئەگه را، که چی زه نانی به خه مباری به و وهك عه سکهر یکی له شه ر دوراو له نه نشی به وه راهه ستابو، قسه ی ئەنه کرد به لام به دم و چاویا دیار بوو که شینک لی قه ماره، به خه ی چاکه ته که ی توند گرت و وتی: زه نانی قه بکه، پاره که ت بزر کرد... ها؟ زه نانی ته نیا سی وشه ی له دم

هاته دهروه «نیو کیلو به سه» بو ناو جه ماره که گه رایه وه، لهو روزه وه که گرانی به که گه یشتوه ته راده ی له حد به ده ر، بیسی له وه کرده وه که پیوسته نیش بکات، به لام زه نانی له بهر قسه ی خه لقی بی خوش نه بوو، خویشی نه یده زانی له بهر مقومقوی ژنانی گه رهك چ بکات، ئەو ژنانه ی که له ده رگای مالی دایکی زه عبووله کۆده به نه وه، نا دوا نویزی شه وان به م حاله ئەمانه وه و ده رباره ی که م و کوری و کورت و دریزی ئەم و ئەو قسه یان ئەکرد، به تاییه نی ئەو نافرمانه که تۆزی له داب و نه ریتی گه ره که که لایان داوه هه نا ئەگه ره و هشتیشیان به پینی شعر و قورئان و قسه ی پیغه به ر شتیکی حه لال و راستیش بی.

جاریکیان به زه نانی وت: ژنانی گه ره که قسه به هه سوو نافرمانیک ئەکن، داوین پاک بی یان پیس.

منداله که ی له سه ر به رده که داناو چه ند قاپیک له وانه ی خه ونه که ی لا برد، کفته مان گه رهك نی به که واته قایی بو چی به، نیت له مه سه له ی به ربه ریی و قرشه که ی زرگارمان ئەبی، مه عکەر و نه نش لازم نی به، دوو قاپ گوشت به سه، به کیك بو منداله با هه ندی نیشقانه کانی به هیز بن و نه وه ی تر بو پیاوه که به شکوم ئەژنوه کانی که می بینه حه ره که ت، بو منیش قایی شیلیم و پلاوه که به سه و با تۆزی سیرو سرکه و بیسه ریی له گه لدا بی...

منداله که ی خسته سه ر سنگی و بو دهسته به رزرکراوه کان روانی، پیش ماوه بهك دهستی زه نانی ی بیی.

چی لی هات؟! «زه نانی به دریزی ژبانت هه ر وه ها بوویت، خوا حه نیفه ی دایکت عه فو بکات که به ناوی خه لقیه زه نانی ناوتی ناوه، له دووره زه نانی ی بیی به دهست به تالی گه رایه وه، پیش گه یشتی «به حه قی پیغه به ر ئەبی کاریکی بو خوم بدوزمه وه... بهانی نیش ئەکم، که شه و هات ئەچه لای دایکی زه عبووله ژنی موچه خوره که که هه سوو شینک ده رباره ی گه ره که که و گه ره که کانی تر ئەزانی، له نافرمانه کان دوری ئەخه مه وه، به نه یا له گه لیا قه ئەکم، چونکه جاریکیان پینی وت که میرده که ی ده رباره ی کارکردنی لی پرسیه و، گوایا قوتابخانه به کی نه هلی له سه ر شه قامه که دا کراوه ته وه و پیوستی به هه ندی نافرمانه هه به نیشی تیدا بکه ن، گوی به قسه ی خه لقی نادم، قه به هه سوو که میك ئەکری.

زه نانی وه ده رکه وت، به دم و چاویا دیار بوو هچی دهست نه که ونسووه، قسه ی هه له ق به له ق ئەکرد، که چاوی به جل و

بدرگه کانی کهوت، تو بلی شهری کردی!؟ کهس له قسه کانی حالی نه ده بوو، وتی روبعه کیلوبه که بو خوی و منداله کهی به سهو بو ناو جه ماوه ره که گه رایوه، زه نانی هیز له نه ژنوی دا نه ماوو.

نه وه چی مان به سه هات. زه نانی بو ریگهی کارکردنم لی نه گری!؟ له سه ره ده که دانیش و دهستی خسته سه منداله کهی، بهره که وه که قه قوی قسه به که وشک و گهرم بوو، میشیک بو چند جارنیک هیرشی نه برده سه دم و چاوی منداله که، ناچار بوو دهستی لی راهوشینی میشه که فری، نه میش به چاو دواي کهوت تا له سه ره نه لافینه سهی به نیشته وه که کوری قسه به که له تنیشت لافینه کانی تردا هه لیوا سیوو. وستی نووسینه که بخوینی. به هزار حال خویندیه وه به بهره وای گوهی بو بهرنامه روزانه کهی تیرگه نه گرت، له رادیوی چایخانه ی شیشه که دراوسی مالیان بوو، بهرنامه که به ناوی نهی نه وانه ی له خویندن و فیربوون بی بهش بوونه بوو، نه میش به هوی لوکه وه فیربوون بی بهش بوو. له ته مه نی هشت سالی دا چوو مه که شهب. دایکسی له دوو حه فته جارنیک دوو گوزه گه نمه شامی به کابرای نه فنه نی نه دا بو نه وه ی فیری بکات، که ورزی لوکه چنین هات له مه که تب دور که وتوه، کاری نه کرد بو نه وه ی چند پاره پوولیک پیدا بکات. به درزیایی دوو سال گوی له م بهرنامه به نه گرت تا توانی نووسینی سه دیواره کان بخوینی و به لام له دواي دا ههستی به وه کرد که له مانا کانیان حالی نابی. ههندی رسته ی نه بیست وه که به قالی نه مانه ت و شیرینی دلسوزی و شت و مه کی نازادی و چدرخ و فله کی سه رکه وتن و ههندی ناوی تر. ناوانه خوازی نه وه بوو نه نووسینه به چاو بیینی و بزانی مانای نه مانه ت و دلسوزی و نازادی و سه رکه وتن چی به، که گه بیسته نه و راده ی نه و نه لیسه مانه بکاته وه ناوه کان وه که بلقی سه ر ناویان لی هاته وه بزر بوون و له جیگه یان بیسی و سه فن تاب و ناوی عه نیکه و سه بر سه بر پیدا بوو. به هزار حال توانی نه و نووسینه بخوینته وه که به خدنیکی باش و له سه ر قوماشیکی نایاب نووسرابوو کوری دائیره هه لیبیزین له خواره وهش ناوی کوری قسه به که بوو.

لافینه کان گه له گه زور بوون. هاته وه بییری که چند روژنیک له مه و پیش چوو بازار بو کرینی ههندی قوماشی دبلان بو نه وه ی کراسیک بو زه نانی دروست بکات و سه رینه کانی تازه بکاته وه، له گه دل خویندا وتی: «کوری دائیره! زه من گوراه زه نانی منداله کهی هه لگرت و سه بری لافینه سهی به کانی کرد. ناوانه خوازی

نه وه بوو بی بکری شهو به دزی سه وه بیت و بچینه سه ره بهره که و قوماشه کان به نیته خوازی و بو مال بیانیات و چاک بیانشوات و پاشان بچینه لای دایکی زویه له م قوماشانه جل و بهرگ بو زه نانی و روو بو سه رینه کان بدووری. کوری قسه بایش به لافینه و نووسینی بی به لافینه نه بی هه ره نه چی.

قایی دوو هیش که هی گوشت بوو با بردی و نه نیا قاپنیک مایه وه. سه بری لافینه و پساوه کانی بهر دوکانه کهی کرد، دوور نی به نه م پیاوانهش وه که زه نانی بی جل و بهرگ بن، بو قاپه کانی خه ونه کهی گه رایه وه «روبعه کیلو گوشته که نه کولینم و نه بخرمه ناو قاپنیک له گه دل نیوه ی شله که و نه وه ی لی نه مینته وه قاپنیک شیلیم و برنج و بیبه ری به سه رکه و سه بری لی دروست نه که م. وایزاتم روبعه کیلوبه که بو پساوه که و منداله که به سه، متیش هه ره نه م شوو بی له نیشیک نه که م، نه چه لای دایکی زه عبووله ژنی کابرای موجه خورو دواي لی نه که م کارنیکم بو پیدا بکات، خدلقی چی نه لین با بلین.

دیسانه وه بییری له زه نانی کرده وه. تو بلی رازی بی، بریاری دا نه گه رازی نه بی به توندی وه لایم بداته وه، نه ی بوچی له کاتی خوی دا به وه رازی بوو که وه که ژنه کهی جابر بو یه کیک له ده ولته عه ره به کان سه ره بکات و له وه ی کاری مندال به خبوکردن بکات. نه و کانه پیوت «زه نانی غه ربی، ناخوشه». پاشان له مه سه له ی سه ره کردن وازی هینا، که واته چون به سه ره کردن رازی نه بی و به نیش کردن نه؟ به تابه تی که نیشه که نزدیک له مال و مندالی نه بی، بویه هه ره له و روژه وه گومانی لی کرد.

زه نانی به دهست به تالی و به دم و چاویکی گرز گه رایه وه، هیچ قسه ی نه کردو نه میش هیچی لی نه برسی، منداله کهی له سه ره بهره گه ره که هه لگرت و نه و قاپانه ی ماپونه وه ده ستیان به فرین کرد، سه بری لافینه کانی کردو له گه دل زه نانی دا که وتنه ری.

هه ردوو قاچی سه بر بیسونه وه وه ههستی به وه نه کرد که میروله به کی یه کچار زور به ناو ده ساره کانی قاچی دا هات و چوو نه که ن. پیش نه وه ی بگه نه ماله وه لای واپوو که نازاره کانی دویا به گشتی سواری له شوو ده روونی بوونه و پرسیارنیک وه که چدکوش له قاپه کانی خه ونه کهی نه دات. تو بلی «نه مانه نه و ده فره فریوانه بن که زور شت ده ربه ریان بیسترا بی!؟»

● نه م چیروکه له گو قاری - ابداع - ی میسری ژماره شمشی سالی پنج ی ۱۹۸۷ د بلا و کراوه ته وه

ہیروئکا

سترانا کالوی

● محمد عبداللہ ●

دېيۇن چاره كى مروفهك هه بوو نافي وى [محي] بوو. محى ج محى بو، تۇلازه كى خويىن گهرم بو، خودان ماله كى گه لك مهن بو، مهرۇ مالانه كى زور هه بوو، زهنگين بوو. خالهك هه بو نافي خوالى وى [كالى] بوو. كالى مروفه كى ئه خييار بوو سهرو رهيند وى سى بو، دكهفندا وى دگه ل خوارزايى خو [محي] خويندارى ه هه بوو. محى كور خواله كى خو كوشت بوو. هندی كالى بوو ده مى جه خيل و تۇلاز، خوش ميرى ئاغايه كى بو كو نافي وى [خالد ئاغاي] بوو بهلى ده مى پيرو بيچاره بوى تاقه تا شولى نه ما كو بو ئاغاي بكهت، ئاغايى ده رنيخت و گوتى ته مى كوچكى، كالىو كهفته كوزىكى و به زيل بوو. هندی خالدا ئاغاي بو پيشى شول ب كالوى نه ماي، لره خ و رويند خارزايى وى [محي] هات و چوو په سوه ندييد خودگه ل خوش كرن. چنكى محى باره كى زور هه بوو. ئينا روزه كى خالدا ئاغاي گوته خولا ميد خو نه مى دى رابين چينه سه ره دانا محى، هه ميا كارى خو كرو قه سنا مالا محى كر. ديبىزۇن محى لسن چادرا خويى روينشى بو هو چفند وى ب خالدا ئاغاي كه فتن بشكى به ژنا خو پيشفه رابوو خو بو جه ماندو جه دايى ئاغاي روينشته خوارى محى خير هاتن بى كر خوارن بو ئينسا و خوارسا خو خوار چاو قه هويند خو فه خوارن، ئينا گوته محى نه مى دى رابين ژ ده ست دوپرى يا ته ده مى خاترا خو ژ محى خواستى ليه ره دى چادرى چافند خالدا ئاغاي بكچكه كى كه فتن پرسيارا خولاميد خوكرن گوتى نهو چ كچكه هوسا يا جوان ئينا خولاما گوتى نهفه [گهوره جان] ه خويشكا محى به، ديبىزۇن گهوره جان چ گهوره جانه ميوزا رهش بخوت دى ل گه رده نا وى ديار كهت وه سا يا سى و روغن و نازك و جوانه. خالدا ئاغاي زفرى فه مال كاغهزهك ئيناو ئيدا نفيسى [ها محى تو بزانه نه مى دى هيبن گهوره جانا خويشكا نه بو من خوازين، تو بدى دى دهى تو نه ده بىزى دى هه ر دهى، هه ر ميره كى ده ستى خو دريژ كه ته گهوره جاني بان ده ستى وى بگريت ژبلى من دى سه رى وى لسه ر قالى فرينم]. ده مى كاغهز گه هشتى به محى، محى كاغهز اخو خواندو هزرىد خو كرن و بخو

گوت بخودى هندی ژمن بهيد نهز خويشكا خو ناده مه ئاغاي بهلى پا باباش نهوه نهز پرسيارا خويشكا خو بكه م كادى نهو چ بيويت نه گهر جه ژنى بكهت هه ما دى ده مى. محى گازی خويشكا خو كرو كاغهز بو خواند، خويشكا وى گوتى محى من بكوزه، بسوزه بهس من نه ده وى. ئيك: چونكى وى دوو ژن بيد هه ين نهفه چينا بيت، دوو: ياژ هه مى يا مه زتر نهوه كو ئاغايه و نهز شوى ب ئاغاي ناكمه. . . . ! كه يفا محى گه لك هات و بخو گوت نه مى بده ستيد خو نه شيننه ئاغاي بهلى پا هزار سالىد دژى نهز خويشكا خو ناده مه ئاغاي، چ جارا كيماتى ل به مالا مه چينه بويه و چينا بيت نه فچا باباش نهوه نه مى بخو بره قين و باركه مين ژ بهر ئاغاي. هندی مه نافي و دهنگيت خالدا ئاغايى گوتى بين هه ردى چين. ديبىزۇن بوشف محى ده واريد خو كورتان كرن مهرۇ مالانى خو ده رنيخت ب شف دارى، . . . خالدا ئاغاي هايژنى نينه، محى هه ر چو هه نا گه هشتى به نهاله كا گه لك كا كوير هه ندهك مروف ديتن پرسيار ژنى گوتى نه مى هوين خالدا ئاغاي دنيا سن؟؟. . . نه وانژى به رسفا وى داو گوتى نه خيز مه چ ئاغاي گوتى نه بوته بقى نافي ئينا محى گوته خويشكا خو نهف كوزه [نهال] گه لك كا باشه نه مى دى دانينه فيره نو ديبىزۇنه فى كورى [كوزا كورزنى]. . . محى باريت ده واريت خو دانان مهرۇ مالانى خو به ردا كورى. . . نه مى دى محى هيلينه لغيره و زفرينه ف خالدا ئاغاي. . . . هندی خالدا ئاغاي خول هيفى با به رسفا محى گرت چ به رسف بيو نه دان ئينا گوته خولاميد خوكارى خو بكن دابچين گهوره جانا خويشكا محى بخورنى بو من بينين، ئاغاي كارى خو كرو برى كه تن ده مى تزىكى جهيت رهش مالىد محى بوين، نه محى و نه گه و ره جان و نه ره شمال و مهرۇ مالات چ لوپرى نين، شوينا رهش مالا گيايى لى شين بوى، خالدا ئاغاي گه لك هه رشى هندی پرسيار كرو گه ربا نه هه رى شوين ده وسيد محى و مهرۇ مالانى ويژى نه ديتن و نه زانى كا كويشف چو كويشف به رزه بى. . . ئينا روزه كى خالدا ئاغاي هزريت خو كرن و گوت ماني نهز به زى محى باش دنيا سم نه ونده دقان رۇزادا ده مى فروتا كارو به رخيخ خودانيد مهرۇ مالانانه، فيجا باباش نهوه نهز هه ر سه رى رنى به كى نويه داره كى خو دانمه بهر هه رچى جه له ب دارى بو زى به زى وى بزفرينه نك من دا سه كهمى كا به زى محى به بان نه. . . ديبىزۇن به زى محى [درى بهك] ⁽¹⁾ لى بى كه سى نهو [درى] ليه دكر ژبلى محى. . . هه ر سه رى رنى به كى ئاغاي ئيلچى به كى خو دانسا بهر، [جه له ب دارى هه نده دگه روكن باوه ر ناكمه هه ر چ

كورۇيەكى مەرۇ مالأت لى ھەيىت ئەو بەھلن كو نەچنى [لەوا دېئون
 رۇزەكى ھىندەك بىكر [جەلەب دار] ل ناك پەزى محى ھەلبون،
 ھىندى محى بە ئەو دوسالە كافرئت خۇ نەفرۇتىنە، ھەمى يىد مەزن
 بوين و بوينە شەك. وان بىكرپا گوتە محى دقئت تۇ بەرخىت خۇ
 بفرۇشى يە مە، ھىندى محى ھاتى نەھەرى چ چارە نەدانى ئىنا محى
 گوتە وان ئەگەر دى بۇمن سويند خۇن كۇ ھوین جھى من نىشا كەسى
 نەدەن ئەز دى بەرخىد خۇ دەمە ھەو ئەوانزى ھەميا سويند خوار كر
 جھى محى نىشا كەسى نەدەن. ئىنا محى بەرخىد خۇ ھەمى
 فروتنى. . . بىكرپا بەرخىد محى دانە بەروىكا خۇ ئىنان چەند ھەيامەكا
 درىزۇ چون، ئىلچى يەكى خالدا ئاغاي بەرىكا پەزى وان گرت و زفراند
 بۇنك ئاغاي دەمى خالدا ئاغاي ھو چاف ئىكەفتى ئىكسەر زانى كۇ
 ئەفە بەرخىد محى نە، گازی بىكرپا كرو گوتى ۋەرن كاهەو ئەف كافرۋە ژ
 كويقە ئىناپتە بىكرپا ژى گوت مەسويندا خواری ئەم بۇ كەسى نەبىژىن.
 ئاغاي گوت ھوین ژ دەستىت من قورتال نابن دقئت ھەر ب بىژن،
 ئەوانزى گوت ئەم نەشىن مە سوزا دای ئەم بۇچ مروفا نەبىژىن، ئىنا
 خالدا ئاغاي گوتە وان ھەرنە ژ دەرفە بۇ دەرگەھى بىژن ئەز دى گوھى
 خۇ دەمى. بىكر چونە ژ دەرفە و گوت دەرا بۇتە دىبىژىن پشته دەرا
 گوھى خۇ بدى. ما ئەم چ لئە فەشیرىن كورەكا ھەى دىبىژنى كورا
 كورزنى ئىكى خۇدان مەرۇ مالأتەكى ستورىرى ھەى نافی ۋى [محي]
 يە ئەف كافرە مەى لوى كرىن ئو ئەم ھندە دزانىن. خالدا ئاغاي گوت
 ئەفە من نافی ئەو جھى محى لى، ھەر ونگافى رابوو گازی ھەمى
 رەھل دارو ئافل مەندو مەزىد خۇ كرو گوتى كا كى ژ ھەو ھاپز نافی
 كورا كورزنى بوپە؟ ھەميا ھزرىد خۇ كرن و گوت باووز بىكە ئاغاي
 گران مە ئەف ناقە شنى ژتە بېست! . . . ھىندى خالدا ئاغاي پرىسار
 كرو گەرىا نەھەرى نەزانى بىكوزنى ئىنا رۇزەكى ھزرىت خوركن و
 گوت من مروفەكى ھەى پىرەكى ئەختیارە نافی ۋى [كالى] يە چىدئت
 ئەو تىشەكى لى بزائىت ھەر ونگافى دوو ئىلچى فرىكرنە بدويف
 كالىورا، كالىوگەكى پىچارەبوى ھىدى ھىدى رابو پىلافا خۇدا
 سەرى خۇ قەلىنا خۇ دبەر پاتكا خۇرا كرو كوىسكى خۇ دبەر پىشتا
 خۇراكر قەستا كوچكا ئاغاي كر سلاف كرە ئاغاي و خۇ بو چەماند
 ھەكە ئاغاي سلاف لى ۋەرگرتى و بان لى ۋەر نەگرتى كالىورونىشتە
 خواری. خالدا ئاغاي گوتە كالىورى مەتوسى ئىناپە قىرە
 داكو كورا كورزنى نىشا مەبدەى كا لكىويقە ھەو دكەفئتە كىرى، كالىورى

گوتى باووز بىكە ئاغاي دەمى ئەز جەھىل چارەكى رىكامن ب ۋى كورنى
 كەفتى و ئەز ئىرا بورى بىم، كالىورى ئەو سەنتا كورا كورزنى دكەفئتى
 نىشا ئاغاي دا، ئاغاي چ كر رابو سەدو پىنجى سيار بچولا ئىخستن
 دابزانن كا كورا كورزنى لكويقە ھەو دكەفئتە كىرى. كالىورى زفرى و
 قەستا مال كر قەستا كولىكى خۇنى پرىمىش و تۇز كر چو ناك پزگورئت
 خو بسەر سەرى خو دادان [بىزارا] ژنا كالىورى لسەر تەنوركا زانى كو
 خالدا ئاغاي سەدو پىنجى سيارىد فرىكرىن و بىل كورا كورزنى دگەرن
 دا محى بكوژن و گەورەجانى ژ ئاغاپرا بىنن. بىزار سقك زفرى مال
 چو ھىنداف سەرى كالىورى سەرى ۋى ھواند و سى چوار جارا گازی
 كرى، كالىو. . . كالىو. . . كالىو، دى رابە مال وىزانو خۇ ھىپارە،
 نەھەرى كالىورى خۇ نەلقلاشاند، چارەكادى گازی كرى دى ھلو كالىو
 مال وىزان ئەفرۆكە خالدا ئاغاي سەدو پىنجى سيارىد فرىكرىن دابچنە
 كورا كورزنى سەرى محى خارزائى تە بىرن گەورەجانى بخورتى ژ
 خالدا ئاغاپرا بىنن. ھەتا ھنگى كالىور سەرتەنشتى بوو، ئىنا خۇ ۋەرگىرا
 سەر تاقا پىشتى [بىزارا] ژنا كالىورى ھزرىت خۇ كرن و گوت خۇدى
 دزانىت پەھا مىرىنى لىك كالىورى نەمىايە و ياقەتباى، ئىنا بخو گوت
 ئىك ئاخفتن من ياماي ئەوژى دى بىژمە كالىورى ئەگەر رابوو رابوو
 ئوگەر نەرابوژى ديارە ئەوى ھىزو تاقەت نەمىانەو نەشىت بەرسىنگى چ
 مروفا بگىرىت. بىزارى رۇندك باراندن ھىدى ھىدى خۇ كىشا سەر
 بالگى كالىورى دەست ب بەندەكا سترانا كر ب كالىورى گوت. . .

ئەرى كالىو. . .

خۇزى توكالو نەباى

ئەز لىشونانە كالىوام

دەرسوكا من لسەرى تەبا

كراسى من لىبەر تەبا

جوتى گوھارى حەپدەرى

ل گوھى تەبا

نافى من كالىوا

نافى تە بىزاربا

ئەزى دا را بىيام

چوپامە كوچك و دىوانا خالدا ئاغاي

دامن پرىسار كرىبا

كا ئەو سەدو پىنجى سيار كويقە بورىنە. . .

تولازا؟؟... ئينا ئيك چو دەف خالد ئاغاي گوتى تشتهكى هوسا يى
 هەي توچ دىيۇي؟ ئاغاي گوت ئەفە خۇش شولە بلا بىيۇيت كالوى
 دەست يى كرو گوت...
 ئەرى محى خارزا،
 ئەزى بكورا كورزنى داكەفتم
 كورەكا ب ئافە
 ومختى جەحيلنى بچوكويىنى
 زى چاردى پال پازدى ئە
 منى بسيارى بەرىكا نۆدەفانا و نۆدە چيا
 نى قەبرى و جار جار دابۇ نافە
 لى محى خوارزا
 گەر خۇدى ژگيانى من بىنيت
 دەمى ئەم گەهشتىنە كورا كورزنى
 قەنج كارى خۇ بكة ئەمى شەرەكى بکەين
 شەرەكى گرانە
 ئەزى پشنا خالد ئاغاي قەبرم
 رەمەكى لسەرى وى بەدم
 ژنەكا وى ژتەرا بىنم
 يادى ژخۇرا مارەكەم ئە
 دى رابە كالو ئىخسېرو كالو...

دىيۇن دەمى كالوى ئەف سترانە گوتى مروفت ئاغاي گەلەك تويە بين
 بەزىنە كالوى داقتن ئينا ئىكى گوتە ئاغاي مروفت مە لىك كەفتن،
 ئاغا سقك زفرى بەرىكا وان و ونەكر چ شەرا بکەن، گوتە وان ئەفە
 چىپە؟؟... ھەميا گوت ئەزىنى كالوى ئاخفتىن نەباش دىيۇيتە مە
 ھەميا، ئاغاي گوت كالوى چ گوت، پانى شەرم دكەن ئاغاي وانە
 دى چاوا ئاخفتىن كالوى بۇوى بىۇن!؟... ھندى ھاتە مروفت خۇ
 كەسى نەگوت، ئينا كالوى گوت ئەزىنى دىيلا بىيۇن كاجون تشتى
 نەباش گوتىپە؟ خالد ئاغاي گوتە مروفت خۇز كالوى قەبن چ
 دىيۇيت بلا بىيۇيت پىرە مېرە لى نەگرن... دىيۇن رەخت كالوى
 بەردان و دوير كەفتن. چەند ھەيامەكا دى چۇن كالوى خۇ گەھاندە
 نرىك خالد ئاغاي گوتى ئەزىنى
 ژكەرەما خۇدى ئەم يىد ھاتىنە دەواتانە ئەز بىۇم كەيف ژ فى خۇشتر
 نىنە، ئوسەرى خۇارزايى من گەلەكى بسەناھى بە ھەما ئەم دووسى
 كەك دى چىن سەرى وى بېرىن و گەورەجانى بۇ تەئىنن، ما چى بە

دىيۇن دەمى بىزارى ئەف تانا [طعن] ھندە دۇرار ل دلى كالوى قوتاي
 كالو بقى پىرى ئەگەلەك ھەر شى و جەرگى وى سوت، ئينا گازی
 بىزارى كرو گوت، بىزار مال خراب من ھايۇ تە ھەبە بەلى ئەزى
 پىرى كال چ بکەم دى رابە ئەفروكە ھەمامى ژمنرا گەرم كە،
 قەدىكى لسەر چوكى من دانە تشتت سەرور ھار لېر سنگى من
 دانە، ئەزى پىرى كال بچم بزاتم كانى خالد ئاغاي ئەو سەدو پىنجى
 سيارىد كىكان و ملان بەرى وان كويقە فرىكرىنە و كويقە داينە...
 دىيۇن بىزارى سەرور ھەيت كالوى تراشتن، كالورايى بەرىكىت خۇ
 شداندن قەلينا خۇ دېرە پاتكا خۇ راكر كويسكى خۇ دېرە پشنا خۇ
 راكر، كالوچ رەنگىت مروفا لى نەماینە ژبلى ھەلامەتى مروفاپە،
 رىكا كوچكا خالد ئاغاي گوت و چوگەھشتە بەر دەرى كوچكى
 سلاف كزە خالد ئاغاي، ئاغاي سلاف زى وەرگوت و كەيفا خۇ پى
 ئينا و گوتى كالومال كافل مەگوت دى ھىنە بەھباتە، تو ھەرى
 جەحیل دى... كالوى گوت ئەزىنى ھىز ئەزى مایم بەلى من
 شولەكا ھەي، ئاغاي گوتى فەرموو كالو بىيۇ، كالوى گوتى ئەزىنى
 من تشتهكى زانى ئەز گەلەكى تويە بۆیم و ھەرشىم. ئاغاي گوتى
 خىر بیت كالو بىيۇ، كالوى گوت منى زانى تە ئەفروكە سەدو پىنجى
 سيارىد فرىكرىن لکورا كورزنى بگەرىن دا سەرى محى خارزايى
 من بېرىن گەورەجانى ژتەرا بىن، ئەرى ماكەس ھەبە ژبلى من
 بزانتى كا كورا كورزنى لکويقەپە؟؟... ھەما ل رۇزا ئىكى دا بىيۇ بە
 من تشتهكى ھوسا يى ھەي، ماتو دزانی چەند كەيفا منا ھاتى بقى
 تشتى؟... خۇزى تەسەرى محى بېرىا، ما تونزانی ل مابەنا من و
 محى گەلەكا نەخۇشە و خۇپندارى بە ئينا خالد ئاغاي گوتە كالوى
 راستە ئەز دزاتم ل ناف بەنا تەو خارزايى تە خۇپندارى بە بەلى من
 ژبەر ھندى نەگوت چونكى من ھزر دكر ھەر چەندە ھوین دىنك
 نەخۇش بەلى ھەر خارزايى ئەبە و چىد بیت توبقى تشتى بەرشى،
 كالوى گوت نەخىر ئەز تويە نابم بەلى خۇزى تە ئەز بۇشارەزايى
 دگەل خۇ بېرام دا رىكا كورا كورزنى بساناھى نىشاته دەم. ئينا خالد
 ئاغاي گوت ئەفە خۇش شولە گەر توفى قەنجى دگەل من بەكى تەچ
 دقیت دى دەمە تە. ئينا چ بەكىن چ نەكەين رابىن پىرە ھەسبەك بو
 كالوى ئىناو كالو دانا سەرلشتى. خالد ئاغاي زى مروفت خۇ كوم
 كرن، لېرىكا وان كەفت و كالوزى ھىدى ھىدى بدويف را چو چەند
 ھەيامەكى چون ئينا كالوى گوتە ھندەك زەلاما، ئەرى باشە ما ئەم نە
 دەواتىد ئاغاینە ماچى بە ئەگەر ھندەك سترانا بىيۇن بۇقان

ئەگەر ئەز بەندەكا سترانا بۇ جەھانلا بېيۇم و دلى وان خوش كەم، ئينا
ئاغاي گوتى كالو توى دەست دوپرى داي ھەما ئەزى يىل تىشتەكى
ھوسا دگەرېنېم بەلى ھىياربە دلى تۇلازا نەھىلە. كالوئىزى گوت
سەرچاڧاۋ زىقىشە بۇ ئاف زەلاما، جارەكادى دەست بېسەندە كا ديا
سترانا كرو گوت...

مىخى خوارزا.

ئەزى بىكۇرا كۆرۈنى داكەتم

كۆرەكا پشافە

كالو مروفەكى پېرە مېرە

ب دەۋارفە خۇ داۋۇ ئافە

ئەگەر خۇنى دى لگيانى من بېنىت

ئەزى خالد ئاغاي بىكۆم

زۇنەكا وى زۇخورا بېنىم

يادى ل تە مارە كەمەفە

ئەزى ل زى پېرىنى

بەنېمە چۈاردى پال

پازدېقە

دېيۇن دەمى كالوى ئەف ئاخىننە گوتى بە فە، جارەكادى ھىندەك
زەلامىت ئاغاي يەزىنە كالوى ھىندەك تەپ و مت بىسەرى دادان
ئېكىزى كوپالەك يادايى دەستى كالوك زى شىكاند، ئينا ھىندەك
زەلامزى كەفتە ئاف بەينا وان ۋەنەكر كالوى بىكۆن گوتى بەنلن كالو
پېرە مېرە ھايۇ خۇنىنە ھەما ج دېيۇت بلا بېيۇت چ نېنە. دەستى
كالو دەردا شور بوو، ئونزىكى كورا كورزنى بون كالو گەلەك ترىسا
چونكى ئىك گولك بىننى بى ماى كودى گەھتە كورا كورزنى ھەما سەر
كەفتە وى گرى دى مەزۇ مالاتى مىخى بېنى. ئينا كالوزقىرى
بەرىكا ئاغاي گوتى ئەزىنە ئەف دەشتە جەھى بەنن فەدانى يە ئەف
شەفە ئەم دى ل قىرە بېن، سوبەھى بدلى خۇدى گەھىنە كورا
كورزنى. ھەر وىگىڧى خالد ئاغاي بېرىاردا كودەۋارىت خۇ
راۋەستېن و كورتانا زى فەكەن و بېھنا خۇ بدەن. ھەر وىگىڧى ھەما
دەۋارىت خۇ راۋەستېن، سىگىت چادزىت خۇ چەقاندن، چادر
فەدان، نوبەدارا ل رەخىت وان جەھت خۇ چىكرن و روپىشتە تېدا
پانى شەفە دۇت نوبەدارى لىخۇ بىگرن، كالوى ھىزىت خۇ كرن بخۇ
گوت دۇت ئەز ھەر خۇ نىزىكى مىخى بىكەم، ھىدى ھىدى خۇ

زۇنوبەدارا فەدزى و زۇ گرىكى فازی بى بەرى خۇدائى رۇناھى بەك ھەرا
دەھىت و دچىت ل نېقا كورا كورزنى كالوى خۇ نىزىك رۇناھى كرى ئينا
خۇدانان رۇناھى ھايۇ دەنگى تەپە تەپەكى بۇ گازى كرى ھوو. ئەو نۇ
كى لونسرى خۇ دىسار كە كالوى زانى ئەو دەنگى گەۋرەجانا خارزا
ۋى بە، ئينا ھىزىت خۇ كرن و گوت ئەز چ بىكەم، ئەز بىچمە نك ئەز
دەترىسم نوبەدارەكى ھايۇ من ھەبىت پاشى دى من كۆن، باباش
ئەۋە ئەز ئاخىننە كا نەخۇش بېيۇمە گەۋرەجانى ئەگەر نوبەدارا زى گوتى
بىت دابىيۇن دىسارە كالوى راستە دگەل مە ئينا كالوى گوتى
گەۋرەجان ئەز كالوى خالى تەمە ئەزى ھاتىم سەرى مىخى بېرىم تەز
خالد ئاغاي را بېرىم. دەمى گەۋرەجانى ھايۇ فان ئاخىننە بۇى
ھەر وىگىڧى روناھىا خۇ فەمىراندو فەستا نك خالى خۇ كرى، گوتى خال
ئەفە نۇى ئەۋىزى گوت بەلى ئەزم كالوى گوتى ئەرى مىخى لىمالە
ئان نە؟ ئەۋىزى گوت بەلى مىخى بى ل مال و نوکە بى نىستى بە،
خالى وى گوتى ھەرە زى بېزى ئەفە خالد ئاغاي ھات بىسەدو پىنچى
سىارافە من بىد گىرو كرىن ھەما بېتە سېندە دى سەرکەفە ئى گرى و
دى ھەۋە بىنن ئو ھوېن ز دەستىت وان قورتال نابن، ئەفجا ھەرە زى
دەھىت [دېھىت] ئالغى بىسۇن مەنجەلېت چاۋ قەھونى داننە سەر
كۈچكى دا بېھنا وان بىسەر سەرى ئاغاي و زەلامىت وىدا بېچىت، ئو
لرەخا بىزقون، زى ھەرە ئەزى ل ھىڧى يا بەرسقا مىخى بۇ من بېنە.
گەۋرەجان زى زقىرى چو ھىنداف سەرى مىخى سەرى وى ھزاند
گازى كرى مىخى. مىخى، رابە مال وىران ئەفروكە رەخىت مە
ھەمى گرىن ئەم دى ج كەين كۈپشە رەڧىن، مىخى راست رابىسۇ فە
گوتى كى رەخىت مەگرىن؟ گوتى سەرى تە خالد ئاغاي دگەل سەدو
پىنچى سيارا بى ھاتى، مىخى گوتى كى گوتە تە؟ گەۋرەجانى گوت
كالوى خالى مە ۋەگسوت ئەۋزى بىسەد گەلسدا، ئينا مىخى گوتى
گەۋرەجان ھەرە بېيۇ خالى من ئەگەر ز راستا خالى من بىت ئو ھەز
من بىكەت و ئەز بىڧىم ئەو تىشتى بەرى ل ئاف بەينا من و ۋى، د دلى
ۋىدا نەمايىت مەنا خالد ئاغاي و سەدېد ۋەكى وى ل بىنى پىلاڧا من.
لى ھەكە ئەۋزى زېرەكى ئاغاي بىت و بىرستا دگەل ئاغاي ھاتىت
ھەما بلا ئەو بىتنى بېھت سۆز بىت ئەز خۇ نەلڧىم، بلا من لېر دەڧى
شىرا پرت پرت كەت. ھەر سىلك گەۋرەجان زقىرى بۇ نك خالى خۇ
گوتى مىخى بى ھوگوتى كاتسۇچ دېيۇزى؟. ئينا كالوى گوت دى
ھەرە خارزا گەر مىخى بىت كورۇد من كوشىبىن دى ھەر مېنىت
خارزايى من و خۇينا من، ئەز چ جارا پىلاڧا مىخى زى نادەمە ب سەد

ئاغايىد وەكى خالدا ئاغاي بەلى ما ئەز دى بۇچ كەم؟... ئەزى پىرى
 كال يامن بىتى ئاخفتە و پانكا دەفى من چ دى پىچى نايىت. هەتا
 ئەفرۆكە زەلامىد ئاغاي دەستى منى بى شكاندى سەراوى...
 گەورەجان زفرى نك محى گوتى خوالى مە ژراستا جەژ مە دكەت و
 ئاخفتنا وى ھەمى بۇ محى دوسارە كرەفە. جەتا ھنگى محى لسەر
 تەنشتى بى ئىنا خۇ وەرگىرا سەر ئاقا پىشتى و گوت مەتا خالدا ئاغاي
 لىنى بى من ھەرە خۇشكە من بخۇ بئفە... گەورەجان ھندى ھات
 و چۇ نەھەرى خەو دى ژ كويفە ھىد ھەر وىگافى رابوو ئاگر بەردا
 دەھىد ئالفى و مەنجەلەيد چاوقەھوئى دانسانە سەر كوچكى و لړخا
 زفرى... كالوى خۇ گەھاندا نك ئاغاي گوتى ئاغاي تۆورە بەرىخو بدە
 كورا كورزنى چاوا نوبە دارىد محى دەشىارن، كا توبىھناخۇ
 بېھلكىشە چاوا بېھنا چاوقەھوئىد وان يا دفرىت ديارە محى لەشكرەكى
 مەزنى بخۇ پەيدا كرى، ئەفجا برىارى بدە كو لەشكرى مە كەس خۇ
 نەلقىنىت و دەنگى لىخۇ نەئىنىت ھەكە باوەر بىكە دى كەتى لىمە بەنە ب
 زىرا، كا تۇ بەرىخۇ بدى چاوا بى لړوخ و روئىد چادرا دزفرن. ئىنا
 ئاغاي گوت باش بوو ئەم وئفە تر نەچوئىن ھەكە بخۇدى دا مە برىن.
 ئاغاي برىار دا كەس خۇ نەلقىنىت ھەتا سېندى، دەمى بۇيە سېندە
 ئاغاي ھۇ دېرىبىنە [دوبىرىن] ھاقىتە كورا كورزنى بەرىخو ددەتى كو
 ئىك چادر بىتىنى يا فەداىى يە و محى و گەورەجان بىتىنى لىن
 دېروىشتى نە. دەمى خالدا ئاغاي ھۇسا دېتى ئىك سەر برىار دا بۇ
 لەشكرى كو ھىرشى بىسەن بۇ سەر چادرا محى، پانى محى ژى
 ھايژى ھەبە دەمى لەشكرە چۆى محى ژى كارى شەرى كېر ھاتە
 مەيدانى دېئىژن چاوا با شوپكە دەمى خۇ داددەتە بېھكە چوچىكا
 چوچىك خۇ لدەحلى دقوتن ئھا وەسا محى ژى بىناق لەشكرى ئاغاي
 كەفت بى كوشتى كوشت بى مايژى ب رەفا خۇرا نەگەھشت...
 كالوىژى ھىندى ھىندى دەست دا خەنجەرا خۇو گويالى خۇ تۇ
 لەھسەبى خۇ سيار بوو ل رەخىد خالدا ئاغاي زفرى [وەكى ئەم دزانىن
 دەمى روئىدەنك بەسەرى ئاغايەكى دەھىد يان دكەفەتە دەھرافەكا تەنگدا
 وچ نوبە دارو مروئىد وى نەمىننە ل رەخا ئھا وىگافى دكەفەتە
 دقوئىناغەكا گەلەكا مەزىن يا ترسىانىسى دا
 ئەوى نەدېتى نزانىت كا چەند لافە لافى ژى دچىت... [دې
 كاودانى دا كالوىن كال و بېچارە بەندەكا سترانا ب خارزانى خۇ گوت
 نھودى بېژىن كا چ گوت...
 ئەرى محى خارزا،

ئەزى بكورا كورزنى داكەتم
 كورەكا بدارە
 پانى من بىسارى پىچى نايىت
 ئەزى ب پيا خۇ بدەمە نافە
 ئەگەر خۇدى لگيانى من بىنىت
 ئەزى سەرى خالدا ئاغاي بېرم
 ژەكا وى ژ خۇرا بىنم
 يادى ل تە مارە كەمەفە
 خۇ لژى پىرى
 بىنمە چواردى پال پازدېفە
 گەر ئەم زفرىنە مال
 دەواتا خۇو تە بىكەم پىكفە...

دەمى كالوى ئەف ئاخفتە گوتى محى ھايژى بى گازی خالى خۇ
 گوتى، تۇ خۇ لېر گورزىد ئاغاي بگرە ئەز ھاتم محى گەھشتە ئاغاي
 بەك ل ناف ملېد وى دا لېرى چىكىد وى دەوكەفت لسەر پىشتا
 ھەسەي فەلەرزى و سەرو سەر ب عەردى كەفت... دەمى دەنگى
 كوشتىنا ئاغاي گەھشتى لەشكرى وى ئەو كەتا مايژى رەفېن ئىنا
 كالوى گوتە محى، خارزا ئەفە لەشكرە رەفېن و چوئە مال ئەگەر ئەو
 بگەھنە گوندى دى دگوندىدا كەنە ترسەكا وەسا كو ھەمى گوندى
 بەردەن و بېرەن، ئەفجا كا تۇ ھەسەبى خۇ بدەف من دا ئەز بىچىم
 بەرىكا وان فەبېم بەرى بگەھنە گوندى دا پىچەكى بۇ ب ئاخفم و
 دلى وان نەرم بىكەم بەلكى تە بىكەنە مەزى گوندى لىشونا ئاغاي...
 كالوى ھەسەبى خۇ ھاژوت و لېرىكا لەشكرى زفرى و گازی كرى
 گەلى مروئىسا ھوبىن ھەمى دزان ئاغاي چو نەھىتەفە ئاقچا محى ژ
 دەستىت خۇ نەكەن ئەو بۇمە ژ ھەمى ئاغاي مروئىت بىانى چىترە ھوبىن
 ھەمىژى محى دىناسن كا چ مروئە مروئەكى زەنگىنە و خۇدان مەرو
 مالانەكى ستورىە... دېئىژن وەختى كالوى ئەف ئاخفتە گوتى ھەمىيا
 ھزرىت خۇ كرن و گوت ئەفە خۇش شولە ھەمى زفرىن و دگەل محى
 پىك ھاتن تۇ محى زفرى فە گوندى خۇو بى يە مەزنى گوندى...
 ئەو ب خۇشېئىد خۇ خۇش بون ئەزى ھاتمەفە و چ نەدا من...

۱ - درى: دەمى خۇدان تەرش و مالات گوھى پەزى خۇ شەق دكەن
 دېئىژنى بى درى كرى.

هه‌ناسه‌ی غوربه‌تی

chalakmuhamad@gmail.com

• نارام کاکه‌ی فەلاح •

دانه‌باری .. دنیاش هه‌مزی بیرکردنه‌وه‌و دابارینه .. هه‌ر له‌به‌رته‌وه‌ش
حه‌زت به‌گه‌ریانیك له‌كرد فرمیسكه‌كانی وه‌ك دڵۆبه‌ بارانه‌كان
دوایی نه‌یه‌ت .. تاپتوانی خه‌م و نازاره‌كان .. هه‌ناسه‌ی قوولی
غوربه‌تیت .. له‌روبه‌ریكی گه‌وره‌ترا هه‌لبژی‌ری .. سه‌رنجه
ماندووه‌كه‌شت بو‌ دوورتر بنی‌ری ..

په‌سه‌ی ته‌نیای ژیر بارانیکی هه‌مین وا له‌مرووف نه‌كات زیاتر به
خوی‌دا به‌چینه‌وه .. خوی بزاربكات .. زیاتر هه‌ست بكا
كه‌مرووفه .. توش به‌ئارامی‌یه‌كی خه‌سته‌وه .. به‌ی ده‌نگی‌یه‌كی
جی‌به‌خونه‌گرتوه‌وه .. به‌خوتانه‌چینه‌وه .. ده‌فته‌ری غوربه‌تیت لاپه‌ره
به‌لاپه‌ره هه‌له‌ده‌یه‌وه .. دیزر به‌دیزر چاویان پیا ته‌خشین .. وشه
به‌ووشه ته‌یان‌دوینی .. له‌زور شوینا ئیستیک ته‌كه‌یت ..
دائه‌چله‌کی .. رائه‌مینی .. زور له‌و دم و چاوانه‌ی كه‌په‌ست و
بیزاریان كردووی له‌ناو دیره‌كانی یادگارەكانتا به‌رزونزم ته‌به‌وه ..
خوارله‌بنه‌وه .. لاپه‌ره‌كانی لول ته‌كه‌ن .. بو‌چهن ساتیک
بیرت ته‌كه‌ن .. تیکه‌لاوی له‌و دیزانه‌هه‌ن كه‌ له‌وماوه‌به‌ی ژبانتا دلت
بی‌له‌كرانه‌وه .. تیکه‌لاوی له‌وخوشی‌یه‌ ته‌من كورتانه‌هه‌ن كه‌ ئیستاكه
نازاریكن هه‌چ ناسه‌رون .. بو‌چهن ساتیکیش سه‌رخه‌و ناشكین ..
كوئایی سالی چواره‌می زانكوته .. چهن هه‌فته‌به‌ه‌كی شه‌رزانه‌و

ئیسواره‌یه‌كی تاریكه‌و نه‌رم نه‌رم دڵۆبه‌ بارانه‌كان بو‌كوچ پال
به‌یه‌كتری‌یه‌وه نه‌نین ناسمان به‌جی‌ده‌هیلن .. ریزیان بو‌ دابه‌زین
گرتوه‌ به‌هه‌یواشی له‌شی ته‌ری مانس‌دویان به‌زه‌ویدا ته‌ده‌ن له‌سه‌ر
مرووف و بالنده‌و دره‌خت و شه‌قامه‌كان ته‌ئیشه‌وه .. ته‌پاشتونه‌وه ..
حه‌ز به‌هه‌اویری‌یه‌تیان ته‌كه‌ن .. به‌بالایاندا سه‌ر به‌ره‌وخوار
هه‌له‌زه‌نن .. لكه‌و په‌له‌ره‌ش و ناشرینه‌كان كال ته‌كه‌نه‌وه .. له‌به‌رچاو
شیربیتریان ته‌كه‌ن ..

توش له‌مجاره‌ دیان ناو‌زانكوته‌ به‌جی‌هه‌شت .. چوینه‌ ته‌به‌ری
شه‌قامه‌كه .. ده‌نگه‌ زل و قه‌به‌و نه‌نی‌یه‌كانی ناو‌زانكوته ..
بیزاریان كردوی .. ته‌نگیان پی هه‌لچنیوی .. به‌ده‌ست خوێنی‌یه
ناتوانی له‌و ژاوه‌ژاوه‌ سه‌رنجه‌وه‌ستاوانه .. ده‌فته‌ری غوربه‌تیت
بكه‌ینه‌وه .. به‌ هه‌مینی به‌ سه‌ر یادگارە تاله‌كانتا به‌چینه‌وه ..
به‌سه‌ریان بكه‌ینه‌وه ..

به‌تایه‌تی ئیمرو ئیواره .. به‌وبارانه‌ ته‌لیسماوی‌یه .. كه‌جیهانیکی
په‌ نه‌نی‌یه .. په‌ر له‌ عه‌یش و دلتیایی .. كه‌جیهانیكه‌ هه‌شوی سوزی
لی‌سه‌تکی به‌ره‌یه‌یه‌وه .. (هه‌ستت به‌جوره‌ په‌ستی‌یه‌ك ته‌كرد كه
له‌جوره‌ مه‌ستی‌یه‌ك ئالابوو) لولی‌خواره‌بوو .. هه‌ستت ته‌كرد توو
بارانه‌كه‌ دووجیهانی زور نزیكن له‌یه‌كه‌وه ، توو بیرته‌كه‌یه‌وه‌وه‌و نه‌ویش

ئەتلاوانەو . . گەرەت ئەکرد . . لەپىناوياً تىشەكۆشای ووشەى
 ماندوبوونى لەبىربردىشەو . . ئەبوو تريفەبوو . . زۇرجار كە
 لەكۆتەخانەى زانكۆ ئەهاتتە دەرەو . . بەكى كىيىك . . رۇمانىك . .
 بەبن دەستانەو . . سەربەرەوخوار ئەبوتەو . . پىاسەبەكى بى دەنگتان
 ئەکرد باسى فرمىسك و نەگبەتى و نەهاتەسالى مرۇفى سەر
 ئەم زەمىنە . . باسى مىزۇوى سك سوتاوى ئەناسەى قورۇ و
 نەبراوى مرۇفە رەنگ زەرەدەكان . . بان قوتابى بە تىك شكاوەكانى
 زانكۆكان ئەوانەى هېچ بەرەستىكان نى بە بۇ زريان و بەشەباى نازار
 ئەوانەى ئەستىزەى دىئابى كەمتر لەئاسمانى دوراۋزىانا ئەجربوئىن . .
 ئەنەخشىن . . تىشك ئەدەن . . لەكانىكدا جوتە دلدارەكانى تر . .
 زۇرىسان بە (بەدلە) و قات و بۆيىساخەو بە (چىس) و گوڭقارى
 بورجەكانەو . . ئەم سوچ ئەوسوچ . . زانكۆكەيان ئەتەنى . . لە
 عىشقىكى لاوازو دەرون نەخوش . . كات بىردنەسەر . . هېچى ترپان
 نەشەزانى . . ئەمانەش هەمسوويان چەن هەزار دىرېكى زەق و
 دزىسون . . لەدەفتەرى يادگارەكانتا . . كە زۇرجار سەرچاوەى
 بەشەباى وور و كاسىنى تۆبوون . . كە بەبىنيان پەست ئەبووت و
 ئەهاتتەو سەر سفر هەرزوو تريفە فرپان ئەكەتتە ئەبووت .
 - ئەوانەچىن هەرگوشيان مەدەرى .

ئەمەن گورت ماو . . ئەم ژيانى غوربەتى بەت بېچىتەو . . بىدەيت
 بەكۆلتا . . هەنگاو بنىت بچىتە غوربەتى بەكى تر . . جىهانىكى چىتر
 . . ژيانىكى تازەتەرى وا كە لىمىرۇ ئىوارە وئلى ئەم شەقامانەى
 كەردوى . . راي كىشاوى بو كەردنەو . . شېرزاتە هەنگاو ئەنىت . .
 شېرزاتەش بىرئەكەبەتەو . . وەكو شتىكى گەرەت لى وون بووبى . .
 لەناخى خوتا . . وەك گەلەبەكى زەردى پايىز ئەكەوتە خوارەو . .
 وەك بەچكە چۆلەكەبەك بەرزەبەشەو . . نزم ئەبەشەو . .
 ئەم لائەكەيت . . ئەولائەكەيت . . بەهېچ شىوئەك ناتوانى لەبوارى
 خوشەويستى بەك . . بچىتە دەرەو . . بىرپارو بىر كەردنەوت لە سۆزو
 عىشقىكدا تاووتەو . . خوشەويستى بەك كە زۇرجار هەوالى ژيانە
 تازەكەتى لى پىرسىوى لەپىش خوتا بىرى لى كەرتوتەو . . بەچاوانى
 ماتى يا هەمىشە دىبارىو بەراستى بەتى . . چاوى ماتى دا كەستەر
 لەزانكۆدا هەبە . . دەم و چاوىك . . كە لەدەم و چاوەكانى ترى
 وەرئەگرتى . . مۆنى و كرزى غوربەتى توى كال ئەكەردەو . . سىماى
 بەسەر بەكدا ترشاوى توى روون ئەكەردەو . . دەم و چاوىك كە
 زەرەدەخەنەى وەكو گلۆپى بىشت ئەتەقائەو بەرورى تۇدا . . تەنھا
 كەسىك كەدلت پى ئەكەرايەو . . خوشت ئەويست . .
 خوشەويستى بەكى ئەمەن دووسالان وەك ساوايەكى هەمان ئەمەن

تریفه گیان چون گوئیان نه ده می . چون پهست نه بم به بیینیان
نه وانه هم سوویان زهره رو زیان له نیمه نه که ون . نه گه تین
دروست نه بن . کولله ن پستی کیلگه مان نه رو شین .
- ده چی به تیر نه ونده نالوز نه بی به وانه ؟ نهی کو نه ته وی کیلگه مان
هه بی و کولله نه بیت .

هیدی هیدی . نرم نرم . زیره کانه . دلخوشی نه دایته وه
تا هینم نه بویتسه وه به بی دهنگی . به نارامی . له ته کیا نه رویشی . تا
درزیکی نه کرده بی دهنگی بهک .

- نه وه بو بی دهنگی ؟ نه وساتی به چی به ؟ ده قسمه بو بکه . به راست
بیرم نه بوو کتینیکی ترم بوینه ، نه می ترانم ته واکرد .

تیمرو نیواره له کاتی تم پیاسه به تا . بیر کردنه ووت له ناو جیهانی
نالوزی غوربه تی و بیره وه ری و راسان و بریاره وه ، هه ر باله فره ی بوو
به ره لای تریفه ی گرمولنه بهک خوشه ویستی . کو په لیک دلنیا یی
چا چون وانایت . نه بی نه ویش به ته نیا دووسالی تر رابکیشیت له
خویندن زانکوندا . په ودهست کورتی و بی ده رامه تی به . له
غوربه تی به بیگوزه رینی . وهک دووسالی به که می تو . به ناو تیری
سه رنجه ناموسی به کانداییت و بجی . خویندن ته و او بکات .
دهه رچیت . دایمه زری . دهستی (دهست کورتی) کورت بکاته وه .
له بنا بیبری . به لام ناتوانی .

لهم سانه دا بیبری خوت که وته وه . به خه یال دهستی خوت گرت و .
خوت یرده وه لای نه وساتانه ی پیش نه وه ی تریفه بناسی . تریفه ی
هیاو ناوات و نه ستیره ی جیهانه چکولانه کهت . له زانکوندا
له ته نیایی خوتا نه چوپته ویزه دره خته کانی ناو زانکوک . قسمت
بوته کردن . خمت بو هله رشتن . سوودی نه بوو . ته نیایی خوت
توپه ل توپه ل وهک چهنه هیشویه کی ناموس . به لقه کانییا
شورته کرده وه . نه که و تنه خواره وه به نا چاری هه لته نه گرتنه .
نه گریایت . بووی به هاوری دیجله . به وگه وره ی و مه زتی به ی
ته نیوانی ناموسی تو بخنکیننی . تیکه لاوی گومی
مهنگی ته نیایت بیت . بشله قینی . چهنه هاجار له سه ر روخه که ی
دانشتویت . فرمیسکه برژاوه کانت تیکه لاوی ناخه بی و وچانه که ی
بووه . سوودی نه بوو . هه تا تریفه هاتوو فرمیسکه برژاوه کانتی
هه لگرتنه وه . دای به کونیا . وه کو رهفته دای به شانبیا . به خوی
ناساند .

بوو به شانه قزی نالوزکای تم و مزه کانتی داهینا . بووش به ته وقه .
جانه مسال واتو نه رویت و به جی ده هیللی . ههستی جودایی وورو
کاسی کردوی . تابلویه کی مات و غه مگینت نه هاته بهرچاو . سلنت
لی نه کرده وه . وروژاوسی . تابلوکسه به رنگ و بونی کوچی لی
نه هات . دنیا له بهرچاوت لیل بوو . به لام خه یالی تریفه .
بزه به کی نه خسته سه رلیوی تابلوک . قسه ی نه وروژته هاته وه بیر که
بی ی وتی :

- بیر له من مه که ره وه . هه ر ته وای نه که کم . دووسال چی به . خو
نیستا ته من نه لی ی هه ر له خویه وه نه روات ، به لام بزائم توچی
نه که بیت . زیانه تازه کهت چون نه گوزه رینی ؟

- نازائم تریفه گیان . جاری بیرم لی نه کردونه وه .

جا تم نیواره به هاتویته ده ری . بی ریکی خهست بکه یته وه .
وه لامی تریفه به ته یه وه به لام کورا ؟ خو سه رقای هه موو بیره وه ری و
یادگارو غوربهت و کوچ و فرمیسک و داهاتووت هه لدا وه ته وه ،
برژاون به سه ر به کتسرا . له ناوه وه ژاوه ژاوه . دهنگه دهنگه .

نالوزی به . هم سوویان قولیان کرده به قولی به کتری دا هاتونه ته
ویزه ی ههست و نه ست و سه رنجه گه رو که کهت . بارانه کهش
گشت گیانی ته رکردوه . رووت وه رچه رخاند به ره ناوخوی .

هه نگاوه کانت خیرا ترکرد . زانیت تم نیواره به به هیچ نه نجامیک
نه گه یشتی دنباش تاریک داهات . تاریکتر . بارانه کهش هه ر
فرمیسکی شیوه نه که ی فرمیسکه مه زته که ی دوا بی نایت . نه لی ی بوتو
دایکردوه و خوشکردنه وه نازانیت . سه رنج و بیرکردنه ووت وهک
دووتیشکی سه ی گه ریده ی خه میکی به سالآچوو . درزی
به تاریکی به که بردبوو . توانیت وهک قولایی ماسی گریسک
هه لیکه یته وه . به دم روشتنه وه وهک تریفته له گه لدا ییت ووت :

- بازوو بگه ریمه وه به ره ژوری ناوخوی ، نه مه ی من بیری
لی نه که مه وه . چهنه پیاسه به کی تری ته نیایی زیر بارانی گه ره که .

(ته واکرد)

پیره ژینی ههزار

”) ”

كەسهكان:

- پیتەر جیلەین

- بریجیت جیلەین، خیزانیتى.

- مایكل جیلەین، كوربانە، زەماوەند دەكات.

- پاتریك جیلەین: میرد مندالێكى دوازدە سالانەیه، برای مایكله.

- دالیا كاهیل: دەستگیرانی مایكله.

- پیره ژینی ههزار.

- دراوسى

« ناو كوخیك نزیك كیللا⁽³⁾ ، سالی 1798هـ، بریجیت له كن

میزینك راوهستاوو خەریكى بوخچه بەك دەكاتووه، پیتەر له بەر ناگر

دانیشتوو. پاتریك بەرابەرێ دانیشتوو.

پیتەر: ئەو دەنگە دەنگە چی بە دیت؟

نووسینی: دەبلیو، بی، یتس «۲»

وه‌رگیرانی له ئینگلیزی به‌وه: حسین عەلی وه‌لی

باتريك: كوا! هيچم گوی لئنه «ووشت دهی» تا ئیستا گویم
لئبوو.

له تیلی دهدا «دهچته لای په نجهره ته ماشای دهرهوه دهکات» سهرم
سورماوه لهو تلیله، که سیش دبار نییه!

پیتەر: رهنگه بۆر بۆرینی هوکی هاویشن بیت.

باتريك: نیمرو بۆر بۆرین نیه. دهلئی دهنگه که له شار دی

بریجیت: من دهلیم رهنگه قهیزهی مندالان بیت وهرزش بکهن.

باتريك: وا پیره ژنیک شور بووهوه، دهلئی بو ئیره دیت.

بریجیت: رهنگه دراوسی بیت هاتی برانی مهسه لهی ژنه پنهانه کی

مایکل به چی گه شتووه، کا توخوا برانه کی به؟

باتريك: وا تینگم خه لکی نهو ناوه نیه. نه هاته ئیره، سورایهوه بو

لای دهرگا که ی خوارهوه، لهوی مارتین له گه ل کوره کاتی خهریکی

سهر برینه وهن. «پرووی وه سورانده» له بیرته دوینی شوی نهو

کابرایه چی گوت. نه دی نه یگوت کاتی نهو ژنه نامویه به ناو طارا

بسورینه وه، نکویه کمان به سهر دی یاشهر دهقهومی.

بریجیت: ده توخوا، پاتریک دلمان به قسهی نهو کابرایه تهنگ

مه که، برو دهرگا بو کاکت بکهوه وا هاتهوه، زرمهی بی دی

بریجیت: وهره ئیره، پیتەر، وهره ته ماشای جلکی زاوایی کوره کهت

بکه.

پیتەر: «له میزه که نزیک ده بیتهوه» به خوا جلکی جوان!

بریجیت: کاتی خوی که منت هینا کهی شتی نه وه سات هه بووه؟

قیستی چاکه تیک چی به نه بووه، په کشه ممان بیخه یته سهر شانت.

پیتەر: به خوا راست ده کهی نافرته، قه تیش به خه یالماندا

نه هاتووه روژیک بی کوره که مان نهو ته رجه جلکه نایابانه له روژی

زه ماوه ندی دا بیوشی و کونجیکی وا باشیشی بیت تیدا بجه وینهوه.

باتريك: «هینتا ههر لای په نجهره که به»: نهوا کاکم مایکل هاتهوه.

پیتەر: هیسو دارم سامانه کهی به خیر و سلامه ی هینایت. ده ترسم

کهس و کاری دالیا له قسهی خویان په شیمان بیتهوه. به هزار نالی

عهلی تا ریکم خستووه.

«پاتریک دهرگا ده کانهوه، مایکل دینه ژوورهوه».

بریجیت: مایکل کورم بو دوا کهوتی؟ چند له میز چاره بریت

ده کهین!

مایکل: فرتکه به کم به لای عالی قه شه کرد، پیم گوت به یانی بو

ماره برین ناماده بیت.

بریجیت: ئی، چی نه گوت؟

مایکل: گوئی «خیرداره، به راستی تا ئیستا چه تر کچ و کورم له یهک

ماره کردوون هینده ی لیک ماره کردنی دالیاو مایکلم بی خوش

نه بووه!!

پیتەر: مایکل، پاره کهت هاورد؟

مایکا: به لئی، باب، نه وئا

«جانتا که له سهر میزه که داده نی و تانیشکی ده خاته سهر دیواری

ناگردانه که، بریجیت نهو ماوه به ههر خهریکی هه لگنبر و وه رگنبری

جلکه کانه، ئینجا ده قبان ده کاو ده بانخانه ناو کانتوره»

پیتەر: «هه لده ستینه وه، جانتا که هه لده ریزی» به لئی، مایکل

چاره به کی باشم بو وه چنگ هینا، پیره چون کاهیل له میز بوو نهو

به شه پاره به ی ته قهت کردبوو، ده بیگوت یا تیوه ی بمینی تا کوری

نویه رته تان ده بی. منیش گوتم شتی وانایت، ههر سه دیشاره که با

لای مایکل خوی بیت، دایکی دالیا هیندی قسه ی چر پانده گوئی دا

دبار بوو رازی کرد.

بریجیت: پیاویزگه له وه تی نهو ئیشت کردووه، که بیفت سازه.

پیتەر: نه دی چون نافرته خوزگه منیش که توم هینا سه د دیناریک،

با به ههر هیچ نه با بیست دیناریکم چنگ که وتیا.

بریجیت: بیگومان! نه گهر پاره ی زورم نه هینا بی، هینده شم

نه کرا ندووته وه. که میردم پیکردی له ره وه مریشکیک و چوار پینج

کاور چی دیت هه بووه؟

«په ست ده بی، به نوورهی دولکه به یک ده خاته سهر کانتوره که» گهر چی

سامانیکی زورم بو نه هیناوی به لام جه ستم له ژیر نه شکنه جبهی

کارکردندا داهینراوه. له سهر مانگ و روژی خوم بووم په ناتم بو

ده چانندی مایکلی کورت له سهر گیشه پووش خوا دای. هیچ کات

داوای جل و بهرگی گرانه هاو خشلم نه کردووه ههر نیش و ههر نیش.

پیتەر: به خوا راست ده کهی نافرته «دهستی به شانی دادینی»

بریجیت: ده توخوا وازم لیبینه با نهو ژووره بو بوو که که مان ریک

بخه م.

پیتەر: کچی وه للا تو باشترین ژنی ئیره لنده ی. به لام پاره شتی

چاکه.

«پاره که له ناو جانتا که واده نیته وه و داده نیشی» تا ئیستا به خه ونیش

نه ونده پاره به م له مالی نه دیتووه. چیمان بوی ده توانین بی بکهین،

دهتوانين ده دونم زهوى پى بگرين له بازاری بالينا شت و مكي پى دهگرين.

دياره نهستيره ي بختمان خهريکه هلدنى.

مايکل، داليا داواى پاره ي بو خوى نه کرد.

مايکل: نهخير، هر بيزى نه هات تماشاي بکات.

بريجيت: ههقيته، تا گنجيکى قوزى باهو بههيزى وهکو تو

ههبيت بو تماشاي پاره دهکات!؟ دهبي شانازى بهوه بکات که

جحيلىکى باش و دلوسوزى وهکو توى به نهب بووه، نه دهزاني

خواردنهوه چي به نه بهدواى ئيشي گهلما دهگرين.

پيتهر: وا بزائم مايکل هينده بير له پاره ناکاتهوه نهوهنده ي له کچهکه

دهکاتهوه

مايکل: «بهروه ميزه که دى» توش همز دهکى کيزيکى ناسک و

نازدار له ريگا قولت له قولى ههليکيشى و به له نجهولار له تکت دا

بروات. مال و سامان قريزى دهستن دين و دهفوتين. بهلام ژن

هاورزيانته.

پاتريک: «بو لاي په نجهرکه وهرده سورى» ديسان له لاي شار تلبلى

زبانته.

رهنکه له بهندهرى «ئينيسکرون» نه سب له که شنى دابگرن، کاتى

ولواغه کان تير ناو دهخونهوه تلبليان بو ليدهدهن.

مايکل: چ نهسي لى نيبه، بهليم چى! دهبرو پاتريک بزانه له شار

چ باسه؟

پاتريک: «دهرگا دهکاتهوه، له سهر کوسيه ههلوسته بهک دهکات»:

نهرى دهبي داليا له بير نهکات توتکه سهگه که ي پهمانى دابوومى يوم

بينى.

مايکل: نا، نا خدمت نه ي له بير ناکات «پاتريک دهروا دهرگا له

دواى خوى گاره نادات».

پيتهر: نه معجاره نوبه، «پاتريک» ده دواى ژن دا بگهري، باوهر ناکم

به ئاسانى بو ي بسازى. چ کونجىکى نيه تيدا بسه کى.

بريجيت: ههندى جار دهليم ئيستا گوزهرانمان خراب نيه، کاهيل

لهو ناوچه به پشتيکى باشه بو نيمه، قهشهش مامى داليا به جا به هو ي

نهوانه وهتوانين پاتريک بکهينه قهشه، بهخوشى جهزى له

خويندنهوه زيره کيشه

پيتهر: هيشتا ژيانىکى دوورو دريزمان له پشه، توش ههموو دم

ميشکت پر خه يالانه.

بريجيت: دهتوانين به چاکی خويندشه که ي پى نه نجام بهدين، نهک

وهکو نهو قوتابيانه ي وهکو قهروح هر روزه له شونينک و له سهر سگى

خه لک بله وهرين

مايکل: قليبه که برا «دهچينه دهرگا، تماشاي دهروه دهکات».

بريجيت: چيت لى دياره.

مايکل: پيره ژنيک به کولان دا ديت.

بريجيت: دهبي کى بيت؟

مايکل: چ وينا چى دراوسى بيت، دم و چاوى به عهبا داپوشيوه.

بريجيت: رهنگه هر نهو ژنه بيت که پيش ماوه بهک پاتريک ديتى،

بو ي ههيه ههزار بيت، گو ي لى بووه نيمه ژن دهگوازينه وه جا

هاتوه به لکو شنيک بگرينته وه.

پيتهر: پيوسته نهو پاره به تهنهت بکم، ناکرى هر بيان بهک هات و

بيستى «لاى ديوار سندوقيکى گوره دهکاتهوه جانناکه ي له ناو داده نى و

قوفلى ده دات».

مايکل: باه، نهوه تا ژنه که «پيره ژنيک له سهره خو به لاي په نجهرکه

نیده پهرى تيجاويک ده داته مايکل».

زور همز ناکم شهوى پيش زه ماوه ندم غهريينک بينه ملنى.

بريجيت: کورم مايکل، دهرگا که بهر بهه، با نهو پيره ژنه بينه

ژووره وه»

«مايکل خوى ده داته لايهک، پيره ژن ديتنه ژووره وه»

پيره ژن: سلواى خواتان لى بيت.

پيتهر: سلوات لى بى فرموو.

پيره ژن: خانوويه کى خوشتان ههيه!

پيتهر: مالى خوته، بهخير بى.

بريجيت: داپيره، نزيک ناگره که دابنشه، بهخير بى.

پيره ژن: «دهسته کانى گهرم دهکاتهوه» له دهروه توف و زريانه.

«مايکل له بهر دهرگا وه ديقه نى له پيره ژن کردووه، پيتهر له ميزه که

نزيک ده بينته وه

پيتهر: پوورى، قوناغىکى دوورت برهيه؟

پيره ژن: به لى قوناغىکى دوورم برهيه، به کجار دوور! کم کهس

ههيه وهکو من گه شتى دوورى کرد بيت.

پيتهر: جى داخه مروف دهريه دهه بيت!

پيره ژن: نه مه راسته بو تو، بهلام من له ميزه ريگا دهکوتمه وه،

لهوهتی همه من وام، که وایه بجه سینهوه.

بریجیت: به راستی سپیره! نهونده دهگری و دهسویی یهوه چون شهکته نایی؟

پیرهژن: هندی جار پینهکانم ماندوو دهن و دهستهکانم له جووله دهکون بهلام دلم هیلاکه، که خهنگ به هینمی دهمینن وا دهزانتن پیری پهکی خستوومهو جوولهه له بهر براوه.

بریجیت: چی، نوی ناواره کردوه؟

پیرهژن: بیگانهیکی زور له مالهکم^(۴)

بریجیت: وا دباره توش بهشی خوت تنگ و چهلمهت هاتوته پیش

پیرهژن: بیگومان سدرم به تنگ و چهلمه قاله

بریجیت: باشه، چی تنگی به تو ههلچنیه؟

پیرهژن: خاکهکم، نهو خاکهکی لیم زهفت کراوه.

پیتەر: زهویهکی زوریان لی زهفت کردوی؟

پیرهژن: چوار کیلگه سهوزو جوانهکم^(۵)

پیتەر: «به دزی به بریجیت دهلی» دهبی کاسی بیوهژن نه بیت؟ نهویش ماوه بهکه له زهویهکی ده کراوه.

بریجیت: نه، نهو نیه، من کاسی دهناسم، جاریکم له بازاری بالینا دیوه. کاسی ژینکی تهری تیکچه قوه.

پیتەر: «به پیرهژنهکه دهلی» کاتی بهرهو گردهکه دههاتی هیچ تلبلیت گوی لی نه بوو؟

پیرهژن: وا بزاتم گویم لی بوو، که دوستهکانم دینه میوانیم نهو تلبلیاته ده بیستم ولینان راهاتووم

«له بهر خو یهوه دهست به گورانی دهکات».

له گهل ژنهکه ده گریم،

چونکه دونوی پرچ سیس

به قه ناب خنکیراوه.

به توله سهری داپوشراوه.

مایکل: «له دهراگوه دیت» داپیره نهوه چ به ندیک دهلی؟ «پیرهژن دهنگی بهر زتر دهکات»

پیرهژن: گورانی بو پیاویک ده لیم بهک جارم دیوو، له «گالوهی» له

سیداره درا، ناوی دونای پرچ سیس بوو.

ژنی، دیم و له گهل تو ده گریم،

قرژم کراوه تهوه،

له بیرمه زهویهکی ده کیلا،

چهرگی سووری خاکی ههله ده گپراهوه،

به بهرده گپچی خشت، له سه رگرد

عه مباری گهنمی دروست ده کرد،

نه گهر له «ئینسکردن» بوايه

سیداره که مان تیکده شکاند

مایکل: بو کوشتیان؟

پیرهژن: عه شقی من بوو بویه، زور له پیاوان نهوینی من له سهری

داون و بهینی مورادی سهریان ناوه تهوه.

پیتەر: «له لارا به بریجیت دهلی» کوستی گه وره به له تاوان شیت

بووه.

مایکل: له میزه نهو بهنده ههله ستراره؟ نه دی له میزه نهو پیاوه

له سیداره دراوه؟

پیرهژن: زور له میز نیه، زور له میز نیه. بهلام زووله میزه

خه لکی دی بونه ته قوربانی نهوینی من.

مایکل: داپیره، نهوانه دراوسیت بوون؟

پیرهژن: وهه ته نیشتم نا تینگه ریهنم. «مایکل دینه ته نیشتی،

له سهر بوخی کوانووه که داده نیشی» پیاویکی سووره هه بوو خه لکی

«شودونیلزی» لای سهروو بوو، پیاویکی خه لکی «نوسولیفانزی»

لای خواروو^(۶)، پهکی ناو «بریان»^(۷) له «کلونتارف» له ده ریا خنکا

خه لکیکی به کجار زور له روژناوا هه بوون، هیندیکیان چند

سه ده به که مردووونه، هیندیک دی ساره ده مرن.

مایکل: نهوانه ساره ده مرن روژناوایین؟

پیرهژن: وهه بیشتر، نزدیکتر بهوه لیم.

بریجیت: پیتەر به ناقلت راست دهکات بان ده بی نهو ژنه هی لای

سهرووی بیت؟

پیتەر: به خوشی نازانی له چی ده دوی و چ ده بی سزی. هزاری و

کونست کهوتن سهریان لیتیکداوه.

بریجیت: به سته زمان! ده بی به زه بیمان پیدا بیتهوه.

پیتەر: پارچه بهک کپک و دوو فره شیری بدهنی.

بریجیت: با شتیکی وای بدهنی په لگو بیتهوه سه ره خو چوار یینج

عانه، دره همیک. خو پاره بهکی زورمان له مالی دایه.

پیتەر: وهلا، پاره ی ناده می گهر لیره فلسیک لهوی ده فلس هیندهی

پیناچی له سهر ساجی علی داده نشین.

بریجیت: پیاوه که، شهرمزاری به، پهنجایه کی بده ری به لکو خوا
به رکه تئی داوتی. یان دهنوی قری تیخی.

«پتەر له ناو سندوقه که پهنجایه ک دهرده کا»

بریجیت: «به پیره ژن» دایره قومیک شیرت بو تیکه م؟

پیره ژن: من خواردن و خوارده نوم گهره ک نه.

پتەر: «پهنجایه که می دهنوی» نهوه بو خوت خهرج بکه.

پیره ژن: من له شتی وا ناگه ریم. دراو دادم نادا.

پتەر: باشه، نه دی چیت دهوی؟

پیره ژن: نه گهر به کیک مبهستی یارمتهی دانم بیت دهنی گشت

شتیک گیانی بکانه قوربانی من.

«پتەر ده چینه لای میزه که وسهری پهنجایه که می ناو له بی دکات و به

فسکه فسک له گهل بریجیت دهوی».

مایکل: دایره، سهردارت نیه؟

پیره ژن: نه خیر نیم، تا نیستا له گهل دلداره کانم سهرمان به به ک

سهرین نه کردوه.

مایکل: باشه، دایره تو به تنیا ریگاو بانان ده کونیه وه؟

پیره ژن: روله، من بیرو هوشم هیوم له گهل دابه.

مایکل: چ ناواتیکی مزنت ناوها له خوت بار کردوه؟

پیره ژن: ناواتی چنگه که وتنه وهی چوار کینگه جوانه که م، هینی

دهر کردنی بیگانه له ماله که م.

مایکل: نیجا چونه نومیده که ت دینه دی؟

پیره ژن: پشم به براده ری باش نه ستوره. گیانه خت ده کن.

نیستا بو یارمتهی دانم کو دهنه وه. باکم نیه، گهر نیمبروش

سهرنه که ون به یانی ههر سهرده که ون. «ههلده ستینته وه» وا دوسته کانم

بو کومه ک کردنم هاتن، پیوسته برقم له گهل دراوسیکان پیشوازیان

بکه م.

مایکل: منیش له گهل ت دیم.

بریجیت: تو چیت به سهر دوستی پیره ژن هبه، ده چیه پیشوازیان

تو پیشوازی بووک بکه. چ زوره نیشت زوره، نازووخه بو ماله وه

بینه، خو نه ورتهی دیت به دهستی به نال نایهت، نایی توش مال

توزیک ناوه دان بکه یته وه. خو ماله که ت پیش هاتنی بووک ناشی ناو

لیبرو نیسه. «به پیره ژن دهنی» دایره رهنگه نه زانی به یانی بو

کوره که مان گووه ند ده گیرین.

پیره ژن: من یارمتهی نهو که سم ناوی که ژن دینی.

پتەر: «به بریجیت» دهنی نهو پیره ژنه کی بیت؟!

بریجیت: دایره تو ناوی خوت به نیمه نه گووت.

پیره ژن: هندیک نیم دهلین پیره ژنی هزار. هندیکی دی دهلین

«کاسلین نیهولیهان»^(۸)

پتەر: نهو ناوم لا غریب نیه. گویم لیسوه. رهنگه له مندالی

گویم لی بووی. نا! نیستا که وتنه ویرم، له گورانیان بیستومه.

پیره ژن: «له دهرگا وه ستاوه» سهریان سورماوه له وهی گورانیان پیدا

ههلگوتراوه چهنده ها سروویان به سهردا گویمه. نیمرو سهر له

به یانی با هندیکی چریانده گویم «گورانی دهنی»:

به یانی که گور ههلده که نن،

مهر و کینن، شین مه گیرن.

با قه شهی روب سبی، به یانی،

نه یهت بو ناشتنی تهرمه کان.

خواردن بو بیگانه دابهش مه کن،

با له شاهنگی لیخوش بوون به شداری نه کن.

به خیری نه وانه ی به یانی سهر دهنه وه.

پاره به دو عاگوان مه دن.

نه وانه. پیوستیان به دو عا نیه.

پیوستیان به پارانه وه نیه.

مایکل: من نازانم نهو گورانیه مانای چیه! به لام نیم بلن چیت

دهوی تا بوئی بکم

پتەر: مایکل وهره لای من.

مایکل: باوکه، گونی لیگره.

پیره ژن: نه وانه ی مه پیستیان یارمتهی دانی من بی، نهوا باریکی زور

قورس له خویان بار ده کن. له گزی نه فینی من چهند کولمی سوور

وهک پری گول زهرده هلده گهری و پووک ده بته وه. نه وانه ی به

سهر بهستی به ناو زونگا و گردولکان دا ده سورینه وه، دهنی خیابانه کانی

ههنده ران به بی پیسه ستنه وه. زوران عه دالی کوکردنه وهی سامانن

به لام ناگه نه نامانجی خویان و چهند مندال به هه تیوی له دایک

دهنی. چهند پلانی باش نیوه چل ده کربت.

به دم گورانییه وه ده چینه دهره وه»

تا دنیا ماوه دهنی له یادمان بن

هه تا هه تایی له دلمان دا بژین،

تا دونیا ماوه بومان ددوپن،

ههتا ههتایی خهلك گویان لیده گرن.

بریجیت: «به پیتەر دهلی» تماشای مایکل بکه، سروسیمای
پساوانی پیوه دیساره، ههستی پساوهنی بزواوه. «دهنگی بلند دهکات»
مایکل، تماشای جلکی زاوایت بکه «جلکهکان له کانتوره که
دهردهنی» نیستا کاتی هاتووه به خوتیان بگری، شوریه گهر بهیانی
لیت نهپن، دواپی کورگهل تیزت پندهکن. ها پرو له ژوورهوه به
خوتیان بگره. «جلکهکان دهخانه سهر شانی مایکل».

مایکل: نو باسی چ ژن هینانیک دهکبت؟! کامه جلك بهیانی
له بهریکه م؟

بریجیت: نهو جلکهکانی کاتی دالیا کاهیل دهگوازهوه.

مایکل: من نهوم له بیر کردووه «تماشای جلکهکان دهکات و بو
لای ژوورهوهوه وهرده گهری، بهلام له دهنگی تیلیسی لیدان
ههلوهسته بک دهکات»

پیتەر: گالهو دهنگ بو لای دهرگای نیمه دی. دهپی چی قوما
بی؟ «دراوسیکان له ژوورهوه حضر دهپنهوه، پاتریک و دالیا
له گهلانن».

پاتریک: پاپورهکان له بهندهرکه لهنگریان گرتووه. فهره نساییهکان
هاتوونه کیلاله.

«پیتەر پایهکی له دهمی دهکاتهوهو شهقهکی لهسهر دیننه خوارهوهو
ههلدهستنهوه، جلکهکان لهسهر شانی مایکل دهخزینه خوارهوه»
دالیا: مایکل! «مایکل ناوری لیدانتهوه» مایکل! «پرووی
وهرده گهرینه لای دالیا» چی بوه دهلی نامناسی نهوها تماشام
دهکی؟

«بریجیت بو دالیا دهچیت».

پاتریک: کورگهل بو پیشوازی کردنی فهره نساییهکان بهرهو
گردهکان غار ددهن.

دالیا: مایکل توخی فهره نساییهکان مکهوه.

بریجیت: پیتەر بیلی با نهچی

پیتەر: سوودی نییه. کار له کار ترازوه گوی له قسهی نیمه ناگری.

بریجیت: دالیا، تکای لیکه بهلکو خو لهو ناگره به دوور دهگری.

دالیا: مایکل، مایکل، جیم مههیله. نهچی بو ناو فهره نساییهکان

، بهیانی زهماوند دهکین، «دهستی له ملی دهکا. مایکل خوی بو

وهرده گهری ههروهک بلیی خوی بو شل بکات.

«دهنگی پیرهزن له دهرهوه».

ههتا ههتایی له بیر ناگرین،

تا دونیا ماوه گویان لیده گرن،

«مایکل خوی له دهست دالیا راده پسکینی و بهرهو دهرگا بو لای

دراوسیکان دهرهوه».

مایکل: وهرن، با کات به فیرو نهدهن، دهپی دواپی بکهوین.

«مایکل و دراوسیکان دهچنه دهرهوه»

پیتەر: «دهستی لهسهر شانی پاتریک دادهنی» چ پیرهژنت له کولانهکه

نه دیت بهرهو خوار پروا؟

پاتریک: نهخیر، بهلام کیزیکی چچیلی شوخم دیت، دهتگوت

سازاده به له نهجولار دهرهویشت.

په راورویژ:

«۱»

W. B. Yeats, Selected Plays, Pan Books,

Edited by A. Norman Jeffares «London,

1976» PP. 245. 256

«۲»

بیتهله بیتهس: له سالی ۱۸۶۱ له دبلن له دایک بووه. له

نیرله نندو ئینگلتیره خویندنی نهواو کردووه. له سالی ۱۸۸۹

به کم دیوانی شیعرنی بلاو کردوتهوه. له سالی ۱۸۹۲ به کم

شانوگری به نیوی «کونتس کاسلین» بلاو کردوتهوه. له سالی

۱۹۲۳ پاداشی نوبلی له نهده بیات پیروا بیترهوه. له سالی

۱۹۳۹ کوچی دوانی کردووه.

۳ - کیلاله: شاریکه له نیرله نندی هیزی فهره نساییهکان له

۲۲ ی نای ۱۷۹۸ دا نوردوویان تیگرت

۴ - بیگانه به کی زور: مه بهست ئینگلیزه کانه له نیرله ننده

۵ - چوار باخچه سهوزو جوانه کم: مه بهست چوار

ههریمه که نیرله ننده به

۶ - پساویکی سوورو پساویک له نوسولیشانز: دوو پالهوانی

نیرله ننده بین له پیناوه سه به خوی نیرله ننده شهید بوون.

۷ - «بریان» پادشای گهره ی نیرله ننده له سالی ۱۴. ۱۱ از له

شهردا کوزراوه.

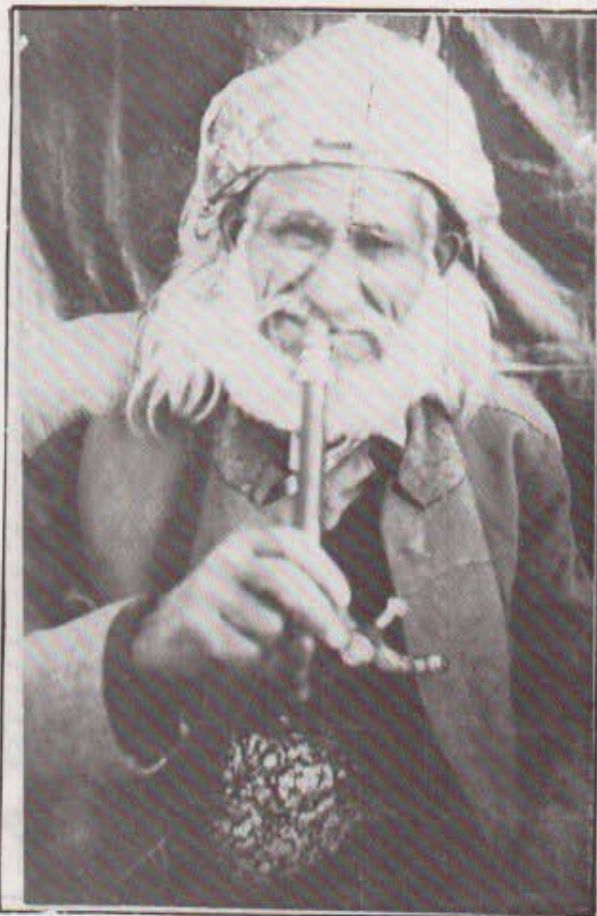
«۸» کاسلین نهولیهان: هیمایه بو نیرله ننده.

پیشه کی بهک :

کوټرو کونده به بو

- ههلبهستی سمایله باشه

● «اسماعیل حسن قادر» ●

ناشکرایه لای هه موو کمیک که زیندو و کردنه وی که له بووری نته وایه تیمان نهرکیکی زور پیروزه. هه رچه نده نهم کاره هه ولدان و مانس دوو بوون و شهونخونی دهویت هیچ کاریکیش بهی هه ول و مانس دوو بوون بو کهس مه بهسهر نایبت نزمی راده ی روشنیبری کومه لی کوردستان و شونین و کاتی نه و سه رده مه ی بوته هوی نه وی شونیه واری هه ره زوری که له شاعیر و ناودارانمان ون بیت بهی نه وی میزوو بهک دیرپان له سه ر بنوسیت. زوری به ره هم و راده ی که می چاپکردنی ده گهرینه وه نه و راستیه ی که له وه پیش باسمان کرد. نه وی لیره ده مانه ویت له سه ری بدوین مشتیکه له خهرواریک و هه لدانه وه ی په رده ی ره شی نه زانینه له سه ر ژبان و به ره مه ی که له شاعیریکی میلیمان که «سمایله باشه» به.

ناوی «اسماعیل» ی کوری «عزیز» ی کوری «عمر» له عه شیره تی نۆرمزپاره. له سالی «۱۹۰۷» له گوندی «دوکه له»^(۱) له دایک بووه. باوکی شاعیر خه لکی گوندی «پۆریجه»^(۲) بوو به لام نهم جووتیاره ش وه که هه موو جووتیاریکی تری کوردستان له ژیر زه بهرو زه ننگ و سوغره و کونه کی ناغا چه وساوته وه تا رۆژیکیان له گه ل ناغا ده مه قالیان ده بیت و به ناچاری بارو بارکۆلی ده بیچته وه به ره و گوندی «دوکه له» ده که وینه ری و هه ره له ویش نیشته جی ده بیت و له م گونده ش کوچی دوا یی ده کات^(۳). شاعیر له بهر که م ده رانه تی و هه زاری خیزانه که یان به نا چاری «دوکه له» ش جی ده هیلن و ده چنه گوندی «پیسارۆک»^(۴) و دوو سالی ش له وی ژبان ده به نه سه ر دوا یی له م گونده ش بار ده کهن و نیر هه ر نهم گوندو نهم گوند ده کهن و پینج سال له «گه رده سور»^(۵) و سالی ک له «به رده سه ی»^(۶) ده مینته وه. شاعیر له گوندی «به رده سه ی» ژن ده هینی و دوا یی دینه گوندی «میره کان» و^(۷)

هه تا نیستاش هه ر له م گونده نیشته جیه. هه ر له ته مه نی لاویدا هاوسه ره که ی کوچی دوا یی ده کات پاش نه وه ی که دوو کچی ده بیت. نیستاش تا ک و ته نیا ده ژی و «به به نه» له بهر قسه خوشی و روح سووکی له ناو خه لکی دا به «سمایله باشه» به ناوایانگه. ده رویشی «شیخ سه عیدی دلیزه ی» به، نه خوینده واره و جه جی کردوه. شیعره کانی

بهشی زوری وهسلف و پرووداوه، ههتا ئیستاكەش ههچی لهسەر
نهووسراوه ئهمهش شیعریکی که لیرهدا بلاوی دهکهبنهوه هیواددین
دهروازهیهک بێت بو زیاتر ناساندنی به خویندهواران.

کوئرهکی زورم ههبوو نهدههاته ژماره

ههتا دههات کهم دهبوو لام وابوو چاوو زاره
گوتم دهبی پشیلهی دوزمنی تهیرو تاره

نهم زانی کوندهبویه لیم بوویته سوره داره

خزمینه لومهم مهکن زهره شتیکی تاره

تهگیری چ بکهم خودایه پرسم کرد به موختاره

کوهرهکی زور بهجییه، قهدیمه و بنهماره

ئیشی ریایی ناکا دوستی پیاوی ههژاره

خهمی نهبوونی نییه دائیم دری بههاره

شیرنه دهست و تفهنگی لولهی دهریی رهشماره

تهقی دهکا سه دهستی بی جاسوس و چهتاره

ئهگهر خووا چهز بکا لی دهدا یهکهو جاره

سهردهمهکی دهرویش بوو در بهسوزو نهحواره

ئهگهر دهست داته داسی هه بهخویتی سههپاره

بهنایهکی زور جوانه لهقوربو له دیواره

مهعلوم ساحیبی دهمری تیک دهچی نهو ناساره

خوایه رهحمم بی بکهی پیم نهزین گاور کاره

هارهی قامیشهرانی شیرنهو نهو دارو باره

بروتنه خووخ و زهردهلوو ههتا نهگاتن تاره

لهبهر ههنجیری زهردی چند خره نهو ههناوه

ماشهلالا لهو تووانه دهری سهی چناره

تهعدیفی عهردت بو بکهم عهردهکهی دیمهکاره

نهجوگهی دینه سهری نهکانی و نهرووباره

نهوهندهی زور زهحمهته باخهوانی نهختیاره

دهستهک کیسهو قهنهیه دهستهک عهساو گوپاره

لهنان خواردن نازامه پیم دهزین لی خهساره

مردن بهههندی نییه، پیره یا ههززهکاره

دهوره مهندیش ههچ نییه به فیکرو به خهپاره

چار دهورهی خوم دهنوارم نهعائیلهو منداره

حهقیقهت دنیا رونه لهپیش چاوم خوماره

خولا خالیق و رازیقه خوی سهبورو سهتاره

قوربانی مهرقه دان بم هی بهحوسن و جهماله

هیمهت شاهی مهدینهی درم زور برینداره

ئهمن لهزیر کهمه ندم نهو چارم بی چاره

بنیادهم دری یهکه فکری دهکا ههژاره

شهقی باری چند خوشه دهنیشن لهو لیسانه

بهعهزهکی هیلکهی ههیه بهعهزهک لهسهر فخرخانه

ههتا دههات کهم دهبوو خهفتهی زور گرانه

گوتم دهبی پشیلهی بی یان وهتانه ئیسانه

نهم زانی کوندهبویه حیزی ههموو تهیرانه

چنگی دهریی پرینگه دهندوکی بهکهوانه

دوو گوینچهکشی پنهویه حهقیقهت چاوی جوانه

سهری دهریی توبزه بهشاپهرو دامانه

بویته گورگی سونهنی کوئری دهکا داغانه

سونال کردن سونهته پرسم کرد به خزمانه

گوتم نهری لاوی کورد لهشازادهی لهکانه

گوتم تهگیری چییه؟ گوئی لهلام ناسانه

پشت و پشدینی چاک کرد خوی ریک دهخست کوردانه

دهستی دهدا ساچمهی رهش دهنگی دهتگوت هاوانه

دوو به دوو لی دانیشترین لهخانوی کوئر بانه

چونکه نهجهلی هاتبو لهوی خوی دا نیشانه

هه خوش بی مهلا زاده خوا بتداتی مراده

ئیشی ریایی ناکا دوستی پیاوی که ساده

خهمی نهبوونی نییه دايم دری گوشاده

دهرکهی هوهدهی قه میشه وهی کرد چهپهری لادا

ئهی ئافه رین کویری کورد ئهی لاوی بهدهست و برد

راپهیری و یهک تهقی کرد نهو دوزمنهی لهناو برد.

* * *

پهراویزهکان:

۱ و ۲ «دوو گوندن سهر بهناحیهی «قوشتهپه» له پاریزگای
ههولیر.

۳ «مههست له باوکی شاعیره.

۴ «گوندیکه سهر به ناحیهی «تهق تهق».

۵ و ۶ و ۷ «سی گوندن له پاریزگای ههولیر سهر به ناحیهی
«قوشتهپه».

بۇ راپور دۇرمان گۇرانی دە چىرىن بۇ دوار دۇرمان دە دە دە دە دە دە دە دە دە دە دە

لەئولۇستەرىك بە ديار مېر بە دى لەئولۇستە دە

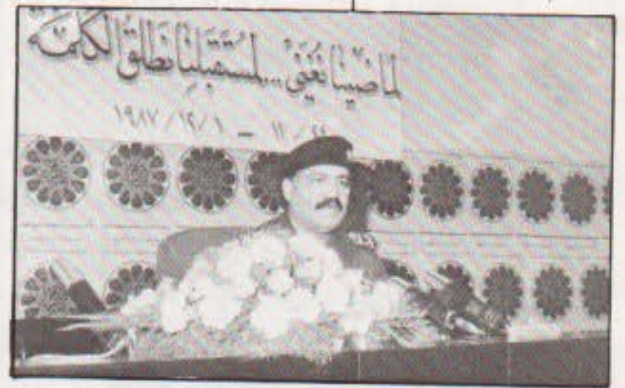
پېشەكى بەك

ئەدىب بونووسەران لەوانە بە گىشى لەسەر ئەو رايە رېك بەكەون كە مەھرەجانى مېر بەد خويشاندانېكى ئەدەبىي و روشنىرىي گىشى بە، وشەگەلى سەربەستى بەپىز لەسەر قوچكەي راستگويى و دەنگە ھەلبېرىنى ئەتەرس بەك دەگىرنەوە تا لە چوارچىوہەيكى سەربەستى و ديموكراتى دا دەورى بئەرتى خويان بگىرن . ھەر وہا لەسەر ئەو وش رېك دەكەون كە مېر بەد ھەلىكى لەبارە بو پېشېركى شىعەرى شاعيران لە خونسواندن و تومار كىردنى ھەلۇستى جوان جوان دا، وە بو روون كىردنەوہى نىزىكى شىعەر بەلكو لكانى شىعەر بە خەسەكانى مرقۇباەتى بەوہ، ئەو خەمانەش ھەر جورېك بىن . جگە لەوانە مېر بەد ھەلىكى چاكە بو بەكتىناسىن و ھەلبەستى پردى دۇستايەنى راست و دلسوزانە . ئەي گواپا چ لەو ھەلە گەورەترە كە ھەزار كەس لە مېوانان بە ھەزار كەس لە خانەخوي يانى عىراقى بگەن . . لەپەكتىر شارەزابىن و ناگسادارى بارى روشنىبىرى و ئەدەبىي ولانسان بىن و تاقىكردنەوہى بەكەلك بو پەكتىر باس بەكەن .

جا ئەم دەستكەوتانە، بەراستى لە مېر بەدى ھەشتەمى شىعەردا ھاتوونەتەدى كەوا مەھرەجانەكە بە ئەواوى ئامانجەكانى خوي پىكاوہ .

چەند شتىك دەربارەى مېر بەدى ھەشتەم

وہزىرى روشنىبىرى و راگەباندى ماموستا «لطيف نصيف جاسم» بە

بە چاودىرىي سەروكى فەرماندەى تېكوشەر صدام حسين - خوا بى-پارسى - لە ماوہى نىوان ۱۹۸۷/۱۱/۲۴ تا ۱۹۸۷/۱۲/۱ وەزارەتى روشنىبىرى و راگەباندن مەھرەجانى شىعەرى مېر بەدى بو ھەشتەمىن جار لەزىر دروشمى «بۇ راپور دۇرمان گۇرانى دە چىرىن، بو دوار دۇرمان وشە ھەل دەدەين . دا رېك خست . گوڤارى «بەيان ەيش لە چالاكى بەكانى مەھرەجانەكەدا ئامادەبوو، وا بو خويشەرانى بەرئىزمان ئەم راپورته پېش كەش دەكەين .

● لەھام عبد الكرىم ●

کۆری لیکۆلینهوه

جگه له کۆرهکانی شیعەر چوارده لیکۆلینهوهی نهدهبیش پیش کهش کرا کهوا چوارده نووسەر له ناو پهنجسا نووسهری تردا که راسپیری کرابوون لیکۆلینهوه بنووسن پیش کهشیان کردو خه لکیکی زوریش له شارهزایان کهوته وتووێژو لیکۆلینهوهی باسهکان.

چالاکیی دی

له رۆژانی مههرهجانهدا چند پیشانگایهکی تابهتی نامادهکرا بو پیشان دانی بهرهمی چاپهمنی دهزگا روشنیری بهکانی وهکو «دار آفاق عربیه» و «دار المأمون». کهوا میوانهکان و بهشدارانی میرهده به شهوقهوه روویان تی دهکردو چاپهمنی بهکانیان ههله دهگرت.

سهرباری ئەمانهش میوانهکان بردان بو بهرهی شهرو بو پارێزگای بهسرای شاری نهبهزین تا به چاوی خویان گیانی ولات پاریزی و وه بهزیمی دانیشتوان و قارهمانه جهنگاوه رهکان ببین... ههروهها سهربیکی پارێزگای بابل و نهینه واشیان داو له ناو ئاههنگ و خوشی بهخیرهتانی خه لک دا چند کۆری شیعەر خویندنهوهیان سازکرد.

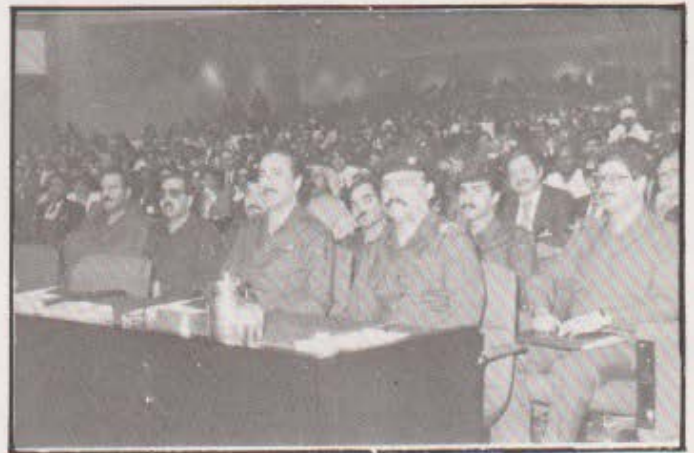
خهلاتی نهدهبیی «صدام»

له چالاکیی به ديارهکانی تری میرهدهدا. نهوهبوو وهزیری روشنیری و راگهساندن خهلاتی نهدهبیی صدام ی بهسهر دهسته بهک شاعیر و نووسهری لیهاتوودا دابهش کرد لهو کهساندی ئەم خهلاتهیان بهرکهوت «عبد الرزاق عبد الواحدی شاعیر و (توفیق یوسف عهوادی) چیروک نووسی لوبنانی و د. «احمد مطلوب» ی لیکۆله رهوهی عیراکی و خهلاتی دووقۆلی زسانه وانیش درا به «د. ئەمام حسن و محمد بشری مبصری». «خهلاتی میژووی نهدهبیش درا به «د. حسین عهطوانی نهردونی».

له ئاههنگی خهلات دابهش کردن دا «د. ناصر الدین الاسد»، وهزیری خویندنی بهرز له ممله کهتی نهردونی و سهروکی لیژنه ی بهرز هه لسهنگاندن ئهوش هاتبوو له چالاکیی دا بهشداریی کرد هه لویسته بهک... له بهردهم شیعرو له بهردهم لیکۆلینهوهکان دا

بی گومان کهس چاوه روانی نهوهی نهده کرد که ده بی ناستی شیعرهکان بهک بیت، چونکه تاقی کردنهوهی شاعیران و نهمنی بهخشیشان جیاوازه. له گهله نهوهش دا هه نندیک ده لێن ته گهر مههرهجانهدا گشت له گشت پنج شیعری زور چاکی بی بدایتیه

وتاریکی گشت لای مههرهجانهدا کهی کردهوه کهوا باسی نهوه مهترسی یانهی کرد که روویان کردوته روشنیریمان و دهست نیشانی دهوری شیعری کرد له تومارکردنی شانازی بهکانی نهتهوهوه پاراستنی کهله بوور و خوش کردنی ناگری هیمهت و جوامیری و بهرزکردنهوهی دهنگی نهتهوه باسی شهری عیراق و ئیرانی کردو نهوه دهوره گلاوهی که کاربه دهستانی ئیران دهی گیرن بو دواخستنی رهورهوهی شارستانیمان... بویه لیره دا دهست نیشانی کاریگهری و دهوری بههاداری شیعرو شاعیرانی کرد له روون کردنهوهی مافی رهوامان و هه لویستی راستی بهرگه ریمان له دژی کۆنه په رستی و دهستدریزی دا لای رای گهلانی جیهان.

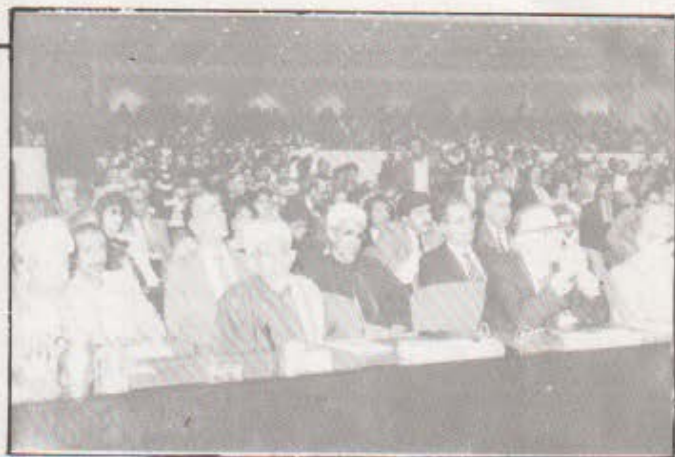

ههروهها بو تومارکردنی نمونهی قارهمانی و داستانی نازابهتی. له ههموو کۆرهکانی شیعەر خویندنهوهدا بهرێز وهزیری روشنیری و راگهساندن نامادهبوو جگه له چالاکیی بهکانی تریش دا... ههروهه شاعیران به ناوی «وهزیری شیعره» وه سهرباری وهزیری روشنیری و راگهساندن ناو دیریان کرد.

شیعەر خویندنهوه

له رۆژانی میرهدهدا بانزده کۆری شیعەر خویندنهوه گهرا - نیواره و سبهیان - به کهم کۆر له رۆژی سه رهتا کردنهوهی مههرهجانهدا داوا کۆریش له گۆره پانی پهیکهری شههیدا به بۆنه ی رۆژی شههیدانهوه، شایانی باسه کۆریکی کۆتایش سه ره له بهر بو محمود دهرویشی» شاعیری فهلهستینی تهرخان کرا.

له بانزده کۆره «نازیکهی» «۲۵۰» شاعیری عیراکی و میوان شیعیربان خویندنهوهوه ته له فیزیۆنی به غداش گشت کۆرهکانی بو بینهران بلاو کردهوه.

نه‌ونده بهس بوو، دباره لهو ژماره‌یه‌ش زیاتر شاعرمان بیست، له هه‌مووی ناکاوتر نه‌و‌بوو زور ده‌نگی تازه هاتنه سهرشانو که گوری شاعرمان له ده‌نگدا پیشان دا.

نه‌وی سهرنج راده‌کیشی نه‌ویه شاعرمانی نافرته توانانربوون له تیکه‌ل کردنی ساکاری و ناسانی و ره‌وانی وشه له‌گه‌ل سه‌ختی بابه‌ته‌کان داو دیارپش بوو که خه‌می تایه‌تی خویان سهرتاپا له خه‌می نیشتمان دا تواندبووه به‌یی حیب هه‌لبه‌ستی ره‌نگاو‌ره‌نگیان له‌به‌ر پنی وردیله‌ی مندالانی ب‌لاط الشهاده‌دا هه‌ل‌ر‌ش‌ت‌بوو. هه‌ستی به‌سوزی دابکابه‌تی نیگاری شاعرمانی جوان و ره‌نگینی بی به‌خشیوون.

له کوری لیکولینه‌وه‌ش دا ئەم باسانه پیش‌کەش کران:

- شاعرمانی زانیاریانه - مطاع صفدی - سووریا.
- شاعرمانی لاوان و پرسپاری نوی‌کردنه‌وه مه‌ترسی‌به‌کانی / د. شریل داغر / لوبنان.
- باسی شاعرمانی عه‌ره‌بی تازه که‌وا هویسه‌که بویه‌کیه‌تی و جوراوجوری عه‌ره‌ب - د. مدحت الجیار / میصر.
- له ده‌ره‌ندی لاسایی‌یه‌وه بو‌ناسمانی به‌ره‌للایی له ره‌خته‌ی شاعرمانی عیراقی‌دا - حاتم الصکر / عیراق.
- ناشتی له شاعرمانی جه‌نگی عیراقی‌دا - د. سعید علوش / مه‌غریب.
- تازه‌گی خه‌ون له شاعرمانی - د. علی جعفر العلاق / عیراق.
- شاعرمانی نهریت: ناگایی نمونه‌یی له شاعرمانی جه‌نگی‌دا - طراد کیسی / عیراق.
- شاعرمانی نیوان گه‌باندن و وه‌گرتن دا - ادیس الناقوری / مه‌غریب.

- شاعرمانی کومه‌ل - د. علی شلش.

- شاعرمانی ره‌خنه: ده‌سته‌لانی ده‌قی شاعرمانی ده‌سته‌لانی

خویندنه‌وه - فاضل ثامر - عیراق.

- شاعرمانی که‌سایه‌یتی له شاعرمانی جه‌نگی‌دا د. علی عباس

علوان / عیراق.

- لیکولینه‌وه‌ی به‌راوردکاری له‌سه‌ر شه‌هیدبوونی قاره‌مانانه له

شاعرمانی - د. صفاء خلوصی - عیراق.

باس و لیکولینه‌وه‌کان له ده‌وری چوار ته‌وه‌ره‌دا.

ده‌خولانه‌وه نه‌وانیش: ته‌وه‌ره‌ی شاعرمانی عه‌ره‌بی و جه‌نگی

چاره‌نووس، ته‌وه‌ره‌ی نه‌ده‌بی جه‌نگی، ته‌وه‌ره‌ی پیشه‌وابه‌یتی له

شاعرمانی عه‌ره‌بی‌داو، ته‌وه‌ره‌ی چواره‌میش تازه‌کردنه‌وه‌ی شاعرمانی له‌سه‌ر

ناستی تیوری و داهینان.

لیکولینه‌وه‌کانی ته‌وه‌ره‌ی چواره‌م و تووویزی زورتر له‌سه‌رکراو

نووسه‌ران بوون به دوو به‌شه‌وه، به‌شیکیان گوتمان تازه‌گی شوو

لی‌هه‌لبه‌رینه‌وه نه‌ده‌بی عه‌ره‌بی له ره‌گه‌وه جیا‌ده‌کانه‌وه به‌شی دوو‌میش

له‌و رایه‌دابووون که ده‌بی شاعرمانی روزه‌انه به کاروانی نوی‌خوازی

بگات و پیوسته شاعرمانی له به‌رگی ته‌سکو‌تروسکی کون

ر‌زگار بکرت و به پنی باری ژباتی هاوچه‌رخ به‌رپوه به‌جیت.

زوربه‌ی سه‌که‌رانیش ناشتی لیکولینه‌وه‌کانیان په‌سه‌ند کردو به

هویه‌کی ده‌وله‌مه‌ندکردنی ناگایی و نا‌قی کردنه‌وه‌ی شاعرمانی دانا که

رینگا له‌به‌رده‌میان دا روشن ده‌کانه‌وه نا هه‌نگاوی تازه‌و

به‌اوین.

نه‌گه‌رجی هه‌ندیکیش ده‌یان گو، باسه‌کان دووباره‌کردنه‌وه‌یان پیوه

دیاریبوو شتی تازه‌یان به ده‌سته‌وه نه‌دا.

له‌گه‌ل نه‌وانه‌ش دا جموجوولیکی روشنی‌بیانه‌ی به به‌رنامه‌و

ر‌یکوپیک بوون.

نووسه‌رانی کوردیش به‌شدار بیان کرد

کومه‌لی نووسه‌رو شاعرمانی کوردیش له هاتن و جموجوولی و

چالاک‌یه‌کان دا به‌شداربوون، به‌کیتیش ده‌سته‌یه‌کی له‌م ماموستایانه

پیک هینابوو.

۱ - محمد البدری - سه‌روکی وه‌فد

۲ - نافع عقرای

۳ - صلاح شوان

۴ - عبد‌الکریم فتدی

۵ - دلشاد مریوانی

۶ - کریم زهند

۷ - تیلی آمین

۸ - سکفان عبد الحکیم

۹ - عبد الخالق سهرسام

۱۰ - ساجد ناواره

جگه لهم بمریزانه نریکهی ۸۷ نووسه ریش لهوی دا چالاکیان نواندو له کۆره کان دا ناماده بوون. ئەو شاعیرانهش که شیعری کوردییان خویندهوه:

- محمد البدری

- نافع عقرای

- عبد الخالق سهرسام

دهبا بزانی نووسه رانی کورد بهرامهر به میرههه چی یان له دل دابهو

چونی ههل دهسه نگین؟ دهیی ئەوهش بزانی رۆژنامهی «هاوکاری» رای کۆمه لیک نووسه ری لهوباره یهوه بلاوکردهوه.

«ساجد ناواره»ی شاعیری ئەندامی یهکیهتی نووسه رانی کورد

دهلی:

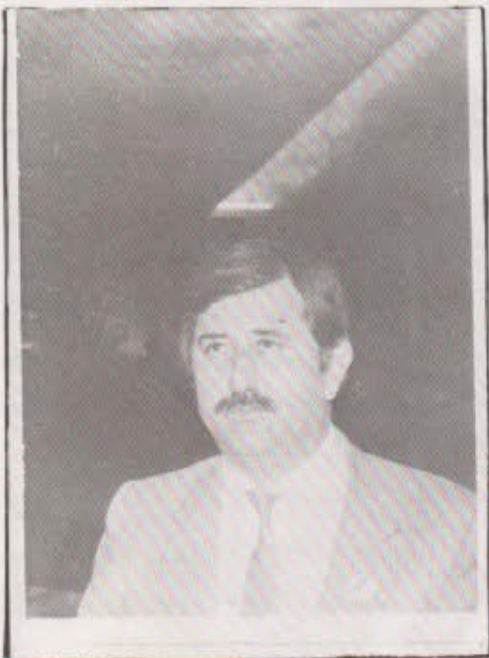
شۆرش به نووسه رانی کوردو به رۆشنییری کوردی ئەمهش لهو پشتگیری یه دا ده رکه وتوهوه که ده زگای رۆشنییری و بلاوکردهوهی کوردی ده ستگیری کردوهوه.

ئیمه ده توانین سوود له میرههه دی گهوره بۆ ریک خستی میرههه دی بهجوو کمان وه ر بگه رین که هه موو سالیک ریک ده خریت و گهوره نووسه رانی کوردو عه ره بی تی دا به شدار ده بیت.

هه رچی «عبد الخالق سهرسام»ی شاعیره ئەویش په سه نیدی بهرامهر مه رهه جانه که پیشان داو به جه ئی شاعیرانی دانا، کهوا دیداری ئەدب و نووسه ران و رۆشنییران له میرههه دیداری خوش و یستن و را ده برین و وتووێژه ده رباره ی شیعرو نوی کردنهوه و خه مه کانی شاعیر و روانینی تازه ی.

ههروه ها سوپاسی به رینه به ران و کارگیری کرد که زۆر به وردی و ریکی کاری مه رهه جانه که یان هه ل سووران.

باسی ئەو ده ست که وتی کرد که له ئەنجامی دیدنه ی شاعیران و ئەدیبان دا به ری که وتوه، کهوا توانیو به تی له گه ل شاعیری هه مه جو ر قسه بکات و باسی تاقیکردنه وه یان له گه ل دا بکات. کهوا بووه به رایه لی دوستانه تی به کی هه میشه ی.

میرههه دیدارکی زورچاک و بی وینه به له جههان دا، هه لی ئەوهی بۆ ره خساندم که زورترین نووسه رو شاعیر بینم به تایه تی شاعیرانی ده ولته عه ره به براکانی وه کو موریشانیا، ئەردون، سوودان، مه غریب، لیبیا، لوبشان و میسر... کهوا ده رباره ی زانین و ناساندنی حوکمی زانی که بۆ کورده عیبه کاتی به کان هاتوه ته دی قسه مان کرد. ههروه ها ده رباره ی باهخ دانی سه رکردایه یی حیزب و

ئەمەش ئەو شیعەرە بە کە شاعیری کورد «عبد الخالق سەرسام» لە
مەھرەجانی میر بەددا خویندبەو،

خاکوونی

ئافانە من بە پەنجیلە سی و ناسک
لەگەل خاکی سوورو بوئخووش
وازی ئەکرد
سەوزە گیای دانەپچری و
بەردی لەسەر ریز ئەکردو
تێکی ئەداو نازی ئەکرد
ئەم مئالە بو وا ئەکا ...؟!
گیا بو خاکی داپوشیو
ئەبێ بیەوی داگیری کا؟!
یا خاک گیای بەند کردوو
گرد بو چوکی داوئەتوو لە دەشتایی
یا دەشت دەوری دا گرتوو؟
ئەم مئالە داکوئە یاری بە خاکی من دەکا
یا دلێ من خاکوئە یاری بە دایکی ئەو دەکا
حەز لەم دەکاو حەز لەو دەکا

ماموستا «سەگشان عبد الحكيم» ئەندامی ئەنجومەنی ناوەندی
بەکەتی ئەدیب و نووسەرانی عێراقی گوتی ئەمە سی بەمین سالا دێمە
میر بەد، ئامادە بوونی ئەدیسانی کورد بە خوێان و شیعەرەکانیانەو
بێ گومان مەبەستی ئەواوی هێتایە دی کەوا ئەدیسانی کورد بەشیکن لە
ئەدیە عێراقی بەکان. گوتی: ئاواتمان ئەویە بە هوی میر بەدەو
دەنگی شیعری کوردی بگاتە جیهان. دەربارە بەخسەو
لیکۆلینەو کانیسەو گوتی زۆر بەختیارین هەندی رەخنەگری بەرز
بەرزمان ناسی و گویمان لە بیرو راو رێبازە تازەکانی ئەدەبی جیهانی
گرت، هەرەها بەرەمی جیهانی رۆژاوی خواوەن شارستانیەتی بیانی
بەئیمەش. هەندیک لەو بیرو رایانە ئەوەندە بەزات و بێ باک بوون کە
دەتوانین بلین ئیمە لە رۆشنیری بیگانه ناترسین چونکە عێراق بە
رۆشنیری خوی و بە کە لەپووری بەنرخییەو خوێاریزە.

پاشان گوتی: میر بەد خوێشاندا ئێکی مەزن و خەونی هەر
نووسەرێکە کە بەشداری تی دا بکات و ئەوی لە کتیبان ناتوانیت
ببخوینتەو لەوی گوێی لی دەبیت. میر بەد پێوەندی ئێوان ئەدیسان
پتەو دەکات و کۆریکی سەر بەستە بو ناگادار بوون لە تاقی کردنەوی
بەکتري.

بەتایەتی ئەوەم لەبەدە کە بەجەرگانه رووبەر ووی هەندیک
شەپۆلی گومان لی کراوی ئەدەب و هەستان و بەردە لەروویان لادراو
رۆشنیری خومان لی بەدوورکرا.

جگە لەمە رەخنەگران دووردریز باسی شیعری شەریان کرد.

ئایا نووسەرانی کورد

داوای میر بەدیکی کوردی دەکەن؟

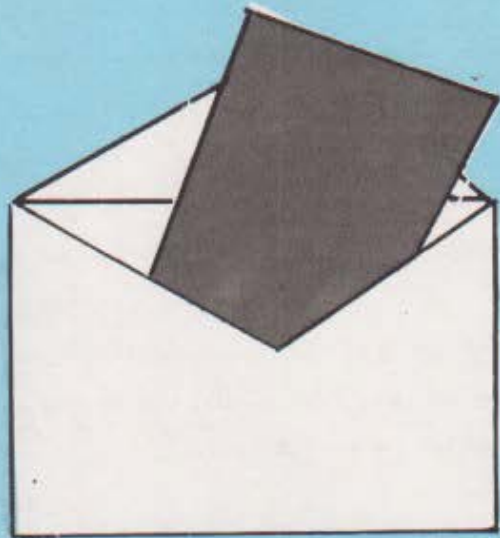
ئەم پرسیارەمان لە نووسەرانی کوردمان کرد، وەلامەکانیان
وێکۆتە و ابوو، گوتمان مادام میر بەد بە شێوەی نیشانی
پێوستی بەکانی هەموو هیشاوتە دی، ئیتر ئیمەش بەشیکن لە
نووسەرانی ئە هەموو جێ بەک داو ئەمەمان بەسە.

هەرەها لە وەلامەکانیان دا دەست نیشانی ئەو هیشان کرد کە
ناسنی ئەو پێرەجانانە ی بو شیعرو بو ئەدەبی کوردی رێک خراون
بەشێوەیەکی گشتی ئامانجیان پیکاوو بوونتە دیداریکی
دوو بارە کراو و نویی هەمیشەو هەلێک بو بە بەک گەشتنی نووسەرانی
کوردو عەرەب بە شاعیر و رەخنەگرو لیکۆلەرەو و جیرۆک نووسەو.
گۆرەپانی میر بەدیش کۆری هەموو نووسەرێکی عێراقی بە بەین

جیاوازی

پانەى بەيان

خوينەرى خوشەويست

بنووسى، چونكه نووسىنى بەم شىئە ئەگەر رىك و پىك و پتە و پش بى دەخريته پشت گوى. جا ديسانەو دەو پاتى دەكەبەو كه گوڤارى «بەيان» دەرگاي والاىە بو ئەو بەرھەماتەى مەرچى بلاوسونەو بەيان تياپە، كەبابەتى «بەيان» ن و بەخەتەىكى خوش و رىك و رەوان نووسراونەتەو. هيسوادارين كە ئەو تىببىناتەمان بە چاوى بايەخ سەپر بگەن و.

ئىتر بو پىشەو بەرەو گەشەپيدان و پىشخستى گوڤارەكەتان، گوڤارى «بەيان»

- ئاسو -

● «كاك ش بەرزنجى» دوو ھونراوئى بو ئاردووين، ھەردوو كيان ساكارن و ئىقاعىشيان تەواو نىە. داوا لەساموستا ئازىز دەكەين كە ھەندە بەپەلە نەبى. چونكە شىعر تەنيا سەروا ريزكردن نىەو چىتر.

● «كاك ش» م نووسىتەىكى دووجار ئاردورەو، شىعەرى لەقەلم داو. لەراستىدا ھى ئەو نىە ئاوتىرى شىعر. وچاگە جارى

ئەمجارەش لەيانەكە تا پىك شاددەبىنەو پىگەو ھە بارى سەرنجى خومان دەدەينە بەرھەمەكانتان كە ئىو ناردووتانە بو بلاوكردنەو، لىژنەى ھەلسەنگاندىش بە پانەكەتانى سپاردوون. لەراستىدا ھەر بەرھەمەك كە زادەى بىرو خولباى نووسەرە چاوەروانى رووناكى، بەلام چار چىە كە بەرھەمەكە شياوى ئەو بەباخدانە نەبى؟ چار چىە كە نووسەر بەرھەمەكى ئەوتو نەبىرى كەخوى بەماتى خوى رىگەى بلاوكردنەو ھى پىبەرى؟؟ ئىمە چەند جار پىك ئاگادارى خوينەرانى ئەم گوشەبەمان كروو كە دەبى بەر ھەمەكەتەيان چ لەرووى ھونەركارى بەو چ لەرووى راگەباندن و بارو دوخى روشنبرى گوڤارەكەو ھە بن ئەگىنا چاوبان بە رووناكى ئاكووى. ھەروەھا ھەندى برادەر كە بەرھەمەكەتەيان دەنەرن رەچاوى واقىعى چاپخانە ئاگەن، بەجورىكى ئەوتوى دەنووسن كە كورد پىك نەتوانى بىخوينتەو، جا ئەبى ەرەپىك چوئى بىخوينتەو؟

نووسەر ئابى بەجورىك بەرھەمەكە بنووسىتەو كە واپزانى نامەپەك بو ناسياويك دەنووسى، كە لە ھەردوو دىوى كاغەزەكە

واز له و جوړه نووښانه بڼې، خهړيکي خوښنده ووه و داگردني،
روښنيري بهکي چاک بې نهوسا دست بکات بهشیر نووښني .

● «نوی خه یالم» خه یاله که برکه بری نه کردووه. شاعیر خوی
بهکیشیکي نورسوه بهستونه ووه. بویه له هندی دیردا لهنگی
تی که وتووه، هره ها بیری دارشتی شیره کهش ساده و ساکاره .
داوای لی بوردن ده کهین .

● «خه کایه تی نه و ورچه ی کچیکي فراند» دارشتی چیر وکیکی میلی
ساکاره، بابته تی گوڤاری «به یان» نه . لیره ده رجوونی گوڤاریک بو
سامانی نه واپه تیمان و بلاوکردنه ووهی بابته تی فولکلوری کاریکی
پوښته و هیوادارین گوڤاری «زباره» زور زو و چاوی بهرووناکي
بکه وی .

● «شاعیر» چیر وکیکی وهرگیردراوه، بابته تی گوڤاری «به یان» نه .
هیوادارین بابته تی پته و ترو کاریگه ترمان بو بنیرن .

● «نارنولد وینکلرید» پاله وانی رم هاویژ . جاری له پیشه ووه
چیر وکتوسه که نه ونده دیار و ناودار نه که بهرهمی وهرگیرته سر
زمانی کوردی، دیسانه ووه بهخه تیکي و نووسراوه که ناخوینرته ووه
خه ده کهش زور تیکه لاه . داوای لی بوردن ده کهین .

● «بی تاوانه کسان له ژبیر دهستی ناغادا» نه گهر نووښني شانونامه
نه ونده ناسان بوابه . نه ووه هم سوو کهس ده بوو به نووسه ری
شانونامه . داوا له پسرای نووسه ده کهین که جاری خهړيکی
خوښنده ووه بهکی خهست و قوول بی و که می . کیشی چاوی
له رینووس و دارشتیش بی نهوسا دست بداته قهلم .

● «له شه قامی پزیشکان» گواپه چیر وکه و کاکي نووسه داوای
بلاوکردنه ووهی ده کات . و دیاره ویشو وپه تی لای پزیشک
چاره سهری دهرده کانی چیر وکی بکات . که چی به داخه ووه بی چاره
گدراوه ته ووه . نه مه له لایه که تره ووه ناخو که ی نووسین له هر
دوو دبوی کاغه زدا ده نووسری؟ باسی ریزمان و رینووسیش ناکهین و
بهردیکي له سهر داده نیین .

● «نه حمده و فاز و حور» چیر وکیکی نه فسانه یی کوردی به .
له راستیدا له گوڤاری «به یان» دا جیگه ی نه بووه چونکه رنگا له
چیر وکیکی کورنی نوی . ده گری . نه م جوړه چیر وکانه شپاوی
نه ووه له گوڤاریکی که له پووری دا بلاو بکریته ووه لیکولینه و به یان له سهر
بنووسری .

● «سهرگی مناله پالنده» فروشه که «چیر وکیکی وهرگیردراوه» .

ما فی بلاوکردنه ووهی بی نه درا چونکه نه و سهرچاوه ی لی وهرگیراوه
دهستیشان نه کراوه، نایا له ج گوڤاریک یا روزنامه بهک یاخود کومه له
چیر وکیکدا وهرگیراوه؟! و که ی بلاو کراوه ته ووه!؟

● «له فته بهک» نه م چیر وکه له فلیمیکی فی دیو ده چیت، نه ک چیر وک،
بابه تیکي سیکسانه ی زه قه و له ره فته کانی دون جوان ده کات . بویه
به پیوست نه زانرا بلاو بکریته ووه .

● «دیده نی» کورته چیر وکیکه شه قلی ههست و خه یالی ساکاری
لاویکی پیوه دیاره . جاری ماویه تی بچینه قالبی چیر وکه ووه . بویه
په سند نه کرا بلاو بکریته ووه .

● «نه و لاوکسی که کساک» ب . ب «ناردو وپه تی» خه ته که ی
ناخوینرته ووه و له م جوړه لاوکانه زور بلاو کراونه ته ووه . هره ووه بابته تی
ئاوا پیوستی به لیکولینه ووه بهکی باش هدی نه ک تنیا کو بکریته ووه
بلاو بکریته ووه .

● «سری جوانی» هوتراره ی براده ریکه داوای بلاوکردنه ووهی ده کات،
وا باش هندی ورده دهسکاری و لی قرانندن بوی بلاوده که پنه ووه .

لاوی ده کوشت به له نه چه و به و تی جوانی

کولمی په نیر بو سهر سفره ی به یانی

چاوی گه شی، چل چراهه بو شه وی

نه و نه مامه دلداریکي بی ده وی

وهک که وی قاچ سووری نیو به فری سبی

به ههنگای سبجراوی مهنگ و کپی

نه رویشت و منی دپو، منی گور

منی شهیدا و خوین گهرمی به تاسه و گور

که رووم تی کرد بو لوو پوپیه به پهل

بی ی هه لبری نه توت ناسکی دم که له

منی پلنگ بی نارام و چاو برسی

خوم بی گه یاند، هیچ ده ستورم نه پرسی

تی گه یستم که نه م پهری ناسمانه

ههنگاونانی کچی به ره و جی ژوانه

نای نه پنی ی جوانی ج سبجریکی واکار!

له بهر ده متا دونام لی بوو به کوسار!

دريسان... بهرہ واقعات!

• م . زامدار •

کوردیش، هر نووسه رینکی دلگه وری سه منده راساش، نه خوازه لالا له رۆزگارینکی وادا، که نه ده به که مان له هه لهینانی ههنگاوی گه و ره گه و ره دابه و موزده به کسی مه زنی پی به پینداویستیه کی به جگار فرهی بهم زاراوه قوول و روحسو و که هه به، تا پترو ره گازوتر پینگاف به وشه ی شیرینی کوردی هه لگرن و له ناستی مه سئولیه تی نه ده پی و میژو بیماندا بین و با به قوولی زور به قوولی بچینه نیو تانوی زاراوه که وه و شتیش له نه زموونی گه و ره ی گه لانی پیشکه وتوو فیربین، نه خوازه لالا له بواری مونا قه شه و ره خنه و ره خنه کاریدا... دور له «گومان نانه وه» دور له «من منی» و دور له «مه چه ک بادان» و دور له «توس پیکردن» و دور له گشت ره و شتیکی چه وت و ناله بار، زیانیش بهم هه مو فراوانیه و ته مه نیش بهم هه مو کورتیه ی، گه ر بی و به شی هه تا «خوشه ویستی» به گه و ره که نه کات، نازانم چون به شی «رق و کینه» نه کات و چونیش مروف خوی و راستیه کان، خوی و داهینان و خوی خونه . سه و ره کان نه دوزینه وه . ؟

که واته : بابه به که وه بکه وینه رنی هه زاران ساله ی «شه ره داهینان» ی پر له دلته وازی و نه فین و دوستانه تی و داهینان . !

له ته مه نی نه ده پی و رۆزنامه گه ری خو ما پتر له ده به ها جار نه م سه رناووم هه لیزاردوه و شتم له سه ر نووسیوه . . ! چه ند سالی نه پی هر له م گو شه پدا هر به هه مان سه رباس سه رقه له میکم بلا و کرده وه .

زور باشیش نه زانم بو نه مه نده، سه رسامی نه م زاراوه شیرینه م . . !

نه م زاراوه به، به قه د نه وه ی مملاتی زیاته هه ره فراوانه که نه خاتنه روو، نه وه ندهش روو له «خوشه ویستی» و پستی له «رق و کینه» به . . ده نه وه ندهش له لای شاعیری هونه رمه ندو نه دبیی راسته قینه و ره خنه گه ری دل فراوان و روشنبیری دل مه زن ریزی لی نه گیری و نه بیته باسی کورو کومه ل و دانیشتی دوستانه و دیمو کراتیانه ی جور به جور بیان . . ! چونکه مانا هه ره به ربلاوه که ی میژووی فیکری پاک نه به خشیت و مروفی داهینه ر له هه میژ نه نی . . ! !

بو نیمه ی کوردیش، بو هه موو خامه به ده ستیکی ره نگینی

رئيس مجلس الإدارة ورئيس التحرير
مصلح مصطفى الجلالى

بەیان
مجلة ادبية شهرية
تصدر عن دار الثقافة والنشر الكردية
وزارة الثقافة والاعلام
بغداد

BAYAN

Literary Monthly Magazine

Ministry of Culture and Information

Issued by: The Kurdish House for Culture and Publishing

Baghdad - Iraq

EDITOR IN CHIEF

**MUSLEH MUSTAFA
JALALY**